

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

N° 11.
2. / 0

28^e zijn Geloof.

*Op het gerucht dat de Koning naar
Pruissen vertrokken was.*

HET HOOGDUTSCH VAN *LUDWIG MARCHAND*
VRIJ GEVOLGD,

DOOR

E. L. GLINDERMAN.

UTRECHT,
BIJ N. VAN DER MONDE.
1830.

AAN

LUDWIG MARCHAND.

Den Vaderlandschen Bard, den stouten zanger,
Van heilge drift in 't gloeiend harte zwanger,
 Dat zwelt voor God, voor Vorst en Vaderland:
Den Vaderlandschen Bard, wien Neêrland huldigt,
Aan wien ik achting — vriendschap ben verschuldigd,
 Wijde ik den zang aan 't eigen hart ontbrand.

E. L. Glinderman.

E 509767372

Nimmer zou deze vrije navolging van het Dichtstuk: » Mein Glaube" het licht gezien hebben, ware het niet, dat de Dichter van het oorspronkelijke zelve, wien ik mijn handschrift mededeelde, zulks had goedgekeurd. — Mogt de uitgave er van helpen bijdragen, om de gevoelens van liefde voor Vorst en Vaderland, meer algemeen te maken, en den lezers, welke met de Hoogduitsche taal bekend zijn, ten spoorslag dienen, om de schoonheden en de Vaderlands-lievende gevoelens te leeren kennen, welke in

het oorspronkelijke zoowel, als in alle andere voortbrengselen van dezen Vaderlandschen Bard, in eene zoo ruime mate voorhanden zijn.

DE SCHRIJVER.

UTRECHT,
26 December 1830.

Mijn Geloof.

De schuifende adder had haar kop omhoog geheven,
En siste vleijend langs der trouwe volken spoor,
En listig dacht zij weêr ons in haar net te weven,
Waarin de goede geest zich dikwijls reeds verloor;
Doch schuifden voorhang weg, door duisternis omgeven,
En strijk de valsche tint, die 't beeld ontluiستert, door!
Waar twijfel overblijft, daár moet het oordeel zwijgen,
De leugen moet den palm niet van de waarheid krijgen.

De tijd, die rozen baart, maar ook bedrog en logen,
Ontruikt een' elk' den wensch die door zijn haat ontwaakt;
Heeft eens de lasteraar het goede volk bedrogen —
Te meer wordt, wat hij schept, met gretigheid gesmaakt.
Een goede Genius omzweve ons van den hoogen,

Terwijl ons Neêrlands hart voer zuivre waarheid blaakt!
Laat nimmer 't loos gesnap u her- en derwaarts zwenken,
Gij hebt verstand, en zijt in staat om *zelve* te denken.

De Vorst toog naar Berlijn — zoo klinkt de vreemde mare, —

En aan dat bloot gerucht hecht daadlijk gij geloof!

Zaagt gij Zijn traan dan niet, geweend voor Neêrlands schare,

Toen miltzucht zamenschoolde en 't land in tweeën kloof?...

O, Dat geen Neêrlands hart van 't Vaderland ontare,

En steeds ten speelbal zij van snoode helle-roof!

De Koning, die Zijn Land en Volk heeft trouwgezworen,

Is slechts ter goeder uur voor Neêrlands heil geboren. —

Vloek hem, wiens booze tong die laster heeft verzonnen!

Vloek hem, die waarheidszin voor snoode leugen haat!

Wat reuzenwerk is niet op Neêrlands erf begonnen

Ten heiligen strijd, waar voor steeds ieders boezem slaat!

Van wijd en zijd ontspringen Vaderlandsche bronnen,

En ieder wet het staal ter wraak van hoon en smaad;

En zou een vuig gebroed dit schoon gebouw verbreken?...

Vloek hem, wiens mond het waagt die snoode taal te spreken!

Neen, Neêrland! neen: uw Vorst blijft in uw midden leven,

En waakt voor uw belang — geeft op uw wenschen acht;

Neen, Neêrland! neen: voor u blijft 's Vorsten boezem beven,

Voor u, die voor Hem strijdt met 's jonglings moed en kracht.

Eens zult gij 't, braven! zien, — moogt gij dien dag beleven —

Dat Neêrlands voorspoedszon weêr schoon ons tegenlacht;

Laat nimmer u 't gevoel, het kinderlijk gelooven,

Aan Zijne vadertrouw voor Neêrlands kroost ontrooven!

Heeft niet het schandgebroed, met duivlenvreugd in 't harte,

Den laatsten dolksteek Hem in 't eerlijk hart geboord?

o, Dat ons Vaderland, dat steeds gevaren tarte,

Bewaard blijv' voor den smaad, die België behoort!

Verëenigd zijn wij sterk — trotseren we alle smarte,

Maar breekt de tweedragt uit, dan is ons heil gesmoord;

o, Wroeten wij dan niet in eigen ingewanden,

Niet wrevlig rol' 't geluk ten speelbal door uw handen!

Der trouwen moed zal lang in 't oorlogsveld nog pralen;

Zij strijden voor *één God, één Vorst, één Vaderland*;

o! Laat mij bij deez' drie een hechte rots nog malen —

Zij strijden voor 't *Geloof* dat Christnen is' verpand

En eens, eens zal ons erf — gewis dit zal niet falen —

Nog schooner schitteren als eens dat eikenland,

Toen 't zich uit 't knellend juk der Franschen had gewrongen,

En KÖRNER daar het lied der vrijheid had gezongen.

Vergeefs poog dan de hand van Land- en Volkverradren,

De tweedragt appel hier te strooijen in het hart;

Wij, naar het voorbeeld en de zeden onzer vaders,

Wij volgen *onzen* zin, en wee hem, die dien tart!

En 't vuur dat omwoelt door onze onverbasterde adren,

Was nooit in 't net van list of vleijerij verward.

Wij kunnen 't muitrenrot en hun bedrog ontberen,

En leeren eenmaal hen, om onze regten te eeren.

Komt, jongelingen! waakt, strijdt voor de heilge vanen,
Want Neêrlands Koning is 't, die 't staats-gevaarte schoort;
Volgt steeds de helden die het gloriepad u banen,
Houdt eer en plicht op 't oog, en rukt ten strijde voort!
Laat u geen tweemaal tot dien heilgen plicht vermanen,
Een *edel* man verstaat en kent ook 't *edel* woord. —
Gaat heen — en keert eens weêr met roem en eer beladen,
En 's vijands hart zal nooit zich met ons bloed verzaden.

21 December, 1830.

12
K. 25980

HERINNERING

AAN DEN

DANK- VAST- EN BEDEDAG

UITGESCHREVEN DOOR DEN

SOUVEREIN-VORST

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN.

IN HET EERSTE JAAR VAN

HOOGSTDESELFS REGERING.

DOOR

A. C A P A D O S E,

Med. Doot.

*De Heere is nabij allen, die Hem aan-
roepen, allen die Hem aanroepen in
der waarheid.*

Ps. CXLV: 18.

Te AMSTERDAM, bij

J. H. DEN OUDEN.

1830.

1871-1872

1871

DE NEDERLANDSE ZEEVAART

*O God! nog ééne bede!
Snoer, 't niet een onverbreekboren band
Oranje zaam en Nederland,
En schenk aan 't aardrijk vrede!*

W. MESSCHERT.

De Veldslag van Waterloo.

E 507267895

LANDGENOTEN!

In de donkere dagen, die wij beleven, kunnen de herinneringen uit de dagen onzer jongste verlossing ons niet dan welkom en wellicht nuttig en heilzaam zijn.

Welkom moeten ze ons zijn, omdat wij daardoor in staat gesteld worden velerlei vergelijkingen tusschen die en onze tijden te maken, zoo ten opzichte van de ellende, die ons toen nog zoo onlangs gedrukt had, als van de uitreddinge door den Almachtigen geschonken, die ook nu Dezelfde is en Wiens arm niet verkort is.

Zoodanige vergelijkingen kunnen van den eenen kant onder den Goddelijken zegen onzen moed schragen en ondersteunen; van den anderen, ons heilzaam bedroeven en beschamen en door de verlevendiging voor onze aandacht van de heilige verplichtingen, die nu, meer dan ooit, op ons liggen, ons wederkeeren tot dien God bevorderen, die nog geen algeheele voleindiging met ons gemaakt heeft, maar toch waarachtig aan voortgezette halfstarrige wederspannigheid tegen Zijne heilige geboden en in-

stellingen, een bestemd uur van rechtvaardige wrake en verdelginge gesteld heeft.

Onder die herinneringen nu, dacht ik dat geen belangrijker kon zijn, geen geschikter, om dat groot doel te helpen bevorderen, dan de hernieuwing voor onzen geest van dien heerlijken, eerbiedwekkenden en aan tot God opleidende gedachten, zoo vruchtbaren dag, toen WILLEM, bij de gratie Gods Prinse van *Oranje Nassau*, Souverein-Vorst der Vereenigde *Nederlanden*, thands, onze geëerbiedigde onder zoo vele beproevingen gebukt gaande Koning, zich aan het hoofd van zijn, nog door geene vreemde inmengfelen bedorven, maar door eenheid van Godsdienst, karakter en belangen van ouds vereenigd volk, voor het aangezichte des Allerhoogsten als zondaar verlangde te verootmoedigen, Zijner genade alleen betoonde dank te weten voor de aanvankelijke redding van het dierbaar Vaderland, en ook van die genade alleen den verderen voorspoed onzer wapenen, den herbloei onzer aloude Godsdienstige en Vaderlandsche deugden, de ontfluiting der zoo lang gestopte bronnen van welvaart, in de hierna volgende uitschrijving van een plechtigen nationen Dank- Vast- en Bededag, besloot af te smaken.

Hoe Godverheerlijkend en aandoenlijk tevens was die ontluikende morgenstond onzer verlossinge! Hoe schoon en helder een dag beloofde zulk een dageraad, toen een nieuwe heilzon voor 't lang zuchtend *Nederland* ter kimme rees. — *Oranje*,
Oran-

Oranje was 't ook nu, gelijk in de dagen van ouds, die, op het gebed der vromen in den lande weêrgekeerd, zijn volk voorging om den God der Vaders niet alleen voor genadiglijk geschonken zegen te danken, maar ook door smeekingen te zoeken en zich voor Hem in ootmoedige schuldbekentenis neder te buigen. *Oranje* was het ook nu, die met zijn hem getrouw en kinderlijk aanhangend volk voor geheel *Europa* betuigde bij zijne terugkomst in het lieve Vaderland, dat zijne Vorstelijke ziel met levendig genoegen de overgeblevene sporen der aloude Godsdienstige gezindheid in deze landen ontdekt had, en erkende dat er onder alle de gebruiken en zeden onzer Voorvaders geen waren, uit derzelver aard meer betamelijk en eerwaardig en in derzelver strekking heilzamer dan die welke nog de blijken droegen van dat echt Godsdienstig gevoel, het welk het sieraad van onze Vaders was bij de oprichting van dezen Staat; en zich openbaarde in afhankelijke erkenning van Gods wijze en goede Opperheerschappij en oprechte dankbaarheid voor bijzondere en nationale weldaden: in eerbiedig vertrouwen op Hem die alleen het goede en den zegen schenken kan: in ootmoedige belijdenis van eigen schuld en zwakheid, en in de prijsstelling op het zalig Evangelium van onzen Heer *Jesus Christus*.

Ja Godverheerlijkend, ik herhaal het, en aan doenlijk was dat gezegend tijdstip waarin onze be minde Souverein ons tot het uitstorten van smeekin

gen en gebeden met dankzegginge opwekte, terwijl Hoogstdezelfs wakkere Zonen de wapenen met heldenmoed hadden aange gord, en een jaar later onze vrijheid en die van *Europa*, op nieuw bedreigd, door het bloed van 's Konings welbeminden oudsten Zoon, den dierbaren Erfsprins verzegeld en bevestigd werd.

Nu was de vreugde van *Nederland*, van de zoo onafscheidelijk aan het Huis van *Oranje* en onderling vereenigde *Nederlanden*, ten top gerezen. — *Oranje* bad met Zijn volk, *Oranje* streed met en voor Zijn volk voor haardstede en altaren, en de God der Heirscharen gaf den afgesmeekten zegen op hunne wapenen. De van alle kanten toevloeiende opofferingen van allerlei aart werden niet slechts met eené voorbeeldeloze mildheid en bereidwilligheid aangebracht, maar waren daarenboven door den Godsdienstigen geest der gevers geheiligt, en het scheen als herrees *Holland* waer uit het stof.

Maar helaas! het waken werd vergeten, en de vijand van onzen voorspoed drong bedektelijk in de nog niet herstelde deelen onzes volksbestaans als Christen-natie.

Het land werd grooter, maar de Godvrucht minder: men roemde op de rust en vrede, die alomme in den lande heerschte, maar vergat de vrede met God te maken: men steunde op het uitwendig aanzien des lands, en sloot de oogen voor het verval der Kerke en van het Godsdienslig bestaan des volks. — Dit verdroot den Heere: Hij zond Zijne oordeelen: — men bleef aan de middel oorzaken hangen!

Hij

Hij zond Zijne knechten uit, die de Overheid en het volk tot berouw, boete en bekeering van Godswege vermaanden: — men versmaadde ze! Alles was vergeefs: groot moest men voor de menschen zijn, maar wilde niet klein voor God wezen. Het Verbond met de Verbondene Mogendheden was wel bevestigd, maar ach! wie dacht aan het Verbond, waarin *WILLEM de Eerste* bij de oprichting van dezen Staat met den Koning der Koningen getreden was? Van afval tot afval, van ontaarding tot ontaarding, waren wij zoo verre gekomen, dat er in *Nederland* naauwlijks meer Godvrucht, en daardoor ook geen *Nederland* meer in *Nederland* gevonden werd.

Nu was de mate vol: en het op eenen beweeglijken zandgrond waggelend Staatsgebouw stond op het punt van reddingloos in een afgrond van jammeren in te storten door de steeds klimmende ongodisterij en algemeenen afval van God.

Maar er werd in stilte gebeden: *laat hem nog dit jaar, O Heere!* (*) en de Heere verhoorde, ja wilde zelve den weg banen aan het zooverre afgeweken *Nederland*, om tot Hem weder te keeren, en weet in den aanbiddelijken weg Zijner allesbestierende Voorzienigheid de trouwloosheid van Godvergetende rebellen te gebruiken, om ook in deze te doen al wat Zijne hand en Zijn raad te voren bepaald had dat geschieden zoude (†), de verbrekin-

ge

(*) *Luc. XIII: 8.* (†) *Hand. IV: 28*

ge namelijk van die heillooze banden ; waardoor menschelijke wijsheid en staatkunde *België* aan *Holland* verbonden hadden. — *Holland* is even als in vroeger dagen aanvankelijk vrij geworden : *Holland* wordt weder een zelfstandige Hollandsche natie ; de staat der zaken vordert even als in de dagen onzer jongste verlossinge noodwendige opofferingen : zij vloeiën met eene aandoenlijke gewilligheid en edele onbekrompenheid van alle kanten toe ; de aan haren wettigen Koning getrouw geblevene gewesten van het oude Vaderland wedijveren met elkander in geestdrift van Vaderlandsliefde. De nood vordert niet alleen geldelijke bijdragen , maar ook manschappen ; welaan — de vrouwen moedigen hare mannen , de ouders hunne zonen aan , en geven hun de wapenr in handen , waarmêe zij , even als in de dagen onzer bevrijdinge van uitheemsch geweld , tot verdediging van de goede zaak met eene voorbeeldeloze zelfopoffering naar onze grenzen spoeden , brandende van moed en billijke verontwaardiging. De God van *Nederland* , de God onzer Vaderen geleide u , o wakkere krijgslieden ! o dierbare jongelingschap ! dit is de kreet van alle ware Vaderlanders ; maar men hoopte nog , men verlangde , men verwachtte dat onze geëerbiedigde Koning , in dezen dringenden nood des lands , het volk , door een plechtigen bededag uit te schrijven , tot verootmoediging zou stemmen en bij zoo vele omstandigheden , die ons de laatste reddinge van *Nederland* moesten herinneren , was ook nu , even als toen , de wensch der natie en de behoefte van Gods
volk

volk in den lande, om door onze wettige Overheden opgewekt en voorgegaan te worden in het ootmoedig zoeken van 't aangezichte des Heeren, als den eenigen Redder uit de dringende gevaren, waarin wij door Zijn rechtvaardig oordeel gebracht zijn. Getuigden niet dit betamelijk verlangen de zoo recht *Nederlandsche Gedachten*, die niet opgehouden hebben het wederkeeren tot God, met getrouwheid, nadruk, ernst, en recht Godsdienstige vaderlands-liefde, als ons eenig plechtanker aan te wijzen? Getuigden ook niet andere geschriften, die in deze dagen het licht zagen, en de ijver, waarmede zij gelezen werden, dezen algemeenen wensch, en zag men niet zelfs een onzer geachtste dagbladen daarop even krachtig als Evangelisch aandringen? (*)

Maar

(*) In de *Bredasche Courant* van Vrijdag den 26 Novemb. l. l. lezen wij het volgende voorstel, van hetgeen toen alreeds sedert eenige weken zoowel in *Amsterdam* als in 's *Gravenhage*, en wellicht ook elders, onder zommigen van Gods volk plaats had. „Een algemeene boeten- „bededag in ons Vaderland, om den zegen des Aller- „hoogsten over onze krigsverrichtingen ineroepen, en „de belangen des lands in het zorgelijk tijdsgewricht, „waarin wij ons bevinden, Zijner heilige hoede aan te „bevelen, is de vurige wensch van alle weldenkende „Nederlanders. In afwachting dat onze beminde en „geëerbiedigde Koning aan dit rechtmatig verlangen bij „eene algemeene oproeping goedgunstig zal voldoen: „vernemen wij met het uiterst genoegen, dat in onder-
schei-

Maar wat hebben wij meer waarborg noodig, voor het nationale van dien wensch, dan de herinnering aan de geestdrift, waarmede 's Konings Proclamatie van den 5den October dezes jaars werd toegejuicht, waarin Hoogstedeszelfs stemme, Zijn getrouw volk tot verdediging van haarsteden en altaren *te Wapen* riep, *onder een ootmoedig en biddend opzien tot den Almachtigen God, die Neerland en Oranje zoo dikwerf uit de grootste gevaaren gered heeft!*

Met eene eerbiedige onderwerping en smeemoedig

scheidene steden en dorpen van ons Vaderland, de Godvrezenden bedestonden houden, en wel bepaalde-lijk alle Donderdag- en Zaturdagavonden van 7 tot 8 uren, om de noden van Land, Kerk en Koning aan de Goddelijke Voorzienigheid opgedragen en de genadige afwering van alle ons dreigende gevaaren afstemmen. Mogen velen, ook onder ons, zich opgewekt gevoelen, om dit prijzenswaardig voorbeeld te volgen, mochten alle die verzuchtingen en smeekgebeden, welke tot den troon der genade worden opgezonden, niet onverhoord blijven! Moge de Geest des gebeds in ruime mate uitgestort worden tot redding van ons dierbaar Vaderland en tot het doen herleven van de ware Godsvereering! Nu, meer dan ooit, is de tijd gekomen om eene zedelijke en Godsdienstige verbetering daargestellen! Nu, meer dan ooit, is het dringende plicht om zich voor den Hoogen en Heiligen God te verootmoedigen en den Naam aan te roepen van Hem, die tot ons gezegd heeft: *Roept mij aan in den dag der benaauwdheid en Ik zal er u uithelpen!*

gevoel des harten meenen wij de droefheid der welgezinden in den Lande openlijk en vrijmoedig te mogen betuigen, dat deze zoo veel belovende en den Godvrezenden Vaderlander met eene zoo blijde hope vervullende Koninklijke woorden tot hiertoe gaen verder gevolg gehad hebben, maar met onze blijdschap als eene morgenwolke schijnen te zijn voorbijgegaan. Maar met diezelfde eerbiedige onderwerping aan de van God gestelde Machten (die *wij ten allen tijde* tegen de verderfelijke, maar helaas! na zulk een harde les nog niet losgelatene beginfelen van het tegen God strijdend Liberalismus verdedigd en getrouw gebleven zijn, en door de kracht en genade des Heeren hopen en vertrouwen tot het laatste toe te zullen blijven) meenen wij in den zin en geest dier afkondiging te blijven door onze Landgenoten de navolgende uitschrijving van een plechtigen Dank- Vast- en Bede-dag te herinneren, en aldus de woorden van den Koning der op nieuw door God vereenigde *Nederlanden* door die van den Souverein-Vorst der Vereenigde *Nederlanden* uit te breiden en aan te vullen met de ootmoedige bede tot God, dat het Hem behage er Zijn zegen over te gebieden.

Wij WILLEM, bij de Gratie Gods, Prins van Oranje-Nassau, Souverein-Vorst der Vereenigde Nederlanden, enz. enz. enz.

Op het Rapport van onzen Kommissaris-Generaal voor de Binnenlandsche Zaken:

Over-

Overwegende, dat de groote gebeurtenissen, welke in de laatste maanden in *Europa* in het algemeen, en in ons dierbaar Vaderland in het bijzonder, zijn voorgevallen, te zichtbaar den vinger Gods aanduiden, dan dat niet elk Nederlander verlangen zou den Almachtigen vuriglijk en gemeenschappelijk daarvoor te danken:

Overwegende, dat daarenboven, zoo wel de dringende behoeften, welke de vijanden ons hebben achtergelaten, als de algemeene omstandigheden en onze plichten jegens onze Hooge Geallieerden, ons de noodzaaklijkheid hebben opgelegd om opofferingen van onze goede Ingezetenen te vragen, welke ons hart niet alleen moeite aandoen, maar welke ook, zullen zij aan onze bedoelingen beantwoorden en de onafhankelijkheid van *Nederland* bevestigen, door den zegen des Allerhoogsten moeten achtervolgd worden:

Overwegende dat nog eenige streken van het Vaderland onder het juk en de macht van *Frankrijk* zuchten en derzelver ingezetenen door angst en roof gekweld worden, voor welker bevrijding ieder rechtschapen Nederlander den God zijner Vaderen harte-lijk bidden zal:

Overwegende eindelijk, dat eene plechtstatige Godsdienstoefening onder alle deze belangrijke omstandigheden even zeer door de beginselen van ons hart en den Godsdienst gevorderd wordt, als zij
ook,

ook, naar het voorbeeld onzer Hooge Geallieerden en gelijktijdig en in overeenstemming met het Rijk van *Groot-Brittannië*, hetwelk deze Staat voor zoo vele en zoo belangelooze opofferingen te danken heeft, met de plichten en wenschen der Natie alleszins overeenkomt,

Hebben besloten en besluiten:

1°. Tot het uitschrijven van een plechtigen nationalen Dank- Vast- en Bededag, welke zal plaats hebben op Donderdag den 13den Januarij 1814 en dus ten zelfden dage waarop deze Godsdienstige plechtigheid ook door de inwoneren van het met ons bevriend *Groot-Brittannië* voor den troon des Almachtigen zal worden gehouden. De uitschrijving van welken Dank- Vast- en Bededag hierna volgt.

2°. Dat op den 5den Januarij 1814, zijnde de eerste Woensdag in de maand en voorts tot wederzeggen toe, iederen eersten Woensdag van iedere maand des avonds van zes tot zeven uren, zal worden gehouden een plechtig dank- en biduur, geschikt naar de omstandigheden van tijden en zaken.

3°. Onze Kommissaris-Generaal tot de Binnenlandsche Zaken zal de vereischte dispositie nemen, ten einde de voorsz. Dank- Vast- en Bededag met betamelijken eerbied worde gehouden en op dien dag alle Neringen en Handteringen, ouder gewoonte, ophouden.

4°. Het vereischt getal Exemplaren van dit Besluit zal worden gedrukt en verzonden aan alle de

Kom-

Kommissarissen-Generaal in de Departementen, met last aan alle Predikanten en Leetaren der onderscheidene Godsdienstige gezinsbeden, om deze van hunne Predikstoelen af te kondigen en alles aan te wesen, wat van de Goddienstige Plichtigheid van dien dag kan bevorderlijk zijn.

Aldus gegeven in s' Gravenhage den 26sten December des jaars 1813 en van onze Regering niet eerste.

(Was get.)

WILLEM.

Ter ordonnantie van Zijne Koninklijke Hoogheid,

(Was get.)

A. R. FAÏCK.

Wij, WILLEM, bij de Grootte Gods, Prinse van Oranje-Nassau, Souverein-Vorst der Vereenigde Nederlanden, kna- enz. enz. Van het oogenblik af, dat wij, geroepen door de eenstemmige begeerte des Nederlandischen Volks, en aangemoedigd door de treffende blijken van deszelfs hartelijke verkleefdheid aan Ons en ons Huis, de Hooge Regering dezes Lands hebben aanvaard, is het Ons een Onzer dierbaarste plichten geweest zooveel mooglijk, werkzaam te zijn tot de spoedige herstelling dier Vaderlandsche zeden, gebruiken en instellingen, die onder de oorzaken van deszelfs voormaligen bloei mede mochten gesteld worden, en gedurende eene vreemde overheersching, waren belet, gestremd of verlamd geworden.

On-

Onder alle deze gebruiken en zeden waren er geen, uit derzelver aard meer betamelijk en eervolwaardig en in derzelver strekking heilzamer, dan die, welke mogte blijken droegen van dat echt Godsdienschtig gevoel, hetwelk het sieraad van onze Vaderen was, bij de oprichting van dezen Staat en zich openbaarde in afhankelijke erkentenis van Gods wijze en goede Opperreijchdom en oprechte dankbaarheid voor bijzondere en nationale weldaden: in eerbiedig vertrouwen op Hem, die alleen het goede en den zegen schenken kan: in ootmoedige belijdenis van eigen schuld en zwakheid en in prijsstelling op het zalig Evangelium van onzen Heer Jesus Christus, hetwelk nog alomte onden ons beleden en gepredikt wordt.

Wij moesten dan, bij onze terugkomst in het lieve Vaderland, met innerlijk genoegen de overgeblevene sporen dier aloude Godsdienschtige gezindheid ontdekken, blijkbaar in het reeds geboden herstel der achtbare viering van den dag des Heeren en voorgeschrevene openlijke Dankzeggingen voor den aanvankelijken gelukkigen ommekeer van zaken: welke bevelen en voorschriften niet anders dan onze hoogste goedkeuring hebben kunnen wegdragen (*).

En (*) Wij hebben ons de hier waarschijnlijk bedoelde, door het Provisioneel Bestuur der stad *Amsterdam* uitgevaardigde Kennisgeving van den 30 Novemb. 1813 niet kunnen aanschaffen, doch geven de volgende door onze Burgervaderen op den 5 Jan. 1814 gedane

KEN-

En daar deze gezegende ommekeer sedert den tijd dier plechtige dankzeggingen en gebeden, zoodanige voortgangen heeft gemaakt en tot zulk een trap van vastheid gekomen is, als men zich binnen een zoo gering tijdsverloop en onder zoo vele ongunstige omstandigheden, nauwelijks had durven betoven;

KENNISGEVING.

Onder de deugden, onzen Landaard eigen, mag te recht gesteld worden eerbied voor de Openbare Godsdienst oefeningen: vandaar bij onze Voorvaders, en welker ook binnen deze stad, die plechtige sile en eerbiedige rust op 's Heeren straten, en vooral in den omtrek der kerkgebouwen, welke de gemoederen van allen, op Zon- en feestdagen, op eenen Godsdienstigen toon stemden. Ook deze geest, voortvloeiende uit den zachten aard onzer Stad- en Landgenooten, bestond niet meer en kon niet meer bestaan in dien tijd, waarin de Hooge Overheid zelve, hetzij door het handhaven van afleidende vermaken, hetzij door den gang der Administratiën, ook op dien tijd te doen voortduren, het voorbeeld gaf van rusteloosheid en gebrek aan onderscheiding der aan Godsdienstige oefeningen gewijde dagen; thands mogen wij ons verblijden, dat ook deze voormalige en met den Hollandschen aard overeenstemmende onderscheiding weder kan, ja moet, worden in acht genomen.

Deze bedenking gaf aanleiding tot de Kennisgeving van het Provisioneel Bestuur dezer stad van den 30 November l. l., en zij is aan de Vaderlijke zorg van Zijne Koninklijke Hoogheid geensins ontglipt, wier stellige wil is, dat de Voorvaderlijke instellingen hieromtrent worden gehandhaafd. Ingevolge van Hoogstdezelfs beger-

te

gevoelen alle ware Nederlanders reeds op nieuw de behoefte om met de uithorringen hunner vurige erkentenis en met hunne eerbiedige smekingen gemeenschappelijk tot den Troon der Goddelijke Majesteit te naderen; wij vooral gevoelen deze behoefte, die, tijdens de eerste Godsdienstige viering, door

te heeft de Heer Kommisaris-Generaal der Binnenlandsche Zaken de noodige aanschrijving gedaan, ten einde, naar plaatselijke omstandigheden en behoeften, de Godsdienstige viering van den dag des Heeren alomme worde verzekerd en de stoornis voorgekomen.

Het is daarom, dat Burgemeesteren dezer Stad, wetende in dezen volkomen genoeg te geven aan den wensch van hunne zoo zeer tot Godsdienstige stemming genegene Stadgenooten nogmaals ter kennis der goede Burgerij dezer stede brengen, dat voortaan op de Zon-Feest- en Bededagen, even als voorheen, alle Neringen, Handeringen en Tapperijen, alsmede alle openbare vermakelijkheden, uitgave van Dagbladen, Nieuwspapieren of wat van dien aard zijn moge, zullen moeten sikkien, en bovendien, dat gedurende de Godsdiensttoefeningen, hetzij op voormelde Zon-Feest- of Bededagen, hetzij gedurende de zands ingestelde Baduren, behalve het hierboven bepaalde, alle gedruisch in of om de Kerken, als strijdig met den verbod, die men aan den dienst des Allerhoogsten verschuldigd is, wel uitdrukkelijk wordt verboden, met last aan elk en een iegelijk zich hiernaar sijnstelijk te gedragen.

Kommisarisfen en Dienaren der Politie worden gelast hieraan de hand te houden en tegen de nalatigen de noodige maatregelen te nemen: zijnde ieder voor het Kan-

B

ton,

regerwinden opgehouden, nog verhinderd werden het strand van onzen dierbaren geboortegrond te betreden.

Wij waren derhalve reeds bedacht, om aan dit gevoel onzes harten, hetzelfde als dat van alle onse landgenooten, voldoening te geven, door het afschrijven van eenen buitengewonen, algemeenen en plechtigen dag, in alle de Tempels en Bedehuizen der Godsdienstige Gezindheden binnen ons Vaderland te vieren, en toegewijd zoowel aan openlijke verootmoediging voor God, als aan blijde herdenking der reeds geproefde algemeene en bijzondere voorrechten en nederige afblikking van verdere Goddelijken bijstand en zegen; toen wij het bericht ontvingen, dat in Het Rijk van Groot-Brittannië, thans weder zoo naauw met ons verbonden en welks deelneming in ons lot, zich op eene voorbeeldige wijze, in de laatste jaren van de laatste eeuw, waarin zijne Koninkrijken gelegen is, te dezen opzichte verantwoordelijk.

En zal deze op Deestkomendenz Zond of Freedagen door de Leeraars der onderscheide Kerkgemeenschappen van de Gemeente bij ledere Godsdienstvereeniging worden voorgelazen.

Gedaan te Amsterdam, den 5 Januarij 1814.

(Was get.)

P. A. VAN BOETZELAAR.

Ter ordonnantie van Heeren Burgemeesteren

dier Stad.

(Was get.)

H. VAN SLINGELANDT.

beeldeloos, edelmoedige wijze openbaart, zulk een dag van plechtige Nationale Godsdienst-oefening is bepaald op den 13den Januarij des aanstaanden jaars; en wie kan er aan twijfelen, dat daarbij ook inzonderheid aan de verlossing van *Nederland*, alsook voor dat Rijk eene weldaad zijnde, op de meest deelnemende wijze zal worden gedacht.

Hoezeer Wij dus anders wel zouden gezind zijn geweest, het vieren van zoodanig eenen dag onder Ons nog uit te stellen, tot dat veellicht de geheele verlating van ons grondgebied door de Franschen nog ruimer en algemeener dankstof zou hebben aangeboden; is Ons nochtands de overeenstemming der harten met een Bond-genootschappelijk Volk, van welks trouw Wij reeds zulke treffende blijken ontvingen; Ons zoo geschikt voorgekomen om de gemoderen onzer Natie te stemmen en op te wekken tot vuriger lofverheffing en aanbidding des Allerhoogsten; dat Wij hierdoor gedrongen beleten hebben, ook denzelfden dag tot hetzelfde einde af te zonderen.

En zulks te meer, daar de stof onzer Godverheerlijkende erkentenis, nu reeds zoo overvloedig is, dat en in de Geschiedenis onzes Vaderlands weinig, indien slechts eenige voorbeelden zullen gevonden worden van zoo groot eene uitkomst, binnen zoo weinig tijds en met zulke geringe middelen, tot stand gebracht. Van een vernederd, afhankelijk, in slavernij gedompeld Volk, dat zelfs geen Volk meer heeten kon, ziet zich de Neder-

landſche Natie herfteld in het bezit van haren naam: haar grondgebied voor het grootſte deel gezuiverd van vijandelijke benden; in hare onafhankelijkheid erkend door machtige en zegevierende Mogendheden; opgenomen in derzelver Bondgenootſchap tot vestiging van *Europa's* vrijheid; toegejuicht, bemind en begunſtigd door naburige en afgelegen Volken; de hinderpalen van welvaart uit den weg geruimd: de bronnen van haren overvloed weder geopend, in het blijde vooruitzicht, dat zij welhaast wederom door nijverheid en goede trouw, het gebouw van haren ouden voorſpoed uit de puinhoopen zal kunnen optrekken: en dit alles binnen het verloop van weinige weken, onder zulk eene zichtbare medewerking der Goddelijke Voorzienigheid, dat men zijne oogen zou moeten fluiten voor het licht, zomen niet innerlijk bewogen erkende: de God der Heiſcharen heeft *Nederland* verlost!

Doch indien, aan den eenen kant, de dagelijks vernieuwde redenen van erkentenis tot nieuwe dankzeggingen noopen, het is aan den anderen kant niet minder blijkbaar, dat de beſchouwing van onzen waren toestand, den Godsdienſtigen beminnaar zijns Vaderlands met verlangen doet uitzien, naar elke gelegenheid, om op nieuw met plichtige ernſt, de nooden en belangen van dat dierbaar Vaderland aan den God des Hemels en der aarde ſtatiglijk aanbevelen.

De vijand van onze nationale welvaart, die de bezitting van ons Land, uithoofde van deszelfs
 plaat-

plaatfelijke ligging, tot volvoering zijner heerschzuchtige ontwerpen noodig oordeelt, is wel geknot in zijn vermogen en vernederd door de zichtbare hand des Allerhoogften, maar hij gaat voort, zoowel door inspanning zijner overgebleven krachten, als door alle middelen, welke list en staatkunde hem aan de hand geven, de rust en vrijheid van *Europa*, en inzonderheid die van *Nederland*, te bestoken. Ons land heeft hij in den allererbarmelijksten toestand gebracht, en verlaten, door pluudering van alle kasfen, door beroving van magazijnen en arfenalen en door uitputting van 's Lands ingezetenen, aan wie hij zelfs den eenigen troost van ongelukkigen, de hoop op een beter toekomen, had pogen af te snijden! Nog bezetten zijne benden sterken plaatsen in ons Vaderland; en hoe velen van onze jongelingen, door opschrijving en dwang van ons weggerukt, hoe velen van onze edelen en aanzienlijken smachten naar het tijdstip, waarin zij aan het uitheemsch geweld onttrokken, zich met ons en onze verlossing zullen mogen verblijden en het herren Staatsgebouw helpen schragen.

Door dezen staat van zaken worden 's Lands ingezetenen thans geroepen tot opofferingen, die des te zwaarder vallen, naarmate het vermogen om ze te dragen, geringer is geworden. Maar kan hetgeen men toebrengt, om van een geheelen ondergang bevrijd te worden, wel opoffering worden genaamd? Mag de lijder zich niet gelukkig rekenen, die, in eene gevaarlijke krankheid, nog eenige middelen, al wa-

ren het zelfs de laatste, heeft overgehouden, om van zijne kwaal verlost te worden en tot leven en gezondheid terug geroepen, dat geleden verlies veelvoudig te herstellen? Zoo beschouwen alle rechtgeaarde Vaderlanders, met ons, de vordering van geld en manschappen, welke de nood van het tegenwoordig oogenblik ons gebiedend oplegt, en uit onze betrekkingen tot machtige Bondgenoten, die alles voor de goede zaak hebben opgezet, natuurlijk voortvloeijen. Die zich daaraan zou willen onttrekken zou het schroomelijk onheil der verwoesting en der vernieling verdienen, waarmede de vijanden van *Nederland* het bedreigen, zoo zij het ooit weder aan hunne macht konden onderwerpen.

Er zijn dus vele nieuwe redenen voor de Natie geboren geworden, om God vuriglijk om zijnen bijstand te smeken, dat het Hem genadiglijk behage, de zoo heerlijk begonnen verlossing des Lands te voltooijen, alle onheilen afteweren, de wapenen der Bondgenooten en de onze tot afbreuk des gemeenen vijands met voorspoed te bekroonen en onze pogingen, om door goed en bloed de redding van het dierbaar Vaderland te helpen bevorderen, met zijnen zegen te achtervolgen; opdat eenmaal een gewenschte, eerlijke en duurzame vrede het afgefolterd menschedom weder adem doe scheppen! Alles onder ootmoedige belijdenis van onzer aller veelvuldige tekortkomingen, smekkende om genadige vergiffenis derzelve; met een ernstig voornemen om de verbetering der nationale zeden een iegelijk van zich zeiven

te

te beginnen , en met hartelijke bede , dat de Algoede Voorzienigheid wederom onder ons doe bloeijen die maatschapelijke en Evangelische deugden , die de roemrijkste en gelukkigste tijden van onzen Staat versierden ; dat Hij de zoo heuglijk herboren eendracht der Natie bevestige en alle pogingen verijdele , welke , door openlijke of vermoemde vijanden , tot storing derzelve , zouden kunnen worden gesmeed ; op dat alzoo bevens niet de vervulling van onze dierbaarste aardfche wenschen , de vreeze van Gods Allerheiligste Naam en onzer aller zielen Zaligheid bevorderd worde.

Het is om alle deze redenen dat wij besluten hebben eene algemeenen Dank- Vast- en Bededag uittefchrijven , gelijk wij dien uitfchrijven bij deezen tegen Donderdag , welke zijn zal den 13den Januarij 1814 , om op denzelven in alle der gebouwen , tot openbare Godsdienstoefening geschikt , zoodanige plegtige gebeden en dankzeggingen uittefchorten , als hierboven breeder zijn gemeld , — gepaard met alle zulke gepaste opwekkingen en vermaningen als strikken kunnen om onder den Goddelijken zegen , den geest der Godsdienstige vaderlandsliefde in de hartten meer op te wekken en zuivere Godsvrucht te koesteren en aan te kweeken.

Wij onthieden en verzoeken tevens de leeren van alle Godsdienstige gezindheden om te dezen gelegenheid in hnnne gebeden bijzonder te gedenken aan Ons , die door den wil der Natie met de zorgen der Hoogste Regering van Itland , zijn belast ge-

worden, dat God ons krachtdadiglijk ondersteune in de vervulling der gewichtige plichten, aan dien post verknocht; dat Hij over ons uitstorte, dien geest der wijsheid en kloekmoedigheid die zoo meenigmaal in de hagchelijkste oogenblikken onzer Vadersen pogingen tot redding van 't Land hebben gekenmerkt en dat Hij bij voorkoming Ons, onze beminde Gemalin, onze Koninklijke Vrouwe Moeder, onze Kinderen geheel ons Huis in de bewijzen van liefde en vertrouwen der Natie, de krachtigste aanmoediging om goed en bloed voor haar op te zetten en ons hoogste aardsch geluk doe vinden.

Wij willen ook dat gebeden en smekingen worden opgezonden voor allen, die met en onder ons de belangen des Volks in onderscheidene betrekkingen behartigen en inzonderheid ook voor den gelukkigen uitflag en pogingen van die mannen, welke met ons vertrouwen bekleed, aan het ontwerpen van een vaste *regerings-vorm* arbeiden, en dat alzoo de vereenigde zorgen voor 's Lands rust, welvaart en veiligheid met rijken zegen worden bekroond; dat aan de belangen der Christenheid en de uitbreiding der weldadige leer des Evangellums eerbiediglijk gedacht worde, met alles, wat verder tot betamelijke, sicttelijke en Godverheerlijkende viering van dezen plechtigen dag kan strekken: en opdat aan onze heilzame intentie te beter worde voldaan, gelasten wij dat op den gezegden dag alle Neringen en Handwerken, openbare bedrijven en vermakelijkheden geheel zullen stilstaan, met speciaal bevel aan

al-

alle Hoofden en Beambten der Stedelijke en Plaatselijke Politiën, om aan de nakoming dezes stiptelijk de hand te houden, opdat aan de aandacht en den ernst der Godsdienstige Beminnaars van hun Vaderland geenerlei hinder of stoornis worde toegebracht en Gods allerheiligste Naam alom met gepasten eerbied gedankt en aanbeden worde.

(Was get.)

WILLEM.

Ter Ordonnantie van Zijne
Koninklijke Hoogheid,

(Was get.)

A. R. FALCK.

B E D E
VAN
NEËRLANDS SION,

Naar Psalm LXXX.

O! gij Neêrlands trouwe Herder,
Neig Uw oor tot ons geweën!
Gij, die ons eens als Uw' schapen
Langs een effen pad deedt treên,
Gij, die tusſchen Cherubijnen
Uwen zetel hebt geſticht,
A! verſchijn Uw erfdeel weder,
Met Uw levenwekkend licht!
Toon op nieuw Uw macht en ſterkte
Aan het op U wachtend kroost,
Kom tot hulp en redding weder,
Wees in droefheid onze troost!
Breng ons weder uit de ellende,
Heel de wonden van ons hart!
Laat Uw blinkend aanſchijn lichten
En verdwenen is de ſmart!
Ach! Jehovah, die de Vorst zijt
Van des Hemels Iegermacht,
Zal Uw toorn dan eeuwig rooken
Tegen Jacobs droeve klacht!
Tranenbrood is ons ten ſpijze,
Tranen voor de heete dorst,
En wij hebben van den vijand
't Juk van ſmaad en ſchimp getorscht!
Hoor

Hoor ons, God der Legerscharen,

Voer ons weder door Uw hand,

Laat Uw' aangezichte lichten

En de vijand ligt in 't zand!

Hebt Gij niet in vroeger dagen

Uit Egypte's wreedten grond

Hier een wijnstok willen planten

En met eigen' hand gegrond?

Zijn de Heid'nen door Uw' adem

Niet verdreven als het stof,

Dat voor het geblaas der winden

Wegtwist uit den tempelhof?

Hebt Gij voor dien eed'len wijnstok

Niet en plaats en grond bereid,

En zijn' diepgeschoten wortels

Door het gantsche land verbreid?

Waren niet der bergen toppen

Met zijn' schaduwen bedekt,

En als Cederbomen Godes

Zijne ranken uitgestrekt?

Zag men niet die blijde ranken

Aan de verst gelegen' zee

En zijn groene scheuten pronken,

Langs de boorden van de reë!

Waarom hebt Gij toch zijn muuren

Doorgebroken, omgerukt,

Zoo dat ieder die voorbijgaat

Hem en vrucht en blad ontrukkt!

Ja, het zwijn zelfs uit den woude

Heeft hem uitgewroet, en 't wild,

Dat al brullend door het veld gaat,

Heeft zijn' woede aan hem gestild!

Keer

Keer dan, Redder, al! keer weder
 En aanschouw dit hulploos land,
 En bezoek den droeven wijnstok,
 Door Uw' rechterhand geplant
 Doe het, Heer! groot van genade,
 Van langmoedigheid en macht,
 Om den Zoon, dien Ge U gesterkt hebt,
 In Wien Ge ons te zeeg'nen placht!
 Zie, verbrand door 's vijands vuurgloed,
 Door zijn alvernietend zwaard,
 Ligt de stam ter neêr gehouwen,
 Eenmaal in Uw' oog zoo waard!
 Maar 't is niet des vijands woede,
 Die ons onrechtvaardig drukt,
 Neen, om 't schelden van Uw' aanschijn
 Is hem deze wraak gelukt!
 Mocht Ge ons dan in Hem slechts aanzien,
 Dien Ge aan uwe rechterhand
 Hoog verheven en gesterkt hebt,
 Van Uw liefde 't Onderpand,
 Dan, dan zullen we U niet laten,
 Niet van U terugge gaan,
 Maar Uw Heil'gen Naam verhogen,
 Eeuwig in Uw Voorhof staan!
 Keer dan, dierbre Levenswekker!
 Breng ons weder door Uw hand,
 Laat Uw Godlijk aanschijn lichten —
 En verlost is *Nederland!*

VER-

VERTROUVEN EN HOPE

VAN

NEÉRLANDS SION.

Psalm XLIV gedeeltelijk gevolgd.

O God! die Neêrlands hope zijt,
Wij mochten met onze ooren
Uw wonderdaën van vroeger tijd
Van onze Vaadren hooren,
't Ontzachlijk werk, door U gewrocht,
Om Uwe macht te tonen,
Daar Gij 't verdrukte Neêrland zocht,
En bij ons wildet wonen!

Gij waart het, die met eigen hand
De Heid'nen hebt verdreven,
En ons d'Oranjeboom geplant,
Door Englen-wacht omgeven.
Men zag des vijands ijz'ren kracht
Als vlasch door U verbroken,
Maar tot ons hemeldauw gebracht,
Maar 't jeugdig groen ontloken!

Neen, 't was niet door des krijgsmans zwaard,
Om onzen moed of wijsheid,
Dat ons een ergoed werd gespaard,
Een kroon der vrome grijsheid:
Neen, Gij, en Gij alleen, o God!
Schonkt door uw Alvermogen,
Aan 't zwakke land het heerlijkst lot,
Daar 't goed was in Uw oogen.

O

O Jezus ! die dezelfde zijt,
 Wil Neêrland weêr bezoeken,
 In uwe gunst, als 't oorden tijd,
 Want, hoor Uw smaders vloeken!
 Gebied, gebied, om Jakobs kroost,
 Verlossing uit de ellende,
 En dan, o gij, rebellen! bloost,
 Uw woeden is ten ende!

Dan zullen we Uwen Naam ter eer
 Ons aan den vijand wreken,
 En werpende al zijn sterkten neêr,
 Zijn harden schedel breken;
 't Is toch de boge niet, o Heer!
 Waarop Uw krijgslîen bouwen;
 Geen borstkuras, geen schild, noch speer
 Kan in den krijg behouden.

Neen, Gij, die onze nooden kent,
 Gij zelf moet ons bevrijden,
 Des vijands pijl wordt afgewend
 Van die Uw hulp verbeiden!
 Van boven schouwt Ge op Nederland
 Wat trotsaarts hier beramen!
 Maar zult hen door Uw rechterhand
 Verneedren en beschamen!

Wij roemen, ja, maar 't is in God,
 Die kracht geeft aan den zwakken,
 En met des dwazen arbeid spot,
 Bij de uitgehouwen bakken;
 Wat baat het, of men 't schuimend vocht
 Door duizend wakkre handen
 In zulke vaten storten mocht,
 't Stroomt weg langs alle wanden!

Maar

Maar wij, wij zullen Uwen Naam
Uw Majesteit verhogen,
En op Uw' liefde en macht te zaam
Onwrikbaar staan en bogen!
Want die 't Godvrezend volk veracht
Zult Ge eindlijk toch beschamen,
Maar die van U slechts redding wacht
Zijt Ge eeuwig *Ja* en *Amen*!

U I T B O E Z E M I N G .

K26051

UITBROEZEMING

IN DECEMBER 1830.

DOOR

MR. A. BOXMAN.

*Ten voordeele van het fonds voor de betrekkingen
der mobiele schutterij van Gorinchem.*

Te GORINCHEM,
Bij JACOBUS NOORDUYN.

1830.

25097/0115

UITBOEZEMING.

Neen, nog heb ik geen' toon gezongen!

Verstijfd was mij de tong door schaamte en woede zaam,
En, greep mijn hand de lier door 'tnokkend hart gedrongen,
Heur snaren, Hollands roem gewijd voor eeuwig, sprongen:
— Zij weigerden den klank bij Hollands schande en blaam.

Of heet gij 't dan geen schand, door bloed slechts af te wasschen ,

Dat, waar de bajonet van duizend dappren blonk,

Een baardelooze hoop in kielen voor kurassen ,

Met knuppels voor musket, die duizend aan dorst bassen ,

— En toch geen bajonet het bloed dier muniters dronk?

Dat, hoe getergd tot wraak, 't geweer in d'arm bleef slapen

Toen 's Konings wapenschild vertrapd werd voor hun oog ,

Daarmée de vlam gevoed, tot ze opsteeg, hemelhoog ,

Uit 's Vorstendienaars dak, bij 't lied van wijf en knapen ,

— En toch geen zwaardslag klonk, geen kogelregen vloog?

Of heet gij 't dan geen vlek, in eeuwen niet te netten ,

Dat, toen de strafloosheid het oproer had gevoed ,

Men niet den Cerberus deed smoren in zijn bloed ,

Maar, wee! hem vleijen ging in steê van te verpletten?

Hem vleijen! 't zwartst gedrocht ooit door de Hel geteeld ,

Uit dweepzucht, adeltrots en bandloosheid geboren ,

Drieslachtig van natuur en in zich zelf verdeeld ,

Maar één in schanddaan slechts, dat plundert, blaakt en keelt ,

Dat pligt en eeden breekt, van Wet noch Vorst wil hooren?

En toch het werd geveleid, — gestreeld in eigen krocht!

Toen hief 't den driekop stout en blies vergifter vlammen,

En 'trot, dat teugelloos slechts hell in plund'ren zocht,

Werd, toen de kroonzucht d'arm der Vorsten deed verlammen,

Geheel een volk, dat voor den waan der vrijheid vocht!

Te laat werd toen het zwaard met zwakke hand getogen,

Te flauw de vest bestookt, die slechts één puin moest zijn;

Te schraal de vonk gespreid, die hemelhoog gevlogen

De schandstad blaakren moest. — Ach, 't vorstlijk mededoogen

Is 'tschoonst sieraad der kroon bij vredes zonneschijn;

Maar als het oproer loeit, blink' wel een traan in de oogen,

Maar 'twraakzwaard treffe snel, en smore 't pestvenijn.

Dan klonk de weeklagt niet op 't graf van zoo veel braven,

Die vielen, 't heldenzwaard gekluisterd in de schee;

Wij riepen, 'thart vol spijt, om broederzoen en vrede,

Maar dolksteek en kartets was 't antwoord dat zij gaven;

Toch mogt musket noch zwaard. . . Neentijd van schande en wee,
 Neen, maanden vol van ramp! voor eeuwig zijt vergeten,

Opdat niet eens ons kroost zich zijner vaadren schaam:
 En, reuzenvesten! gij! reeds door 't bedrog gespleten,

Gij, Namen, Gend en Luik, o! stort tot puin te zaam;
 Opdat geen steen van u 'taan 'tnageslacht verkonde
 Dat de onverwinbre muur, door heel Euroop gebouwd,

En door Euroop der vaadren wacht betrouwd,
 Vermeesterd zonder schot, verlaten zonder wonde,
 Thans als een muur der schande op ons ter nederschouwt.

Zoo woelde 't in mijn borst, en door het nachtelijk duister,
 Dat mijne ziel omving, brak nergens lichtstraal heen:
 Ik bloosde voor den roem van 't glorierijk verleén,
 En schrok de toekomst in, bevracht met schande en kluister.

Daar wekt een dof gedreun mij uit mijn mijmring op;
 Het knalt, het dondert weer, — een vuurrood kleurd te kimmen;
 De faam verkondt het luid: De Helhond hief den kop,
 Door 't vleijen stouter steeds, en dorst Chassé begrimmén;

Maar hij, uit monden van metaal,

Hij zond hem 't antwoord weêr in Hollands oude taal:

De vuurvonk vloog — de vlammen stegen, —

En Antwerpe in het stof gezegen.

Kromp vredesmeekend zaam voor Hollands bliksemstraal.

O, bij dien knal, dien brand, vond ik mij zelve weder!

'k Herkende Holland weêr, 'k herkende d'ouden Leeuw;

Hij rees ten doodslaap uit, en, als in blijder eeuw,

Sloeg hij met d'ijzen klaauw den Cerberus ter neder.

O, maanden reeds te lang door tooverspreuk geboeid,

Wekt hem de kreet des volks, niet langer in te toomen;

Daar rijst hij — ziet en — grijpt; — het bloed des vijands vloeit!

Sart Belgen! sart hem niet; — die druppels worden stroomen:

— Hij is weer de oude Leeuw door Bato's kroost omstoeid!

Ja, 't is weer de oude Leeuw! zijn klaauwslag deed u siddren.

Waar waart gij, snorkend rot, dat als Bandieten moordt,

Gij kelder-heldenschaar en Barricaden-Riddren,

Toen hij door 't open veld, van middagzon omgloord,
Daar heen toog naar de vest, waarom uw benden zwierven?
Waar waart gij, helden! toen? -- Gij vloodt voor gij hem zaagt;
Zijn naam, de naam alleen, had d'omtrek schoon gevaagd;
En o! de schoonste roem, die helden ooit verwierven,
Bleef ons! Geen vijand wacht, waar Bato's heerschaar daagt.

Ja 't is weer de oude Leeuw ! Euroop herkent hem weder ;
De zevenpijl in de eene en 't zwaard in de andre klaauw !
Hij wierp het wachterambt op vreemd en miltziek graauw ,
Te lang hem opgetast heur voor de voeten neder.
Hij duldt niet meer bij 't kroost die valsche tijgerbroed ,
Die 't eerst naar 'thart hem springt, wie 't meest haar pleegde en
(strelde ;
Die teelt , met ruimer hand dan eigen welp gevoed ,
En zwellend toch van nijd , en gluiwend toch naar 't bloed ,
Van die het vrijheid schonk en nooit gekende weelde.

Geen Belg, zoo klinkt zijn stem, geen tijgers in mijn tuin;
Ik ben weer Bato's leeuw, de leeuw der oude dagen!

En hel weerklonk die stem van Katwijks zandig duin,
 Tot 's Dollarts breeden plas en Gelders heuvelkruin,
 En tot den zoom der Schelde in d'ouden boei geslagen.

En waar die schreeuw weerklonk, daar vliegt het al ten strijd;
 Ontvolkt wordt stad-en vlek en slot en Muzenzetel!

Geen vader blijft, geen zoon! Verschriklijk wijd en zijd
 Blinkt 't oude Hollandsch zwaard, thans Hollands zaak gewijd,
 Ten schutsweer van 's lands grens! en wee hem, die vermetel....

Want O! wij leven weer in Maurits heldentijd!

Ja, Willem! burger-vorst en tevens burgrenvader!

Dat volk zoo trouw in nood, zoo veil met goed en bloed,
 Is 't Uwe en blijft het steeds, waar ook het oproer woed!
 Het onheil scheidde ons niet; neen! — 't bragt Uw volk U nader.

Thans *onze* Vorst *alleen*, ons eigen, onverdeeld,
 Behoeft Gij heul noch hulp van vriend of bondgenooten:

Wij zijn U schuts genoeg, wij, Bato's leeuwenteelt;
 Want o! wij zien in U des eersten Willems beeld,
 Als 't voorgeslacht aan Hem, zijn wij U aangesloten;

Wij schutten Uwe kroon, oud-Hollands kroon, alleen!
 Geen nabuur deel dien roem en schende ons voor Europe,
 Als waren wij geen kroost dier helden van voorheen,
 Die, aan zich zelf genoeg, heel de aarde siddren deén!

Maar nog een bede aan U, en O! bedrieg de hope
 Des trouwsten volks op aard, dat U in 't hart draagt, niet!
 Verschop 't afvallig ras dat uwe weldaân smaadde,
 Met duivlenwellust zich in 't bloed der broedren baadde,
 En 's moorders dolk naar 't hart van uwe zonen stiet.
 Een bloedzee scheidt ons af! — Moog de oorlogsstorm bedaren,
 Wij *moeten* bureu zijn; maar vrienden — broeders — nooit!
 Dat dan de Oranjestam, die *hier* haar bloesems strooit,
Daar nooit een schaduw werp van haar gewijde blâren;
 Maar Holland Holland blijf, met zege en roem getooid!

Over

Wj 29

het Nederlandsch volkskarakter ,

zoo als het zich

in de laatste tijden ontwikkeld heeft.

EENE VOORLEZING

van

C. H. VAN HERWERDEN C. H. z.

Theol. Doct. en Predikant

te

Deventer.

Ten voordeele van de hulpbehoevende huisgezinnen
der uitgetrokken Schutters.

Te DEVENTER, bij

J. DE LANGE.

1830.

50936000

V o o r b e r i g t.

Deze voorlezing, gehouden den 16 dezer maand, in het Departement der Maatschappij, tot Nut van 't Algemeen, was het werk van uren, en geenszins met het doel ter uitgave opgesteld. Zij ziet het licht, op dringend verzoek van hoorders; onder dezen van mannen, wier oordeel te zwaar bij mij wegen moest, dan dat het mij niet over den schroom, om met dit stukje voor het publiek optetreden, zou hebben heengezet. Men meende, dat het nuttig zou kunnen zijn. Ik heb mij dus laten overwinnen. In

een maandschrift zou ik het hebben zoeken te plaatsen, indien ik niet, door de afzonderlijke uitgave, tevens een vaderlandslievend doel had kunnen bereiken. Moge dat niet geheel gemist worden!

Over
het Nederlandsch volkskarakter ,
zoo als het zich
in de laatste tijden ontwikkeld heeft.

De tijdgenoot is de juiste beoordeelaar van zijne tijdgenooten niet, hoe veel minder, wanneer hij land- en volksgeenoot tevens is ! Deze gedachte, M. H. ! moest mij hebben afgeschrikt van het onderwerp, over hetwelk ik tot u wenschte te spreken. Dat onderwerp toch zou het Nederlandsch volkskarakter zijn, zoo als het zich in de laatste tijden ontwikkeld heeft. Maar van wien zullen wij, in deze dagen, eene onpartijdige oordeelvelling verwachten ? Van den buitenlander althans niet, gelijk de dagbladen ons leeren. Het zijn dagen van opgewekte geesten en hartstogten ; gistingstof is alomme verspreid : en waar zij aan 't werken en woelen is, daar is de vatbaarheid voor bedaard nadenken verdwenen, daar meent men zoo ligt, in de belangen van anderen zijne eigene te zien. Komt hier dan nog wezenlijk eigenbelang bij : de hoop, om uit de woelingen, die er bestaan, voordeel te trekken ;

de berekening, dat, als de kansen naar deze of gene zijde overslaan, dat voordeel niet ontgaan kan: ziet, daar kan noch wil men onpartijdig regter zijn; en de stem, die men uitbrengt, getuigt maar al te zeer van de waarheid, dat men alles behalve de waarheid heeft lief gehad!

Bij zulk eene overtuiging kan het ons niet ten kwade worden geduid, zoo wij zelve als regters optreden. Het oordeelen en vonnissen is den mensch aangeboren, en gelukkig, zoo hij niet dan zich zelve oordeelt! Tracht hij zulks met bezadigdheid en opregtheid te doen, waarom zou het hem geweigerd worden? Mag het niet zelfs, in zoo ver het de vrucht van ernstig zelfsonderzoek is, geacht worden, tot zijnen pligt te behooren? In dien geest geschied, kan het niet dan nuttig, en veeltijds bemoedigend zijn. Indien de beschouwing van het Nederlandsch volkskarakter, zoo als het zich in de laatste tijden ontwikkeld heeft, tot deze beide doeleinden leiden kan, voorzeker, zij mag op zich zelve loffelijk, zij mag, de staat van zaken in aanmerking genomen, pligtmatig heeten!

De welwillendheid dezer vergadering is mij eenmaal gebleken. Op haar steunende, waag ik het, over het gezegde onderwerp u eenige oogenblikken te onderhouden. De stof zelve kan voor Nederlanders wel niet onbelangrijk zijn.

Het Nederlandsch volkskarakter, zoo als het zich in de laatste tijden ontwikkeld heeft, vertoont twee tegenover elkander liggende zijden. Aan de eene ontdekken wij alles, wat bedaardheid kan heeten, gematigdheid, inschikkelijkheid, koelzinnigheid. Aan de andere openbaart zich, geestdrift, ijver voor Vorst en Vaderland, zelfsoffering-inspanning van krachten. Laat ons elk van deze ver-

schijnselen , in derzelver verschillende betrekking, een weinig van nader bij beschouwen.

België is met Holland vereenigd. Beiden strekt deze vereeniging even zeer tot weerzin. Maar beide moeten zich dezelve getroosten. Tegen de verbondene magten van Europa is geen strijden. Maar hoe gedraagt België, hoe gedraagt Holland zich? De eersten weten van geen voegen. Zij leggen het van den oogenblik der vereeniging op eene scheiding aan, zoo als die naderhand is losgebroken. De Koning heeft van de Grooten des volks smaad en hoon te verduren. Niet gedachtig, dat, terwijl zij vasallen van Oostenrijk waren, de Prinsen van Oranje Hoofden van den Nederlandschen Staat waren geweest, achteden zich de aanzienlijksten hunner vernederd door onderdanen van hem te zijn, en weigerden hem de verschuldigde bewijzen van eerbied en achting. Zij weigerden, zich als leden van ridderschap of hoogen adel te doen inschrijven, namen geen deel aan de vergaderingen, in welke rang en geboorte hun zitting gaven, namen ter naauwernood de eereposten aan, welke hun door den Koning werden opgedragen. Velen trokken zich geheel op hunne landgoederen terug. Of zoo zij verschenen ter plaatse, waar hunne tegenwoordigheid mogt gevorderd worden, het was, om laster en schimp uittebraken, om verraad en tegenkanting te stoken, om niet dan in hun bijzonder belang werkzaam te zijn.

Dezelfde geest openbaarde zich in de tweede kamer der Staten-Generaal. Enkele leden maakten eene eervolle uitzondering. Maar de meesten, het zij hunne geboorte hoog aanzienlijk was, het zij dezelve niet op adellijke afstamming zich verheffen kon, spanden in éénen haat tegen Holland

zamen , zoo als zij veelal Oud-Nederland noemden , en schenen op Hollands verderf en ondergang het te hebben toegelegd. In den allerhevigsten toon waren meerendeels hunne redevoeringen gestemd ; aan ontzien of sparen dachten zij niet ; en zij schenen geen grooter genoegen te kennen , dan elkan-der in vijandigheid tegen deze gewesten te overtreffen. Was het wonder , dat zulk een geest , door dagbladen ondersteund , die hunne Meesters verre achter zich lieten , ook de lagere standen niet onberoerd liet , dat hij vooral het gepeupel in beweging bragt , en bij elk , die niets te verliezen , maar alles te winnen had , krachtdadigen bijstand vond ? De haat tegen Holland werd algemeen. Een kleine tusschenstand mogt er plaats grijpen , straks verdubbelde zich de woede weder. Hare uitwerkselen openbaarden zich in den omgang. Uitvallen , van de grootste verbittering getuigende , waren maar al te veel te hooren , en van schamper laag vallen op deze gewesten onthield men zich niet. De duizenden verzoekschriften mogten als een verklaarde oorlog worden beschouwd. Wat Holland heilig was , wilde men in België , dat vernietigd werd.

Het kan mijn oogmerk niet zijn , G. H ! over de oorzaken dezer vijandigheid verder uitteweiden. Wanneer wij in het algemeen van haat tegen Holland spreken , hebben wij ook reeds veel gezegd. Ik mag echter niet nalaten op-temerken , dat , terwijl België dus tierde en raasde , en tegen het Noordelijk gedeelte te velde trok , die landen bloeiden , zoo als nooit te voren , en eenen trap van welvaart bestegen , tot welken zij welligt nimmer weder zullen kunnen geraken. Overigens stelde ik u België in zijnen haat tegen Oud-Nederland slechts daarom voor oogen , om-

dat de karaktertrek, dien wij noemden van bedaardheid, gematigdheid, inschikkelijkheid, koelzinnigheid, eerst langs dezen weg in het ware licht verschijnt. Hoe beantwoordde de Oud-Nederland zoo veel vijandschap? Werden ook hier de harten ontstoken, ademde men vergelding en wraak, bestreed men België met kracht en geweld? Wat zullen wij anders zeggen, dan dat juist het tegenovergestelde plaats vond, dat men den Belgen hunne vereeniging met onze gewesten zocht smakelijk te maken, gedurig het woord van verbroedering in den mond had, en ook in der daad naar verbroedering scheen te streven? Was het niet, dat men zich in vele opzigten naar hen voegde, hunne wenschen zocht voortekomen, aan hunne eischen te voldoen? Een onzer grootste Staatslieden deed het nog onlangs gevoelen, in een van de vele vlugschriften, door welke hij, uit zijne staatkundige rust, op den gang der groote gebeurtenissen zoekt te werken, hoe de inschikkelijkheid der Nederlanders, wien, ten tijde der vereeniging, het sluiten eener overeenkomst met de Belgen was opgedragen, den grond had gelegd tot al de aanmatigingen, welke de laatsten zich daarna, ten aanzien van het gebruik der Fransche taal veroorloofden. (*) In de Staten-Generaal hielden dikwerf onze welsprekendste afgevaardigden hunne redevoeringen in die taal, en slechts nu en dan weigerde een enkele hunner, zijne, in de moederspraak voorgedragene rede, in die der Franschen weder te geven. Het werd onzen landaard wel eens voorgeworpen, dat hij zich in taal en zeden te gemakkelijk schikt naar

(*) G. K. Graaf van Hogenbomp in zijne *Séparation* enz. p. 132

andere landen. Wat België betreft, schijnt dit verwijt, voor zoo ver het een verwijt heeten mag, niet van allen grond ontbloot te zijn. Het moest althans, bij de steeds aangroeiende veete van België's zijde, verwondering baren, nog zoo veel toenadering van Hollands zijde te zien. Billijk, zoo het schijnt, ware te verwachten geweest, dat de tegenstand in het Zuiden eene omgekeerde beweging in het Noorden zou hebben verwekt; inzonderheid, na dat het gevreesde Verbond was aan het licht gekomen, en de Potters tweede regtsgeeding eene volslagene zamenzwering had onthuld. Maar weinig nam men deel in alle deze ontdekkingen, weinig belang scheen men te stellen in alles, wat deze eedgespannen konden baren. Men verwonderde zich. Men was verontwaardigd, dat de Belgische moedwil zoo ver gaan durfde. Men vertoornde zich. Maar daarbij bleef het. Enkele volksvertegenwoordigers verhieven met kracht hunne stem. Maar velen zwegen. Had men niet mogen verwachten, dat, naar een en ander voorbeeld, verzoekschriften en verklaringen, in massa zich zouden hebben opgedaan, en, tot den Koning zelven gewend, Zijne Majesteit van eenen tegenovergestelden geest bij zijne Noordelijke onderdanen zouden hebben verzekerd? Maar terwijl in het Zuiden alles leefde en dreigend zich verhief, hield in het Noorden alles zich stil, was gerust en als zonder leven!

Wij maakten straks de, in deze dagen, veelvuldig herhaalde opmerking, dat, terwijl België's haat tegen Holland onbegrensd was, die streken bloeiden, en eene ongeziene hoogte van welvaart bestegen. Den haat, dien zij koesterden, gaven zij inzonderheid tegen de Regering lucht,

en verzoekschriften , vermeende of wezenlijke grieven ten onderwerp hebbende , overstroonden de tweede kamer. Noord-Nederland daarentegen kwijnde. Met weedom aanschouwde de ware vaderlander de teekenen van dadelijk verval. Daarenboven had men dezelfde grieven , die door het Zuiden werden aangevoerd. Drukkende belastingen , zoogenaamde conflicten , tusschen de regterlijke magt en het algemeen bestuur opgeworpen , willekeurige uitleggingen van wetten , de ministers , aan geene verantwoordelijkheid onderworpen , en welke niet al meer ? te veel , om ze allen hier op te halen. Maar men zweeg in Noord-Nederland. Men zweeg , terwijl juist de kwijning dezer gewesten de wrange vrucht der vereeniging met België was. Men zweeg , terwijl juist dit die vrucht te wranger en te bitterder maakte , dat het Bestuur , ten einde België te bevredigen , wetten doordrong en belastingen invoerde , welke het Noorden ten voordeele van het Zuiden drukten. Wij hebben slechts het verbodsstelsel , de afschaffing der heffingen op het gemaal en de belasting , in plaats van dezelve op de koffij gelegd , te noemen , om u te doen toestemmen hetgeen wij beweren. Men zweeg nogtans in deze gewesten. Of zoo een enkele zijn verzoekschrift indiende , hij vond niet vele navolgers. In de Staten-Generaal werden nog altijd Noord-Nederlanders gevonden , die den Belgen hunne stem , tot de vaststelling der door hen begeerde wetten , niet meenden te moeten weigeren.

Wanneer wij dan van bedaardheid , gematigdheid , inschikkelijkheid , koelzinnigheid spreken , als van een karaktertrek , dien het Nederlandsche volk , in de laatste

tijden , heeft aan den dag gelegd , gelooven wij niet , dat iemand ons met reden zal kunnen tegenspreken.

Het Nederlandsch karakter heeft zich echter niet slechts van deze , maar ook van eene tegen over liggende zijde doen kennen. Geestdrift , ijver voor Vorst en Vaderland , zelfsoffering , inspanning van krachten , ziet hier een' anderen trek , dien wij in hetzelfde opmerken.

Ik behoef mijnen hoorderen niet te herinneren , dat wij hier in de allerlaatste tijden ons verplaatsen. Het oproer , in Brussel , en later door geheel België losgebarsten , stelt , om zoo te spreken , een' muur van afscheiding daar , aan welken zich beide trekken ontmoeten. Tot op dien stond was alles in rust , van dien oogenblik geraakte alles in beweging. Het Bestuur nam nog eenen tijd-lang eene weifelende houding aan , en scheen den weg der gematigdheid , dien het tot hiertoe doorgaans gevolgd was , nog eene poos te willen blijven bewandelen. Het Nederlandsche volk , getrouw aan denzelfden gematigten geest , wendde geene gewelddadige middelen aan , om zijne Regering van gang te doen veranderen. Enkele dagbladen mogten eene andere leer prediken , ernstige vertoogen mogten van hier of van daar worden ingediend , men onderwierp zich met eerbiedige gehoorzaamheid aan de maatregelen , die het Bestuur geliefde te nemen. Velen kookte inmiddels het bloed in de aderen , en die wél dachten , brandden van verlangen , om openlijk , ter beteugeling van zoo snood eenen opstand , te voorschijn te treden. Allereerst toonde zich de militie bereidwillig , om , in plaats van spiegelgevechten in het kamp van Zeist , dadelijken slag aan de verraderlijke muniters te gaan

leveren. Waar de bezettingen uittrokken en de stedelijke dienst gevorderd werd, stelden zich de schutterijen volgaarne op hare posten. De oefeningen in den wapenhandel werden met den meesten ijver voortgezet. Intusschen won het oproer meer en meer veld. Voorspoed bekroonde de helsche verdedigingskunst der muitelingen. Daar weergalmde eensklaps de kreet des Konings, die te wapen riep, en zij was niet gehoord, of zij werd met luid gejuich ontvangen, en van het eene einde des lands tot het andere met daden beantwoord! Wat behoeven wij u te verhalen, hetgeen gij zelve weet? Hoe de schutterijen, mobiel verklaard, naar de grensvestingen snelden; hoe enkele onwilligen zich onder de menigte der bereidwilligen verloren; hoe een aantal vrijwilligen zich bij dezelve lieten inschrijven; hoe jongelingen en mannen uit den fatsoenlijken burger- en aanzienlijken stand niet schroomden, zich in de laagste rangen te scharen; hoe corpsen van vrijwilligers hier en daar werden uitgerust, sommigen door enkele personen geheel voor hunne rekening; hoe de bloem der Nederlandsche jongelingschap van de Hoogescholeu uittrok, en hoe, in de steden, terwijl in sommigen van de grootsten, mannen van vermogen en geboorte zich voor de schutterlijke dienst aanboden, alom lichamen ter bewaring der inwendige orde en rust werden gevormd, die ook allen uit de kern onzer burgerijen zijn zamengesteld. Reeds zien wij ook de schutterijen van het platte land in beweging. Hier en daar heeft men in de oefeningen reeds eenige vorderingengemaakt. — En wat zullen wij van de pogingen zeggen, met welke de wapening van binnen ondersteund wordt? De meest welwillende

huisvesting, aan doortrekkende schutterijen verleend; de zorg voor de hulpbehoevende huisgezinnen der ten strijde getogenen; de voorziening in hunne behoeften, aan vele oorden daargesteld; de geldelijke bijdragen en andere, van alle zijden, op het altaar des Vaderlands gebragt; de vrijwillige geldleening, met weinige tegenspraak opgevolgd, waarlijk, het is meer dan wij kunnen opsommen, en de ware Vaderlander kan bij zoo veel geestdrift een traan niet bedwingen! Wij hoorden, voor eenige dagen, eenen van 's Konings ministers verklaren: de geestdrift der natie was de maatregelen van het Bestuur vooruitgesneld: en die woorden mogen, in vlammeend schrift, voor de nakomelingschap worden nedergesteld. Als de som zal zijn opgemaakt van de vrijwillige giften, in 's Rijks schatkist gestort, zal de wereld verbaasd staan, dat volksgeest zoo veel vermogt. Als men dan in de naamlijst, welke de dagelijksche nieuwstijding bekend maakt, de namen zal lezen van Staatsdienaars en Grooten, maar ook kinderen, dienstboden, arbeidslieden als gevers zal vermeld zien, zal er wel geen twijfel kunnen zijn, of er geestdrift en ijver gevonden werden, of er eene algemeene samenwerking en inspanning van krachten bestond!

Het is niet te ontkennen, M. H.! wanneer men, op deze wijze, de twee karakters trekken, door welke het Nederlandsche volk zich in de laatste tijden bijzonder onderscheiden heeft, tegen over elkander plaatst, ontwaart men eenen verrassenden en treffenden aanblik, die verheugt en ontroert, en alle verwachting te boven gaat. De geestdrift, welke de Nederlander na den opstand aan den dag legt, komt tegen de koelzinnigheid, welke hij

voor denzelven vertoonde, zoo veel te schooner uit, als hij ook nu nog zijne bedaardheid en gematigdheid niet verloochent. Ziet de beraadslagingen, welke in de algemeene Staatsvergadering hebben plaats gehad; ziet de kalmte, met welke sommige, door het Bestuur nog altijd onvervulde wenschen worden opgenomen; ziet de regtschapenheid, met welke de Belgen, die in ons midden bleven rondwaren, zijn behandeld! In der daad, de vreemdeling zal ons van partijdigheid beschuldigen, maar wij kunnen niet loochenen, dat indien men het karakter, hetwelk de natie in de laatste tijden ontwikkeld heeft, toetst niet aan de eischen van overdrevene vrijzinnigheid, maar van zedelijkheid, deugd en menschelijkheid, het niet anders dan hoogst loffelijk heeten kan! De Nederlander, zoo lang er geen dadelijk gevaar is, houdt zich stil en rustig. Oproer-stoken en oproer-kraaijen bemint hij niet. Hij voegt zich volgzzaam onder het Bestuur, zoo lang hetzelfde met wat berispelijks veel prijzenswaardigs blijft vereenigen. Maar dezelfde Nederlander, als het gevaar daar is, houdt zich niet in zijne woning. Den Vorst der dieren gelijk, verachtte hij den vijand, zoo lang hij slechts dreigde. Maar nu hij aanviel, waakte hij op met fieren moed. De edelmoedigheid heeft hij echter daarom niet uitgeschud. Het Bestuur, aan hetwelk hij vorderingen had, ondersteunt hij met alle magt. Goed en bloed heeft hij veil voor den vaderlandschen grond. Maar aan de sterkste inspanning van kracht blijft hij bedaardheid en gematigdheid paren!

Nederlanders! ziet daar ons voorbeeld! Dat volkskarakter blijve onder ons bewaard! De dagen zijn nog

niet ten einde, in welke vrijheid en vaderland offers vragen. Welke die zijn, dat wij ze gewillig brengen! Vordert de nood nog krachtiger inspanning, dat wij ook dan niet verslappen! Dierbaarder kleinooden hebben wij als Nederlanders niet, dan vrijheid en vaderland! Maar dat wij ook bij zelfopoffering en geestdrift gematigdheid en bedaardheid blijven voegen! Zoo strijdig dezelve schijnen, de geschiedenis van deze dagen bewijst, dat zij te vereenigen zijn. Dat wij eene wel begrepene vrijheid, een vaderland voorstaan, in hetwelk deze regeert. Men laat zich in deze dagen zoo ligtelijk door den tuimel der loszinnigheid vervoeeren. Maar dat ons de landen onderrigten, waar die tuimel heerscht! Dat ons Frankrijk onderrigte, waar die tuimel door eenen geest van bezadigdheid gebreideld wordt, die in de dagen van Julij eenen troon omverwierp en eenen troon vestigde, zonder dat een droppel burgerbloed noodeloos was vergoten! Blijft niet de nieuw gevestigde wankelen op deszelfs grondslagen? Blijven partijschappen niet den boezem des rijks verscheuren? Heeft de partij, die eene gematigde vrijheid voorstaat, niet alle hare krachten noodig, om zich staande te houden? Dat wij dan aan het voorbeeld van anderen ons spiegelen en onzen eigen weg vervolgen! De volmaaktheid is banneling op aarde, en zal in den éénen vorm van bestuur even min als in den anderen gevonden worden. De geschiedenis moest dit de volken leeren, maar zij weigeren, zich te laten onderwijzen. Die dan hollen wil, holle voort! en wie zal den tijdgeest intoomen? Maar wij, dat wij onzen eigenen weg kennen! Ons volkskarakter roept ons tot gematigdheid en kracht. Dat

wij die roepstem blijven hooren ! Zij leidde ons tot heden gelukkig voort. Zij zal ons verder blijven leiden. Wachten wij ons , blinde navolgers van anderen te wezen ! Laat ons liever wakkere voorgangers zijn ! In de laatste jaren , die dezen tijd van volksbewegingen en op-roerigheid zijn voorafgegaan , ontbrak het in het buitenland niet geheel aan mannen , die op Nederland en op den Koning dezer gewesten wezen , als een voorbeeld voor geheel Europa , voor Vorsten en Volken. Dat waren mannen , die , verre van duisterlingen of Vorstendienaars te zijn , de levendige ontwikkeling , met welke de menschelijke geest in deze tijden voorwaarts schrijdt , met innige deelneming aanschouwden. Zij zagen in Nederland een beschaafd , verlicht , redelijk en godsdienstig volk , hetwelk de grenzen eener wettige heerschappij eerbiedigt , terwijl het eene redelijke vrijheid , als zijn hoogste goed bemint. Zij zagen in den Koning een' Vorst , die , terwijl hij met beperkte krachten het goede wil , een Vader zijner volken , een Beschermmer en Voorstander van kunst en wetenschap tracht te zijn. (*) In dat oordeel hoort voorzeker ieder regtgeaard Nederlander den weerklank van zijn eigen hart. En wat den lof betreft , dien de buitenlander ons gaf , trachten wij denzelven ons waardig te blijven maken ! Tot nog toe hebben wij denzelven niet verbeurd. De loftrumpet moge verstommen in deze dagen , eens zal er een dag komen , op welken dezelve met vernieuwde kracht zal gestoken

(*) Ik dacht hier onder anderen aan den Schrijver van *l'Avenir de l'Europe*.

worden. Wanneer dan de opofferingen, voor de regtvaardigste zaak met de grootste geestdrift volbragt, nevens de beradenste gematigdheid en zelfbeheersching geplaatst worden, zal de vierschaar der nakomelingschap, van alle omkoopning of partijdigheid vrij, een vonnis vellen, over hetwelk onze napeven niet zullen behoeven te blozen. Vervolgen wij, met God, rustig onze baan! Een ieder voor zich zelve, indien hij kalmte met inspanning van krachten paart, zal, welk het lot des Vaderlands zij, de meeste voldoening daar binnen smaken!

K. 259.2

GEMEENZAME BRIEFVEN.

OVER DE GEBEURTENISSEN VAN DEN DAG.

Retrahe res ad primam earum institutionem ;
et circumspectas in quibus et quibus modis
degeneraverint.

Baco de Verulam Serm. ad Fid.

EERSTE STUK.

Te's GRAVENHAGE,
BIJ A. P. VAN LANGENHUYSEN.

1830.

Da niemand sicher seyn kann, das eine revolution gelinge werde, so handelt jeder unrecht, der eine revolution absichtlich hervorbringen will, und einzig handelt um sie hervorzubringen.

Nur daran thut jeder mensch recht, dass er seine menschenwürde vertheidigt, dass er andern das beyspiel davon giebt, dass er sie ihre rechte lehrt, und dass er ihnen den pflichtmässigen gebrauch dieser rechte einschränkt. Ist er bloss darum, weil er als wahrer mensch sprach und handelte, ursache einer revolution: dann wird ihn sein gewissen über alle folgen trösten, und sein verfahren wird ihn nicht gereuen, wenn er auch der gewalt unterliegt

Ketzereyen.

E 569369197

A aan B.

Ja, mijn Vriend! wij zagen eenmaal, met wezenlijke vreugde, de vereeniging der Noordelijke en Zuidelijke Provinciën, en hoe veel het Weener Congres ook onvolkomens en gebrekkigs moge hebben gedaan, met hartelijke blijdschap zagen wij, door den eenstemmigen wil der Mogendheden, door den wil van geheel Europa, op het Weener Congres vergaderd, twee volkeren, eenmaal tot hun ongeluk gescheiden, ter bevordering van de rust der wereld, door eenen onverbreekbaren band tot éénen Staat vereenigd. Onder de regering van een' welbeminden Vorst, opende zich voor ons, het uitzigt op een geruster, onafhankelijker, inwendig sterker en naar buiten geeerbiedigder staatkundig aanwezen, dan onze gelukkige vaders zelve, behoudens al de zegeningen van hunnen tijd, gekend hebben. — Ja, mijn Vriend! wij zagen, met levendig genoegen, den dag aangebroken, waarop *Karel V* het oog had, toen hij, in 1549, den wensch uittede, dat de Nederlanden zamen verbonden mogten blijven en door denzelfden Vorst geregeerd worden. De twee honderd en vijf en zestig jaren, die tusschen de woorden van *Karel V* en de oprigting van het rijk der Nederlanden liggen, gingen voor de groote volksbeschaving verloren,

en hetgeen de ligging, de zeden en gewoonten, de taal en in het algemeen de volksaard der Belgen en Bataven, tot een onverdeeld geheel bestemd hadden, werd, ten nadeele der van elkander wijkende deelen, van een en het zelfde volk, door verkeerde staatkunde en dommen godsdienstijver, jammerlijk van een gescheurd en gereten. Wij verheugden ons boven alles, dat aan het hoofd van den nieuwen Staat een Vorst zonde staan, die dit met ons Noord- en Zuid-Nederlanders gemeen had, dat hij, in de school der tegenspoeden, leerde alle die mislagen te vermijden, waartoe esne voortdurende en onafgebroken voorspoed, zoo wel bij regenten als bij onderdanen, aanleiding geeft. Nimmer vergeet ik, hoe wij in April 1815, te Brussel zijnde, ons in de gebeurtenissen van den dag verblijdden, en bij onze aangename en opbeurende gesprekken, zelfs het uit Frankrijk dreigend onweder vergaten, om met kinderlijke tevredenheid, over de optrekking van een Staatsgebouw te juichen, waarvan eendragt, deugd en ware zedelijke verlichting, de zuilen schenen te zullen wezen. Nimmer vergaat bij mij de gedachtenis aan die blijde droomen, waaruit zelfs de nadering van den man des gewelds tot de nieuwe grenspalen des lands, ons naauwelijks konde wekken; droomen, waarin wij, met aflegging van alle kinderachtige partij-schappen, welke ons voormalig bestaan, ten spot onzer naburen, zoo dikwijls bezwakt hebben, de krachten van alle onze landgenooten en medeburgers vereenigd zagen, om de naam van het volk van Nederland geëerbiedigd te doen zijn in de volgende eeuwen. Zoo spraken en dachten wij reeds, alvorens de palm der overwinning den stempel des roems op het werk der Europeesche staatkunde had gezet, en het slagveld van *Waterloo* de rim-

pels deed verdrijven; welke in het Noorden even als in het Zuiden, op de voorhoofden van sommige zwartgalligen werden gezien.

In den eersten worstelstrijd, tot welken Nederland was geroepen, verkreeg het Koninklijk Huis nieuwe, onschatbare regten op onze liefde, en scheen ORANJE het middelpunt, waaruit de vereeniging van Nederlander en Nederlander voor altijd zoude uitgaan. Wij wisten wel, dat in het Zuiden, adeltrots en priesterdwang eenige botting konde verwekken; het was ons niet onbekend, dat in het Noorden vooroordeelen bestonden, welke door het belang van den handel ondersteund, slechts eene gelegenheid behoeften, om zich, in welgesloten' slagorde, tegen de vereeniging te stellen. De Noordelijke koopman vreesde de mededinging, en de geopende Schelde; de godsdienstige voorzag scheuringen; de krijgskundige tilde aan de verdediging van een land zonder frontieren; de aristocraat of oligarch van den ouden trant, hoe kruipend en vleijend op hofcirkel en hoffeest, was eigenlijk in den grond des harten, weinig gediend met de oprigting van een' Koningstroon, waartegen de droevige overleveringen van vroegere stedelijke en provinciale dwinglandij wel niets zouden baten. In de Zuidelijke gewesten verlangden velen om wederom onder Oostenrijk te behooren; anderen om onder Frankrijk te blijven; sommigen om een eigen' Staat uit te maken; de bekommering voor den godsdienst kwelde de vromen, de geestelijkheid verhief hare stem op het Weener Congres; doch wij hoopten tegen dit alles, op de vaderlandsliefde der verstandigen in de beide gedeelten des Rijks, en ook voornamelijk op de wijsheid des Monarchs, wiens Koninklijke kroon slechts op den zamengefnoerden pijlbundel der Zeventien Provin-

den konde rusten. Zoo dachten en spraken wij in 1815, en hoe moeten wij denken en spreken in 1830?... In 1815 was het eene blijde toekomst welke ons tegenlachte, en wat kunnen wij in 1830 van de toekomstige dagen hopen?... In 1815 was het vrede, algemeene vrede in Europa! wat mond kan uitdrukken, wat pen kan beschrijven, met hoe groot eene verrukking deze woorden, van den *Traag* tot aan den *Neva*, weërgalmden, toen de vrede van 1815 aan eene meer dan dertigjarige opvolging van omwentelingen en oorlogen paal en perk scheen gesteld te hebben? Gelukwenschingen verdrongen gelukwenschingen; berekeningen volgden op berekeningen. Met jeugdige kracht en geestdrift, scheen het grootste gedeelte van Europa als tot een nieuw leven verjongd te zijn! en echter, wat is er van dit alles geworden?... wat is er geworden van die schoone vooruitzichten voor Europa?... voor Nederland?... In 1815 scheen nationale onafhankelijkheid, met welvaart en vrede, ons onvervreembaar eigendom geworden, en in 1830 nadert de ontbinding van den Staat, met verlies van al dat geen waarop de Nederlandsche Staatsburger eenigen prijs zal kunnen stellen. Korte jaren geleden was Nederland uit de rij der Staten uitgewischt, toen ging onze naam verloren, en weldra zoude van de oudvaderlijke welvaart niets dan de herinnering zijn overgebleven! — dat alles, ons bestaan, onze naam, ja ons zelve zijn aan ons zelve teruggegeven, en met ons staatkundig aanwezen werden wij, naar den wil van geheel Europa, in onze eer en tot de middelen ter herkrijging van ons volksgeluk en der vernielde welvaart, hersteld; — en nu, na vijftien jaren, schijnen wij verwezen om in wanorde en verwarring, de voordeelen van dien stand van vrijheid en onafhankelijk-

heid te verliezen, en staat het eene gedeelte der bevolking gewapend en vijandig tegen het andere gedeelte. — Groot en vreeselijk is het kwaad dat ons bedreigt, maar dat kwaad is niet onoverwinnelijk, wanneer men slechts de genezing niet zoekt langs het pad dat tot het verderf heeft gevoerd. Laat mij eens terug komen op het voorledene, op de geschiedenis der vijftien verlopen jaren, op dat wij onzen tegenwoordigen toestand volkomen leeren begrijpen, en met onpartijdigheid en bedaardheid naar het redmiddel voor het toekomstige kunnen omzien.

Bij de Tractaten van Parys, Weenen en Londen werd bepaald, dat het Koningrijk der Nederlanden zoude worden opgericht, ten einde een juist evenwigt in Europa daar te stellen, en de vereenigde Provinciën in die evenredigheid te brengen, welke dezelve in staat stellen kan, door eigen middelen hare onafhankelijkheid te handhaven. Lord *Castlereagh* heeft zich, in het Huis der Gemeenten, op den 20 Maart 1815, nog duidelijker omtrent het oogmerk der verbondene Mogendheden, bij de oprigting van het Koningrijk der Nederlanden verklaard, en met ronde woorden, te kennen gegeven, dat men, bij vereeniging der voormalige Oostenrijksche Nederlanden met Holland, bepaaldelijk ten doel had, een bolwerk tegen Frankrijk op te rigten. De Mogendheden dachten minder, aan het belang, of aan de wenschen der gewesten, welke in het nieuwe Koningrijk werden opgenomen, dan wel aan de algemeene belangen van Europa; zij wilden minder eene gunst bewijzen, aan Vorst of Volk, dan wel, ter verzekering des vředes, een maatregel van voorzigtigheid en voorziening nemen. Het nieuwe Koningrijk werd als wachter gesteld over de heersch-

zucht van Frankrijk, en, daar hoogere belangen geboden, moesten koopmansgeest en beurswijsheid zwijgen, en kon de Monnikengeest met de overleveringen uit de tijden van *van der Noot*, wel geen gehoor verkrijgen.

Intusfchen kende de cijferende Hollander zeer goed, de voordeelen, welke de vereenigde Provinciën, bij de zamenvoeging aanbragten:

Ten eerste, de kolonien, ten koste van zoo veel bloeds en schatten verworven, een rijk in Azië.

Ten tweede, een frontier, dat voor geen ander onder doet, en onnoemelijke sommen gekost heeft.

Ten derde, de luisterrijke herinneringen, welke ons eenen aanzienlijken rang onder de Volken der wereld schenken, en ons de teruggave van onze oude grenzen in Europa, en van onze bezittingen in de Indiën hebben verworven.

Ten vierde, doen wij de opoffering van verscheidene dezer laatste bezittingen, Demerary en Essequibo; tevens belasten wij ons met eene zware schuld van Rusland; het een en ander om aan Rusland eene schadeloosstelling te verschaffen voor de bevrijding van België, bij deze opofferingen voegen wij nog de kolonie Berbice, om ook Zweden eene schadeloosstelling te doen genieten, welke ten onzen laste is gebragt.

Ten vijfde, offeren wij de Kaap de Goede Hoop op, om eene nieuwe borstwering ter verdediging van België op te rigten; tot hetzelfde oogmerk besteden wij meer dan zestig Millioenen Francs schattingen, bij den laatsten vrede van Parys verkregen; wij vermeederen die nog met eene aanmerkelijke bijlage.

Ten zesde, nemen wij op ons de gemeenschap der bekende en onbekende schulden van België, hegeen het-

zelve aan Oostenrijk, aan deszelfs eigene ingezetenen, schuldig is; deszelfs geheelen achterstand.

Zie daar de voordeelen, die wij aanbragten, de opofferingen die wij ons getroostten, de lasten waarvan wij de gemeenschap aannamen; en als eenige vergoeding lagen wij, in de andere schaal, onze schuld, in 1815 noch buitensporig, noch ondragelijk, in vergelijking met die der twee voornaamste handelstaten, Engeland en Noord-Amerika.

Een hooggeëerd Staatsman (*G. K. van Hogendorp*) heeft eenmaal openlijk verklaard, dat wanneer men hem nog de keus liet, eensdeels tusschen onzen ouden Staat met onze kolonien, onze grenzen en onze onverdeelde herinneringen, en andere deels tusschen onzen tegenwoordigen Staat, zoo als die vereenigd is — hij aan onzen ouden Staat de voorkeur zoude geven.

De beroemde man voegde hier bij nog, de volgende bijzonderheid: „korten tijd na onze vereeniging, bragt de Hertog van Wellington eenige dagen in den Haag door; het gesprek viel op de vereeniging, en ik zeide hem (zoo luiden de woorden van den edelen Graaf,) Indien, bij eene zamentreffing der Noordelijke en Zuidelijke Provinciën, de Zuidelijke Provinciën zeiden, wij willen niet met u te doen hebben, dan zouden de Noordelijke Provinciën antwoorden: wij hebben u niet noodig; maar dewijl de blijvende rust van Europa deze vereeniging eischt, zullen wij op de beste wijze ons daarin schikken.”

Waarlijk de woorden van Hollands geëerbiedigden Staatsman, gesproken in 1815, verdienen onze behartiging ook in 1830.

De Belgen, van hunne zijde, moesten al ligt tot het

denkbeeld komen, dat, welke opofferingen ook de Noord-Nederlanders aan de nieuwe orde van zaken bragten, eene vereeniging met Frankrijk (wanneer zij al niet een' eigen' en onafhankelijken Staat konden uitmaken:) meer met de belangen van hunnen landbouw en van hunne fabrieken overeenkwam, meer met hunne zeden en gewoonten overeenstemde, dan eene vereeniging met Holland. Zij moesten weldra proefondervindelijk gewaar worden, dat zij, als tot het Koninkrijk der Nederlanden behorende, onder zwaardere lasten zouden gebukt gaan, dan toen zij een appendix van het Fransche wereldrijk uitmaakten. Ook scheen het verschil van godsdienst ernstiglijk te verontrusten, en tegen de vereeniging in het harnasch te jagen; althans eene misliefte van den Secretaris van Staat in België, aan de Presidenten der Notabelen aldaar, van den 8 Augustus 1815, gewaagt reeds van de bekommering van angstvallige gemoederen, wegens de twee artikelen der grondwet, betrekking hebbende op de verdraagzaamheid omtrent alle godsdienstige gezindheden, en den toegang tot alle ambten voor alle ingezetenen, hoedanig ook hunne geloofsbelijdenis mogt wezen. Ook zag ik eens een' herderlijken brief des Bischofs van Gent, ten einde de leeken zijner diocese aantemanen, eene constitutie te verwerpen, waarbij verdraagzaamheid en gelijkheid in burgerlijke voorregten, zoo uitdrukkelijk worden gehandhaafd. Ik herinner mij nog zeer duidelijk, dat vele dagbladen en vlugschriften, reeds in de eerste dagen der vereeniging, klaarblijkelijk ten doel schenen te hebben, om de nieuwe landgenooten van elkander te verwijderen, tegen elkander te verbitteren, en om verder die verbittering tot een' graad van ontsteking te brengen, welke het ongeraden, ja zelfs onmogelijk zoude

maken, de naauwelijks tot stand gebragte vereeniging van Zuid- en Noord-Nederland te handhaven. Het ligt mij nog versch in het geheugen, dat de Belgiesche adel, ons in het algemeen niet zoo vriendelijk de hand toereikte, als zulks door de Diplomaten van het Weener Congres was verlangd; en dat menig Eerwaardig Heer een pijnne-
 lijk gezigt trok, als hij de gelijkheid der burgerregten, in de leerlingen van Calvin en Luther, moest erkennen. Zelfs hebben de hooggetitelde en de hooggeprebendeerde mannen, het niet bij stillen afkeer gelaten, maar, door heimelijke en openlijke maatregelen, zich met der daad tegen de vereeniging verklaard. En alhoewel wij nu, bij deze handelingen der adelijken, veel opmerken dat niet edel, en, bij de daden der kerkelijken, veel zien dat niet godsdienstig is, zoo moeten wij ook tevens bedenken, en, ook bij baatzuchtige en ongeoorloofde pogingen, nimmer vergeten, dat de vereeniging even zeer buiten den wil der Zuidelijken, als buiten den wil der Noordelijken, heeft plaats gehad; dat natuurlijk de hooge adel niet zeer gevleid moest wezen, van zich, op het oogenblik dat zij in de bouwvallen van het groote Keizerrijk, het vermolmd wetboek der leenroerigheid, weder dacht te vinden, — aan eenen Koningsfchepter onderworpen te zien, op welken de een of ander der Brandfsche *Nobili*, door oudheid van geslacht, zich al ligtelijk een gelijk regt konde droomen, terwijl het zelfs voor de hoogheid van menigen edelman vernederend moest schijnen, om dien invloed op het Staatsbestuur te verliezen, welken hij, van den luister van zijnen stam, onaffcheidelijk rekende. Voeg hier nog bij, dat de geestelijkheid, ook zonder de vrees om eer en aanzien en rijkdom te verliezen, uit den aard der zaak, voor de

katholieke kerk, niet veel heils, onder eene Protestant-sche Dynastie moest wachten en althans het vooruitzicht zag verdwenen, om, door biechtvader en biechtstoel, het roer van staat in handen te krijgen. De Belgische adel even als de Belgische geestelijkheid, kon, bij de nieuwe orde van zaken, al ligt aan vernedering denken, en men weet, ontvangene weldaden schrijft de mensch in het zand, beleedigingen in eene steenrots. Ik zwijg van de beduchtheid van angstvallige zielen om door den invloed van, en den omgang met ketteren, weldra de zuiverheid der leer te zien besmetten.

Spoedig kwam, bij deze algemeene redenen van ontevredenheid en ongerustheid, een geschilpunt ter bane, waardoor de waarschijnlijkheid van tweedragt onder ons te zien zaaijen, meer en meer moest vermeederen; het was namelijk de vraag, welk stelsel van belastingen, het best voor de behoeften van het Koningrijk, zoude voegen? De vereenigde Provinciën hadden hieromtrent, van oudsher, beginselen aangenomen, die, door de ondervinding bevestigd, en door eene groote voorspoed, in hunne toepassing, verzeld waren. Bij het hernemen onzer onafhankelijkheid, was men terstond op die oude grondregelen teruggekomen, en de algemeene voorspoed had, ook bij eene korte ondervinding, over de voortreffelijkheid van een stelsel doen oordeelen, hetwelk in de Noordelijke gewesten, de inkomsten van den Staat met de welvaart der burgeren verzekerde. Moeijelijk konden zich echter de nieuwe landgenooten over dit financieel bestuur verstaan. Gedurende twintig jaren met Frankrijk vereenigd geweest, moest het Fransche stelsel, althans door gewoonte, bij hun, de voorkeur verwerven, en het was natuurlijk dat men weldra hoorde spreken, van hooge

regten, van heffingen bij den oorsprong, van *entrepots* en van *transito*. Bij dezen strijd der gevoelens, werd de handelaar tegen den fabrikant, de fabrikant tegen den handelaar, in het harnasch gejaagd, en gelijk natuurlijk was, het Noorden nam de zijde van den handel, gelijk het Zuiden de zijde der fabrieken.

Te midden dier strijdige meeningen en botsende belangen, vertoonde zich eene andere partij, die op eigen Theorie van Staatskunde grootsch, hare beginselen met kracht en ijver wilde doorzetten; opgevoed in de school van *Voltaire* en *Rousseau*, deelde zij rijkelijk in den Franschen geest; liet zich met alle levendigheid en onberadenheid der jeugd, meer en meer uit, ten gunste der Fransche instellingen, en eindigde met ondubbelzinnig de voorkeur aan deze laatste boven alle Nederlandsche inrigtingen te geven. De geestelijken voeren uit tegen alle Protestantische ambtenaren. De Belgische Edellieden tegen alle in het Noorden bestaانبare instellingen; de Theoristen tegen alle Noord-Nederlandsche ambtenaren; de Belgische fabrikanten tegen alle belastingen, welke niet met een volslagen verbodstelsel, in verband stonden.

Wanneer wij ons dit alles voor den geest brengen, wanneer wij ons hierbij herinneren, hoe onvoorzigtig men dikwerf in de groote huishouding van den staat, met ontvlambare stoffen te werk gaat, zoo zullen wij ons minder verwonderen, dat thans de lichtelaai vlam ter dake uitflaat, dan wel dat het gebouw zoo lang voor brandschade bleef bewaard. Ik las in Maart 1816, eene memorie van onzen *G. K. van Hogendorp*, waarin de ervaren Staatsman ook over den publieken geest handelde. Ik herlas thans dit belangrijk Staatsstuk en vond mij bevestigd in de overtuiging, dat zoo men zich, in ons Nederland,

over iets verwonderen moge, het meer is over de voortdurende rust, federt 1816 genoten, dan wel over de beoernten, welke thans in ons Vaderland, ontstaan. Vereenigingen van Volken op hooger last, en naar bevel van Tractaten en Congressen, hebben eene kiem van ontbinding en van scheiding in zich, wanneer belang, wet en rede niet te zamen houden, hetgeen het geweld heeft zamen gebragt. Gaarne wil ik bekennen, dat de Belgen eigenlijk in het algemeen, beter wisten wat zij niet, dan wat zij al wilden, trouwens dit hebben zij gemeen met vele diepzinnige mannen, die met medelijden op de Brabandsche oppervlakkigheid nederzien, — dat wel- dra in het Zuiden, eenige weinig beteekenende schreeu- wers den boventoon behielden, daar de verlichtsten, en dus ook de verdraagzaamsten onder den hoop, huiverig bleven, om zich tegen de heerschende domheid hunner landgenooten te verklaren, — maar dit laat niet na, dat zij, zonder hunnen wil, en tegen hunnen wensch, met een ander volk vereenigd, regt hadden om verschooning voor hunne zwakheden en toegeeflijkheid voor hunne voor- oordeelen te vorderen, gelijk zij dan op hunne beurt, gereed en bereid moesten wezen, om zwakheden te ver- geven en vooroordeelen te dulden.

In dezen moeilijken en neteligen stand van zaken, bij de vreemdsoortige bestanddeelen, waaruit het nieuwe Koningrijk was zamengesteld, werd er een buitengewoon beleid bij de regering gevorderd en was het slechts langs éénen koers, dat de Staatshulk, in zekere haven, konde worden gevoerd. De oud-geestelijke, de oud-adelijke, de oud-monarchale, de oud-republikeinsche herinnerin- gen, moesten in een dragelijk evenwigt met elkander worden gebragt. Alle transactie was hier echter werke-

lijke dwaling, er moest met beradenheid partij worden gekozen, en het eenmaal genomen besluit, moest met onwankelbare standvastigheid ten uitvoer worden gebragt. Er was, op het tijdstip der vereeniging, ter eenre een gevestigde Staat, met zijne regering, zijne wetten en regels van bestuur; en ter andere zijde, in den beginne onafhankelijke Provinciën, maar sedert eeuwen, bij Spanje, Oostenrijk en Frankrijk gevoegd. Uit deze beide deelen, werd een nieuw geheel gevormd, hetwelk, naar de regelen eener gezonde staatkunde, den grondslag van zijn bestaan noch moest vinden in hetgeen in het Noorden, als de volksgeest kan worden aangemerkt; noch in hetgeen in het Zuiden als de volksstem moest worden beschouwd. De *Unie van Utrecht* en de *blijde inkomst*, mogten vrijelijk gelegd worden in het graf harer vaderen. Het moest een Nederlandsche Staat wezen, welke met 1815 rang nam onder de Europeische volken, en nimmer moest het Koninkrijk der Nederlanden zich vertoonen, als een vervolg op de Republiek of op de Souvereiniteit der Vereenigde Nederlanden, waarbij, buiten den Koningskroon en den aanwinst van land en bevolking, niets aan het oude en verouderde was veranderd. Bij het ontstaan van het Rijk der Nederlanden, moest ook eene nieuwe Nationaliteit uit de verscheidenheden van alle bewoners ontstaan, even als in Frankrijk en Engeland, de natie allengskens uit verschillende volksstammen is gevormd. Er moesten noch Belgen, noch Bataven, maar alleen Nederlanders op onzen schoonen grond gevonden worden, en van de oude belangen en meeningen, gelijk mede van de oude partijschappen en oneenigheden, moest, om met den onvergetelijken *Kemper* te spreken, niets op den jongen Staat overgaan, dan alleen de glans der groote namen, welke

in het verloop van tijdvak, den roem van Nederland voor altijd verheerlijkt hebben. De zich vereenigende helften van hetzelfde volk, moesten eene geheel nieuwe vaderlandsche geschiedenis beginnen, en althans zich in geen oude banden knellen, van diep in den tijd gewortelde staatkundige of godsdienstige inrigtingen. Geene vroegere overleveringen moesten de handelingen des bestuurs bevestigen, en de grondwet de eenige banier zijn, onder welke, bij Monarchale vormen, de volksvrijheid en de oorspronkelijke regten der menschheid zouden worden geëerbiedigd. Ik weet nog zeer goed, dat de Heer *Kemper* meermaals verklaard heeft, dat er te veel van het oude in de grondwet was gebleven, en zeer zeker zoude hij zich, in latere dagen, tegen toepassingen en uitleggingen verklaard hebben, welke de duidelijke strekking hadden, om het nieuwe nog verder te verdringen, door beginselen uit Zuiden of Noorden ontleend, en die dikwerf ook, in Zuiden of Noorden, reeds versleten en vergeten waren. Door eenzijdig zich bij het Zuiden, of bij het Noorden te voegen, en blindelings de impulsie van dezen of genen kant te ontvangen, wordt door het bestuur, het evenwigt in den Staat verbroken, en door zich uitsluitend door Noordelijken of door Zuidelijken invloed te doen medeslepen, moet weldra het denkbeeld verdwijnen, van onderling tegen elkander opwegende gedeelten, om aan overwinnaars en aan overwonnelingen te doen denken. Ik herhaal, moeilijk en netelig was de taak der regering, en alleen de onwankelbare grondregel, om, met vaste hand, den evenaar tusschen de beide gedeelten des rijks te houden, zonder eenige partijdigheid te verraden, of aan geheime nagedachten te doen denken, konde de beide klippen, van Noordelijk

of Zuidelijk overwigt doen vermijden. Maar niet alleen waren zware pligten aan het hoog bestuur opgelegd, ook de ingezetenen moesten de bedoelingen en inzigten der regering ondersteunen en bevorderen, en zonder medewerking in de onderscheiden gewesten des rijks, moesten noodwendig de beste oogmerken falen. Jerusalem en Samaria door een' vaderlijk Vorst geregeerd wordende, hadden beide kunnen gelukkig wezen, wanneer zij maar kracht genoeg van geest hadden, om de drekgoden die aan wederzijden, vele geweest waren, uit hun midden te verbannen, immers schadeloos te maken. Jerusalem en Samaria hebben integendeel de oude afgodsbeelden niet vernield, maar zelfs nieuwe afgoden gediend en aangebeden. Laten wij nu eens, in groote trekken, ophalen en herinneren, wat, sedert de vereeniging, bij Vorst en Volk, is gebeurd.

Het is meermaals opgemerkt, dat het aan de Natien, zoo wel als aan de bijzondere menschen eigen is, van elk goed, even als de kinderen, meer te verwachten dan het kan opleveren. Vermindering van kwaad bevredigt niet, wanneer men zich volkomen geluk heeft voorgesteld; en zoo leert dan ook de ondervinding van alle volken, dat elk tijdperk, onmiddellijk op eene groote omwenteling volgende, door zekeren geest van onrust en onvergenoegdheid, wordt gekenschetst, welke uit zijnen aard, den woelzieken of eergierigen een gereed middel tot beroeringen aan de hand geeft, en, gelijk *Kemper* zegt, het raadsel oplost, waarom het ondanks de ondervondene ongelegenheden, zoo zelden bij ééne omwenteling blijft, wanneer eens de oude orde van zaken is omgerukt. Gering zoude voor ons Nederland het nadeel dezer gemoedsgesteldheid geweest zijn, indien wij alleen

te doen hadden, met die ontevredenheid, welke in Holland treurde, over het verschil van den nieuwen met den ouden handel, en in Brabant zich bezwaarde, over het verloop dier tijden, toen ook de Belgische voortbrengfels op alle markten gezien en gezocht werden; maar wel verre van den grond dezer klagten, in veranderde omstandigheden en handelbetrekkingen, te zoeken, werd al het kwade in Zuiden en Noorden, aan de vereeniging geweten, en jammer, de regering werkte niet mede, om dit noodlottig vooroordeel te keeren en af te wenden. Vele ambtenaren, geëmploijeerden, Ministers en officianten, behoorden, in de eerste dagen der vestiging van onzen Staat, toen de gang des bestuurs moest worden bepaald en het nieuw bestaan inwendig moest worden geregeld, tot de afgeleefde en weinig meer bruikbare lieden, die door vermeerdering van jaren, *Stoepjes* geworden, weinig of niets wisten van hetgeen, in hunnen tijd, moest gedaan worden en onmogelijk begripen konden, wat er, in de tegenwoordige werkplaats, aan de orde van den dag kwam. Het was niet genoeg twintig jaren naar de heugelijke omwenteling, en de terugkomst van het Huis van Oranje, reikhalzend omgezien te hebben, want aan het nieuwe Rijk der Nederlanden was *Willem V* even vreemd, als de Aartshertogin *Maria Christina*, of de Hertog *van Saksen Teschen*. Het was niet genoeg, om, bij alle omwentelingen, in troebel water te hebben gevischt, en elke schrede op den weg des ambtbejags, aan eene ramp des Vaderlands te moeten danken. Zoo immer, moesten, onder dergelijke omstandigheden, de Regenten geene onderdanige slaven der gebeurtenissen en uitkomsten zijn; integendeel konden en moesten zij de gebeurtenissen en uitkomsten gebieden, dat is ten beste

geleiden, maar tot dit verheven doel waren Staatslieden, en geënszins Bureaucraten gevorderd. Noem mij hier niet, die weinige groote namen, welke uit *van der Palm's* heerlijk *gedenkboek*, met onvergankelijke glorie, in de eeuwige herinnering der Nederlanders zullen overgaan; wij weten toch, dat mannen van dien stempel, of den gang van zaken, door kracht van genie, dwingen en beheerschen, of wel, zich an het tooneel der Staatsbelangen verwijderen, maar nimmer medepligtig worden aan een stelsel van zwakheid en besluiteloosheid, hetwelk door nimmer eenig gevoelen met vastheid aan te kleven, spoedig alle gevoelens tegen zich vereenigt.

Als eene vergoeding voor de onbeduidendheid of nietigheid der meeste staatslieden, welke zich met het bestuur des lands hebben ingelaten, had Nederland het onwaardeerbaar geluk een' Koning te bezitten, die geheel zijn leven aan de voorspoed des lands wilde wijden; bij eerbiedige en nederige hulde aan de edelste hoedanigheden, wil ik echter doen opmerken, dat, in het algemeen, de vastheid eener Monarchij, die alleen op persoonlijke hoedanigheden rust, weinig beteekent, maar herinner u daarenboven de woorden van *Fenelon*: „Een „Koning, hoe goed en wijs hij ook zijn moge, blijft een „mensch; zijn verstand en zijne deugden hebben grenzen. Hij heeft eigenheden, waarover hij niet ten volle „meester is, door belangzieke en listige menschen om- „geven, valt het hem moeilijk de hulp te vinden welke „hij zoekt!” Sla eens op de plaats in *Meyer's* jongste werk, *de la Codification*, bladz. 88, bij de woorden: „*Quels que soient*” etc. Weten wij nu, dat de Koning, bij gebrek aan een Ministerie, en bij oneenigheid der Ministers, eigenlijk altijd alleen regeerde; dat

de regering in den persoon van den Vorst samengetrokken werd; dat hij alles zag, alles beoordeelde, alles bestuurd, en niet alleen de hooge aangelegenheden des lands bestuurde, maar ook de kleinste bijzonderheden van gewestelijk of stedelijk beheer wilde regelen, zoo mogen wij eene onbegrijpelijke werkzaamheid bewonderen, en de bezorgdheid, ook voor de belangen van den geringsten ingezetenen aan den dag gelegd, met aandoening en dankbaarheid vereeren; maar wij zullen tevens eerbiediglijk vragen, of er, op die wijze, niet te veel werd bestuurd en te weinig geregeerd? Mij dunkt, zoo lang de Koning zich enkel beschouwt als het hoofd der administratieve machine van den Staat, zal het levensbeginfel der Maatschappij kwijnen, en, ook bij goede instellingen, de zedelijke krachten van lieverlede verminderen, en eindelijk vergaan.

Daar men nu eenmaal in Nederland zag, het geen in geen Constitutieel Rijk immer gezien was, dat de denkbeelden en handelingen der Kroon die waren van een individu, geenszins van een eensgezind, en met de Natie vereenigd, Ministerie, zoo was ook de keus tot de eerste staatsambten bij ons, eene vrij onverschillige zaak geworden, en van hier welligt, dat ten deze weinig naar bekwaamheid behoefde te worden gezien, en althans de openbare meening over zedelijke en verstandelijke hoedanigheden minder konde worden geraadpleegd. Ik schrijf het met leedwezen en droefheid, maar ik schrijf het ook met wezenlijke en gemoedelijke overtuiging, dat de benoemiugen, in de laatste jaren, tot de eerste waardigheden des Rijks, geenszins door de goedkeuring der Natie, in het Zuiden of in het Noorden, werden bevestigd, terwijl zelfs de overtuiging levendig was, dat de

gewichtigste bedieningen toevertrouwd bleven aan mannen, wier ontrouw, zedeloosheid of volflagen nietigheid tot algemeene ergernis verstrekten. Ernstig en gewichtig waren de gevolgen van dezen bedroevenden staat van zaken, waarbij alle verantwoordelijkheid onmiddellijk kwam op het hoofd des Konings. De Ministers, wanneer de zaken goed afiepen, waren niet huiverig er zich de eer van te laten aanleunen, terwijl zij zich, in het tegenovergestelde geval, stoutelijk beriepen op hunne ondergeschiktheid aan den Koninklijken wil. Zoo was bij ons het Ministerie geenszins een bolwerk voor de majesteit der kroon, maar integendeel, de Koninklijke onschendbaarheid de vrijbrief voor alle feilen en misgrepen der Excellentien. Kort en goed, wij waren fraai op den weg, om, uit ultra-royalismus, de verantwoordelijkheid van den Koning uit de onschendbaarheid der Ministers af te leiden, en de spreuk: *the king can do no wrong*, in den tegenovergestelden zin over te nemen, door te bepalen, dat in Nederland het goede aan den Minister, en het kwade aan den Monarch zal worden geweten. In een Rijk, waarvan de oorsprong opklimt tot de nacht der eeuwen, waar overleveringen en gewoonten den gang des bestuurs regelen en bepalen, in zoodanig Rijk kan, bij gewone omstandigheden, de middelmatigheid zonder gevaar aan het roer van Staat worden geduld, maar in eenen nieuwen en jongen Staat, waar de berusting in gezag niet aanwezig is, waar men steeds vraagt naar de redenen van het bevel, waar men steeds onderzoekt het doelmatige of ondoelmatige der maatregelen van openbaar gezag, in een dergelijk land zijn het de persoonlijke hoedanigheden der regenten, welke het lot van den Staat bepalen en over deszelfs toekomst beslissen.

Het is in den aard van den vertegenwoordigenden regeringsvorm, dat de kamers door de kroon worden voorgericht en geleid. Engeland, waarna men zoo dikwerf te regt en te onregt verwijst, strekke hier ten voorbeelde, en het *initiatief* moet, zal het met de zaak van de dynastie en van het volk wel gaan, minder bij een geschreven wet aan het Gouvernement zijn verbleven, dan wel, door overwegenden invloed van bekwaamheden en beginselen aan een krachtvol en eensgezind Ministerie worden toegekend. Wanneer *Canning* aan het hoofd van het Engelsch Ministerie staat, wordt het hooge bestuur de vertegenwoordiger van alle zedelijke krachten der Natie, en sluiten zich alle edele en groote denkbeelden aan de inzigten van een Ministerie, dat zijne sterkte vindt in den geest des tijds, en zijne ontwerpen in de dierbaarste belangen van het vaderland. Wanneer nu bij ons de voorstellen aan de Staten Generaal, niet anders zijn dan de voorstellen des Konings, en dus als de voorstellen van één mensch kunnen worden beschouwd, zoo zal gelijk men, in een der dagbladen, niet onaardig heeft aangemerkt, de Vorst niets wezen, dan als het ware een buitengewoon lid der kamer, met de redactie der concepten belast; maar bovendien zal, bij elke beraadslaging, de waardigheid der kroon in het strijdperk komen, en hierdoor hetgeen in het belang van allen eerbied en hulde vordert, zoodanig van het toverkleed der verbeelding worden ontdaan, dat bij een ander uiterste, onder kroon en mantel, niet dan de zwakheden van het gebrekkig en zondig Adamskind worden gezien. Misschien zouden wij in een vertrouwelijk gesprek, weldra met elkander erkennen, hetgeen de tegenwoordige Fransche Minister *Guizot*, nog onlangs, als Hoogleraar, openlijk leeraar-

de, dat er geene koningen van den ouden stempel meer zijn, maar slechts eerste, in magt en aanzien uitblinkende Staatsburgers, welker waardigheid, ter wering van alle geschil over de opvolging, erfelijk is en aan welken men, *honoris causa*, den naam van KONING geeft, om dat de hooge verrigtingen, welke hun, bij de thans beschrevene Staatswetten, door het volk, opgedragen worden, het meest overeenkomen, met die welke men, in vroegere tijden, in naam toekende, aan die lediglopende naam — Koningen, die geene armen, voeten, oogen, noch ooren hadden, dan die, welke zij door hunne Ministers verkregen. Doch wij zullen thans dergelijke teedere punten niet aanroeren, en alleen zeggen, dat het Koningschap, zonder hiertoe bij de grondwet, eenige verplichting of roeping te ontvangen, eenmaal in den strijd gemengd, van alle zijden aangetast en aangegrepen, naar nieuwe hulpmiddelen moest omzien.

Het is waar, door altijd den naam en den perfoon des Konings op den voorgrond te plaatsen, verkregen de voorstellen der Ministers de stemmen eener menigte Noordelijke ja en amenzeggers, die van hunne eigen' feilbaarheid overtuigd, gaarne hun oordeel aan de koninklijke onfeilbaarheid onderwierpen, voornamelijk daar eer en gunstbewijzen, op de belijdenis der verstandelijke onmagt volgden; maar de strijd met de Belgische oppositie, werd, ook even hierdoor, een strijd op leven en dood, waarbij de vraag over het wegzenden van dezen of genen Minister, al ligtelijk konde worden verwisfeld, met de vraag, naar de al of niet voortdurende opdragt der kroon aan het regerend stamhuis, naar de al of niet voortdurende vereeniging der Zuidelijke en Noordelijke gewesten. De Heer *Tammo Sypkens* zeide te regt, „omgeven door de

„ wijsheid des volks , toegankelijk voor allen , geplaatst op
 „ het eenige hooge standpunt van het panorama van Staat ,
 „ is de Monarch de grondwettige scheidsman tusfchen
 „ zoo veel botfing van inzigten , van aanmatiging en be-
 „ langen , hetzij van priesterlijke heerschzucht , baatzuch-
 „ tige Aristocratie of wilde volksmenning .” Maar de
 Monarch behoort dan ook de hooge rigterftoel van den
 fcheidsman niet te verlaten , om zich onder den twisten-
 den hoop te mengen en nimmer kan hij met vastheid den
 evenaar der geregtigheid houden , wanneer hij , buiten de
 zedelijke kracht zijner verheven’ waardigheid , nog een
 perfoonlijke invloed beoogt , welke de Constitutionele
 Monarchij blootftelt , aan alle dwalingen en verkeerdhe-
 den , der onbepaalde alleenheersching . Onder den fchep-
 ter van *Lodewijk XI* en van *Lodewijk XIV* , losfen zich
 alle Staatswetten en Staatsbelangen op , in den eigendun-
 keliiken en veranderliiken wil des konings , terwijl , in
 het Monarchaal bestuur bij vertegenwoordiging , de wen-
 fchen en neigingen des Monarchs , zich moeten oplossen
 in den algemeenen volkswil , zoo als dezelve , ingevolge
 het Staatsverdrag , tot levensbeginfel der Natie wordt ge-
 fteld . In een Constitutioneel rijk , kan de Vorst , alleen
 door een krachtvol en geëerbiedigd Ministerie , aan de
 Natie zijn verbonden , en de teugels der regering in han-
 den houden ; de Ministers en de Raad van State zijn de
 grondwettige fteunfels van den troon en neemt men die
 fteunfels weg , zoo waggelt het gebouw van Staat op zijne
 grondzuilen , en zullen alle grondwettelijke regten weldra
 verloren gaan , of onder overwigt van het Monarchaal
 beginfel , of onder overdrijving van Parlementaire almagt .
 De korte gefchiedenis van ons jeugdig rijk heeft reeds
 doen zien , dat men steeds van *Scylla* in *Carybdis* moet

vervallen, wanneer, of de Nationale vertegenwoordiging, of de persoonlijke en individuele meening des Konings, den gang des bestuurs eigendunkelijk bestemmen. De beste bedoelingen, de edelste inzigten, doen hier niets ter zake. Daar, waar het lot des lands aan de staatkundige instellingen is verbonden, verdwijnen de personen om alleen de zedelijke werking van den Staatsvorm te doen uitkomen. Wanneer nu, als eene onbetwistbare waarheid, op den voorgrond mag gesteld worden, dat gemeenschappelijk overleg en eenstemmigheid der regering, met de Staten Generaal, zoodanig is de ziel, de geest en het levenwekkend beginsel van ons geheel Staatsgebouw, dat, bij vooronderstelling van misverstand, gebrek aan onderling vertrouwen, of voortdurend verschil over de groote beginselen der huishouding van Staat, weldra het heil en het behoud des vaderland in de waagschaal staan; wanneer ik evenzeer durf beweren, dat dit gemeenschappelijk overleg, die eenstemmigheid der regering met de Staten Generaal, nimmer zal verkregen worden, zoo lang de hooge persoon des Konings zoodanig aan het hoofd van bestuur en regering is geplaatst, dat alle ambtenaren werktuigen worden en de Vorst alleen op zich zelven staat, zonder eenigen band tuschen Koning en Volk; zoo durve ik gerustelijk besluiten, dat er groote en spoedige veranderingen, noodig zijn in den vorm van het bestuur en dat de tot dus verre bestaande inrigting en zamenstelling van het Gouvernement, groote onheilen heeft te weeg gebragt. In de staatkundige, even als in de zedelijke wereld, blijft geene daad zonder gevolg, eene eerste dwaling kweekt nieuwe dwalingen, en hij die slechts begon met mislagen en onvoorzigtigheden, zag zich, soms in zijn weerwil, genoodzaakt

om toevlugt tot de misdaad te nemen. Hoe verre heeft in ons Koninkrijk, het dwaalbegrip dat de Koning alles moest doen, alles moest weten, alles moest beflissen, niet reeds van den goeden weg afgeleid? Wij zagen, als een gevolg van deze dwaling, de Koninklijke waardigheid blootgesteld en aangerand, — wij zagen bij elke begroting, niet de handelingen en bedoelingen van het Ministerie ter toetse gebragt, maar dikwerf strengelijk beoordeeld en afgekeurd, een' of anderen maatregel, welke men wist dat alleen aan den wil des Konings was toe te schrijven, en zoo kwam dan het Monarchaal beginsel in onmiddellijke aanraking en in regtstreekschen strijd met die opgewonden driften, welke door den heerschenden tijdgeest gekweekt en aangevuurd, minder bevrediging en voldoening, dan wel prikkeling en opwekking verlangden. Men ontwaarde spoedig dat het Koningschap, zoo als hetzelfde bij de grondwet was ingesteld, in dezen strijd, geene zege konde behalen, en men moest alzoo naar nieuwe wapenen omzien, welke men weldra vermeende te hebben gevonden in het denkbeeld eener Souvereiniteit welke voor de grondwet zoude hebben bestaan. De Heer *van Maanen* werd de voorvechter dezer leer, en men zag zijn Exc. weldra optreden met redeneringen, welke, althans in de ooren onzer Zuidelijke broeders, wanklank en wangeluid moesten wezen, terwijl ook in het Noorden, menig een' vreemd opzag, tegen een stelsel dat met vrijheid en gelijkheid begon, om met de belijdenis eener lijdelijke en slaafsche gehoorzaamheid te eindigen. De geleerden wisten wel dat *Filmer* en *Hobbes*, *von Haller* en *de Maistre* dergelijke beginselen hadden voorgedragen, doch zij dachten met den ongeleerden hoop, dat bespiegelingen vroeger door het

huis *Stuart* in toepassing gebragt, althans onder onze Nederlandfche plegtig bezworen' grondwet, niet meer konden gelden. Men klaagde en fchreeuwde, men fchreef en vreef, doch de Heer *van Maanen* wankelde niet, en zekere partij ftelde er in het Noorden eene eer in, om de Belgifche meeningen meer en meer aan te hitfen en te verbitteren; door haar de grondwet waartegen zij zich met handen en voeten verzet hebben, af te fchilderen als een ligt-opgeflagen reglement van orde, waaraan de Vorst uitlegging en toepassing mogt geven, en hetwelk zich naar oude herkomsten en nieuwe inzigten moest plooiën en wringen. De Zuidelijke Liberalen begonnen nu meer over eene ftelfematige tirannij te klagen, en meer en meer hun onwil en misnoegen te toonen.

Het was algemeen bekend, dat de Heer *van Maanen* den diepfte afkeer koesterde, van al wat Belgifch was; het was niet minder bekend, dat zijn Exc. zich deswege openlijk en luide verklaarde, en ten opzigte der Zuidelijke landgenooten bijnamen en fmaadreden bezigde, welke voegelijk kunnen zijn in den mond eens Minifters, doch anderzins in befchaafde kringen, voor onwelveogelijke fcheldwoorden worden gehouden; en daar nu onder ons zwakke menfchen, de haat den haat teelt, gelijk de liefde de liefde verwekt, zoo moest noodwendig, van het oogenblik dat de Minifter van Justitie voor de vertegenwoordiger der gezindheid van het Hooge beftuur konde worden gehouden, de weerzin tegen den perfoon beftaande, op alle leden der regering worden overgebragt, en zoo lang de Heer *van Maanen* tot het kabinet behoorde, was het wel onmogelijk dat in het belang der verbroedering van Zuiden en Noorden, door het Gouvernement, iets goeds werd gedaan; nu werd het

beste verdacht, het onverschillige gehaat, en het verkeerde ondragelijk; en de Staatsdienaar aan het hoofd van het Departement der Justitie geplaatst, zal zich de getuigenis kunnen geven, dat het geluk, de roem, wellicht het toekomstig bestaan des lands, afhankelijk werd van zijn langer of korter bezit der Ministeriële portefeuille. Had er, in den echten zin eener Constitutionele regering, een Ministerie bij ons bestaan, zoo zoude eene nieuwe samenstelling van hetzelfde, het kwaad tot in den grond hebben genezen, maar nu alleen de Koninklijke wil den gang van zaken moest leiden, was het onmogelijk de wond te peilen, laat staan aan genezing van dezelve te denken. De liefde tot het regerend stamhuis, deed, in het Noorden, vele feilen en onvoorzigtigheden voorblijzen, omdat meer en meer de overtuiging levendig werd, dat bij alle daden des bestuurs, minder de handelende ambtenaar in aanmerking kwam, dan wel de wil van een hooger gezag, welke oppermagtig over alle staatsaangelegenheden besliste. In het Noorden zag men in het Huis van Oranje, dat edel geslacht, waaraan onze voorouders volksgeluk en vrijheid waren verschuldigd. In het Zuiden was het Huis van Oranje vreemd en onbekend, en moest zich door deugden en daden, die liefde en dat vertrouwen verwerven, welke in het ander gedeelte des Rijks, zoo onbepaald geschonken bleven, aan de herinneringen van vervlogene tijden. In het Zuiden, konde dus niet vergeven worden, hetgeen in het Noorden vergeeflijk scheen; in het Zuiden, wilde men in het tegenwoordige vinden, hetgeen het Noorden in het voorledene had gevonden; in het Zuiden vorderde en eischte men luidkeels, hetgeen in het Noorden, heimelijk werd gewenscht en verlangd, en in het Zuiden,

konde dan ook de haat den Minister toegedragen, door de verkleefdheid aan den Vorst, niet worden verminderd of uitgedoofd. De handelingen van den Minister van Justitie werden nu zoo vele grieven, welke in het Zuiden, verwijdering en afkeer moesten ten gevolgen hebben. In het besluit van den 5 October 1822 over de conflicten, zag men eene poging om het administratief gezag boven alle staatsmagten, en ook boven de regterlijke magt, te verheffen; in de woorden des Ministers van Justitie van 10 April 1827, gesproken ter verdediging van het bekende ontwerp van wet op het beleid der Justitie, vond men eene ontkentenis van het bestaan der drie staatsmagten, zonder welke, naar de meening van vele *publicisten*, geene constitutionele regering denkbaar is. Op den 2 December 1828, beweerde de Minister van Justitie dat er geene Ministerieële verantwoordelijkheid naar het Nederlandsche staatsregt bestaat, en in deze ontkentenis zag men de gezindheid, om alle waarborgen der Grondwet aan de Ministerieële willekeur prijs te geven. Voeg hierbij de veelvuldige geregtelijke vervolgingen, waartoe de drukpers aanleiding gaf. Voeg hierbij de uitlegging en toepassing van vele wetten, in eenen zin welke bij uitsluiting aan den Minister van Justitie moest aangenaam wezen, en vraag niet meer naar de reden, welke het bloed onzer moedige soldaten in de straten van Brussel deed stroomen? — Zijn Excellentie heeft, door woord en daad, schijnbaar aan onze Zuidelijke medeburgeren de roede der Oostersche dwinglandij doen zien, en in onze dagen blijft dergelijke bedreiging niet onbeantwoord. Het werd nu een strijd tuschen Zuiden en Noorden, waarbij van de eene zijde het Monarchaal beginsel, gerugsteund door de talrijke schaar van hoogere en lagere ambtenaren

en gewapend met alle bepalingen der Fransche strafwetten, zich boven alle staatsmagten scheen te willen verheffen, en van den anderen kant, de Belgiesche misnoegden, onder aanvoering van adel en geestelijkheid, en gesterkt door tijd-, schot-schriften en petitien, aan de regering zelfs het wettig en constitutioneel gezag durfden betwisten. In de Zuidelijke gewesten werd nu alles wat Noord-Nederlandsch is, hatelijk, verachtelijk en bespottelijk gemaakt, en, van een' anderen kant, werden in Noord-Nederland alle de daden, wenschen en verlangen der Zuid-Nederlanders, als oproerig en muitzuchtig uitgekreten.

Het misnoegen nu eenmaal tegen het Gouvernement bestaande, vond telken dage een nieuw voedsel, daar de Ministeriële Departementen, wel verre van de eigenlijk gezegde staatsbelangen als hun eigendom te beschouwen, integendeel alle plaatselijke belangen naar zich trokken. Men vergat dat de nijverheid van elke plaats, onder goede wetten, het best voor zich zelve zorgt, en dat, met de welvaart van elke bijzondere plaats, de algemeene welvaart het weligst zal groeijen. De Grondwet had, wel is waar, eene zeer merkbare scheidlijn getrokken tusschen het algemeen bestuur, waarvoor de Ministeriën dienen, en het bijzonder bestuur van Provintien of Gemeenten; doch dit heilzaam beginsel moest in de dwalingen en in den slenter van het administratief bestuur, bij ons van de Fransche dwinglandij overgebleven, vele hinderpalen vinden, en onder hulp van het Koninkrijk gezag, scheen de Grondwet, naar geest en letter, voor de dwalingen te moeten achterstaan. In Frankrijk moest het souvereine volk over elk gehucht regeren, en *Napoleon* had niets tegen dezen zoogenaamde geest van centralisatie, waardoor de middelen van elk ingezet en van elke plaats in zijne

handen vielen, doch het was tegen den aard onzer grondwettelijke instellingen, om te willen doen voortduren, eene slaafsche afhankelijkheid van een al te centraal bestuur, zonder welks toestemming, gelijk men zeer naar waarheid aanmerkte, niet de minste schade aan éenen dijk hersteld, noch een vengster van eene gerechtszaal mogt worden in orde gebragt; ja, welke men raadplegen moest, om een' gevangenen een geneesdrank in te geven. Toen nu eenmaal bij onze Zuidelijke medeburgeren het denkbeeld had ingang gevonden, dat door de Ministers niets goeds konde worden verrigt, en overal en in alle zaken de hand der Ministers werd gezien, zoo vond men dan ook telken dage nieuwe reden tot klagten, en moest noodwendig de verwijdering steeds grooter en grooter worden.

Bij dit alles, hadden eenige onvoorzigtige bemoeijingen met zaken van godsdienst plaats, waardoor, indien ik mij zoo mag uitdrukken, de vooringenomenheid tegen het Nederlandsch bestuur, in het Zuiden meer en meer *populair* werd. In vroegere tijden was de hervorming de voornamste oorzaak der afscheiding geworden en men kon alzoo niet genoeg bedachtzaam en omzigtig wezen, bij alle zaken, welke tot kerk en altaar betrekking hebben. Over het algemeen was mij nimmer zeer duidelijk, het regt dat men aan het Gouvernement wil toekennen, om zich (immers alleen als betaalsheer?) met de bewerktuiging der godsdienstige genootschappen in te laten. Geene der vele kerken, die met of zonder eenheids-formulieren, in onzen nieuwen staat, als leer en kweekscholen der menschheid aanwezig zijn, om het even of zij dit in een Katholieschen, Griekschen, Protestantischen, Joodschen of anderen leertrant of vorm willen wezen, moet

als zoodanig haren fektifchen invloed op den Staat kunnen doen gelden, maar ook omgekeerd moet de Staat, of het hoofd van den Staat, zich geen gezag aanmatigen, over hetgeen men in die kweekfcholen gewoon is, zuiverheid of onzuiverheid in de leer te noemen. Als ik de grondwet opfla en nalees de zeven artikelen welke het zesde hoofdstuk *van den godsdienst* uitmaken, zoo kan ik reden noch aanleiding vinden, voor die daden van bemoeialheid, welke men zich op dit stuk gelijk in zoo vele andere gevallen heeft veroorloofd. Commisfariaten politiek in den ouden zin, zijn, volgens de nieuwe beginfelen, niet beftaanbaar. Nederland als zoodanig heeft geene kerk; de Natie als zoodanig heeft geene kerkleer, en de beide Departementen ten dienfte der moeder, dochter en kleindochter kerken ingesteld, mogen zich hoofdzakelijk bezig houden, met in de aartsbisdommen, bisdommen, vikariaten en aartspriesterfchappen, gelijk mede in de fijnoden, provinciale en klasfikale befturen, te herinneren, aan de zeven artikelen, waarbij aan het Gouvernement alle magt ontnomen is, om zich immer of ooit eenigen invloed aantematigen in louter kerkelijke zaken. Vreemd was dus de oprigting van een *collegium philosophicum*, waardoor het Gouvernement zich regtsstreeks of middelijk, met de geloofsleer bemoeide, en het was den nadenkenden duidelijk, dat de vijandelijke gezindheid, uit den aard der zaak, tegen deze instelling bestaande, dezelve, fchoon met de beste bedoelingen opgericht, weldra moest nutteloos maken. Alle bemoeijing met kerkelijke zaken, waarbij noodzakelijk het uitwendige zoodanig aan het inwendige verbonden is, dat men zich met het eene inlatende, het andere niet geheel en al onaangeraakt laten kan, wordt eene hoogst bedenkelijke zaak wanneer een protestantsch

Vorst met de roomfche geestelijkheid in aanraking komt. Prins *Mauritz* had den afgezondenen van de Staten der Zuidelijke gewesten gezegd: „Vereenig u met ons, de „godsdienst zal geen beletfel zijn.” Ook in onzen meer verdraagzamen leeftijd, zoude de godsdienst geen hinderpaal tegen de vereeniging zijn geworden, wanneer men zich slechts aan het voorbeeld van *Jozef II* had herinnerd, en alleen van den loop der tijden had verwacht, hetgeen noch door kunst noch door geweld konde worden daargesteld. Naar de meening van *Napoleon*, zijn bij het Staatsbestuur, de onhandigheden voor de rust der volken meer gevaarlijk, dan de stellige misdaden; in het Koninkrijk der Nederlanden, dacht men, dat de onhandigheden ophielden noodlottige gevolgen te hebben, wanneer zij met zuivere inzigten en edele bedoelingen werden gedaan. Helaas! voor ons menschen is het niet genoegzaam het goede te willen, maar ook dit goede moeten wij zoeken en najagen met beleid en voorzigtigheid.

Vier millioenen Katholijken waren met twee millioenen Protestanten vereenigd, en die vereeniging konde alzoo geenen anderen grondslag vinden, dan in de suprematie van het burgerlijk en tijdelijk over het geestelijk en kerkelijk gezag. Toen alzoo onze Staatslieden de scheidmuur omverre werpen, welke de Kerk van den Staat houdt gescheiden, deden zij den eersten stap tot vernietiging van het fundament van ons maatschappelijk verdrag. Toen gehuurde pennen met spot en smaad den Roomschen eerdienst moesten aanranden, toen het godsdienstig onderwijs aan eenen hooger en invloed werd onderworpen, is het sein gegeven tot verdeeldheid en opstand en aan de numerieke meerderheid de overwinning verzekerd.

Toen men in het Noorden van een Christelijk Nederland ging gewagen, moest men wel dra in het Zuiden aan een Katholijk Nederland denken. Waarlijk men heeft Vaderland en Koning grooten ondiens bewezen, door met het oude lied, „de Godsdienst is de steun der Staten,” het oude zuurdeeg van Kerkelijke vervolgzucht weder aan het gisten te brengen. Maar, helaas! *Quem Jupiter vult perdere prius dementat.* De eerdienst wel verre van altijd een steun der Staten te zijn, heeft er dikwijls den val van bewerkt; en een Gouvernement dat zich met religie zaken en leerstellige begrippen inlaat, verklaart den oorlog, aan alle de ingezetenen, die zich met zijne beslissing niet vereenigen kunnen

Even zoo was het met de verordeningen over het gebruik der Nationale taal, niemand zal ook ten deze de goede bedoelingen van het bestuur miskennen, maar ook niemand zal de gebezigde middelen willen verdedigen. Door een samenloop van gebiedende omstandigheden, is de Fransche taal, meer dan dit ooit de Latijnsche geweest is, of zijn kon, eene algemeene taal geworden. De eerste en toongevende klassen van menschen, in alle Landen, de Hoven, de Ministeriën, de geheele groote wereld zijn meer of min Fransch geworden, de tegenwoordige Europeesche beschaving heeft zeer duidelijk eene Fransche kleur, en ik zoude niet eindigen als ik alles wilde opnoemen, wat het Fransch in onze tijden tot eene onontbeerlijke zaak in de samenleving gemaakt heeft. Intusschen blijft het waar dat de taal het afdrukfel en gewrocht is van het volkskarakter, dat zij onafscheidelijk is van het wezen eener Natie, en dat eene Nederlandsche Nationaliteit dan ook geen en sterkeren waarborg kent, dan eene Nederlandsche taal. Een volk dat zijne

taal veracht, is rijp voor de vreemde dienstbaarheid, en daarom riepen de wijzen van alle tijden, de natiën die prijs stelden op vrijheid en onafhankelijkheid uit éénen mond toe, „eert eigene taal en eigene letteren, zoo gij een volk wilt blijven.” Toen nu de Hollanders en Belgen beide Volken van denzelfden Stam, wederom eene zelfstandige Natie vormden, konde het bestuur niet onverschillig wezen, aan een herstel der eenheid van taal en van volksgeest. Misschien zelfs is het niet ten onrechte aangemerkt, dat eene volkomen gelijkheid tusschen Nederlandsch en Fransch, in acht te willen nemen, bij de overmagt die de fransche beschaving overal bezit, vroeg of laat ten gevolge zoude moeten hebben, de onderwerping der Nederlanden aan Frankrijk, en der Nederlandsche Natie aan het Fransche volk. Nimmer mogt ook de Nederlandsche regering vergeten hare roeping, om de eerste aanvallen der Fransche dwingelandij af te wenden, steeds moest zij gedachtig zijn, dat het Koninkrijk der Nederlanden door Europa was opgericht, als voormuur tegen de Fransche overheersching, en dat in een oorlog tusschen de Nederlanden, en het Fransche volk, in een oorlog om gevoelens en beginselen, gelijk de dag van morgen dien op kan leveren, de Fransch gebleven burgers, die alle toenadering tot het Nederlandsche hadden vermaad, eene krachteloze voorhoede in dien kamp der Natiën zijn. De handhaving van het beginsel der Nederlandsche eigendommelijkheid bleef, alzoo de eerste plicht der regering; maar ook hier kon de wenschelijkheid van het doel, de ongepastheid der middelen niet regtvaardigen, en was bepaaldelijk alles wat naar dwang zweemde, even ongepast als nutteloos. Zoodra

nu de Nederlandsche taal met wezenlijk of schijnbaar geweld werd opgedrongen, althans het gedwongen gebruik van die taal, de handelingen des dagelijkschen levens moest belemmeren, werd onze Nederlandsche taal gehaat, en zag men gaarne over het hoofd, dat die taal eenmaal was, en ook heden ten dage is, de bewaarplaats van vrije en edele nationale begrippen. De dwingelanden wierden er door uit hunne zetels gestoten, en zij ademde staatkundige en godsdienstige verdraagszaamheid en echte burgerlijke vrijheid, toen er in de overige talen van Europa, nog geen woorden voor bestonden. Maar het ligt in den aard van den mensch, al dat geen te haten en te verachten, waaraan zich het denkbeeld van dwang en geweld kan paren, en zelfs het goede terug te stooten, dat hem naar een anders luimen of grilligheden wordt opgedrongen, en alzoo heeft ook de min voorzigtige belangstelling des bestuurs, in de uitbreiding der nationale taal, krachtadig medegewerkt om een muur van haat en vijandschap tusschen de beide helften des rijks op te trekken, waardoor de wederzijdse goede verstandhouding, welke alleen de duurzame vrijheid en onafhankelijkheid van het nieuwelings hereenigd volk kan handhaven, van dag tot dag verminderde, tot dat de treurige gebeurtenissen der laatste tijden, ons al de grootheid der bestaande verbittering deden kennen. Ik herinner mij dat de schrijver van het bekende boekken *over volksgeest en burgerzin*, het met eenigerlei forsheid verdringen van het fransch, onbillijk en onvoorzigtig noemt, en uit beide oogpunten met goede staatkunde niet overeenkomstig. De tijd heeft op deze uitspraak het merk der ondervinding gezet en het nageslacht zal zich

verwonderen, hoe een goed Koning en een trouw volk, zich door lomphed en onhandigheid, van elkander verwijderd zagen, en bij welvaart en uitwendigen vrede, het zwaard als scheidsman inriepen, ook ten koste van volks-eer en van volksgeluk. Waan niet dat oorspronkelijk de invoering der Nederlandsche taal in de Zuidelijke gewesten werd afgekeurd. De Belg van onze dagen, verschilt minder van zijne voorvaderen, dan eene oppervlakkige beschouwing schijnt aan te duiden, en nu vertoont ons de geschiedenis, in Braband en Vlaanderen, van oudtijds, het beginfel levendig, dat de vriend van zijn Vaderland tot het vasthouden aan de Nationale taal is verplicht. Bij het aanbevelen zijner zuster als Landvoogdes zeide daarom *Philips* tot de Staten te Gent vergaderd. „Ik geef ze u omdat ze in de Nederlanden is opgevoed, en de Nederlandsche taal spreekt. Evenzeer bewijzen de plakkaat-boeken van deze zelfde Provinciën, van het begin der 12de en 13de eeuw tot op de laatste tijden, voor het vast gebruik der landtaal, terwijl de Vlamingers, blijkens de staatsstukken en verzoogen van 1790 en 1793, steeds in de taal hunner vaderen spraken, tot hunne voormalige Heeren, en, gij weet het, zelfs onder het juk der Fransche dwinglandij, hebben zij openlijk en luide het ongestoord gebruik hunner landtaal verlangd. Van waar dan die plotselijke afkeer van hetgeen hun te voren, van geslachte tot geslachte, lief en dierbaar was? Het was omdat men door besluiten, circulaires en instructien, dwingen wilde. hetgeen door tijd en overreding van zelven zoude zijn gekomen. Onze Zuidelijke landgenooten zagen ook hier de hand van den Heer *van Maanen*, en van dat oogenblik werd eene goede uitkomst ook bij de edelste bedoelingen onmogelijk.

Gij wacht wel niet, dat ik hier alle de zoogenaamde grieven opvolgend zal gaan behandelen; bij de meeste gelden dezelfde aanmerkingen. Goede en lofwaardige oogmerken van de zijde des bestuurs, doch tevens onvoorzigtige en onbedachtzame uitvoering. Vooringenomenheid en onwil bij het ontevreden volk, en eindelijk, bij de ontkenning, eene dwaze toegeeflijkheid, welke de eischen der misnoegden vermeedert, of eene stijfhoofdige volharding, welke aan halfstarrigheid doet gelooven, daar waar alleen aan standvastigheid moest kunnen worden gedacht. Wie zal b. v., om ook eens te gewagen van die klagte, welke zich voor korte maanden alom verhief, onder het woord van den dag, *Monopolie van Onderwijs*; wie zal kunnen ontkennen, dat zoo er immer door eene regering maatregelen met de beste oogmerken genomen zijn, het zijn waarlijk die betrekkelijk het gedeelte van het openbaar onderwijs, hetwelk hier beoogd wordt. Geene andere toch is de bedoeling, dan eene gewenschte verlichting te doen doorbreken, welke België bewaren moest voor de middel-eeuwsche duisternis; men heeft willen beproeven om hen, die zich tot den eerwaardigen Priesterstand opleiden, eenige kennis te doen verkrijgen, en hen tot geschikte herders en leeraars hunner gemeenten te maken. Maar wij vragen: of op de dierbaarste van alle regten, op de vrijheid namelijk van geweten, geen inbreuk was gemaakt, wanneer aan den vader verhinderd werd om zoodanige leerstellingen aan het kind in te prenten, als welke hij vermeende dat alleen ter zaligheid konden geleiden? wij vragen: of op het dierbaarste van alle regten, op dat der vrijheid van geweten, geene inbreuk werd gemaakt, wanneer men de vader noodzaakte om de opvoeding van zijn kind te vertrouwen aan

Iemand, die de zaden van ongeloof en ketterij in de teedere ziel konde strooijen? Ik vraag hier niet naar hetgeen, mijnes inziens, ons Nederlandsch Staatsverdrag over deze en andere geschilpunten heeft gewild, daar het verwijt van verkrachting der Grondwet slechts het gevolg was der ontevredenheid, welke de genomen maatregelen verwekten, en zeer zeker, als de handelingen des bestuurs meer in den geest onzer Zuidelijke landgenooten waren geweest, de voorschriften dier Grondwet minder scherpelijk en angstig zouden zijn ingeroepen en uirgelegd. Ja, gij zult het met mij erkennen, men heeft in het algemeen bij de toepassing van beginselen, den goeden regent waardig, niet genoegzaam gelet, hoe aan de menschelijke zwakheid, gepastelijk te gemoet te komen. Men heeft vergeten, dat men ingewortelde vooroordeelen niet in eens moet willen beheerschen, en, in een woord, door drift en neiging geleid, heeft men nimmer kalm genoeg berekend, of de overgrootte menigte in de Zuidelijke gewesten reeds rijp was voor den overgang tot het betere. Ik kom dan ook tot het besluit, dat zonder eens de vraag naar de wettigheid of onwettigheid der gedragingen van ons Gouvernement te willen opwerpen, althans zeker de doelmatigheid der meeste maatregelen ernstiglijk kan worden betwijfeld, en ten deze opzichte weinig is gedaan, om de in 'den oorsprong gedwongen' vereeniging van Zuid en Noord, door liefde en vertrouwen te doen bevestigen.

De vereeniging tusschen het Zuiden en Noorden was gedwongen. Ik kan het niet genoeg herhalen, omdat vele onzer Noordelijke landgenooten in elke klagte uit het Zuiden opgegaan, als het ware een blijk van zwarte on dankbaarheid willen vinden, en in de Belgen slechts ver-

standeloozen willen zien, wier wispelturigheid hedeu wrevelig verwerpt, wat zij gisteren vuriglijk begeerde. Bij eene dergelijke gedwongen vereeniging, kwam alles aan, op de bedaarde en kalme leiding des bestuurs. Het denkbeeld van een' kamp van strijdige belangen tusfchen de nieuwe landgenooten moest zorgvuldig worden vermeden, en alle pogingen moesten worden aangewend, om het Noorden door de voorspoed van onze dagen, den voorvaderlijke overvloed te doen vergeten, om het Zuiden door milde instellingen, aan den nieuwen Staat zoodanig te verbinden, dat geen oog van begeerlijkheid naar Frankrijk werd gewend. De regering had om tot dit doel werkzaam te wezen, een steunpunt in de grondwet. Die grondwet, wilde de regering des regts en men verkoos de regering des eigenbelangs. Die grondwet wilde de zelfstandigheid en zelfwerkzaamheid van stedelijke en provinciaal bestuur, en men verkoos een stelsel van centralisatie, hetwelk met den geest onzer instellingen onbestaanbaar was. Men vergete toch nimmer, dat, naar den elendigen geest der Fransche centralisatie, welke bij ons is overgewaaid, de hoogste en tederste belangen minder komen ter beslissing des Konings, dan wel aan de willekeur van commiesen en klerken zijn overgegeven, zoodat er langs dezen weg, eene bureau-tirannij wordt ingesteld, meer ondragelijk dan de tirannij van dezen of genen grooten wereldbedwinger, die onder eereboogen en laauwerkransen, het vernederende der dwingelandij doet vergeten. Ook hier lag bij ons de oorzaak des kwaads in het gemis van een Ministerie, dewijl de verantwoordelijke Staatsman zich nimmer op eigen' naam en voor eigen' rekening de daden zal veroorlooven, waartoe de Vorstenknecht, onder Vorstelijken waarborg, al ligtelijk zal besluiten. De

grondwet wilde eindelijk een bestuur voegende aan eene Natie, welke, de kinderschoenen ontwasfen, tot den mannelijken leeftijd nadert, en men verkoos een zoogenaamd vaderlijk bestuur te geven, waaronder slechts de Natien in de tijden harer kindsheid kunnen gelukkig zijn. Zoolang het kind aan den leiband loopt, is de wil des vaders eene godfpraak, welke noch onderzoek, noch tegenspraak veroorlooft, maar als natuur den zoon meerderjarig heeft gemaakt, zoo kan de vader niet meer eigenmagtig gebieden, zoo mag de zoon niet meer blindelings gehoorzamen; onder eene Grondwet, welker beginselen doelmatig, doch welker onvolledigheid blijkbaar is, zijn de twee gedeelten des rijkts te zamen vereenigd. De Mogendheden bepaalden dat de Belgen en Hollanders naar ééne staatswet wierden geregeerd, maar zij vergaten zich de uitspraak voor te behouden, of de vervaardigde Grondwet voor allen gefchikt, allen heilig en dierbaar zoude wezen. In de eerste en voornaamfte plaats, hadden 's Konings Raden en Ministers, denkbeelden moeten verzamelen, en aan 's Vorsten overweging onderwerpen, over den aard der koninklijke magt, volgens de beginselen van ons Staatsregt en meer bepaaldelijk over de wijze waarop *de magt des Konings* in de Grondwet vermeld, konde en moest uitgeoefend worden. De Heer *van Maanen* zag in de Nederlandsche Monarchij, de onbeperkte alleenheersching, alleen getemperd door de bevoegdheid om in de tweede kamer der Staten Generaal, over de aangelegenheden des lands, openlijk het woord te voeren. Een ander zag welligt in den Nederlandschen Vorst, een President der Vereenigde Staten van Amerika; beide hadden, hetzij met bescheidenheid gezegd, groot ongelijk, maar de Koning zelf behoorde hier niet als scheidsman opte-

treden, nimmer konde aan Hoogstdenzelfen de bevoegdheid worden toegekend, om eigendunkelijk te beslissen, dat, naar Nederlands Staatsverdrag de magt des Konings een en alleen door zijnen persoonlijken wil, konde worden uitgeoefend. Indien al eens Nederland eenmaal het voorbeeldeloos geluk had mogen smaken, om den uitverkoren sterfeling tot deze taak berekend, op den Troon te zien, moest men dan ten minste niet gedacht hebben, om lichamelijke ziekte, gebreken en afgeleefden ouderdom, of om het geval dat een opvolger op zijn achttiende levensjaar, de regering kon aanvaarden. De gevolgen van het aangenomen dwaalbegrip om het zedelijk wezen door het persoonlijk wezen te doen verdringen, hebben zich overal doen zien. Het Monarchaal beginsel der Grondwet is werkeloos gebleven, dewijl de Vorst steeds den persoonlijken invloed, boven den invloed der koninklijke waardigheid stelde. Het voorbeeld van *Napoleon* had bewezen, hoe zwak en krachteloos een Gouvernement is, alwaar alles uitsluitenderwijze aankomt, op de hoedanigheden en daden van één persoon. De meest zeldzame talenten kunnen den Troon niet schragen, wanneer zich een eenig mensch geheel alleen tegen over eene gansche Natie stelt. Bij de minste botsing, staat het bestaan der Monarchij op het spel, en bij den ligtsten storm, ligt de boom ter neder, waarvan men de wortels tot in het middenpunt der aarde geloofde. De gebeurtenissen der laatste tijden, hebben helaas! in ons ongelukkig Vaderland ook de waarheid dezer stellingen bevestigd en met innerlijke smart, zagen wij de zwakheid onzer regering op een tijdstip, dat een moedig en mannelijk besluit het bestaan van den Staat konde redden. In den storm hebben wij geleerd, dat een Vorst die geen Ministerie heeft, volko-

men gelijk is, aan een' stuurman zonder roer. In de hachelijke oogenblikken welke wij beleven, hebben wij den Koning gezien, zonder den steun welke hem zoo noodig ware, en wij hebben hem dien steun zien zoeken, daar waar dezelve niet te vinden is — bij de Staten Generaal. Het is eenig en alleen bij eenen wel ingerigten Staatsraad, Raad van Ministers of Raad van bestuur, dat de Koning bij aanhoudenheid en dan ook vooral in den drang der tegenwoordige omstandigheden, datgene zoude moeten zoeken en vinden, wat hij thans genoodzaakt was te vragen, aan een ligchaam dat uit zijnen aard in geen deele hiertoe geschikt was, of zijn kon. In dagen van rust en vrede, hadden wij het stuk en brokwerk in alle zaken van administratie en bepaaldelijk in het vak van wetgeving, aan het tot dus verre gevolgd stelsel te danken, in dagen van onrust en tweedragt, zullen wij, in dat stelsel, den ondergang des Staats vinden. Toen de vervaardiging onzer Wetboeken werd opgedragen, aan commissien van verschillenden aard en van geheel ongelijksoortige zamenstelling, kregen wij dat gebrekkig werk waartegen zich alle regtsgeleerden zoo openlijk verklaren; bij de beraadslagingen, over hetgeen tot redding des Vaderlands, dient te worden gedaan, zal eene gelijke oorzaak tot gelijke uitkomst geleiden. Welk verstandig en zamenhangend besluit, is er toch te wachten van eene Staatscommissie, waartoe de Heeren *Tammo Sypkens* en *Le Hon*, *Donker Curtius* en de *Gerlache* behooren? Welk heil is er te hopen, van een' raad van Ministers, waar de Heeren *van Maanen* en *van Doorn*, *van Tets* en *Clifford* hunne meeningen zullen doen gelden? De docatoren welke over de ziekten van ons staatsligchaam moeten uitspraak doen, zullen onderling de oude mediceale spreuk in toepassing brengen: *passez moi le casse et*

je vous passerai le séné, en de patient moet onder de langdurige beraadslaging, noodwendig het oogenblik des geheelen ondergangs zien naderen, zoo al niet bij gebrek aan wijze woorden, dan toch altijd bij gebrek aan wijzen raad.

Het wanbegrip om personen te laten handelen, daar waar instellingen moesten werkzaam wezen, heeft de Grondwet meer en meer op den achtergrond gedrongen. De Ministers werden commiefen aan welke soms de zorg over hetgeen de mindere belangen betreft, goedgunstiglijk bleef opgedragen; de Raad van State werd het gasthuis der *invalides* en der *incurables*, en de Aristocratie voor elken Staat noodzakelijk, voor eene vertegenwoordigende Monarchij onmisbaar, welke zoo geheel ligt in den geest der Grondwet, om tusschen Vorst en Volk, ter verdediging van beider regten te staan, die Aristocratie werd eene onbeduidende en kleingeestige instelling, van het oogenblik dat er openlijk handel in adelbrieven werd gedreven, en dat men bij besluit, onder de aanzienlijksten van den lande zag benoemen, mannen die voorzeker tot dezen hoogen rang behoorden, noch door diensten aan den Staat bewezen, noch door geboorte, noch door gegoedheid.

Ja, eene staatsregeling wordt niet in de zeden der natie opgenomen, om dat de artikelen dier staatswet op perkament staan geschreven; eene goede staatsregeling is niet het werk van één mensch, van één' tijd, maar van eeuwen. Maar nimmer verkrijgt eene Grondwet blijvend bestaan, wanneer zij gedeeltelijk en stukswijze wordt ingevoerd. De kracht van het geheel bestaat in de harmonische medewerking van alle deelen, en wanneer de eene staatsmagt zich ontwikkelt boven en buiten de andere, is het even als of bij het menschelijk ligchaam, de groei van een der ligchaamsdeelen ten koste der andere

leden geschiedt. Men zegt in ons jaar 1830, naar den stijl der Christenen, volgens *Dionysius den kleinen*, niet meer met den Franschen *Mazarin*: „Frankrijk is gelijk „aan een' goeden ezel, hoe meer men hem belast, hoe „beter hij loopt.” In onze dagen schrijft geen Minister van Finantien aan een' der thans regerende Vorsten, gelijk de opper-intendant *Bouillon* aan zijnen Koning: „Uw „volk is al te gelukkig; het is nog niet genoodzaakt om „gras te kaauwen.” Maar als men, bij onze versijnde zeden, de hardheid der uitdrukkingen schuwt, zoo schuwt men daarom niet evenzeer de hardheid der zaken. Verbiedt dan de welvoegelijkheid om bij eene koninklijke magt zonder grenzen, het woord *dwinglandij* uit te spreken; verbiedt dan de beleefdheid om bij overdrijving van parlementaire bevoegdheid, van de misdrijven eener oppermagtige nationale conventie te gewagen; verbiedt, eindelijk, de kieschheid, om bij uitspattingen der regterlijke magt naar Frankrijks parlementen te verwijzen. Wij weten toch altijd, dat de constitutionele regering slechts bestaan kan door het evenwigt der magten; wij weten dat ook bepaaldelijk het Nederlandsch staatsgebouw is gegrond, op het beginsel van verdeeling der oppermagt en van het hiermede in verband staande stelsel van evenwigt der onderscheidene magten, en dat daarbij wel bijzonder de gewone magtsverdeeling in wetgevende, uitvoerende en regterlijke magten is aangenomen en bevestigd. Bij onze Zuidelijke landgenooten moest het aankomen op de getrouwe naauwkeurige en letterlijke uitvoering der Grondwet, als de voorwaarde onder welke de vereeniging der twee volkeren had plaats gevonden. Mogt ten deze opzichte een eenig regtmatig verwijt mogelijk blijven, zoo heeft men hierdoor aan adel en geestelijkheid het wapen

in handen gegeven, om den Staat tot in deszelfs grondslagen te beroeren. Het Koninkrijk der Nederlanden was ontstaan door, met en uit de Grondwet. Alle staatsmagten in dat rijk ontleenen hare magt regtstreeks uit die Grondwet, en geen menschelijke wil ter wereld behoort zich te kunnen stellen tegen hetgeen door deze onze staatswet is geboden. De hoogste burger is even als de laagste, onderdanigheid aan die wet verschuldigd, en het middel moet voorhanden wezen, om de overtreding voor te komen of te straffen. Nu zich bij ons de lage ambtenaar op den hooger ambtenaar beroept, en van dezen, langs den zoo zeer gerekten schakel der bureaucratie opklimmende, eindelijk de Koning zelf in den gerigte staat, blijven noodwendig de klagten en beschuldigingen wegens vergrijp tegen de Grondwet onvervolgd, en kan dan ook de Nederlander voor miskende of geschonden regten geene herstelling vinden, zonder het ongelijk of de schade op het hoofd van den Staat te verhalen, en wanneer nu de onschendbaarheid des Monarchs tot de axiomata der vertegenwoordigende regering behoort, zoo valt het niet te ontkennen, dat men, langs den gekozen weg, tot de zuivere alleenheersching is genaderd, waar de Grondwet tegen willekeur en despotismus even veel be tekent, als een strafwetboek zonder strafbepalingen tegen boosheid en misdaad. Wanneer alle besluiten en gohvernementsbevelen, over welker onwettigheid men zoo luide heeft geklaagd, buiten den altoos geëerbiedigden naam van *Willem*, nog eenen anderen hadden gevoerd, tegen welken men, bij den regter, had kunnen en mogen opkomen, zoo waren mischien tegen eenige hoofden van Ministeriële departementen klagten en beschuldigingen ingebracht, maar zeker had het geweld ons

maatschappelijk verdrag nog niet verbroken en vernietigd.

Om met juistheid en naar billijkheid en waarheid, het gebeurde in België te beoordeelen, behoort men zich te verheffen boven den afkeer, welken zoo vele jammerlijke tooneelen, noodwendig moeten verwekken; men behoort de gruwelen van moord en roof en brandstichting voorbij te zien, om tot vroegere oorzaken op te klimmen. Het losgelaten gemeen, eenmaal aan het hollen, is in alle landen tuk op plundering en dorstig naar bloed, en wil men, in alle Belgen, slechts medepligtigen van roof en doodslag zien, zoo moet men de scheiding van de Zuidelijke Provinciën verlangen, gelijk men de afzetting van een kankerachtig ligchaamsdeel verlangt. De indruk welke de jongste gebeurtenissen, bij ons allen, moesten te weeg brengen was zoo grievend, ons hart was, door bittere droefheid en grievende teleurstelling, zoo zeer geschokt en bekneld, dat wij ons waarlijk niet in staat gevoelden, om met kalmte en bezadigdheid eenig oordeel uit te spreken; alle onze gewaarwordingen en denkbeelden verloren zich in den haat aan miterij en oproer, en in de daden der Zuidelijke landgenooten, zagen wij slechts de gapende wonden waaraan zij het lieve Vaderland en de goede Vorst zoo smartelijk doen lijden; thans tot meer bedaarde stemming gekomen, vertoont zich het voorledene eenigzins in een ander daglicht. Stellen wij ons voor, dat in plaats der nu bestaan hebbende vereeniging, het Noorden ware gevoegd bij het Zuiden, dat een Monarch den Katholijken Godsdienst belijdende, aan het hoofd van den Staat ware gesteld, dat de overgrootste meerderheid der ambtenaren, behoorde tot de Zuidelijke gewesten, en mede belijdenis deed der Ka-

tholijken Godsdienst; stellen wij ons voor dat het bestuur in de Belgiesche Provinciën, geheel beschikken kon, over de verkiezingen tot de tweede kamer, en dat alle Belgiesche afgevaardigden, onder invloed van gezegd bestuur verkozen, altijd in welgesloten slagorde tegen ons stonden, gereed om hunne geloofsgenooten in het Ministerie, op alle mogelijke wijze, te helpen en te ondersteunen, en om steeds alles af te wijzen, wat van onze zijde, te regt of te onregt, mogt worden verlangd en gevorderd. Verbeelden wij ons dat een Roomschegezinde aan het hoofd van ons hervormd kerkgenootschap wordt gesteld, dat men, bij besluit, de Fransche taal in onze gewesten wil invoeren, dat onze kinderen moeten worden opgevoed naar de denkbeelden van het Zuidelijk Ministerie, dat de Belgiesche Ministers zich de bevoegdheid toekennen, om de wetten van den lande uit te leggen en te verklaren, en laat mij mogen vragen of deze staat van zaken onze goedkeuring zoude verwerven? of wij een *Antoninus* op den troon en *Sully* in het Ministerie hebbende, hierdoor onze ontevredenheid zouden zien verdwijnen? of wij, zelfs de zekerheid hebbende, dat in den loop der eeuwen eene reeks van *Antonynen* aan het hoofd van den staat zoude staan, met ons lot zoude te vreden wezen? En vooronderstellen wij nu, dat een Minister wiens gezindheden wij mogen betwijfelen, wiens gedragingen wij moeten afkeuren, wiens haat en afkeer jegens ons zijn bekend, dat een dergelijk Minister het vertrouwen des Belgieschen Konings bezit, en zelfs de geneenheid van den troonopvolger heeft verworven, nemen wij aan, dat deze Minister door woord en daad, door handel en wandel, feitelijk bewezen heeft, van slechts éene Staatsmagt te zullen erkennen en eerbiedigen, na-

melijk het onbeperkt gezag van den Oppermagtigen Koning; verbeelden wij ons duidelijke sporen te ontdekken, van de toepassing dezer staatkundige geloofsbelijdenis op het dagelijksch bestuur van den staat, verbeelden wij ons stellige blijken te zien, van eene zamenzwering tegen de vrijheden des Vaderlands, onder leiding van eenen onverantwortelijken Minister, en op den geleenden naam van eenen onschendbaren Koning, en vragen wij nu in opregtheid en met de hand op het hart, of wij voor een dergelijk bestuur, eenige genegenheid zouden gevoelen? of tijdelijke welvaart en voorspoed, onze klaagstem zoude verfmoren? Ja, het bleef mogelijk, dat het denkbeeld van profelietenmakerij verre was van de bedoeling der regering. Het was mogelijk dat het bestuur, hetwelk wij durfden verdenken, met de beste en edelste gezindheden voor ons geluk was bezielde. Het was mogelijk, dat de Minister, welken wij haten, het cieraad is zijner eeuw. Wij zwakke en feilbare menschenkinderen handelen en oordeelen alleen naar den schijn, wij zien alleen de uiterlijke daden; de bedoelingen en beweegredenen kent alleen de Opperregter in den Hemel, die harten en nieren beproeft. En wanneer nu de wijze zich driewerf bedenkt alvorens te oordeelen, zoo beslist het gemeen, naar den indruk des oogenblik, en de groote meerderheid der Natien bestaat uit dit gemeen van hoog en lagen rang. Vragen wij dan niet, wanneer wij de openbare meening, in onze Zuidelijke Provinciën, zullen beoordeelen, of die meening juist en goed was? maar vragen wij, of onder gelijke omstandigheden, ook bij ons, eene dergelijke meening niet zoude zijn ontstaan? Vragen wij niet aan welke zijde, wezenlijk en waarachtig, de waarheid is, maar vragen wij of de schijn

niet zoodanig tegen ons was, dat men zich ter goeder trouw konde bedriegen, en erkennen wij dan rondelijk, met die openhartigheid, in welke onze vaders eer stelden, dat het nageslacht regt doende aan de oogmerken en inzichten onzer Nederlandsche regering, tevens onze Zuidelijke medeburgers niet geheel in het ongelijk zal stellen, in zoo verre deze naar mogelijkheden en waarschijnlijkheden hebben geoordeeld, gelijk hiertoe door de onbedachtzaamheid der regering is aanleiding gegeven. Stel u voor een man van onberispelijke zeden, die, bij de bewustheid van zijn vlekkeloos gedrag, zich veheven gevoelt, boven hetgeen door de Maatschappelijke welvoegelijkheid is gevorderd, en zich niet voor den schijn des kwaads weet te wachten, zal niet het algemeen, naar dit uiterlijke moeten oordeelen en besluiten, en zal onze man zich met reden mogen beklagen, wanneer het oordeel over hem wordt uitgesproken, naar den maatstaf, welken hij zelf ter zijner beoordeeling heeft geleverd?

Laat ik dan tot het besluit mogen komen, dat de Belgen zich door hunnen opstand niet zoodanig hebben verlaagd en vernederd, dat zij geheel onwaardig zijn om met ons een volk uit te maken; zij hebben onbedachtzaam en onberaden gehandeld, maar tot deze onbedachtzaamheid en onberadenheid kan althans het gedrag der hooge regering hebben aanleiding gegeven. Denken wij bij dezen opstand, noch aan den invloed der geestelijkheid, noch aan de aanhizing des adels, beide toch hebben hier niets te winnen maar alles te verliezen. Waarlijk, onder de banier waarop te lezen staat: „weg met de dwingelandij! „leve de vrijheid!” zal zich adel noch geestelijkheid scharen. Het volk is noch te wapen geloopt om de middel-eeuwsche instellingen der leenroerigheid te herstellen.

len; noch om aan de geestelijkheid hare aanzienlijke bezittingen en haar onbepaald gezag terug te geven. Rome moet zich over de plaats hebbende gebeurtenissen bedroeven, en de Roomsche geestelijkheid kan nimmer met een' goed hart eene partij zien boven drijven, die slechts uiterlijk zoo veel van de Christelijke kerkleer gelooft als noodig is om niet door de geloovigen te worden gesteenigd. In de vroegere volksoproeren welke in de Belgische geschiedenis staan vermeld, was steeds adel en geestelijkheid aan het hoofd der beweging, nu staat het volk geheel op zich zelf, en zoekt geene hoofden en aanvoerders onder de beide standen, welke te voren alles vermogten. De geestelijkheid zal de willekeur van den heer *Goubau*, boven de ongeloofvigheid van den heer *de Potter* verkiezen. De adel zal zich liever met den kamerheersleutel van den Koning der Nederlanden versieren en zitting nemen in de eerste kamer der Staten Generaal, dan zich te onderwerpen aan den wil van hen, welke te voren zijne vazallen waren. Het moge zeker wezen, dat eenmaal het Belgische volk door edellieden en priesters tegen het bestuur werd opgezet; het moge zelfs waarschijnlijk worden, dat men zich in den biechtstoel en op het adelijk flot, niet altijd tot bloote aanhijfing zoude hebben bepaald, en dat ook eenmaal de dag komen moest, wanneer dat oproervaandel zoude zijn ontrold, waarop: „leve het geloof!” wordt gevonden, mijnes inziens lijdt het echter geen' twijfel, of de thans bestaande gisting der gemoederen, waardoor, en tot welk einde dan ook voorbereid, kan en moet alleen toegeschreven worden, aan overdrevene denkbeelden van vrijheid en verlichting, en aan het voorbeeld onlangs door eenen naburigen Staat gegeven. Wendt zich dan het oog niet onwillekeurig naar

dat zelfde Frankrijk, hetwelk nu veertig jaren lang de crater geweest is, waaruit zich alle verwoesting en woeling over Europa verspreid hebben? Toen de partij, welke in Frankrijk de priesterheerschappij voorstond, voor de *barriades* van Parijs was bezweken, moesten ook de bejagers der regeringloosheid in Brunsfel den strijd aanvangen, tot welken zij, helaas! door de mislagen der hooge regering zoo openlijk waren uitgedaagd. Het gedrag van den Prins *de Polignac* deed den heer *van Maanen* kortstondig de portefeuille verliezen, en was de tonder, welke de ook bij ons aanwezige brandbare stoffen deed ontvlammen. Volksleiders hebben zich de omstandigheden ten nutte gemaakt; misnoegden hebben partij van den gunstigen kans getrokken, en het gros des volks was ook hier werktuig, gelijk altijd; maar dat gros des volks heeft bewezen, dat het zonder of tegen den wil van priester of edelman, al lengskens rijp werd voor de geestdrijverij der vrijheid, en dit schijnt mij, mag ik de geschiedenis gelooven, in België een nieuw en vreemd verschijnsel. Noem nu die vrijheid, welke de Belgische bevolking verlangt, een buitensporig *Jacobinisme*, ik zal u gelijk geven, doch mij echter verheugen in den voortgang van zedelijke ontwikkeling, welke mij dit verschijnsel aanwijst. Vroeger bestond de Belgische bevolking, gelijk nog steeds de Spaansche en Portugeesche bevolking bestaat, uit adel, geestelijkheid en gemeen; doch de eigenlijke gezegde Natie, welke in den derden stand (*tiers état*) wordt gevonden, was, in onze Zuidelijke gewesten, niet aanwezig. Er bestond zelfs ten dien opzichte, in de laatste tijden, achteruitgang, in zoo verre de voogdijschap strenger werd uitgeoefend en de uitgang uit de vrijwillige

onmondigheid verder verwijderd scheen, dan in zekere tijdvakken, der vroegere geschiedenis. De Fransche omwenteling en de inlijving bij de Fransche republiek, deden andere denkbeelden rijpen en langzamerhand begonnen de ketenen van priesterdwang en van adeltrots hier en daar afteschudden, niet om naar eene redelijke en op wetten gegronde vrijheid te staan, maar om naar den Staat van regeringloosheid te jagen. Trouwens dit lag in de menschelijke natuur, waar de uitersten zich raken, en de dwinglandij steeds tot de anarchie voert, gelijk de anarchie weder de dwinglandij terug brengt. Door beschaving, verlichting en ondervinding, komen de volken langzamerhand tot de vrijheid, welke alleen bij eene deugdzame Natie, een blijvend en duurzaam bestaan kan erlangen. Onze vrome vaders zeiden, dat het sterke beenen zijn, die de weelde dragen, nog sterkere beenen zijn er echter noodig, om de vrijheid te dragen, en met knien welke steeds voor priester of edelman gebogen waren, kan men niet in den tempel der zedelijke zelfstandigheid binnengaan. Men bedroog zich dus evenzeer, met in onze Zuidelijke landgenooten, onderdanige slaven der beide oudtijds bevoorregte *Casten* te zien, als door deze onze landgenooten in het algemeen, te beschouwen als rijp voor het vertegenwoordigend stelsel, zoo als hetzelfde in den geest ligt onzer Grondwet. De Belgen zijn vreemd aan die Maatschappelijke instellingen waar de Staat de proeffschool is onzer deugd, het staatsbelang de proeffschool der zedelijkheid. Maar juist om dat die instellingen voor hun vreemd zijn, juist om dat de Grondwet op *onze*, niet op *hunne* geschiedenis, — op *onze* zeden niet op *hunne* zeden is opgebouwd, juist daarom moest de ligtgeraaktheid en de gevoeligheid der nieuwe

landgenooten zorgvuldig worden ontzien, daar het bij hunne onge oefenheid alles aankwam, op de uiterlijke vormen, en zij hierbij dikwerf het doel van het middel niet wisten te onderscheiden. De fiere Brit zal de stugheid en de opgeblazenheid van zijnen Minister kunnen voorbijzien, dewijl hij weet, dat de instellingen en zeden zijns Vaderlands hem krachtiglijk waarborgen, tegen willekeur en onderdrukking, maar hij, die slechts op het papier zag geschreven, dat de regering der wet zal aanvang nemen, hij kan zich nimmer voorstellen, dat de *sarapiesche* overmoed van dezen of genen Minister, vereenigbaar zij met de getrouwe navolging van milde beginselen en van grondwettelijke voorschriften. In het stille studeervertrek valt het gemakkelijk te betoogen, dat men geene zaken met personen moet verwarren, in het dagelijksche leven, zal al zeer dikwerf de bijl gelegd worden, aan den boom die nimmer goede vruchten voortbragt. Met diepe smart, zien wij thans het Zuiden tegen het Noorden in bloedige kampstrijd staan, dewijl zwakheid of ondeugd de uiterlijke vormen niet wist te eerbiedigen, en het ontwaakt vrijheidsgevoel werd beleedigd, door maatregelen welke aan dwinglandij deden denken, terwijl er alleen aan onbedachtzaamheid en verblindheid moest worden gedacht. Men veroordeele dan evenmin de thans in België heerschende meeningen om dat roof en doodslag dezelve vergezellen, als men de hervorming veroordeelen moet, om dat zij aanleiding gaf tot den beeldenstorm. Ik geloof aan een hooger wereldbestuur, en zal dan ook nimmer, bij het voorbijvliegend tegenwoordige stilstaande, ondankbaarlijk vergeten dat een onweder niet ophoudt weldadig te zijn, ofschoon hetzelfde onmiddelijk misfchien hier of daar een' gelukki-

gen oogst vernielt. Ik zal steeds voor oogen houden, dat het onweder, uit den aard, slechts is van korten duur.

Een zoodanige toestand als dien wij beleven vernietigt zich zelve, gelijk de sporen van de rampen en gruwelen welke de vestiging van het Christendom, de reformatie, en den triomf der burgerlijke vrijheid op het stelsel van leenroerigheid vergezeld hebben, zijn voorbijgaan. Hechten wij ons dan ter juiste waardering der plaatshebbende gebeurtenissen, aan het wezen der zaak en geenszins aan de bijkomende en toevallige omstandigheden; de zwijmeldrank der wettelooze vrijheid deed den opstand ontstaan, wijze toegevendheid en bedaarde inwilliging zal de dronkenschap verdrijven en het kwaad doen ophouden. Met de geestelijkheid en met den adel ware er aan geen vergelijk te denken, dewijl het hier, onder welk voorwendsel en onder welke gedaante dan ook, eenig en alleen te doen zoude wezen, om te heerschen en de heerschzucht is onverzadelijk. Met adel en geestelijkheid ware het alleen een twist over het hoogste gezag, en dergelijk geschil wordt alleen beslecht door den ondergang van eene der partijen. Met het volk is het alleen om de verkrijging, van zekere, welligt ingebeelde regten te doen, en verstandige concessien zullen, zoo niet alle wenschen bevredigen, althans voor het oogenblik de rust herstellen. Maar, zegt men, concessien vernedert de koninklijke waardigheid, zij geven een nieuw voedsel aan de muiterij en doen niet anders dan het kwaad dat men vreest, tijdelijk en voor het tegenwoordig oogenblik verdwijnen. Eigenlijk ken ik noch oproer, noch muiterij, wanneer aan de eene zijde het geheele volk en aan de andere zijde het hoofd van den Staat is geplaatst, en dat nu de geheele Belgische bevolking met zeer weinige

uitzonderingen, federt lang tegen het bestuur was verklaard, zal nu wel de meestongeloovige moeten erkennen. Maar het doen van concessien heeft ook niets vernederends, wanneer de rust des lands, en het geluk der Natie hierdoor worden verzekerd. De beroemde *Hen-drik IV* deed zelfs concessie van den godsdienst zijner vaderen, en hij blijft leven in de nagedachtenis der Franschen, ook dan wanneer de wapenfeiten van *Lodewyk XIV* en van *Napoleon* federt lang zullen zijn vergeten. De *Stuarts* en de *Bourbons* wilden van geene concessie hooren, hunne naam kwam in vervloeking; zij bragten hun koninklijk geslacht ten val en sleepten de Natie in eenen poel van ellende. Wie zal boven dien durven verzeke- ren dat het geen verblinde Vorsten als vernederende concessie beschouwden, niet wezenlijk was de inwilliging van billijke en regtmatige eischen? Het is een spreekwoord reeds zoo oud als het huis *Stuart* of *Bourbon*, een spreekwoord dat ook na den val dier beide Vorstenstammen niet vergeten dient te worden, dat namelijk dat, *waar er twee kijven, er ook twee schuld hebben*, en dan bedenken tevens, dat *Napoleon* nimmer ten tweedemaal, den keizerskroon zoude hebben bemagtigd, wanneer *Lodewyk XVIII* niet gewacht had tot de vlugt naar Gent, alvorens te erkennen dat het bestuur groote fouten had bedreven; dan vergete men nimmer, dat *Karel X* zich thans niet in ballingschap zoude bevinden, wanneer volgens den algemeenen wil, het beleid der zaken in tijds aan den Prins de *Polignac* ware ontnomen.

Ik zal dan niet ontveinzen, dat het mijn lievelings denkbeeld blijft, de banden weder te zien aanknoopen, welke de Nederlandsche gewesten te zamen verbonden. Ik verlang en hoop zulks in het belang des heelen lands, in

het belang der Monarchij. Wij allen moeten tot dit doel medewerken, en de stem welke in Holland opgaat, zal in België weerklink vinden.

Wij weten wel, dat eene magtige partij zich tegen onze wenschen verklaart, en wij hebben met een pijnlijk gevoel de vreugde gezien, welke het woord afscheiding bij sommigen verwekt. Nadere overwegingen hebben ons deswege niet gerust gesteld, en men zegge wat men wil, naar onze overtuiging, breekt geen lichtstraal door de donkere wolken, wanneer de band welke Zuiden en Noorden verbindt, moet blijven verbroken. Het handelsbelang kan mij hier waarlijk niet met de toekomst bevredigen. Door eigen ervaring weten wij, dat er eene zekere mate van grootte vereischt wordt, om eenen staat middelen tot verdediging en aanzien, in het oog der naburen te geven, en wanneer alle mogendheden rondom ons, in magt en vermogen, zoo oneindig hebben toegenomen, zullen wij dan gerust wezen over het lot dat ons beschoren is, wanneer wij na de afscheiding terug gekomen zijn, tot eenen staat waarvan de magteloosheid te voren bij elke gelegenheid, is gebleken? of zullen wij dan ons voortdurend volksbestaan grondvesten op de genade van den vreemdeling? zullen wij in volgende tijden ons lot geheel afhankelijk stellen van de gunst van verbondene Mogendheden? vernederend, ondragelijk denkbeeld, en echter een noodwendig gevolg der afscheiding. Men rekene niet op tractaten en staatkundige overeenkomsten. Door het eigenbelang des oogenblik voortgebracht, worden zij door het eigenbelang des oogenblik vernietigd. Juist de toekomstige welvaart en rijkdom van welke men droomt, zouden de jaloersheid en naijver der verbondene Mogendheden opwekken, en de beschermende hand, welligt in eene tuchtigende hand veranderen. Men

verbeelde zich ook niet, bij de éene Mogendheid, eene steun tegen de andere te vinden, men denke niet, dat geene zal gedoogen, dat eene andere ons bemagtige, dat eene wederzijdsche mededinging het bolwerk van ons bestaan zal worden. Het ongelukkige Polen is daar, om de treurige wezenlijkheid, in plaats van dergelijke droombeelden te stellen. Bovendien ook de heiligste verbonden staan, en vallen dikwijls, met eenen enkelen Vorst die 'er de ziel van uitmaakt. Beroeringen, zoo als wij die gezien hebben, zoo als wij die te wachten hebben, worden niet door kabinetten en tractaten geregeld. Neen, een verbond op perkament, door alle Koningen en Ministers onderteekeend, kan mij niet geruststellen, dewijl de kracht der omstandigheden, de aard der zaken, onzen val voorspellen en verkondigen. Het Nationaal eergevoel, de hartelijke liefde voor mijn Vaderland, verbieden mij, om immer te wenschen, naar de scheuring van een' staat, die, tot heden, zijnen rang onder de Europeesche Staten, met eer en waardigheid vervulde. Laat mij dan mogen vragen, of alleen het handelsbelang eenen staat moet ontbinden, welks voortdurend de rust van Europa zoo dringend vordert, en die in zich zelve, alle bronnen van voorspoed en volksgeluk zou vereenigen, wanneer slechts het bestuur wilde, hetgeen de eeuw vordert, en de Natie niet meer vraagt, dan het bestuur kan geven? Neen, wanneer al de scheiding onvermijdelijk mogt schijnen, zoo moeten nimmer bij dergelijke groote belangen des geheelen lands, de bijzondere voordeelen van Amsterdamsche of Rotterdamsche Kooplieden, de beslissende stem doen hooren!

Ik ken de zegeningen welke de handel over ons land heeft verspreid, maar ik weet evenzeer, dat er meerma-

len beraadslagingen over de gewichtigste aangelegenheden zijn gehouden, waarbij de handel te veel op den voorgrond is gesteld. Ik wil dit liever thans niet nader ontwikkelen, maar wijs u op de geschiedenis, daar ziet gij eene gedurige worsteling, tusschen bijzonder voordeel en hoogere pligten, en de stem der vaderlandsliefde klonk dikwerf te vergeefs, wanneer geliefkoosde wenschen een oordeel over het staatsbelang hadden ingegeven. Het is de tijd niet om te beschuldigen, maar ik zal echter vragen, of het handelbelang van deze of gene stad, niet dikwerf in de uitkomst gebleken is, geheel strijdig te zijn met het algemeen belang des Vaderlands? Waarlijk wij leven niet in den staat, om gelukkige handelaars te wezen, maar wij zijn handelaars, om in eenen gelukkigen staat te leven. De handel heeft slechts een betrekkelijk gewigt, en, voor het behoud van ons volksbestaan, moet handel en rijkdom verre onderdoen. In Engeland moge de handelgeest, op de hoogste aangelegenheden der staatkunde eenen beslissende invloed uitoefenen; die handelgeest is daar Engelsch, terwijl gelijk een geestig schrijver, een weinigje tegen het taalgebruik en echter niet onaardig zeide, onze Noordelijke Nederlanschheid handelgeestig is. Wij lieten ons van oude dagen her, door alle uitschietfels van vreemdelingen, in het belang van onze ijzeren kisten, angliseren, franciseren, germaniseren, en loopen thans gevaar, van ons, in het belang van den *Mammon*, geheel te laten *denationaliseren*.

Ook kan ik alle die gouden bergen niet zien, welke de afcheiding van België voor den Noord-Nederlander zoude belooven. Vele vervallen takken van onze welvaart kunnen, uit den aard der zaak, nimmer herleven, daar hunne kwijning of ondergang inderdaad niet aan de

vereeniging met België kan worden toegeschreven. Ja, gemakkelijk zoude ik, uit geschriften van der zakekundigen en ter beurse stemhebbenden, kunnen bewijzen, dat men eene zeer verkeerde sluitrede maakt, wanneer men hier uit het voorledene tot het toekomende wil besluiten. Maar ook dan wanneer *Amstel* en *Maas* de *pactool* der ouden zullen gelijken, ook dan nog, vinde ik in de volstrekte scheiding, de geheele ontbinding, ja, de vernietiging van den Nederlandschen Staat, en ook bepaaldelijk van het Noordelijk Nederland, dewijl hetzelfde, door talloze rampen gedrukt, noodwendig tot de oude verdeeldheden moet vervallen. Reeds terstond vinde ik hier, tuschen de provincie Holland en de zoogenaamde land-provincien, dien zelfden altoos durenden kamp van lijnregt strijdige belangen, welke de vereeniging met België heeft gekenmerkt, en die eeuwige botsing, welke ook in de oude geschiedenis des lands, niet onvermeld is gebleven. De gehechtheid aan den geliefden Koning deed den Noord-Nederlander zwijgen, omdat de Zuid-Nederlander wel eens de klagten overdreef, maar in het wezen der zaak, hebben Gelderland en Utrecht, wat fabriekwezen en landbouw betreft, dezelfde belangen, als Limburg en Vlaanderen; hebben Overijsel en Groningen gelijke wenschen als Luik en Henegouwen. Hier hervinden wij dus reeds terstond dezelfde zaden van tweedragt, welke men, door de afscheiding, geheel dacht vernietigd, maar wij hervinden bovendien de kiemen van dezelfde burgerlijke oneenigheid, als welke het vroeger Gemeenebest heeft ten val gesleept. Zal het beginsel van handelvrijheid zich immer kunnen verstaan met de grondstellingen eener regering, welke onder den naam Koninkrijk of van Republiek alles zal opgeven en veranderen, behalve

de neiging van zich met alles te bemoeijen, en van in alles de hand te hebben? zullen de andere provincien steeds geduldig het juk dragen, dat de rijke, steeds de minge-goede oplegt? Wanneer wederom Holland de helft in de gemeene lasten zal dragen, zal dan ook de stem van Holland alleen zoo veel vermogen als die der andere gewesten te zamen? Is het een droom der verbeelding, wanneer ik mij herinnerende, de onlusten, waartoe het overwigt van Holland aanleiding gaf, in tijden toen wij eene zeemogendheid waren, en het overwigt van Holland alzoo tot kracht en behoud van den Staat moest dienen; is het een droom der verbeelding, wanneer ik het nieuw op te rigten staatsgebouw voor mijne oogen zie waggelen. wanneer Holland met dezelfde aanmatigingen zal en moet te voorschijn treden, zonder in de omstandigheden des lands eenige verschooning te vinden, voor hetgeen, naar strenge billijkheid, geene verschooning gedooft? Maar bovendien, geen handel zonder zeemagt, wanneer men ons op vorige tijden wijst, wanneer men de glorieijke dagen van onze vroegere geschiedenis in het geheugen terug roept, moest men tevens bedenken, dat wij destijds de eerste zeemogendheid der wereld waren. Toen onze handel met dien der Engelschen wedijverde, wedijverden onze vloeten met de hunne. Toen wij den wereldhandel naar ons trokken, hadden wij zoo vele schepen en vaartuigen als elf mogendheden der Christenheid te zamen, Engeland mede gerekend. Geen handel, geene kolonien, zonder zeemagt; geene zeemagt zoo lang Brittanje den drietand van *Nep-tunus* in handen heeft.

De oude partijschappen, sluimeren en slapen wel in onze oude provincien, maar die partijschappen zijn niet ver-

nietigd en uitgeroeid. Als de Koning der Nederlanden wederom terugkomt tot de Souvereiniteit der Vereenigde Provinciën, zal het tijdvak, dat ik zoo gaarne voor gesloten hield, wederom worden geopend, en zullen met het oude grondgebied de oude verdeeldheden terugkeeren. De staatkundige theoriën van den nieuweren tijd zullen aan de oude twisten een nieuw voedsel geven, en de meeningen der ultra's en der liberalen zullen zich weldra sluiten aan de gevoelens der Stadhoudersgezinden en der Staatsgezinden. De Staat der Vereenigde Nederlanden, wordt eene voortzetting der vroegere Republiek, met alle de dwaasheden en kleingeestigheid welke aan de deugden der vaderen waren opgevolgd. Voor velen zal met den eersten Koning der Nederlanden de Vorst verdwijnen, die wist te vergeven en te vergeten, om alleen den opvolger van *Willem V* te doen wedervinden. Met hoe veel verbittering werden niet reeds onder den Koningsfchepter de twistpunten opgekrabbeld, welke onze vaderen verdeeld hielden, en wat zal het worden, wanneer de daden van *Maurits* en van *Willem III* wederom worden ingeroepen, ter waardering der bedoelingen van het regerend Stambuis? laten wij het niet ontveinzen, dat tot dus verre vele onzer landgenooten zekere onbetwistbare beginselen, die den grondslag der vrijheid uitmaken, beschouwenderwijze erkenden, maar terugtraden, zoodra dezelve op den vaderlandschen grond moesten in toepassing worden gebracht. Geldt het Frankrijk of Engeland, men is zoo na mogelijk eensgezind van gevoelen om onderdrukking en willekeur te veroordeelen, en om met welgevallen de milde instellingen te bewonderen, die de regten van het volk en de vastheid der troonen verzekeren. Maar wordt het denkbeeld leven-

dig, om het Nederlandsch staatsbestuur op gelijke grondslagen te vestigen, zoo doen duizend monden zich hooren, om een uitsluitend en onbepaald vertrouwen in den Koning te stellen. Bij de Fransche zaken deelt men in de meeningen der zoogenaamde linkerzijde; geldt het echter onze vaderlandsche belangen, zoo kleeft men aan de denkbeelden der Spaansche *servilen*. Ik ben wel overtuigd, dat de Nederlander nimmer de voorvaderlijke liefde tot vrijheid kan afzweren, en vinde dan ook de schijnbare tegenstrijdigheid opgehelderd, door die onzedelijke vinding van staatkundig bedrog, welke het *verdeel en regeer* tot levensbeginsel van ons bestuur wilde maken, en zonder vaste beginselen en vooruitzigten in de toekomst, alleen den dag van heden voor oogen had, zonder op den dag van morgen te denken.

Als de Heer *van Maanen* eene wet op de drukpers verlangde, wende hij zich tot de Noordelijke Nederlanders; als de Heer *van Tets* eene wet op de koffij begerde, keerde hij zich tot de Zuidelijke landgenooten. Het zoogenaamd *système du bascule* (geven wij een' Franschen naam aan eene zaak, welke waarachtig, noch Nederlandsch, noch Hollandsch is:) was alzoo het plegtanker der Nationale wetmakerij; de verwijdering tusfchen Zuiden en Noorden, was alhier een onmisbaar vereischte en alzoo werd die verwijdering zorgvuldig aangekweekt en bevorderd. Weldra was het Noorden aan het Zuiden verdacht, en weldra moest het Zuiden het Noorden mistrouwen, en toen nu de geheele en letterlijke uitvoering der Grondwet, in den zin van de staatkundige dweprij der eeuw, door de Belgen werd verlangd, verviel men in het Noorden tot een ander uiterste, en vond men in de Grondwet, eene foort van theocratie, waarbij de

oppermagt als door het schild des hemels was gedekt en de persoonlijke deugden en hoedanigheden van den Vorst, de eenige waarborgen der Natie bleven. Zoo stonden de meenigen tegen elkander, zoo lang de vereeniging stand hield; lijdelijke gehoorzaamheid aan de eene zijde en blinde tegenspraak aan den anderen kant. Men denke echter niet, dat deze gezindheid in het Noorden, ook na de afscheiding zal voortduren. Met de oorzaak, zal het gevolg ophouden, en wanneer de Excellentien denken in onze moerassen, het *eldorado* der bureaucratie te vestigen, zoo zullen zij zich, ken ik mijne landgenooten en voornamelijk het thans bloeiend geslacht wel, in deze hunne verwachtingen deerlijk bedrogen vinden. Wij zullen dan niet meer vragen, wat als middel van aanval of van verdediging tegen Belgische overdrijving kan dienen, maar wij zullen vragen wat waar, goed en grondwettig is? en zal de oplossing van deze vraag aan onze regenten geruste dagen voorspellen? Ontveinzen wij het niet, er bestaat nergens en ook niet in Nederland, een strijd tusschen revolutie en wettig gezag, maar er bestaat overal, en ook in Nederland een strijd tusschen de staatkundige instellingen en de behoeften en wenschen des oogenblik, en wanneer zich in geheel de wereld, eene koorts van verandering der bestaande inrigtingen heeft geopenbaard, wanneer eene staatkundige hervorming-woede zich van alle zinnen heeft meester gemaakt, zullen wij Noord-Nederlanders dan om de heete koorts te vermijden, ons de koude koorts op het lijf halen. Wanneer alles schreeuwt om *constitutie*, *charter*, *volksvrijheid* en *volksregten*, zullen wij dan, in den Noordelijken bouwval van ons koninkrijk, de oude, aristocratie en oligarchie wederom vestigen, en wanneer elders ieder in het

volle licht der zon gaat staan, zoodat hem de oogen verblinden, zullen wij Hollanders dan met vledermuis en nachtuil in het nachtelijk donker huisvesten, zoodat de kinderen des lichts niet meer zullen weten, waar dat roemrijk land gelegen was, hetwelk zich, door beginselen van waarheid en regt eene benijdenswaardige plaats onder de volken had weten te verschaffen? Ja, ik kan niet ontveinzen, na de afscheiding grootelijks voor de binnenlandsche stedelijke en ambachtsheerlijke dwingelandij te vreezen.

De ouden van dagen zullen nog niet vergeten hebben, hoe de subalterne stads- en dorps-despoten hunnen wenken oudtijds wisten te doen gehoorzamen, en ook in de nieuwe tijden, hebben wij reeds hier en daar, de voorproef gehad, van hetgeen ons, na de afscheiding, zal zijn te wachten. In eenen grooteren staat, vervallen veelal de burger- en boerenplagerijen, die onder onze vorige Hep-tarchie niet zeldzaam waren, doch bij eene terugkeering tot de oude grenzen, zal ook de oude keuken-tirannij herleven, welke van boven afdalende, op den wijkmeester en den buurtknecht overgaat, en op ieder uur des dags, de zwaarte van het opgelegd juk doet gevoelen. De Aristocratie der familie-regering staat ons voor de deur; en het bestuur der algemeene en bijzondere belangen zal weldra bij uitsluiting wezen opgedragen, aan menschen, die, om door en door de groote kunst van gehoorzamen te leeren, het zelfdenken onvoorwaardelijk zullen afzweren. Het regt van politieke ontzegging zal *more maiorum*, niet alleen aan steden, maar ook aan dorpen en gemeenten worden gegeven, en zulks tegen hun die aan de onfeilbaarheid van groote of kleine regenten durven twifelen, en aan het Democratisch beginsel eenigen invloed zouden willen toekennen. Waarlijk als ik mij dit alles

en nog veel meer dat ik liever niet op papier stelle, voor den geest ga brengen, zoo zoude ik gaarne in alles toestemmen, wat ter afwering der scheiding kan worden voorgesteld, en mij des noods alle opofferingen getroosten, wanneer bij voordurende vereeniging, slechts hier voor gewaakt worde, dat de Zuidelijke Provinciën geen overwigt in de tweede kamer bekomen, en alzoo Holland tot een wingewest van België worde vernederd.

Laten wij ook niet ontveinzen, dat door de afscheiding van de beide deelen des rijk, België vroeg of laat in handen van het magtige Frankrijk zal en moet komen. Vredelievend is ongetwijfeld het karakter des regerenden Konings, vredelievend is mischien de bedoeling van het tegenwoordig Ministerie; maar het is minder Frankrijks regering, dan wel Frankrijk waarop wij het oog moeten vestigen, en dan?... Herinneren wij ons dat wrevelige spijt overal in de oogen springt, wanneer de ijdele Franschman aan het verlies van België wordt herinnerd. De tooverwoorden van groote Natie, onoverwonbare legers, onverwelkbare laurieren vormen nog altijd de leus welke de geestdrift opwekt, en zal nu eene regering door den onbepaalden volkswil opgericht, steeds aan dien volkswil kunnen wederstaan, wanneer dezelve vordert dat Frankrijk door veroveringen en oorlogsroem zijne regten en zijne waarde zal hernemen? Tusschen Frankrijk en Pruisen geplaatst, zullen wij tot deze beide Mogendheden in dezelfde betrekking staan, als waarin Polen tot Rusland, Pruisen en Oostenrijk. Inlandsche onlusten en beroerten zijn den val van Polen voorafgegaan, inlandsche onlusten en beroerten zullen ook de ontbinding van onzen staat voorafgaan. Geslingerd tusschen de beginselen der Pruisische militaire alleenheersching, en der Fransche volks-

regering zullen de laatste dagen van ons Nationaal bestaan gekenmerkt worden, door haat en verdeelheid, tot dat de driekleurige Fransche vlag en de Pruisische adelaar de eenmaal zoo roemvolle banier van Oranje zullen verdringen.

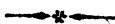
Ik stelde mij ten taak, niet het gedrag onzer Zuidelijke landgenooten te verdedigen, want plundering en roof zijn nimmer te verschoonen, maar ik wilde alleen doen zien, dat wanneer het dringend belang des lands eene voortdurende vereeniging met België vordert, de plaats hebbende gebeurtenissen ook niet zijn van dien aard; dat eene dergelijke vereeniging, hierdoor, voor het toekomstende, onmogelijk is geworden. Zoo immer, is het bij ons, dat binnen en buiten de muren van *Ilium* gezondigd is. De bedreigde afscheiding zal weldra den ondergang der beide gedeelten des rijks ten gevolge hebben, en geene middelen moeten dus onbeproefd blijven, om dat kwaad af te wenden. Laat mij uwe meening over een en ander vernemen, deel mij uwe denkbeelden mede over hetgeen gebeurd is, nog heden gebeurt, en over hetgeen denkelijk gebeuren zal; bedrieg ik mij, wanneer de stand van zaken in België, bij overdrijving van het Democratisch beginsel, met uitfluiting van geestelijkheid en adel, mij wankelbaar en kortstondig toefschijnt? Moet er dus noodwendig niet vroeg of laat, een gunstig oogenblik tot onderhandelen komen? schrijf mij, gelijk ik u schreef, zonder voorbereiding en orde, in het hartelijk en vurig verlangen, dat onze wisseling van denkbeelden, tot eenig voor Vaderland en Koning heilzaam besluit zal kunnen geleiden. Ik zweeg van die veelvuldige klagten welke ook het Noorden kan doen hooren; ik gewaag niet van die lange akte van beschuldiging, tot welke

het beheer onzer finantien zoude kunnen aanleiding geven, en bepaaldelijk zal ik niet spreken, van zekeren ongeoorloofden en schandelijken maatregel, welken men zich onlangs, ten koste van 's lands crediet heeft veroorlooft. Het geheimzinnig Amortisatie Syndikaat heeft aanleiding tot vermoedens gegeven, welke ik hoop dat in het belang van den goeden naam, welken onze eerlijkheid steeds, door voorouderlijke verdiensten, heeft behouden, weldra geheel zullen worden opgelost. Waarlijk bij een eigenlijk gezegd Ministerie, werden dergelijke althans onbezonnen maatregelen onmogelijk. Maar het is niet wanneer de storm het schip belooopen heeft, wanneer het wrak zonder roer en masten, bijna reddeloos op rots of zandbank is geworpen, dat de schepeelingen moeten onderzoeken, naar hetgeen in dagen van kalmte, had moeten geschieden, en dat het vroeger gedrag van den scheepsvoogd behoort te worden onderzocht. De ongelukkige togtgenooten zullen in dergelijke oogenblikken van nijpend gevaar, eenig en alleen op lijfsbehoud bedacht zijn, en alle verwijten en beschuldigingen ter zijde stellen, tot dat lijf en goed zullen zijn behouden. Echter als bij het woeden van den storm, door de voorzigtigheid geboden wordt, om alle oude twisten en geschillen te vergeten, en met eenparige krachten het dreigend doodsgevaar af te wenden, zoo behoort geene verkeerde kieschheid, geene valsche schaamte den scheepeling te doen zwijgen, wanneer hij ziet, dat de stuurman en schip en scheepsvolk naar den afgrond voert. Dan mag, dan moet hij spreken die vermeent den goeden koers te kennen, langs welken het vaartuig in behouden haven kan worden gebragt. Geene vleijerij mag hem het stilzwijgen opleggen; hij is aan zich zelven, aan de zijnen

verschuldigd, over alle bedenkingen heen te stappen, om de kaken des doods te ontvlugten.

Ja, alles komt thans aan, om de afscheiding tusschen Zuiden en Noorden te voorkomen, aan de oplossing van deze vraag, is het voortdurend bestaan van den Staat, en het toekomstig lot der Dynastie verbonden. De aanval op Brusfel was zeker eene noodlottige gebeurtenis, welke, ook bij den besten uitflag, tot geene heilzame uitkomst *konde* geleiden, en door het vergoten bloed, de liefde en toegenegenheid moest uitwisschen, welke men nog, aan het regerend stamhuis mogt toedragen. Treurig was voornamelijk de tegenwoordigheid van den edelen *Prins der Nederlanden* aan het hoofd van krijgsbenden, welke met vuur en zwaard, het gezag des Konings moesten herstellen. Een verantwoordelijk Ministerie, zoude eenen geoefenden veldheer gekozen hebben, die de altijd mogelijke feilen en misgrepen, niet in een Prinselijk Paleis, konde verbergen. Intusschen wanhoop ik niet aan de mogelijkheid om de beide van elkander gescheiden deelen weder tot elkander te brengen, wanneer zich in het Noorden en in het Zuiden, de vaste overtuiging zal vestigen, dat de scheiding het ongeluk van allen verzekert en de geheele vernietiging van den Nederlandschen Staat voorspelt. Ik hoop op de bezadigdheid mijner landgenooten; ik reken op dien geest van bedachtzaamheid en nadenken, welke steeds tot het Nationaal karakter behoort, en twijfel dan ook niet, of vroeg of laat zal die partij worden gekozen, welke minder door opgewonden driften dan door koele redenering wordt ingegeven. Schrikkelijk komt hier wel is waar, de wederbenoeming van den Heer *van Maanen* tusschen beide, — is hier geene stellige oorlogsverklaring, niet aan het op-

roerig België, maar aan het België dat in de hoop eener betere toekomst, de feilen van het voorledene wil vergeten? Is dit bemoediging en opwekking voor het trouwe Noorden dat steeds Oranje eert en bemint, maar ook de oogen geenszins sluit voor de feilen en misgrepen, waarin wij de bronwel onzer rampen erkennen? Hoe zal nu de gapende wond heelen, wanneer het gift in dezelve, met milde handen wordt gestrooid? blijft langs dezen weg de redding mogelijk? ... kunnen wij nog iets van de toekomst verwachten? Alles wordt zwart en duister! *Dit averijste omen! ... vale*

B aan A.

Ik heb, mijn Vriend! met aandacht uwen brief gelezen, en deel, in veel opzigten, met u in het gevoelen, dat de onhandigheden van het bestuur België rijp tot den opstand hebben gemaakt; maar ik kan niet geheel deelen in uwe beschouwing van den stand der zaken in 1814 en 1815, veel min in eenige bewondering voor de Grondwetten van dien tijd.

Gij weet het, hoe veel reden ik had de afschudding van het Fransche juk te zegenen, en met welk eene verrukking ik de herstelling van het Vaderland begroette, maar vreugde behoort even min als gramschap ons te verblinden, en de rede noodzaakte mij weldra te erkennen, dat de regering geenszins op nieuwe en hechte grondzuilen werd gevestigd, maar werd geënt op verouderde instellingen, toen reeds strijdig met den geest des tijds, en welke weldra geheel onbestaanbaar zouden worden geoordeeld.

Tegen den stroom der algemeene meening te willen opzeilen is dwaas, en in onzen tijd onmogelijk; men moet zich dus op de hoogte dier meening weten te stellen, men moet dezelve opsporen, met kalmte de onderscheidene kleuren, waarin zij zich voordoet, gadeslaan, om

het vereenigspunt der grootste menigte te vinden, en daarop zijn stelsel van bestuur te vestigen.

Elke regering die zich boven deze waarheden wil verheffen, 't zij omdat zij aan eene goddelijke zending geloofd, of schijnt te gelooven, 't zij, omdat zij de souveriniteit, als een eigendom van een regerend huis aanmerkt, 't zij, eindelijk, omdat zij zich zoo sterk waant, dat zij alle andersdenkenden, of, zoo als de magthebbenden hen meest noemen, alle kwaadwilligen, kan bedwingen; elke dergelijke regering is onbestaanbaar met de vrijheid der drukpers en de toenemende verlichting.

En nu bevat de Grondwet der Nederlanden, zoo als die is, en vooral zoo als dien sedert vijftien jaren is uitgelegd, een stelsel van regering, strijdig met de denkbeelden van de grootste menigte, nadeelig voor de welvaart van het rijk, en ongenoegzaam om de vrijheid en veiligheid der ingezetenen behoorlijk te beschermen; haar bestaan konde dus niet duurzaam zijn. Kundiger en meer voorzigtiger raadslieden, dan den Vorst hebben omgeven, zouden eene geweldige vernietiging hebben voorgekomen, maar vallen moest zij.

Het gebrekkige der Grondwet is aan onderscheidene oorzaken toe te schrijven. Zedert langen tijd schijnen de Nederlanders zeer ongeschikt geworden om duidelijke en goede wetten te maken; de taal zelve, zoo als die thans door sommige taalkoningen is verwrongen, schijnt zich daartoe moeilijk te leenen; De zeventien boekdeelen met staatsbladen zijn daar, om het te bewijzen, en bijna het eerste besluit van eenigen omvang 't welk in 1813 is genomen, en waarbij met een onbezuide hand het wel zamenhangend stelsel der Fransche regtspleging is uiteengerukt, is een gedenkteken van onberadenheid en onzin.

Trouwens, het tijdstip was ook zeer ongeschikt om

goede wetten te maken, de laatste vonk van onze welvaart was, na de vereeniging van Holland met Frankrijk, onder den ijzeren scepter van *Napoleon*, uitgedoofd; de Fransche instellingen, van welken aard ook, waren daardoor bij ons in minachting en in haat; de mannen die tot het bestuur werden geroepen, kenden dezelve niet, of onvolledig; het volk schreef er zijne armoede aan toe, en zeer velen geloofden ter goeder trouw, dat met de galgen den geeselpaal, en het luiden der klokken des zondags, de welvaart onzer voorvaderen zoude terug komen.

De toestand van hen die geroepen werden om den Vorst voor te lichten, was, behoudens eenige weinige uitzonderingen, niet minder bedroevend; van de eene zijde drongen zich allen, die onder allerlei kleuren de opgaande zon hadden aanbeden, in het bestuur, en zij, die eigenlijk nooit iets anders dan hunne zelfzoekendheid hadden gediend, die bij de zoo menigvuldige veranderingen van hersenschimmige staatsregelingen aan geen' wettelijken staat van zaken geloofden, en alleen de magt als de beste reden hadden geroemd, deden zich op, als alleen bekwaam om den staat te helpen besturen; van de andere zijde kwamen vele, mischien brave, mannen op, die twintig jaren hadden doorgebracht met het betreuren van den ondergang der federative republiek en der staat-stadhouderlijke regering, en die door een' overdreven' zucht naar het oude, weder droomden van de herstelling van al het geen voor 1795 had bestaan, en in heerlijke regten, en gilden, en willekeuren, onuitputbare bronnen van voorspoed zagen.

De eersten vonden hunne rekening bij eene volledige herstelling van al het oude niet, en grepen *het vergeten en vergeven* als schild aan, om al wat hun voordeelig kon-

de zijn te beschermen, maar gaven gaarne aan alles toe wat hun eigenbelang niet kwetste.

Van daar een beheer, volkomen gelijkend aan een' bedelaars deken. De gewapende magt leverde in kleding en wapenrusting, in inwendig bestuur en zamenstelling, een mengsel op van Engelsche, Fransche, Pruisische en oud Hollandsche zeden; de finantien bragten ons tot het raadpensionarischap terug; de Fransche regtspleging werd in een oud Hollandsch gewaad ingekleed, en de toepassing der belastingwetten werd opgedragen aan een administratief ligchaam, met hooger beroep aan eenen hooger raad, welke daarbij nog eene afzonderlijke judicature had, en geheel de oude Hollandsche wijze van regtspleging opvolgde; provincien en steden dachten zich *geëmancipeerd*, en maakten keuren, welke den gang van het bestuur verlamden; de oude eigenaren van heerlijkheden herkregen een deel van hunnen ouden invloed op het platte land, en de belofte van herstelling hunner oude regten, terwijl de dienaren van alle tusschenbesturen werden gehandhaafd bij de voordeelen die hen door dezelve waren toegezegd, en het volk door een algemeen stelsel van belasting, verkeerd berekende financiële maatregelen en plaatselijke willekeur werd gedrukt.

Maar zoo groot was ten dien tijd de afkeer van het Fransche bestuur, zoo groot was de vreugde over de herstelling der onafhankelijkheid, dat bijna een ieder deze dwalingen over het hoofd zag en de afkeuring derzelve niet zonder gevaar konde worden uitgedrukt.

Onder dergelijke omstandigheden en onder dergelijken invloed werd de eerste grondwet ontworpen, en aan eene vergadering van notabelen, benoemd door eenige weinige mannen, daartoe door den Vorst, als kiezers aangesteld, ter aanneming of ter verwerping aangeboden.

Ik zal hier niet in het breede van die Grondwet van 1814, welke helaas! al te zeer tot grondslag voor die van 1815 heeft gestrekt, gewagen; genoeg is het om een denkbeeld te geven van het vertegenwoordigd stelsel daarbij aangenomen, alhier te herinneren, dat ééne kamer, wier beraadslagingen met geslotene deuren werden gehouden, dat wil bij ons zeggen, wier beraadslagingen voor een *ieder*, buiten het Ministerie, geheim waren, en die slechts uit vijftenvijftig leden bestond, het geheele volk moest vertegenwoordigen.

De gedenkteekenen door deze kamer of deze Staten Generaal nagelaten, zijn onder andere de wet van 12 Mei 1814, waarvan onze laatste naneven nog de bezwaren zullen ondervinden, en eene wet op de jacht, waarbij zelfs de gelijkheid van allen voor de wet, is miskend.

Na de vereeniging, door den wil der groote Mogendheden, van Brabant en Luikerland met de Vereenigde Nederlanden, werd de Grondwet herzien door eene Commissie van Noord- en Zuid-Nederlanders, waaronder er waren, die meer opgeklearde denkbeelden van een vertegenwoordigend stelsel en van een' wettelijken staat van zaken, hadden.

Aan hen hebben wij te danken eene eerste en tweede kamer, met openbare beraadslagingen bij de laatste, volkomene vrijheid van godsdienst ook voor den Koning, en het regt van petitie; maar overigens heeft dezelfde bekrompene en weifelende geest, welk oud en nieuw wil vermengen en magteloos is, ons een stevig geheel daarestellen, overal de bovenhand behouden.

De oude namen en de oude verdeeling der provincien zijn behouden; een trapswijs stelsel van verkiezing door tusschenkomst van ridderschappen en steden, heeft het

doodelijk stof van leenroerigheid tot vernietiging van den openbaren geest weder opgehaald; de heiligheid en onschendbaarheid der wet is door een onbepaald regt van dispensatie vernietigd; de onmisbare kenmerken van een goed, sterk, vrijheid beschermend stelsel, de onschendbaarheid van den Koning, de verantwoordelijkheid der Ministers en de gelijkheid van allen voor de wet zijn niet duidelijk en met ronde woorden in de Grondwet te lezen.

Bij den vreemden heeft men hoog geroemd ons provinciaal en plaatselijk bestuur, door tusfschenkomst van kiezers uit onderscheidene standen bijeengebragt, maar in die hooge bewondering kan ik niet deelen, om dat de afbaking hunner attributen zoo onbepaald is, dat er de juiste grenzen niet van zijn aan te wijzen, en de wijze van verkiezing zoo ingewikkeld en zoo zeer in het belang der Aristocratie geregeld is, dat er weinig goeds van de werking dezer lichamen is te wachten. Vele zaken zijn groot en schoon in de bespiegeling en worden in de praktijk klein en ellendig. De theorie bedoelt, hetgeen zijn kon, de praktijk wijst aan, hetgeen is.

De onafhankelijkheid der regterlijke magt alleen scheen, bij de Grondwetten voor 1814 en 1815, behoorlijk te zijn gevestigd.

Onze voorvaderen hadden daaraan steeds veel gehecht, en hadden steeds hoogelijk afgekeurd, de inbreuk, welke de Staten daarop ook in vroeger tijd, wel eens hebben gemaakt, en ook in later tijd had die regterlijke magt zich steeds met waardigheid tegen de uitspattingen van het uitvoerend gezag, verdedigd.

De onafhankelijkheid van de regterlijke magt was aler verlangen en is duidelijk bij de Grondwet uitgedrukt.

Zoo ook scheen het beginsel van de onschendbaarheid der eigendommen en het verbod, om daarvan iemand, dan uit kracht der wet en tegen schadevergoeding ter algemeenen nutte te ontzetten, onvoorwaardelijk te zijn opgenomen.

Maar tusfchen de doode letter eener wet en de ongeschondene toepassing derzelve, is een groote afstand, en die afstand is bij ons na vijftien jaren, niet verkort.

In plaats van het Rijk in zoo vele en zoodanige afdeelingen te splitfen, als de loop der rivieren of de strekking der gebergten scheen aan te wijzen, daarbij in het oog houdende den binnenlandschen handel en het binnenlandsch vertier en de ligging der fteden, welke de hoofdplaatsen van elke afdeeling behoorden te zijn, heeft men bij art. 1 der grondwet zoo veel mogelijk de oude namen te voorschijn gebragt en bij art. 2 heeft men ook zoo veel mogelijk de oude verdeelingen behouden.

Door deze fout hebben wij verkregen, Staten van Holland, Zeeland, Vriesland enz. en heeft men bij die ligchamen herinneringen overgeplant, welke van zoodanigen invloed op dezelve zijn geweest, dat regterlijke befliffingen hebben moeten uitmaken, dat de Staten van heden, niet aan die van 1795 zijn opgevolgd.

Door deze fout is het oude provincialisme weder opgewekt en de gedeputeerden dezer Staten, want anders kon ik in gemoede de leden der Staten Generaal niet noemen, hebben dan ook bij meer dan eene gelegenheid getoond, maar in het bijzonder bij de verdeeling der grondbelasting, dat zij de afgevaardigden van het geheele Nederlandfche volk niet waren, en dat provinciale geest, en provinciale invloed ook bij hen niet werkeloos bleven. Ja, het is waarfchijnlijk aan deze eerfte dwalingen, dat wij te danken hebben, achtiën pro-

vinciale hoven, de verplichting om de leden der Staten-Generaal alleen uit de ingezetenen der provincie, waardoor zij gekozen worden, te benoemen, en die belagchelijke namen van *Edel Mogenden*, *Edel Groot Achibaren* en *Edel Achtbaren*, namen in de daad zonder beteekenis, maar nadeelig om dat zij strekken, om zotten waan te voeden, en oude denkebeelden te verlevendigen.

Alle deze dwalingen hebben reeds ten deele hare nadeelige gevolgen gehad, niet alleen de ingezetenen, maar het hoofdbestuur zelf, heeft eenen onophoudelijken oorlog tegen staten en steden moeten voeren, om hunne magtsoverschrijdingen te keeren; de regterlijke magt is een groot hulpmiddel in dien strijd geweest, om dat zij tot dus verre nog van geenen provincialen oorsprong was; maar dezen bondgenoot zouden, zonder de tegenwoordige gebeurtenissen, ingezetenen en hoofdbestuur eerstdaags hebben verloren; zes tonnen gouds zouden zijn verspild, en door de ingezetenen opgebracht, om aan plaatselijke willekeur, bescherming te verleen en den gang van het hoofdbestuur tegen te werken. Zie daar slechts eenige weinige der nadeelen, welke de eerste artikelen der grondwet reeds hebben na zich gesleept en nog zouden na zich slepen; indien ik ze alle moest optellen, in kleinigheden aanwijzen, en met voorbeelden toelichten, ik zoude slechts de reglementen van steden en staten hebben af te schrijven, bijna allen zonder uitzondering bevestigen, het geen ik heb bijgebracht.

Ook in de uitdrukking en toepassing van beginselen is men niet gelukkig geweest, getuige het beruchte vierde artikel, betrekkelijk de aanspraak van ingezetenen en vreemdelingen op bescherming van persoon en goederen.

Het denkebeeld van een rijk der Nederlanden; van eene

afzonderlijke maatschappij, fluit, naar mijn inzien, de mogelijkheid uit, om dit artikel zoo te verstaan, dat elk vreemdeling, die den Nederlandschen grond heeft weten te bereiken, daarop voortdurend zoude moeten worden gedoogd; dit gevoelen tot de uiterste gevolgen gedreven zoude zelfs de veiligheid van den staat in gevaar brengen, maar moet het daarom van de willekeur der uitvoerende magt afhangen, om elken vreemdeling het grondgebied te doen ruimen, ook al is hij er jaren gevestigd geweest, al heeft hij er den zetel van zijn fortuin overgebracht, of door nuttige uitvindingen de nijverheid der Nederlanders uitgebreid en den bloei van zijn nieuw vaderland bevorderd? Tot dat uiterste heeft men eene tegenovergestelde uitlegging uitgestrekt, onbepaald achtte zich de uitvoerende magt bevoegd, om elken vreemdeling den grond te doen ruimen, al had hij er jaren op doorgebracht, en jaren in de lasten gedragen, en zoo zij van deze bevoegdheid geen gebruik maakte, was het welwillenheid, geene verplichting.

Dergelijke stelling maakte de Nederlanders tot het onbeschaafde volk der aarde, en moest elken vreemdeling affchrikken, om hier den zetel van zijnen handel, van zijne nijverheid of van zijn fortuin over te brengen, en met de daad is de onbepaalde en hoogst onverstandige toepassing derzelve eene reden van twist en tweespalt geworden.

Immers Zuid-Nederland konde het niet aangenaam zijn en moest het tegen het Noorden opzetten, dat men aan eenen vreemdeling wel in het Noorden, maar niet in het Zuiden, eene schuilplaats wilde verleenen, en Noord-Nederland moest al een zeer slechten dunk van den geest zijner Zuidelijke broeders verkrijgen, toen het bestuur den

schijn aannam, als of het verblijf van EENEN, misfchien, wat woelzieken vreemdeling, de rust van het Zuiden konde storen.

De vereeniging van Noorden en Zuiden, moest en konde ook innig zijn, mits men geene twistappelen tusfchen beide had geworpen; men elkanderen niet had miskend en onbezuisde en bekrompene raadslieden van het bestuur waren geweerd.

De bepaling van art. 4 der grondwet is naar de beide uitleggingen onvoldoende om te vereenigen, eene billijke bescherming van den staat en die gastvrijheid, welke een fabriek en handelsstaat behoort voor te staan. Een verblijf van eenige jaren of eene uitdrukkelijke toelating behoorden voor altijd de uitvoerende magt het regt te beneemen den vreemdeling uit te bannen.

Eene wet had de strekking van art. 4 der grondwet kunnen bepalen, het beginsel bij het zelve gevestigd in werking kunnen brengen, maar daaraan heeft men niet gedacht of niet willen denken, en ik mag het als eene algemeene dwaling doen opmerken, dat men in het algemeen de beginselen bij de grondwet vastgesteld, niet levend heeft gemaakt, maar steeds heeft verkozen, het bij de doode letter te laten, ten einde zijne toevlugt tot het tweede additioneel artikel, en van daar tot het arsenal der Napoleontische wetten en decreten te nemen.

Eene grondwet is eene wet van beginselen, de onze heeft het gebrek van er weinige te bevatten en daarentegen te veel in bijzonderheden te komen, te veel te regelen, wat uit den aard der zaak, aan verandering en wijziging kan onderworpen zijn.

Een uitstekend voorbeeld vindt men van dit laatste, in art 6 en 7, waarbij de oefening van het stemregt en de be-

voegdheid om deel te nemen aan provinciale en plaatselijke besturen, wordt onderworpen, aan reglementen, welke na tien jaren een deel der grondwet uitmaken, en die dus even moeilijk te veranderen zijn, als de grondwet zelve.

Intusschen ligt het in den aard der zaak, dat de stemgeregtigheid, en mischien ook wel de bedoelde bevoegdheid, van omstandigheden moeten afhankelijk worden gemaakt, als daar is de opbrengsten der belastingen, en dat ook de hoogte daarvan weder moet afhangen van den meer of minderen graad van welvaart, of van de toe of afnemende bevolking, en dus verandering en wijziging hier voor's hands waren te voorzien.

Trouwens hoe heeft men deze artikelen ook in acht genomen? Bij de reglementen tien jaren na de grondwet in werking, die daar een deel van uitmaakten, was onder den invloed, ik weet niet van welke onheilstichtende raadslieden, bepaald, dat hij die uit eenige betrekking was ontslagen, zonder dat daarbij was vermeld, dat zulks eervol ware, zelfs geen kiezer konde zijn, noch bevoegdheid tot deelneming aan een provinciaal en stedelijk bestuur zoude hebben.

Door een bloot besluit is die bepaling ingetrokken, en door de Jesuitische redenering, dat het oogmerk de midelen wettigt, schijnt niemand hierin eene schending der grondwet te hebben gezien; op dien voet is bij ons de grondwet in toepassing gebragt.

Het is in de daad vreemd hoe van het eerste oogenblik af, in het geen zich het eerst moet voordoen, de Grondwet tot misverstand aanleiding heeft gegeven, ik doel hier op de promulgatie der wetten door den Koning. Het formulier daarvan is bij art. 120 der Grondwet bepaald en daar vinden wij eenvoudig, *wij enz. Koning der*

Nederlanden, zonder dat men van de *gratie Gods* melding gemaakt vindt.

Trouwens daar waar eene Grondwet als een contract van wederzijde wordt aangenomen en bekrachtigd, is aan geene goddelijke zending, maar alleen, zoo als in alle menschelijke zaken, aan eene toelating der Voorzienigheid te denken, en de *legitimitéit*, welke zich hecht aan eene zalving moest een wanklank zijn, vooral in de ooren der Noord-Nederlanders, zoo er nog eenige druppelen van het bloed hunner voorvaderen door hunne aderen stroomen.

Men zal zich mischien verwonderen, dat ik mij over verkeerde toepassing beklag, ook bij gelegenheid van een zoo gering inkruipfel, als de bijvoeging der woorden *bij de gratie Gods*; maar de ultramonarchale partij (en zij bestaat, o wonder! op den grond der voormalige vereenigde provincien:) zoekt vooral hare toevlugt in woorden en overdrevene godsdienstige denkbeelden; zij beweert dat de regtsbedeeling van den Koning uitgaat, omdat in zijn' naam wordt regtgesproken en van gevolgtrekking tot gevolgtrekking, kent zij tegen den waarachtigen geest der Grondwet, den Koning de magt toe, om de bedeeling des regts toetelaten of te verbieden; zij beweert, dat de Koning *bij de gratie Gods*, bestond voor de Grondwet, en daardoor staat boven de Grondwet, en het is dus van belang aan te wijzen, dat door de Grondwet, de goddelijke zending niet is erkend, en op de Grondwet van geen *gratie Gods* meer melding moest zijn gemaakt.

Trouwens de eed die de Koning aflegt, sluit alle regt en magt van denzelven boven of buiten de Grondwet uit, en ontnemt hem zelfs de bevoegdheid het goede anders

te doen, *dan door middelen, welke de WETTEN ter zijner beschikking stellen.*

Men denke niet, als ik verwijs op den eed des Konings, als ik afkeur de wijze waarop sedert vijftien jaren de Grondwet is toegepast en als ik ronduit verklaar, niet te deelen in de hooge bewondering, welke sommigen voor dezelve voorwenden, dat ik de magt des Konings zeer zoude willen beperken, neen, ik geloof integendeel dat de bevoegdheid tot ontbinding der tweede kamer den Koning moest zijn gegeven, en ik houdé dit prerogatief, des te onontbeerlijker bij ons, om dat die kamer uit een te klein getal leden bestaat, en derhalve een onbillijke tegenstand en buiten en zelfs tegen den wil der Natie, niet alleen mogelijk en denkbaar is, maar eenmaal zeker in dezelve ontstaan en de overhand verkrijgen zal.

Er is ook zeker artikel in den titel over de magt des Konings, hetwelk zoo als het is toegepast, alles op losse schroeven stelt, en alle vrijheid en zekerheid bescherpende beginselen, omverstoof, het is art. 68 en de dispensatie der wetten den Koning gegeven, niet alleen in de gevallen, dat de wetten zulks toelaten, maar algemeen behoudens eene kennisgeving aan de Staten Generaal.

Het gebruik dat van dit artikel is gemaakt heeft paal noch perk; op grond van dit artikel is geheel buiten de wet verleend *venia aetatis*, dat is te zeggen, dat iemand is ontslagen van alle de bepalingen omtrent de minderjarigheid en meerderjarig is verklaard; op grond van dit artikel heeft men uitgevonden *ratificatiën van accord*, waardoor dispensatie van geheele wetboeken wordt verleend; de Souverein verklaart namelijk, dat een accord, 't geen een schuldenaar met eenige zijner schuldeischers heeft gesloten, voor alle andere crediteuren verbindend

zal zijn, en zij zich dus allen met 40 of 60 of meer of minder percenten zullen hebben te vergenoegen en niets meer of anders zullen kunnen vorderen.

Wat beteekent het, bij zulke maatregelen, in art. 164 en 167 te bepalen, dat een ieder bij het genot en het bezit zijner eigendommen wordt gehandhaafd, en niemand van den regter, dien de wet hem toekent, wordt afgetrokken? Dispensaties van huwelijks afkondigingen door de wet in het belang van derden ingesteld; dispensaties van lijfstraffelijke vervolging door zoogenaamde abolitie; dispensaties van burgerlijke regtsvorderingen door zoogenaamde conflicten; dispensaties van onbevoegdheid door de wet of de reglementen vastgesteld; dispensatie van bij de wet ingevoerde belastingen; niets onwettigs is er of men vindt er eene verdediging voor, in art. 68 der Grondwet zoo als het sedert 15 jaren is uitgelegd.

Het is niet twijfelachtig, of de bedoeling van dit artikel, heeft nimmer kunnen wezen eenige ontheffing van wettelijke verplichtingen, welke derden zouden kunnen benadeelen, noch de ontheffing van eene algemeenheid van wettelijke bepalingen, maar, de woorden eene ruimer uitlegging toelatende, heeft men niet gearfeld, dezelve zoo te verstaan, dat de wetten bij ons hebben opgehouden onschendbaar te zijn.

Het is mijn oogmerk niet de geheele Grondwet te doorloopen, om aan te toonen, hoe zij alom, door gebrek aan duidelijke beginselen, voor velerlei uitleggingen vatbaar is, maar ik wil echter nog stilstaan bij art. 91, en eenige bepalingen omtrent de financiën.

Artikel 91 wil, dat de hoofden der departementen van algemeen bestuur zitting in de beide kamers, en eene raadgevende stem in dezelve hebben.

Deze hepaling der Grondwet is nimmer, naar haren waren geest, in toepassing gebragt.

Indien men eene vergadering van volksvertegenwoordigers vernedert tot een *Napoleontisch* wetgevend ligchaam, dan zeker behoeven de Ministers zich daar alleen te vertooncn, om de voordragten van het bestuur over te brengen, en in vooraf gestelde redevoeringen aan te dringen; indien men eene vergadering van staten generaal bij een riep, alleen om bij telling van stemmen te bepalen of er belastingen zullen zijn of niet, en alzoo, of het staatswerktuig zoude gaan of stillstaan, dan is de doorgaande afwezigheid der Ministers, die geene tellende stem kunnen uitbrengen, te verklaren, maar dan ook wordt de vertegenwoordiging niets dan eene kostbare ijdele vertooning. Waarlijk zoodanig is de strekking eener in het openbaar gehoudene vergadering, welke het volk zal vertegenwoordigen, niet meer dan de *stem* vóór of TEGEN; gelden daar goede en bondige redenen en opgehelderde denkbeelden van staathuishoudkunde; de man van bekwaamheid weegt daar veel, ook al telt zijne stem niet; uit die vooronderstelling is men uitgegaan, toen men aan de Ministers eene *delibererende* stem heeft gegeven, en even daarom moeten zij als leden der kamer worden aangemerkt, op wie de verplichting rustte om daar, zoo veel mogelijk, altijd tegenwoordig te zijn, en de stemhebbende leden voor te lichten. Het tegendeel heeft intusschen plaats gehad, zoo veel mogelijk is de kamer aan zich zelve overgelaten, en zij is daardoor menigmaal vervallen in langwijlige beraadslagingen en afgetrokkene bespiegelingen, welke tot geen redelijk besluit konden leiden, en door eene tijdige voorlichting der Ministers ontrent de bedoelingen van het bestuur konden zijn voorge-

komen. Ik wil niet onderzoeken, met welke bedoeling de Ministers één hnnner eerste verplichtingen hebben over het hoofd gezien; maar ik teeken het feit hier alweder aan, als ééne der menigvuldige verkeerde uitleggingen der Grondwet, welke bij de erkenning en uitdrukking van beginselen, als daar is, de verantwoordelijkheid der Ministers, zouden zijn vermeden.

Eene der gewigtigste werkzaamheden van de kamers, is zeker de regeling der uitgaven, en der middelen tot bestrijding derzelve, en de toepassing van het bij art. 197 zoo duidelijk aangenomen beginsel, dat geene belastingen kunnen worden geheven, dan uit kracht eener wet. En de kamers en de regering hebben deze eerste grondbeginselen van den vertegenwoordigenden regeringsvorm, naar mijn inzien, miskend.

Door de invoering van een Amortisatie Syndicaat, hetwelk, als een staat in den staat, wordt begiftigd en met uitgaven belast, en hetwelk bijna willekeurige beschikking heeft over hetgeen onder deszelfs beheer is gesteld, is de medewerking der kamer in de regeling van alle ontvangsten en uitgaven verlamd, en de naauwgezette toepassing van art. 128 der Grondwet, onmogelijk geworden.

De kamers, even min als eenige andere magt, mogen het geen aan haar ter regeling is opgedragen, niet van hunne schouderen op die van anderen schuiven; alle *delegatie* van magt strijdt met het denkbeeld eener Grondwet. De Koning kan de besluiten van staten en steden buiten werking stellen, maar die magt kan hij niet op eenen Gouverneur of Minister overbrengen; de Koning en de Staten Generaal maken de wet, en de wet alleen kan de beurzen der ingezetenen openen, maar Koning en Staten Generaal kunnen aan geen' derden die magt opdra-

gen, noch bij de wet bepalen, dat de Koning regelen zal, wat de Grondwet wil dat bij de wet geregeld zal worden.

Dit allereerste denkbeeld van de medewerking der afgevaardigden van het volk, tot regeling van ontvangsten en uitgaven, is bij ons, en door de instelling van het amortisatie syndicaat, en door delegatien, in de belastingwetten opgenomen, bij herhaling uit het oog verloren; er is zelfs meer gedaan: men heeft eene onderscheiding uitgevonden tusschen *belastingen* en *bijdragen*, en daardoor een deel der ontvangsten en uitgaven aan het onderzoek der wetgevende magt onttrokken. Land- en watertollen zijn geheven of verhoogd bij besluit, om dat, zoo men zeide, de betaling daarvan slechts als eene bijdrage voor het gebruik of het genot van goede wegen en bevaarbare rivieren, werd beschouwd, en ook alleen tot onderhoud van een en ander moesten dienen; maar kan men, op dien voet, niet alles onttrekken aan de wettelijke regeling? kan men, zoo doende, niet door *leges* alle ambtenaren bezoldigen, en uitcijfferen, dat de bescherming, die de gewapende magt ons verleend, eene weldaad is, welke op de een of andere wijze moet worden te goed gedaan, zonder dat het geen men daar voor vordert, *belasting* kan worden genoemd?

Neen, dat is de geest van art. 197 niet, de bedoeling van die wetsbepaling is algemeen, dat den ingezetenen geen cent door het algemeen bestuur kan worden afgevoerd, dan uit kracht eener wet, om het even tot wat einde, zal worden gebruikt, hetgeen opgebragt wordt.

Ik wil mijn onderzoek naar de doelmaticheid der Grondwet, en mijne aanmerkingen op de uitlegging die daaraan is gegeven, nu niet verder voortzetten, en niet stilstaan

bij de bepalingen op het beleid der justitie, de onteigening ten algemeenen nutte, welke in elk bijzonder geval alleen door de WET moest worden gelast (iets waardoor vele kostbare en nuttelooze werken onaangevangen zouden zijn gebleven), ik wil ook de bepalingen op het onderwijs niet aanroeren, daar deze aanmerkingen teeds genoeg bewijzen, dat dezelve te veel ruimte aan het gezag overlaten, maar ik moet nog met één woord stilstaan bij het tweede additioneel artikel.

Door dit artikel werd in de daad de invoering der Grondwet onbepaald verschoven. Eene Grondwet strekt om het gezag van elken bestuurder af te bakenen; zij bestaat in de daad niet, en kan zeker niet werken, zoo lang niet alle takken van bestuur naar de Grondwet zijn ingesteld, en zoo lang door geene *organieke* wetten, de beginselen der Grondwet zijn in werking gebragt, al het geen daar vóór bestond is vernietigd en het nieuw staatsgebouw geheel is opgetrokken.

Op eens, ik weet het, *konde* dit alles niet geschieden, maar men had moeten bepalen, dat dadelijk waren afgeschaft, alle wetten en besluiten, die in strijd waren met de bescherming, bij de grondwet, aan personen en eigendommen toegezegd, en binnen zeker te bepalen tijd behoorden alle instellingen door de grondwet gewild, te zijn ingevoerd, en alle vroegere wetten te zijn afgeschaft.

Uit den grond op, hadden bekwame bouwmeesters een geheel nieuw huis moeten optrekken, waarvan het bestek eenig en alleen in de grondwet lag, zoo dat men na de geheele voltooiing niet meer konde bespeuren, dat dit nieuw gebouw een ander had vervangen.

Verre van daar, heeft men door het tweede additioneel artikel eenen provisionelen staat, en voor het nieuw ge-

bouw oude onbruikbare materialen behouden ; en zulk lapwerk geleverd , dat er nooit iets zoude zijn voortgebragt , dan een naar en mismaakt geheel.

Ik staak hier mijne aanmerkingen op de grondwet , om dat het hoofddoel , waar toe ik u dezen schrijf , dat is , om u te overtuigen , dat buiten de redenen tot misnoegen door u opgehaald , het eerste zaad van oneenigheid in de grondwet zelve lag , er genoegzaam is door aangedrongen.

Ik heb dit met te meer genoegen in deze treurige oogeblikken opgehaald , om dat ik daarin eenige versooning vind voor de menigvuldige misgrepen van een bestuur , dat ik thans niet al te hard wil vallen ; maar het moet eene les zijn voor het vervolg , ten einde bij de vestiging eener nieuwe staatregeling de dwalingen worden vermeden , welke in zoo veel opzigten in de grondwet van 1815 bestaan.

Nog eene andere reden van misnoegen vind ik in de weinige edelmoedigheid en openhartigheid , waarmede het bestuur steeds is te werk gegaan. In onze negentiende eeuw gelden niet meer de oude *aristocratische* beginselen , men moet met het volk niet redeneren , het moet al de raderen , waardoor het werktuig van staat in beweging wordt gehouden , noch de beweegredenen van alle maatregelen , niet kennen , het moet vertrouwen , dat het bestuur alleen in het belang des volks werkzaam is , en zich niet verdiepen in zorgen , die aan de regering (het liefkoosd woord dier caste) zijn opgedragen.

Het is mogelijk , dat er een tijd is geweest , dat die fraaije grondstellingen in toepassing konden worden gebragt , maar die tijd is voorbij ; het algemeen belang is het belang van elk in het bijzonder , 't welk aan allen moet worden opgelegd , en naar de begeerte der grootste menigte , worden geregeld.

Te vergeefs trekt men hier tegen met woorden en uitroepingen te velde; te vergeefs vraagt men, hoe vestigt zich die begeerte der grootste menigte? hoe leert men die meening kennen? Waar houdt hare strekking op en hoe behoudt men met haar eenige vastheid van bestuur? te vergeefs wil men door vervolgingen hare uitbreiding beletten, te vergeefs haar door geweld van wapenen onderdrukken. Die wijs is, waagt zich aan den ongelijken strijd niet, hij openbaart zijne bedoelingen, vraagt inlichting bij een ieder, stelt zich in de gelegenheid de openbare meening te kennen, en offert liever een deel van zijne magt en zijne eigenliefde op, dan de rust van het algemeen in gevaar te brengen.

Ook aan die wijsheid heeft het onze bestuurders ontbroken, en het verwijt reeds in 1814 aan Nederland gedaan, dat het wetten maakte, op dezelfde wijze als men elders zamenzweringen smeedde, is op allerlei zaken toepasselijk geworden.

Men denke hier aan de duizend en één ondernemingen, op geheime plannen, geheime nasporingen en geheime rapporten op eens aangevangen en tot nadeel en verbazing van het algemeen of ten deele of zonder nut voltooid; men denke aan het *amortisatie Syndicaat*, waarvan de duistere en onedelmoedige werking en strekking een levendig maar bedroevend blijk oplevert van het standpunt, waarop onze staatsmannen zich hebben gevestigd, en van waar zij Nederland hebben willen besturen.

Een nieuwe weg moet worden ingeslagen, een nieuw verdrag, meer eenstemmende met de denkbeelden van den tijd moet worden tot stand gebragt, en geheel met vernietiging van al wat vroeger bestond, worden in werking gebragt, daartoe behoort moed, beleid, volharding,

maar vooral eene duidelijke en edelmoedige belijdenis van beginfelen, zonder achterhoudenheid en zonder bijoogmerken.

En waarom zoude bij zulk eenen gang van zaken, het oogenblik niet kunnen geboren worden, waarop België eene hereeniging met Noord-Nederland zoude verlangen? Het geldelijk belang van België pleit meer vóór dan tegen die vereeniging. De tegenwoordige opstand in België is alleen te wijten daaraan, dat het zich in geliefkoosde neigingen beledigd achtte, niet in het geldelijk belang. Sommigen hebben van dien toestand misbruik gemaakt, en om hunne zelfzoekenheid of hunne wraak te voldoen, een' nationalen haat tusschen België en Holland aangeblazen, welke, al ware het alleen uit eigenliefde, een' weerklank in Holland moest vinden, maar welke anders in de daad niet bestaat.

Veel spreekt men van den adel en de geestelijkheid, en wil die standen in Brabant als onvereenigbaar met onzen Hollandschen middelstand hebben aangemerkt, maar ik kan zulks niet zien, immers niet meer dan zulks ook in het Noorden bestaat; of waren er in Noord-Nederland geen *adelijken*, die zich veel lieten voorstaan, en met verachting op de werkende en voortbrengende klasse nederzagen? waren er geen *Patriciers*, die meenden dat de regering over hunne medeburgers een erflijk regt hunner famillien was? en hebben zich onze predikanten en leeren altijd vreemd gehouden aan alle politieke bemoeijingen?

Menschen zijn alom menschen, en die Natiën te hoog roemt of al te laag acht, zal zich doorgaans bedrogen vinden. Adel en Geestelijkheid, Koningen en Onderdanen, Patriciers en Jacobynen, mogen door stijfhoofdigheid, door opblazing van hartstogten, of door logen en

laster oproeren doen ontstaan, den grond doen schudden, zij moeten gelijkelijk ondergaan de beginselen van onzen tijd, dat allen gelijk zijn voor de wet, behoudens titels en rangen, en dat het algemeen niet vreemd kan blijven aan de belangen van allen.

Noord-Nederland op zich zelf, zoude ja, welligt welvaarend kunnen zijn, het zoude eene achttingswaardige vereeniging van handelaren kunnen blijven; maar het is magteloos om zijne onafhankelijkheid te verdedigen, en wanneer het, niet eenige Oostenrijksche provincien, maar Frankrijk of een Francobelgische staat tot nabuur heeft, is het dadelijk in tijd van Oorlog, (en de vrede is op deze aarde slechts kortstondig,) overmeesterd.

Noord-Nederland op zich zelf behoeft daarbij eene zoo zuinige, zoo burgerlijke huishouding, dat zulks moeijelijk met alle de belangen en neigingen zal zijn overeen te brengen. Oude aanmatigingen, oude misbruiken zijn nergens minder uitgeworteld, dan in Noord-Nederland; eenmaal op ons zelve zullen die welig uitspruiten, gij en ik en zij die denken gelijk wij, zullen daartegen opkomen, in dien twist zal de Vorst worden gemengd en weldra zal inwendige verdeeldheid met physische zwakheid gepaard gaan, om ons andermaal onder vreemde overheersching te brengen.

Met België zal het niet beter gesteld zijn; reeds aan oproer gewoon; zal het op zich zelve blijvende, eigen ingewanden verscheuren en om de nietigste grieven of beweerde grieven te wapen loopen; landbouw en fabrieken zullen de markten missen, waarop zij nu hunne waren bragten, zij zullen andere moeten opsporen en alleen die overgang zal hen zoo veel nadeel toebrengen, dat zij zelfs bij de gelukkigste omstandigheden, jaren be-

hoeven, om het te boven te komen, en nog eens, jaren van rust volgen zich niet lang op.

De innige vereeniging van Noorden en Zuiden moet ik, wat men daar ook tegen moge zeggen, uit een staatkundig oogpunt roemen, maar het *heilige verbond* en de *legitimitet* en de verdere gebreken, welke de *restauratie* hebben aangekleefd, hebben de middelen doen over het hoofd zien, welke die vereeniging *innig* en *hecht* konden maken en onbekwame raadslieden hebben, zulks nog meer tegengewerkt en door eene reeks van onhandigheden, oneenigheid aangekweekt.

De hartstogten zijn nu alom opgewonden, vrees, eigenliefde en vooroordeelen verblinden aller oogen; maar even als in de natuur na storm, stilte, en na onweersvlaggen zich eene aangename frische lucht opdoet, zoo bedaren ook eindelijk de gemoederen, 't zij dat de rede hare regten over de hartstogten terug neemt, 't zij, dat vermoeijenis en afmatting die rust gebieden.

Belgiën is den opstand begonnen, zonder bepaald oogmerk, en het is daarin voortgegaan zonder zich behoorlijke rekenschap van zijne daden af te vragen; in het Noorden heeft men dien opstand slecht beoordeeld, aan verkeerde oorzaken toegeschreven en dien ten gevolge ook verkeerde middelen aangewend; nog wil men van geene zijde zijne dwalingen belijden, maar met de rust zal ook het oogenblik komen, dat men daartoe rijp is voor beide.

Dat oogenblik behoort de Saatsman aan te grijpen; om, na met een helderen blik alle oorzaken onzer vijftienjarige oneenigheden te hebben doorgrond, het standpunt aan te wijzen, waarop de regering der Nederlanden zich moet plaatsen, om Noord en Zuid hereenigd te houden.

En welke moeilijkheden, wij daarin ook moge ontmoeten, het zal niet zijn het verschil van zeden en neigingen; Noord- en Zuid-Nederland deelen in den afkeer tegen Duitschland, bepaaldelijk tegen Pruissen.

De inwoners der beide deelen voegen zich meer naar de Fransche zeden, maar voelen echter dat zij geene Franschen zijn, noch kunnen worden; zij wenschen eene eigene Nationaliteit en bij eene waarlijk innige vereeniging en waarlijk milde instellingen, zoude geen der beide deelen achten zijne Nationaliteit verloren te hebben.

Zullen wij Staatsmannen aan het roer hebben, die dit begrijpen en die tevens van het ware oogenblik zullen weten gebruik te maken?

Van deze vraag, mijn vriend! hangt af ~~de~~, welke gij mij voorstelt, of eene hereeniging mogelijk is?

Ik zeg die hereeniging is mogelijk, zij is meer, zij is noodzakelijk; de middelen er toe zijn eene juiste beoordeeling van den geest des tijds en van de oorzaken der oneenigheden, en een nieuw, hecht zamenhangend stelsel van bestuur, ingevoerd met beleid en volharding, ten uitvoer gebragt met openhartigheid en edelmoedigheid. Levert onze tijd geen mannen op, die dergelijk werk kunnen omvatten en daarstellen, of weet men ze niet uit te vinden, en moeten wij afgescheiden blijven bestaan, dan zal het ook wel voor onze Staatsmannen niet mogelijk zijn, den nog veel moeilijker taak te volbrengen, om het Noorden rustig en in staat van tegenweer te houden.

Ziedaar, mijn vriend! mijne meening, wel zonder orde ter neder geschreven, maar die echter de slotsom inhoudt van menigvuldige opmerkingen en overdenkingen.

Geloof mij steeds,

B.

Naschrift.

Ik heb opzettelijk tot grondslag van mijne beschouwingen genomen de Grondwet en hare toepassing, omdat ik die Grondwet thans als vernietigd aanmerk, of liever, dezelve als tijdelijk opgeheven beschouw, en het mij intusfchen toefchijnt, dat men dezelve, voor zoo ver zulks mogelijk, en voor sommige persoonlijke belangen dienstbaar is, wil behouden.

De opening der Staten Generaal, de aanspraak van den Koning, het weder antwoord dier Staten, de voorstellen van wet, alles schijnt aan te wijzen, dat men de afscheiding van het Zuiden, en de wederkeerige erkenenis daarvan door Koning en Staten Generaal, niet als zoodanige gebeurtenis aanmerkt, als waardoor het grondwettig bestaan van het Koninkrijk der Nederlanden is vernietigd.

Ik zoude er niets tegen hebben, dat Koning en Staten Generaal hadden verklaard, dat voor het oogenblik door hen in de algemeene belangen zoude worden voorzien, en zij zich aanmerkten als daadzakelijk, doch slechts tijdelijk, en in den drang der bestaande omstandigheden, het hoogste gezag uitoeffenende, maar het gaat niet aan het er voor te houden, dat de Grondwet ten deele slaapt, en zij maar voortdurend werken moet zoo ver zij werken kan.

De Staatsvorm in het Koninkrijk der Nederlanden aangenomen, is uiteengerukt, en de overgeblevene brokken daarvan te behouden is ondoenlijk, en ook al ware het

doenlijk, niet te wenschen, om dat, zoo als ik meen te hebben doen zien, het geheel geen meesterstuk was, en door eene vijftienjarige bewerking zoodanig is verminkt en verwrongen, dat het op den duur onbruikbaar is geworden.

In dezen staat van zaken had men dadelijk, zoo dra het woord scheiding was uitgesproken, een appel op het volk moeten doen; men had voor het Noorden de stemgeregtigten moeten oproepen, om zich afgevaardigden te kiezen, die tevens met den Koning de middelen beramen zouden om in 's Rijks dringende belangen te voorzien, en de grondslagen te bepalen, waarna voortaan dit nieuwe Rijk zoude worden bestuurd.

Dus doende had men de geestdrift der natie aangevuurd, men had getoond, dat de zaak der Dynastie die des vaderlands en ook die der vrijheid was, men had, als met een' tooverflag, den volksgeest opgewekt, en dezen geest behoeft de Staat in deze hagchelijke oogenblikken.

DAAR, bij die vertegenwoordigers der natie, die het niet zouden zijn door eene regtsvooronderstelling, maar met de daad, had men nieuwe krachten en een nieuw leven gevonden; DAAR had men getrouw en zonder omwegen den staat van verdediging en den staat van het finantiewezen moeten openleggen, en al ware dan het eerste weinig bemoedigend, en het laatste een donker tafereel der bedekte handelwijze van het amortisatie syndicaat geweest, de natie zoude er in hebben voorzien.

Maar een zoo helder, zoo zuiver inzien van zaken valt niet in den smaak onzer zoogenaamde staatsmannen.

De tweede kamer volgt haren gang even als of zij bij magte was te besluiten, en een voor de ingezetenen verbindend besluit te nemen; zij verdeelt zich met veertig of

vijftig leden in zoo vele afdeelingen, als of zij nog honderd en tien leden telde; zij brengt weder dagen door om een adres van antwoord in de wereld te brengen, en blijft in hare ledige vergaderzaal eene schaduw van het geen zij was.

Het Amortisatie Syndicaat verbreekt zijne verbindtenissen, bedreigt het nationaal crediet met eenen doodelijken slag, en geene stem verheft zich in de kamer om er rekenschap van te vragen; dat syndicaat, of liever, de vaste commissie van een ligchaam, dat niet meer is, beproeft eene nieuwe leening; deze mislukt, en bewijst het wantrouwen der natie, maar des niet te min houdt men zich, zoo veel men kan, aan het oude, en bewandelt men steeds den ouden weg, waarop reeds de eene helft des Rijks aan de miltzucht werd ten prooi gegeven, en voor de algemeene zaak des lands ging verloren!! Amsterdam, het rijk en vermogend Amsterdam, het vaderlandslievend en welgezinnd Amsterdam, weigert geldelijken bijstand!— Verschrikkelijk voorteeiken! indien de oplossing van het raadsel niet gevonden werd, in de Scheidmuren tusschen Vorst en volk, tusschen volk en vaderland opgerigt. Men hoore de waarschuwende stem! men leere althans de ziekte kennen, nu de dood reeds nadert!

Ik bezweer u, mijn vriend! bij de eer des vaderlands! bij de roem eenmaal door ons voorgeslacht verworven! laten wij toch onze stem verheffen, op dat niet alles verloren ga; het is niet genoeg dat men het volk te wapen roepe, men moet het ook de overtuiging geven dat het overwinnen kan; het is niet genoeg dat men aan hetzelfde dreigend gevaar en de noodzakelijkheid der verdediging late zien, men moet het ook de zegeningen der overwinning voor oogen houden, en doen gevoelen, dat het

strijdt voor instellingen welke het nageslacht zal zegenen en de vreemdeling zal benijden.

Zie nu eens op onze Grondwet terug, zie haar vooral zoo als ze daar nu ligt uiteengerukt, en vraag u dan af, of het niet meer dan tijd is, om, door een beroep op de natie, den geest van het volk op te wekken, en, als ik het zoo eens mag uitdrukken, die volheid van nationaal gevoel op te wekken, welke de grootste opofferingen ligt maakt.

In plaats van op deze wijze zich aller harten te winnen, en het berouw der Belgen, van niet meer onder zulk een mild bestuur te leven, tevens met de zucht om er weder onder terug te komen, op te wekken, stelt men gelegenheidswetten voor, en wil, door bedreiging van on gepaste schavotstraffen, door dwang, verkrijgen, wat alleen door liefde wordt gewonnen.

Ik ken al het fraais dat men ter verdediging van dergelijke wetten aanvoert, als daar is, dat zij alleen bestreden worden den geen die vrees er door getroffen te worden; dat die vrees zelve het nut der wet aanwijst; dat dergelijke wetten minder worden gevraagd om ze ten uitvoer te brengen, dan om vrees in te boezemen, en haar bestaan alleen hare uitvoering onnoodig maakt, en dergelijke meer; maar wie herdenkt de vervolgingen uit het besluit van 1815, en de gevolgen der straffen daarop uitgesproken, die moet de overtuiging verkrijgen, dat dergelijke wetten de regering, die ze uitvaardigt, ondermijnen. Een revolutionair bestuur is zwak en voorbijgaand, dewijl dergelijk bestuur slechts door gelegenheidswetten, het kortstondig aanwezen doet voortduren; een bestuur op den wil der natie gegrondvest, is sterk en duurzaam, dewijl vaste en onveranderlijke beginselen alle gelegen-

heidswetten onnoodig maken. Waarlijk, ik verbeelde mij, dat Oranje zeker genoeg is van onze trouw, van onze liefde, - dat de opofferingen, allerwege gebragt, te zeer van onze onveranderlijke gezindheid getuigen, dan dat een' onvoorzigtig woord, een onbedachtzame uitroeping, met schavotstraf moet worden geboet. De kracht welke een bestuur van de gerechtsplaats ontleend is voor de troonen meer gevaarlijk, dan alle zamenzweringen van Jesuiten of Jakobijnen. Er bestaat in Europa eene zamen spanning tegen alle wettige regeringen; de zamengezworenen zijn noch *Illuminaten*, noch *Vrijmetselaren*, noch *Carbonaro's*, het zijn de Koningen, die *met*, *door* of *om* hunne Ministers, de Monarchijen zullen omverre werpen.

Vele naddeelen hebben maatregelen zoo als die, welke de goedkeuring van negen en dertig leden der voormalige tweede kamer erlangen; bij de goeden brengen zij het vertrouwen op hunne medeburgers aan het wankelen; bij hen die minder goed gezind mogten zijn, vindt men er nieuwe grieven in tegen het bestuur; terwijl de Belgen er met zekere zelfvoldoening op zullen verwijzen, en uitroepen: „aan Holland is het *arreté-loi* van 1815 terug gegeven, en door bedreiging van schavotstraffen wordt men er genoodzaakt om al wat het bestuur goeddunkt te prijzen of te zwijgen!”

Die woorden alleen, het *arreté-loi* is hersteld, het stelsel van *van Maanen* drijft boven, gelegenheidswetten herleven, zijn thans genoeg, om hen die nog aan het Hollandsch bestuur waren gehecht, er van los te maken.

Goed, zeggen onze Staatsmannen, wij zijn vreemd aan België geworden, wat gaat ons de meening der Belgen aan; maar zij die zich zoo bitter omtrent den staat der openbare meening in België hebben vergist, die steeds eene

onbeduidende *factie* hebben genoemd, wat de geheele Natie was, die zoo wuft den raad van helderzienden hebben in den wind geslagen, kunnen zich die zelfde mannen ook niet omtrent den geest van het Noorden bedriegen? Ja bewijst hunne gelegenheidswet zelve niet, dat zij niet gerust, omtrent dien geest zijn?

Die eene Natie beoordeelt, naar het gevele van hen, die slechts getrouw aan de begrooting zijn, of naar de taal van hen, die, den, helaas! ook door het bestuur gepredikten, regel, *wiens brood men eet, diens woord men spreekt*, aankleven, zal zich zeer bedrogen vinden.

Denk echter niet, dat waarlijk de geest der Natie slecht zij; Neen, waarachtig neen! maar hij is niet zoo, als hij zijn moest, hij is niet zoo, als het bestuur dien afschildert, zoo als gij en ik denzelven wenschen. Het altijd wel begrepen eigenbelang dringt de Natie tot de grootste opofferingen. Een woeste hoop, die geene vrijheid, geene milde instellingen, maar verwoesting en plundering aankondigt, bedreigt het land; behoud van goed noopt de Natie tot de inspanning van alle krachten; maar konde dat eigenbelang onzijdig worden gemaakt, konde men aan het volk behoud van lijf en goed verzekeren, konde men aan het volk een vooruitzicht van vrijheid, rust en welvaart, des noods met opoffering van deszelfs zelfstandigheid en onafhankelijkheid openen, te vergeefs, (men bedriege er zich niet in) te vergeefs, zoude men dat volk te wapen roepen.

Door steeds de Monarchij op den voorgrond te stellen, is het Vaderland op den achtergrond gedrongen, en nu, nu alleen de geestdrift welke de liefde tot het Vaderland inboezemt, buitengewone talenten zoude kunnen opwekken, buitengewone opofferingen zoude kunnen bevelen,

en de aloude geest van Oud Nederland zoude kunnen doen herleven, nu vinden wij laauwheid en koele berekening, daar waar onze vaders vurige belangstelling en onbepaalde zelfsoffering zouden hebben getoond.

Ziedaar de ware stemming der Natie, zij verdedigt een bouwvallig en slecht ingerigt huis, om dat het haar toch altijd tegen regen en wind beveiligt, om dat het beter is een slecht huis dan geen huis te hebben en *Mellinet* en *Pontecoulant*, *Niellon* en *Kessel* haar dreigen op straat te zetten; maar zij verdedigt hare woning niet als het erfdeel harer voorouders, die door hen opgetrokken, door volgende geslachten verbeterd en sedert de laatste vijftien jaren uit en inwendig zoo wel is voorzien en verfraaid geworden, dat men die woning voor geene andere zoude willen verruilen, dat men er al zijn zin en alle zijne genoegens op heeft gevestigd.

Zoo intusschen had het kunnen zijn, zoo kan het nog wezen, mits men raadplegende den geest des tijds, bij elken wapenkreet een stap voegt tot vestiging van een wezenlijk vertegenwoordigend stelsel; bij elke geldelijke opoffering die men eischt, het scherm ophaalt, waarachter tot nog toe den waren staat onzer financiën is verborgen gehouden, in een woord den ouden weg verlaat en den volksgeest door milde beginselen en milde instellingen opwekt. Door zoo te handelen, zal men niet alleen in het Noorden eigenbelang en vaderlandsliefde ter bescherming van goed, bloed en VRIJHEID vereenigen, maar men zal ook den Belg bitter doen gevoelen, wat hij verloren heeft, door zich te onttrekken aan een bestuur, dat zoo wel de behoefte van den tijd weet gade te slaan en op te volgen, en welligt zal dan het oogenblik komen, dat hij geene opofferingen te groot zal achten, om weder deelgenoot van zoo vele weldaden te worden.

Ja, de geschiedenis meldt in welk uiterste gevaar, ons voormalig gemeenebest zich bevond, in den jare 1672 en nog eenige jaren daarna; — de geschiedenis meldt, hoe veeg dat gemeenebest stond in den jare 1742: maar de verheffing van *Willem III* op het eerste en van *Willem de IV* op het laatste tijdstip, verzamelde en vereenigde wel dra het vermogen, tot behoud niet slechts bij den bedreigden ondergang, maar tot spoedig herstel van het vorig aanzien en vermogen. Wanneer echter heeft men hulp en redding gezocht op den weg die ten verderve leidde? Onder het Ministerie der Heeren *van Tets* en *van Maanen*, sloeg alles ter verderve, als langs een hellend vlak, waarop men de botzing van geringen tegenstand naauwelijks gevoelt, en het stelsel dat zoo veel ramps berokkende, zoude, onder voorwendsel dat krachtdadige en nadrukkelijke maatregelen noodzakelijk zijn, eene nieuwe uitbreiding bekomen!! — krachtdadige en nadrukkelijke maatregelen, niet tegen de ellendige mouterij, die in spijt van de groote meerderheid der bevolking, het Zuiden aan de regering des Konings heeft ontscheurd; maar krachtdadige en nadrukkelijke maatregelen tegen het Noorden, dat te zeer aan het regerend stamhuis is gehecht, om de daden der Doorluchtige Telgen uit het geslacht van Oranje-Nassau niet te durven beoordeelen en veroordeelen, daar waar het geluk en de eer des lands andere maatregelen hadden gevorderd. Laten zij kruipen en prijzen en vleijen, die door de laagheden des oogenblik, de feilen van het voorledene moeten doen vergeten, wij die steeds goed en bloed voor Oranje en Vaderland veil hadden, en nog thans veil hebben, laat ons luide en openlijk verklaren, dat wij tot heden te vergeefs naar redding uitzagen, daar van waar de redding alleen mogelijk blijft.

Talleyrand de geestige en scherpziende *Talleyrand*, zeide aan Keizer *Alexander*, toen deze Vorst nog weifelde tusschen de *Bourbons* en *Napoleon Buonaparte*, „*Louis XVIII est un prince*,” even zoo vinden wij een beginsel van regering in den Heer *van Maanen* als Minister van Justitie, en in den Heer *van Tets* als Minister van Financien, maar wij vinden in deze Excellentien, niet het beginsel van een vast en krachtig stelsel, dat aller eenstemmige goedkeuring wegdraagt, dat met de verlichting van onzen tijd bestaanbaar is, dat ieder tot geestdrift ontvonkt, en de dagen van druk en rouw in dagen van geluk en vreugde verandert. Die Staatslieden vertegenwoordigen een stelsel, waardoor wij België verloren en het Oud Vereenigd Nederland met roem en eer, geluk en voorspoed voor altijd zal verliezen. Liefde tot het Vaderland is de eerste van alle burgerlijke deugden, want uit haar vloeijen alle andere voort; hare eischen zijn heilig, hare regten onvervreemdbaar, haar invloed, haar kracht, haar vuur gaan die van alle andere betrekking oneindig te boven. Maar die liefde is niet het gevoel hetwelk de arme Groenlander in onze beschaafde maatschappijen overgevoerd, te midden van de gemakken en den overvloed doet smachten naar zijne eeuwige ijs en sneeuwvelden, naar zijn beerenvet en traan. Die liefde is niet het gevoel waardoor de Esquimo en de Vuurlander zijne armoede en ellende voor onzen overvloed en weelde niet wil verruilen. Neen, die gehechtheid aan den vaderlijken grond, die louter uit de zinnelijkheid geboren schijnt, is den naam van deugd niet waardig. Wij hebben dezelve welligt met de meeste dieren gemeen; en zeker wordt zij even sterk bij de ruwste en onbeschaafde als bij de edelste volksstammen aangetroffen. Neen

ik wil geene vaderlandsliefde, dan die in de dankbare erkenenis van maatschappelijke zegeningen haren oorsprong heeft, en ik zoude den grond niet beminnen, die mijne vroege jeugd zag ontluiken, wanneer staatkundige en maatschappelijke instellingen aan het land onzer geboorte opgedrongen, voor de Natie onteerend, voor de menschheid vernederend waren. Een verfrandig staatsman zeide mij dezer dagen, dat het al of niet voortduren van den Belgieschen opstand, minder afhankelijk is van den oorslogskans te Antwerpen, of waar meerder het zwaard is getrokken, dan wel van de gebeurtenissen in het rustig en vreedzaam 's Gravenhage; en in dien zin, wordt de aanneming eener wet waarbij de speciale gerechtshoven van *Napoleon* gunstig affteken, meer noodlottig dan een verloren veldslag; in dien zin wordt elke maatregel strijdig met het doel van den staat en de behoeften van onzen tijd, meer te betreuren dan de val der sterkste vesting. — Moge Oranje *waken* en *handhaven* en Nederland overwinnen met roem, of vallen met eer!

Hier eindig ik, mijn vriend en laat het aan u over of gij ons geschrijf openbaar wilt maken; reken er intuschen op, dat onze taal aan velen niet welgevallig zal zijn, want onbekwaam, om de waarheid te verbloemen en vreemd aan vleijerij, kennen wij reeds de toepassing van het: *Obsequium amicos, veritas odium parit.* — *Vale*,

Uw Vriend,

B.

SILHOUETTES.

SILHOUETTEN,
OF
KARAKTERISTIEKE BIOGRAPHIEN
UIT DEN
BELGISCHEN OPSTAND
IN
1830.

-
- N°. 1. L. DE POTTER.
— 2. SYLVAIN VAN DE WEYER.
— 3. Luit.-Gen. CHASSÉ.
-

MET HET PORTRAIT EN FAC-SIMILE VAN DEN ROEM-
RIJKEN VERDEDIGER DER CITADEL VAN ANTWERPEN.

Alles uit authentieke bronnen door den Schrijver
bijeën verzameld.

~~~~~  
EERSTE STUK.  
~~~~~

Te **AMSTERDAM**, bij
E. M A A S K A M P,
op den Nieuwendijk, bij den Dam, N°. 8.

1870

1870

V O O R R E D E.

Niets is belangrijker voor Oud-Nederland dan de beschouwing van den opzettelijken opstand van Belgie tegen deszelfs wettig gouvernement, door een volk, dat de ware vrijheid nooit dan als theoretische scholieren heeft leeren kennen; en dat wel onder een weldadig en vaderlijk bestuur, waarvan het gedurende vijftien jaren alle bescherming genoot in godsdienst, koophandel, industrie, fabrieken, vrijheid van drukpers enz. — Hoe moet het derhalve den onzijdigen beschouwer niet verbazen, dat zulk een volk, met verbreking der heiligste eeden, en, aangespoord door de snoodste ondankbaarheid, in weerwil van zoo talloos vele weldaden, eenen opstand heeft bevorderd, gekenmerkt door plundering, brandstichting en
* *wreed-*

wreedheden, den kanibalen eigen. — Hoe veel ons de dagbladen reeds hebben medegedeeld aangaande dit alles, hebben zij ons voor het grootste gedeele, uit gebrek aan de noodlige inlichtingen, nog altijd onkundig gelaten met het karakter der hoofdaanleiders diens opstands; en zelfs van de getrouwe verdedigers van Oud-Nederland niet dan enkele karaktertrekken geleverd. Om in die behoefte eenigzins te voorzien, hebben wij het niet ongepast geoordeeld deze brochure wereldkundig te maken, opdat men de ruineuze oogmerken meer en meer leere inzien van hen, die wij met regt om hun karakter en bedrijven verachten en die genen van nader bij leeren kennen, op wie wij gerust ons vertrouwen mogen stellen.

Het is dus, dat wij niet alleen, bij dezen, een' wenk voor de geschiedenis willen geven; maar ook, hetgeen men in geene nieuwspapieren vindt, eene opgaaf der personen, die als de eerste en voornaamste volksverleiders niets ontzien hebben om door den verderfelijken opstand tegen hunne stille en vreedzame medeburgers, den ondergang, ware het mogelijk, van Oud-Nederland, dat vrije land, door volksdeugden, godsdienst, en gematigdheid

on-

onder het regerend huis van Oranje en den goddelijken zegen meer dan 250 jaren uitblinkende, te bevorderen.

Wij hopen alzoo, door kennis van daadzaken, mede te werken ter meerdere aankweking dier edele vaderlandsliefde, welke zich bij onze brave landgenooten zoo glorievol kenmerkt, en in den tegenwoordigen, noodlottigen toestand van Noord-Nederland, even als in den tachtigjarigen oorlog, met het alles overweldigende Spanje, eene geheiligde zaak is geworden. — En hoe kunnen wij dit beter, dan door uwe aandacht, geachte Lezers! opmerkzaam te maken op een' onzer geachtste vaderlanders, den grijzen CHASSÉ, wiens gedrag tegen de trouwlooze muitelingen, als dat van een geoefend held en ware handhaver van zijn' eens gezworen eed, met gulden letteren in 's lands geschiedenis behoort vermeld te staan; hoe kunnen wij dit beter dan door u meer bijzonder bekend te maken met de vijanden onzes vaderlands in hunne jacobijnsche gevoelens, welke zij reeds vroeger zoo onloochenbaar hebben ten toon gespreid en nog dagelijks bij vernieuwing doen zien; die eerloozen en ondankbaren, die wij als schandvlekken der maatschappij hebben leeren kennen.

Mo-

Moge ons doel met den gewenschten uitslag bekroond worden, dat wij echter met de uitgave van dit enkele stukje niet kunnen bereiken; maar, door het mededeelen van andere Biographien, in volgende nummers, hopen te bereiken.

LOUIS

LOUIS DE POTTER.

Deze onheilbarende Personaadje, heeft door de omstandigheden van ons tijdvak, eene vermaardheid verkregen, welke hij anders bezwaarlijk zoude bekomen hebben. Hij werd te *Brugge*, in *Vlaanderen* geboren, zoo men zeide, uit eenen tak der Vlaamsche familie DE POTTER, tot welke de beroemde schilder van de « Pissende koe » behoorde. Hij is thans omtrent vijf en veertig jaren oud. In zijne vroege jeugd, leide hij talent en liefde voor de wetenschappen aan den dag, doch verried ook eene sterke overspanning van denkbeelden, een hartstogtelijk karakter en onbegrensde verwaandheid, welke hem eerlang op allerlei dwaalwegen voerde, en hem tot een schier volstrekt materialismus deed overslaan. Hierbij koesterde hij vroegtijdig eenen haat tegen priesters en aristokraten, niet omdat hij door godsdienstig gevoel en zucht voor

A

wet-

wettige vrijheid daartoe aangenoopt werd, maar omdat hun invloed dien van zijne eigene aanhangers in den weg stond. Terwijl zijn vaderland onder den geesel van het militair despotismus bloedde, leefde hij in *Italie*, in het midden van verstrooijingen en vermaken, welke te kennen gaven, dat hij een CATILINA, dan eenen CATO zoude nastreven. Later, werd hij door de Regering, welke meer dan gewone begaafdheden in hem wilde bemerken, begunstigd, en kwam ook, volgens zijne aanhangers, te *Florence* met REINHOLD, en te *Rome* met NIEBUHR in kennis. Hij bejaagde zelfs den post van een' gezant aan een Italiaansch hof, en zijne te leur gestelde hoop in dit opzigt, als ook eene andere verijdelde verwachting, namelijk, van door bemiddeling van zijnen vriend VAN GOBBELSCHROY, bij het Ministerie van Binnenlandsche zaken aangesteld te worden, droegen niet weinig bij, om hij hem een hevig misnoegen tegen de Regering aan te kweeken, hetwelk bij hare voortdurende onverschilligheid jegens zijne aanzoeken, allengs in haat veranderde. Tot een vermogend huis behoorende, ofschoon zijne verkwisting en weelderigheid, het vaderlijk erfgoed aanmerkelijk besnoeid had, kocht hij gedurende zijn verblijf in *Italie* vele zeldzame handschriften op. In het bijzonder verzamelde hij al wat tot den beroemden SCIPIO RICCI, Bisschop van *Pistoja* en hervormer der Geestelijkheid in *Toskane*, als mede tot diens lotgevallen betrekking had. Hij gaf na-

der-

derhand deze bouwstoffen, tamelijk onbekookt, en in een zeer stroeven en onbeschaafden stijl, in het licht. Over het algemeen, was het samenstel meer eene bloote compilatie, door enkele geestige aanmerkingen, vernuftige invallen, piquante bewoordingen, en bovenal door de hevigste uitvallen tegen de priesters en edellieden in zijn vaderland en hunnen heilloozen invloed in *Belgie*, dan wel eene aan één geschakelde en uitgewerkte biographie. Dit werk beleefde verscheiden edition; het werd in verschillende talen overgebracht, en ten strengste in *Frankrijk* en *Italie* verboden. Merkwaardig is het, dat daarin de zelfde hervormingen van JOZEF II en LEOPOLD II met geestdrift werden geprezen, welke hij eenige jaren later, in het belang der Unie met de grootste bitterheid aanrandde. Het denkbild van eenen Nationale Kerk stond eerst bij hem op den voorgrond, terwijl hij naderhand met sterk gekleurde overdrijving, het Catholicismus (waarmede hij ultramontijsche grondstellingen, en paapsche dweeperij verwarde), als voor alle hervorming onvatbaar, als het rijk der duisternis en des bijgeloofs afmaalde. Deze denkbelden ontwikkelde hij nog breedvoeriger in een grooter werk, getiteld *L'Esprit de l'Eglise*, hetwelk zoowel in het fransch als in het Hollandsch verschenen is (*), doch

(*) Denkelijk had DE POTTER de meesterlijk geschrevene *Lettres sur la Liberté de Religion et sur la*

doch minder vertier ontmoet heeft dan de bovengemelde levensbeschrijving van SCIPIO RICCI. *L'Esprit de l'Eglise*, namelijk, behelst van het begin tot het einde eene onafgebrokene *Chronique scandaleuse* der kerkelijke geschiedenis, en anders niet. Veel daarvan is met kwetsing van alle zedelijke kieschheid voorgedragen, en zondigt alzoo tegen een onontbeerlijk vereischte van elken geschiedschrijver. In den zelfden geest, schreef hij zijne *Brieven van PAUL V* met commentarien, als ook den *Roomsche Catechismus*, en eenige andere werken van dergelijken aard.

De hevigste bewoordingen, welke zich eenig schrijver welligt immer veroorloofd heeft, komen hierin voor. Hij kondigt het priesterdom eenen strijd op leven of dood aan, en maant alle gouvernementen krachtig aan, om tot de vernieling van den Roomschen stoel mede te werken. Hierbij zijn echter ook eene menigte voortreffelijke wenken en waarheden medegedeeld, welke hem de goedkeuring deden verwerven, van zoodanige vrienden der verlichting, welke overigens niet in al zijne meeningen overeenstemden, noch zijne voordragt prijssekljk vonden.

Door al deze geschriften verwierf hij bij de li-
be-

theocratie ou les Jésuites modernes tot grondslag zijner compilatie genomen, waarmede hij echter den geletterden en waarheidlievenden schrijver der gemelde *Lettres*, weinig huld bewees.

berale partij in *Belgie*, welke destijds met de Nederlandsche regering eenen gemeenschappelijken tegenstander bestreed, ongemeenen bijval. Hij werd de gunsteling van den dag, en bijzonder buitenslands verslond men de biographie van RICCI met ongemeene gretigheid, welke natuurlijk door het onverstandig verbod der Fransche en Italiaansche regeringen, tot razernij werd aangevuurd. De catholieke partij zag daar en tegen en bestreed in DE POTTER eenen harer vreeslijkste vijanden, en stelde hem in al hare dagbladen ten toon, als een' gewetenloozen godverzaker, als een' gevaarlijken vijand van den troon zoowel als van het altaar. Vooral de *Catholique des Pays-Bas* (thans *Journal des deux Flandres*), en de *Courrier de la Meuse* bestemden bij voorbaat alle kwalen der hel aan den zelfden persoon, voor wien zij één jaar daarna eerzuilen en tropheën oprigkten. Dit was nog in het jaar 1828 het geval, toen de oppositie, gelijk bekend is, eene nieuwe gedaante, nieuwe rigting en nieuwe krachten bekvam. Nadat hij nog kort geleden zich nevens de wederstrevers van het concordaat geschaard had, trad hij eensklaps, door persoonlijken haat tegen den minister VAN MAANEN aangedreven, welken koel-beradenen staatsman de saturnische natuur van DE POTTER weinig beviel, als hevig bestrijder van het gouvernement en als kampvechter der oppositie te voorschijn, zoo dat iedereen over de geheele verandering zijner taal verbaasd stond. De apostolische

partij nam echter het voorzigtig besluit, den geveesden vijand aan zich te verbinden door het streelen van zijne buitensporige eigenliefde, door hem zich zelven in het verschieft als een beroemd man voor de oogen te goochelen, door het aanblazen van zijne persoonlijke wraakzucht, en door hem te overreden zijne eigene grondstellingen ten behoeve der catholijke kerk, in eene andere gedaante te wringen.

DE POTTER's eerste verschijning voor het gerechtshof te *Brussel* was door een hevig artikel in den *Courrier des Pays-Bas* veroorzaakt geworden, hetwelk aangemerkt werd als eene eerste oproeping tot openbaren weêrstand tegen de wettige orde, en tot verguizing van de dienaren des Konings. Wie herinnert zich niet het al te beruchte: Honnissons, — Baffouons! De onheilbrouwende openbare regtsvervolging tegen DE POTTER en zijne aanhangers verwekte, gelijk bekend is, tegen den eerstgenoemden een vonnis van achttien maanden gevangenschap, en eenigzins geringer straffen voor DUCPÉTIAUX, CLAES en JOTTRAND, overeenkomstig of uit kracht van het befaamde arrêlé-loi van 1815. DE POTTER's verbittering en haat werd door dit vonnis ten hoogsten top gevoerd, terwijl ook de troostrijke bezoeken en verontschuldigende toespraak van den heer VAN GOBBELSCHROX, destijds nog minister van binnenlandsche zaken, geen gunstig uitwerkfel hadden. De verkrapte wrok en woede van DE

t. 1.

POT-

POTTER ging zoo verre dat hij zelfs een verbond met de vroeger zoo diep door hem verguisde priesterpartij nu niet van de hand wees, en uit zijne gevangenis een aantal vlugschriften onder zijne land- en stadgenooten verbreidde, om het volk hoe langer hoe meer op te winden en de gemoe-deren meer en meer in gisting te brengen. Laaghartig genoeg om zich met verloochening van alle menschenwaarde, te vernedèren voor de zoo hevig door hem aangerande priesterpartij en aristocratie, en om met verguizing van zijne vroegere geschriften en gewaande grondbeginselen, deze partijen om hulp te smeeken, erkende de onwaardige en gewetenlooze oproerstoker thans plegtig het regt der onbepaalde heerschappij van het pausdom, onder de fraailuidende woorden: Vrijheid van godsdienst in Alles. Hij gaf den Jezuiten zelve het woord, en wees de filosofen, of liever de Leuvense studenten, die zich tot Belgische filosofen gevormd hadden, hunne inconsequentie in het be- strijden dier beide partijen aan.

Om dezen tijd verbond zich DE POTTER ook
naauwer met de redakteuren van den *Courrier des
Pays-Bas*, welk blad, ofschoon het voornamelijk
orgaan der liberalen, met het gouvernement eenstem-
mig tegen het priesterdom, en de geprivilegieerde
standen uitvoer, en met alle kracht van luidruch-
tig geschreeuw, tegen absolute heerschappij, ultra-
montijnsche beginselen, en soortgelijke stokpaardjes
meer

meer, dapper te velde trok, al welk geschreeuw door nog grooter getier van eenen anderen blaaskaak (*) als het ware nog overgalmd werd, zoodat zich in al dit geraas van toen af reeds werkelijk een voorspook van het namalig uitgebarste oproer voor elken bezadigden aanschouwer vertoonde.

Intusschen bekwam de *Courier des Pays-Bas* thans eene geheel andere strekking, en alzoo sommigen der toenmalige redakteuren, (inzonderheid Fransche bannelingen, die zich voor de genoten bescherming van het Nederlandsch gouvernement niet ondankbaar wilden toonen, noch ook regtsstreeks met de personen, wier invloed hen uit *Frankrijk* verdreven had, in gemeenschap wilden komen), ongenegen toonden om aan de hevige uitvallen tegen de regering deel te nemen, werden zij ontslagen, en er ontstond zelfs eene stellige vijandschap tegen hen. POCHOLLE en de beruchte LIBRY-BAGNANO waren destijds vrienden van DE POTTER. De laatstgenoemde onderhield met hem eene vertrouwelijke briefwisseling, welke hij beloofd of gedreigd heeft in het licht te zullen geven. Als redacteur van een dagblad, hetwelk alleen gestrekt had om de gemoederen tot den hoogsten graad te verbitteren, in stede van de gisting op eene gepaste wijze tot bedaren te brengen, wilde ook de

(*) De bekende LIBRY-BAGNANO, van wien in het vervolg nader.

de volkswoede zich het eerst aan dit dagblad, en aan den als auteur te boek staande LIBRY-BAGNANO koelen, zoodat de plundering van de hem verleende fraaie drukkerij en woning de eerste geweldenarij was, welke de opgewondene volksmassa op den noodlottigen avond van 26 Augustus ll. gepleegd heeft.

DE POTTER, wien men voorheen in het punt der liefdedrift eenen volstrekt *italiaanschen* smaak toegekend had, scheen vervolgens in dit opzigt meer franschman te worden. Hij speelde den rol van eenen elegant, verzamelde eene menigte aanhangers en leerlingen om zich henen, en de ten gevolge der bekendmaking zijner briefwisseling zoo befaamd geworden SOPHIE, van welke wij niet zouden gewagen, indien zij niet ook een' politieken rol gespeeld hadde, werd de ASPASIA van de platonische feestmaaltijden, waarbij vooral de twaalf redakteurs van den *Courier des Pays-Bas* — door den guitiigen BAGNANO de *twaalf apostelen der Unie* genoemd — de eerste plaatsen bekleedden. Onder deze twaalf (*qui avaient de l'esprit comme quatre*, zeide de zelfde spotvogel) bevonden zich VAN DE WEIJER, LE BROUSSART, DUCPÉTIAUX, CLAES, JOTTRAND en anderen, meest jongelingen uit de school van VAN MEENEN, en kweekelingen van de Leuvensche universiteit. Naderhand werd de Heer DE BROUCKÈRE te *Maastricht* een der hoofd-ondernemers van het blad, en de voormalige Prefekt van 's *Gravenhage* DE STASSART

voerde rijkelijk bouwstoffen aan. De Belgische ambtenaren, die in 's *Gravenhage* aangesteld waren, gaven mededeelingen en berigten, vooral de referendaris F. THIELEMANS, die een waardig boezemvriend van DE POTTER was, en wiens betrekkingen tot dien onverlaat insgelijks door de bekendmaking der briefwisseling aan den dag is gekomen, en van wiens bedrijven wij in het vervolg zullen gewag maken.

De talrijke vlugschriften welke DE POTTER uit de gevangenis der *petits carmes*, met steeds hooger stijgende verbolgenheid tegen de regering, en tevens met (zoo hij meent) wel berekend invloed op het volk (op dat gedeelte namelijk, hetwelk lezen konde) te voorschijn bragt, maakten de orakelspreuken en evangeliën der oppositie uit, en misten geenszins hun doel.

Het denkbeeld van de *unie* is voornamelijk het werk van DE POTTER en den schier even beroemden DE GERLACHE. De laatste sloot het verbond in den naam der Catholijken (i. e. de apostolische partij), de eerste in den naam der filosofen en constitutioneelen, dat wil zeggen, der jakobiënen en democraten. De *Courrier de la Meuse* werd de ijverigste verdiger van « den gewetenloozen Godverzaker, » die zich, zoo dikwerf met eene snoode hand aan de geheiligden des Heeren vergrepen had. DE POTTER rigtte het op allerlei wijze derwaarts, dat hij niet, alleen een beroemd man, want daarvoor had hij

hij zich zelve sedert lang aangezien, maar ook dat hij *de eerste persoon van België* moest worden. Hij spilde lofuitingen naar alle kanten, opdat men hem zelve des te meer wijrook zoude toezwaaijen; inzonderheid streefde hij de eigenliefde der « grootmoedige jongelingschap, » om toch vooral door deze vereerd te worden. Zijne verwandheid ging zoo verre, dat hij zich in alle mogelijke omstandigheden, nu eens als filosoof, dan als hartstogtelijk volksvriend, als kampvechter, als martelaar, als romanheld en als exaltado liet afbeelden, en niet alleen eene intekening tot het munten eener medaille tot zijne eigen eer, met zijn eigen borstbeeld en hoogdravende omschriften, liet openen, maar ook de teekening daarvan zelf bezorgde, gelijk men die dan ook werkelijk onder zijne papieren gevonden heeft. Het keerpunt van zijne loopbaan was de beruchte *oproeping* tot eene *nationale inschrijving*, of liever de vermomde oproeping tot openbaren wederstand en revolutie. Hij heeft onlangs zijne ware bedoelingen daarbij zelf bekend. Het proces, tegen hem en zijne handlangers gevoerd, berustte op goede regtsgronden, doch de akte van beschuldiging was onvoldoende; het proces was door alle omstandigheden noodzakelijks, doch in de formaliteiten wellicht al te hard uitgevoerd. In stede van de wetten zijns vaderlands, ook wanneer zij hem streng of onbillijk mogten toeschijnen, als een goed vaderlander te eerbiedigen, en als een goet bur-

burger, naar het voorbeeld van doorluchtige Grieken en Romeinen, welke hij anders zoo gaarne wil naäpen, het bewijs af te leggen, dat hij vreemd was aan de hem aangetijgde misdaden, bevestigde hij integendeel door zijn gedrag, dat de beschuldigingen, ter zake van welke hij in regten vervolgd werd, volkomen gegrond waren.

Terstond nadat de Parijssche revolutie was gevallen, snelde DE POTTER naar *Parijs*, waar hij door zijne vleijerij eene soort van ovatie verwierf. Van hier blies hij de vlam der tweedragt in *Belgie* op nieuw aan, en speelde voor bankier der apostolische en adellijke heeren, welke de fondsen tot eene revolutiekas geleverd, en ze veiligheids-halve naar *Parijs* overgebracht hadden. Hij schreef wel is waar vertoogen aan zijnen wettigen Koning, schijnbaar vol goede raadgevingen en vaderlandslievende waarschnwingen, maar dit alles was louter huichelarij. Hij wilde slechts weder van hem laten spreken, en de openbare meening op zich, als op den *homme inévitable* vestigen. Al wat naderhand volgde was lang te voren afgesproken geworden. De gebeurtenissen zijn niet de voortbrengselen van deze of gene handeling of nalating der Nederlandsche regering geweest, maar vele dingen geschieden of bleven achterwege, omdat men de kuiperijen doorzag of vermoedde. Nogtans waren zij alleen door den Minister VAN MAANEN, sedert jaren herwaarts, doorzien geworden; het vermoeden der

and

anderen bleef zonder vrucht en sprakeloos. Van daar de doodelijke haat van DE POTTER en de zijnen tegen den eenigen man die helder en scherp hunne plannen doorzag, en ze met vaste hand verbrijzelen wilde, doch telkens, nu eens door onbekwame, dan weder door trouwlooze ambtenaren daarvan terug werd gehouden. Toen de opstand in *Belgie* eindelijk, na verscheiden weken van huichelens, dralens en onderhandelens, zijn bepaald karakter bekomen had, brak DE POTTER met zijne twee millioenen van *Parijs* op; doch op het berigt van krigsgevaren, welke de voormalige hoofdstad van zijnen roem en van zijn ongeluk bedreigden, wachtte hij, lafhartig verscholen, niet zonder den hoon van het volk te ondergaan, te *Rijssel* de tooneelen af, en vervolgde eerst, toen dezen afgeloopen waren, zijnen weg naar *Brussel*. Het is eene bewezen zaak, dat Fransche officieren, met den kommandant van *Rijssel* aan het hoofd, aan DE POTTER hunne verachting betoond en hem openlijk zijne lafhartigheid verweten hebben, zoodat het graauw, hem zelfs drek wilde nawerpen. In eenige dorpen voor *Brussel*, verzamelde hij allerlei gepeupel om zich heen, en deelde geld onder hen uit, om hen *Vive DE POTTER!* te laten roepen. Eene dergelijke kunstgreep was ook te *Brussel* voorbereid. Deze begroeting van den grooten man door de heffe des volks, werd in de dagbladen als een plegtig onthaal van alle goede burgers, en als het teeken der

aan -

aandoening van oprechte vaderlandschgezinde vrouwen voorgesteld, en het ligtgeloovig buitenland als zoodanig toegebazuind. DE POTTER bereikte het doel zijner wenschen. Hij opende het nationaal congres met eene « Troonrede, » waarbij hij met verloochening van alle vroeger betuigde grondbeginselen en afgelegde verklaringen duidelijk aan den dag leide, dat hij tot lid van een permanent Uitvoerend Bewind, of liever tot Dictator voor zijn leven wenschte aangesteld te worden!

LOUIS DE POTTER heeft zijnen roem reeds overleefd. De partij, als wier opperhoofd hij zich konde aanmerken, en welke zich voor een oogenblik overwinnaar konde wanen, moest weldra voor eene nog listiger, geveinsder en magtiger faktie het veld ruimen. Hij zelf echter, dien zij, gelijk CESAR met CATILINA handelde, tot bereiking hunner dieper liggende plannen gebruikten, is door de gebeurtenissen op den achtergrond geplaatst, en hij mag zich gelukkig achten zoo niet eerlang de vloek des Volks, de verachting der geprivilegieerden, en de verwenschingen der welgezinden op zijn hoofd vereenigd worden. Hij is een betreurenswaardig voorbeeld van eene geestkracht welke eensdeels zich zelve te hoog schat, en anderdeels om onzuivere oogmerken te bejagen, zich beneden zich zelve verlaagd heeft. DE POTTER's hoofdzonde, wij herhalen het, is eene onbegrensde ijdelheid. Zonder in den grond zijns harte boosaardig te zijn, neemt hij het booze, even als het goede, in

in zijne plannen en middelen op. Hij is van eene Faustisch-Mephistophelische natuur, welke met zijne eigene vrienden, grondbeginselen, plannen, partijzucht en oogmerken den spot drijft. Naar mate de zedelijke kracht in hem terug wijkt, laat hem zijne verwaandheid alles in het glansrijkst voorkomen aanschouwen, zoodra het zich maar om zijn eigen dierbaar Ik wentelt. Een geliefkoosdenkbeeld, hetwelk DE POTTER geheel beheerscht, is, dat hij als den ROUSSEAU van *Belgie* wordt aangemerkt. Door deze gedachte vermeesterd, aapt hij den grooten burger van *Geneve* in denkbeelden, woorden en manieren na, ja zelfs in zijne kleeding en haren. De laatst gemelden heeft hij zich namelijk, om des te meer naar ROUSSEAU te gelijken, zelf uitgetrokken. De bekende SOPHIA moest de plaats der JULIA VAN ROUSSEAU vervullen; de Koning der *Nederlanden* is het voorwerp zijner declamatiën tegen de tyrannen. Maar in één opzigt althans is hij gelukkiger dan ROUSSEAU, te weten, dat de Belgen, op welke hij zijnen invloed wil uitoefenen, in onze negentiende eeuw veel nader bij den oorspronkelijken natuurstaat zijn, dan de dit waren, Franschen omstreeks het midden van de achttiende eeuw.

Ten slotte voegen wij hier nog bij een berigt uit de Pruisische staats-courant, ten bewijze van hetgeen wij zeiden van der Belgen opgaven wegens hunne geleerdheid, verkering met voornamen geleerden, gesprekken met

met ministers en vorsten, en dergelijke grootspraak, leugens en bedrog; wij kennen er zoo velen die door hun zelve gefabriceerd en schaamteloos in hunne Biographien geplaatst zijn.

« In de *Algemeine Zeitung* van 6 December « leest men: « DE POTTER, door de Nederlahdsche « regering begunstigd, heeft, gedurende zijn ver- « blijf in *Italie*, zoo de schrijver zich niet ver- « gist, te *Florence*, met REINHOLD, en te *Rome* « met NIEBUHR in betrekking gestaan.”

Ten aanzien van mij vergist de schrijver zich toch zeer. Ik heb nimmer een enkel woord met DE POTTER gesproken; hij is mij slechts eenmaal, in het voorbijgaan, aangetoond geworden. — De grondbeginselen, volgens welke ik met den gestorven kardinaal GONSALVI onderhandelde, waren den aanhangeren van een volstrekt tegenovergesteld systeem zoo zeer een doorn in het vleesch, dat DE POTTER, ingeval hij kennis van mij genomen heeft, zulk een' volslagen afkeer van mij zal gehad hebben als ik van hem kreeg na de lezing van zijn onbeschoft werk over de Kerkelijke Geschiedenis

Ik spreek den schrijver van dit opstel ook volkomen vrij, zelfs van het geringste voornemen om door deze voorbarige uitdrukking een nadeelig licht over mij te willen verspreiden, en zoude gezwegen hebben, wanneer het niet de gewone gang der dingen ware, dat stap voor stap, ten laatste hier of daar de gedachte ontstaan zoude, dat ik werkelijk met dezen onheilstichter in betrekkingen stond.”

Bonn, 9 December, 1830. NIEBUHR.

SYL-

SYLVAIN VAN DE WEYER.

Naanwelijks was ons vaderland, met verbreking van alle verbonden, gewelddadig door den grooten overheerscher in het Fransche keizerrijk ingelijfd geworden, of het werd ook met eenen zwerm van berooide Brabanders, Luikerwalen, Trierenaars, als douaniers en agenten van de geheime politie overstroombd, die overal in het land werden aangesteld, onder anderen ook door den Directeur-Generaal der politie, den bij ons wel bekenden DE VILLIERS-DUTERRAGE te *Amsterdam*, welke stad toen in twaalf arrondissementen van politie verdeeld was, waarvan de meesten met zulk eenen carmagnool aan het hoofd vereerd werden. Onder dit volkje kwam dan ook de vader van onzen SYLVAIN, met vrouw en kinderen herwaarts, en werd als commissaris der Fransche politie te *Amsterdam* aangesteld. Bij gelegenheid dat hij zich tot het in

orde brengen van zijn bureau, in deze stad bij een' boekhandelaar, van de noodige boeken, registers en andere kantoorbehoefden voorzag, begon hij met dien boekhandelaar een uitvoerig gesprek over den ongelukkigen toestand van alle volken, die onder de Fransche heerschappij gebukt gingen. « Ik kom van *Leuven*,” zeide hij onder anderen, « daar is alles in zulk eene groote armoede vervallen, dat schier niemand er meer bestaan of leven kan. De stad is als uitgestorven, het gras bedekt reeds de straten, ja — voegde hij er bij — ik beklaag u hier ook, want het zal geen drie jaar duren, of het is met *Amsterdam* even zoo rampzalig als met *Leuven* gesteld.” Met dit al ging de vader van den pseudo-diplomaat der zoogenaamde Brusselsche provisionele regering met niet minder ijver dan zijne hongerige landgenooten, op het voetspoor der fransche uitzuigers van ons land voort. Spoedig had hij zijn brabandsche kiel met een deftig zwart pak verwisseld; zijne wederhelft onderhield eene zeer intime kennis met zekeren Amerikaanschen zeekapitein, THOMPSON genaamd, die de *Signor Padrone* van het gansche huisgezin werd. SYLVAIN had toen den leeftijd van negen jaren bereikt, en THOMPSON wendde alles aan om hem onderrigt te geven; dagelijks gaf hij hem lessen in de Engelsche taal, en vertrok met het huisgezin, nadat een broeder van hem in de zeedienst getreden was, naar *Brussel*. Hier bleven zij te zamen wonen, en THOMPSON bezorgde zijnen kweekeling op de *wereldberoemde* uni-
ver-

versiteit van *Leuven* (*), waar de jongeling onder een legioen van haardelooze advokaten spoedig tot meester in de regten gebakken werd. Zijn dрист en onbeschoft en gewelddadig voorkomen had zeer veel van dat eener basterd-spruit van een' Amerikaanschen zeebonk.

Bij onzen zoo zeer weldadigen Koning, verwierf SYLVAIN VAN DE WEYER, gelijk zoo vele onwaardigen onder zijne landgenooten, eenen goeden post, namelijk dien van Bibliothekaris van de Bourgondische Boekverzameling, met een jaarlijks traktement van twee duizend gulden. Men weet met zekerheid, dat de woelzieke miter deze gunst, even als zijne promotie te *Leuven*, voornamelijk aan zijne onbeschaamdheid en brutaliteit, en geenszins aan zijne verdiensten verschuldigd was. Weldra legde hij ook zijne dankbaarheid aan den dag, door het schrijven der vuilste, lasterlijkste artikelen, tegen onze regering in *den Courier des Pays-Bas*. Een ooggetuige verhaalt van dezen wandaal een staaltje, hetwelk alleen overtroffen wordt, door zijn bekend bezoek en bastonnade, aan den Heer DURAND te *Gend* (een der redakteuren, van het *Journal de Gand*, thans redakteur van het *Journal de la Haye*) medegedeeld. Gemelde ooggetuige, namelijk,

(*) Zie *the Vicar of Wakefield* door OLIVER GOLD-SMITH, waar de zoon van den *Vicar* zijne lotgevallen verhaalt.

lijk. zag eenmaal SYLVAIN VAN DE WEYER, met zijnen knuppel in de hand, bij den Bode van den Minister, met de schandelijkste brutaliteit, op een mondgesprek met zijne Excellentie aan dringen. De Minister, hem naar den Referendaris K. verzendende, voer VAN DE WEYER met groote drift en woede tegen zijne Excellentie uit. « Ik moet, en zal den Minister zelven spreken. » schreeuwde hij, « en wil geen mijnheer K. spreken. Daar is hij Minister voor. Hij moet mij spreken, hij alleen kan mij helpen, en niet de heer K. » Op dit antwoord aan den Bode, werd SYLVAIN in de tegenwoordigheid van den Minister toegelaten. Gedurende den tijd, dat hij op deze toelating wachtte, kuierde SYLVAIN met zijnen knuppelstok in de hand in het vertrek op en neder. Het karakter van SYLVAIN blijkt ook nog uit zijnen evengemelden verraderlijken aanval tegen den heer DURAND; uit het gebeurde met den Ex-prefekt DE STASSART, en in meer soortgelijke ontmoetingen, waarbij dan ook als een staaltje van volslagen gebrek aan grondbeginselen gevoegd mag worden, dat hij beurtelings voor de *Gazette des Pays-Bas*, en voor den geheel daar tegen overgestelden schandelijken *Courrier des Pays Bas* artikelen schreef. De meest oproerige en verbitterende stukken van laatstgemeld blad vie'en uit de pen van VAN DE WEYER. Voor nu ongeveer een jaar, werd hij uit zijnen post als Bibliothekaris, gedimiteerd.

Bij het zich dus noemende provisioneel bestuur, werd

werd hij bij den baron D'HOOGVORST geplaatst. Bij de zending van den Heer D'HOOGVORST naar den Prins van Oranje te *Vilvoorden*, ging hij ongevraagd ook mede, en het scheen dat hij hierbij, gelijk overal, de eerste man wilde zijn. Schandelijk lafhartig nam hij bij de komst van Prins FREDRIK in *Brussel*, de vlugt naar *Frankrijk*. Na dien tijd werd hij met den onwaardigen DE POTTER medelid van het zoogenaamd provisioneel gouvernement. De uitgegevene correspondentie van het miltersrot bewijst, hoe gering de een door den anderen werd geacht, en men kan zich een denkbeeld maken van het gansche gebroedersel, wanneer men bedenkt, dat DE POTTER van VAN DE WEYER nog zeide, dat deze de eenige was die tot iets bruikbaar konde zijn! — De hoogdravende, onbeschaamde logentaal van VAN DE WEYER, in den *Courier des Pays-Bas*, en vooral zijne, niet minder logenachtige pronkerij, nopens zijne voorgewende onderhandeling met den Prins van Oranje te *Londen*, zijn nog te versch in het geheugen, om hier breedvoeriger vermeld te worden.

Wij bevinden ons in staat gesteld om stellig te verzekeren, dat het berigt van SYLVAIN VAN DE WEYER over den inhoud van zijn mondgesprek met den Prins van Oranje grootendeels vervalscht, op eene sophistische wijze verdraaid en gedeeltelijk ten eenemaal verdist was. De overmoed eens

jongelings, die voor de eerste maal, door toevallige omstandigheden meer dan bijzondere begaafdheden, *iets* geworden is, en in de jeugdige bezwijmeling over zulk eene onverhoopte, plotselinge gewigtigheid zich niet weet meester te blijven, heeft tot de hoogdravende en opgeblazene bewoordingen van het bewuste rapport van VAN DE WEYER, over zijne zoogenaamde bijeenkomst met Z. Kon. Hoogheid de meeste aanleiding gegeven.

Zijne verwaandheid noopte hem, om den Engelschen gezant, Lord PONSONBY, onlangs een' prachtigen maaltijd te geven, welke dezen rijken Brit des te bespottelijker moest voorkomen, alzoo het hem niet onbekend zijn konde, dat VAN DE WEYER alle zeilen had moeten bijzetten, om dien maaltijd, ten koste zijner honger en gebreklijken landgenooten, goed te maken. Als diplomaat is VAN DE WEYER een volstrekt caricatuur, vermits hij beter voor postillon of gendarme, zoo niet voor bandieten-hoofd of conducteur van galeiboeven, bestemd scheen te zijn. VAN DE WEYER deed zich nog op eene hem waardige wijze kennen, door zijne verdediging der schandelijke misdrijven van den beruchten Abt ZINZERLING.

Na de uitharsting van den onwettigen opstand, bleef VAN DE WEYER het orakel van het zoogenaamde provisioneel bestuur, waarvoor hij ook in zoo verre een zeer geschikt persoon mag worden geacht, dat niemand zooveel onbeschaamde laatsdun-

dankendheid, gewetenloosheid en zucht tot kuiperij bezit, dan deze onverlaat.

Gelijk zoo vele halfbakken gepromoveerden van de Lenvensche universiteit, werd ook onze SYLVANUS door eene onwederstaanbare schrijfjenkte aangedreven tot het uitgeven van sommige werken, waarschijnlijk alleen om het vermaak te hebben van *zich zelve* in druk te lezen. Zijne gewoonlijke doctorale dissertatie spoedig aan de vergetelheid ten prooi ziende, wilde hij zich eenen naam maken door de uitgave der werken van HEMSTERHUIJS, maar bijzonder door verschillende blaauwboekjes, onder anderen zijne *Lettres à Mr. E. MUNCK, sur la langue nationale des Pays-Bas*, en soortgelijk geschrift meer. Zijn bekend vertoogje in een der Brusselsche dagbladen *Infractions sur la loi fondamentale*, werd door de spotvogels van de *Sentinelle* aangekondigd, en met deze weinige woorden gerecenseerd: *nous ne voyons dans tout cela que des infractions à la grammaire*. In zijne brieven aan den Heer E. MUNCK poogde hij zich van den blaam te zuiveren, dat hij eertijds een geschrift in eenen juist tegen overgestelden geest geschreven had, iets dat inderdaad geschied was, doch met de kleine neven-omstandigheid dat onze SYLVANUS, al de afgedrukte exemplaren terug hield, en slechts drie daarvan aan zijne vrienden mededeelde. De Heer WILLEMS van *Antwerpen*, wiens liefde tot de vaderlandsche letterkunde be-

kend is, wedersprak en overtuigde den oppervak-
kigen jurist met scherpe, geeselende taal, doch hij
had deze moeite wel mögen sparen, alzoo noch
dit, noch eenig ander geschröf van SYLVANUS, bij
lieden van gezond verstand, den allergeringsten in-
druk maakte.

Don Chassé

DE GENERAAL D.H.CHASSÉ.

by E. Maackamp

DAVID HENDRIK Baron CHASSÉ.

De man, van wiens standvastigheid en moed het noodlot van *Antwerpen*, en tevens gedeeltelijk het noodlot der verdere onderhandelingen over *Belgie* afhangt, is DAVID HENDRIK Baron CHASSÉ. Hij is de zoon van eenen majoor in Munstersche dienst, en werd geboren in het jaar 1765 te *Thiel* in *Gelderland*. Vroegtijdig volgde hij het vaandel, alzoo hij reeds met zijn tiende jaar als kadet in Nederlandsche dienst kwam. Als jongeling voegde hij zich bij de partij der patriotten, en vlugtte, na hunne nederlage, ten gevolge van de tusschenkomst der Pruisen ten behoeve der stadhouderlijke familie, naar *Frankrijk*, alwaar hij in dienst dezer mogendheid trad. De revolutie gaf hem gelegenheid zijne verdiensten meer te doen uitblinken, en in het jaar 1793 was hij reeds luitenant-kolonel. *Mouqueron*, *Stade* en *Hooglede* waren getuigen van zijnen

heldenmoed. Met het leger van PICHEGRU keerde hij in 1793 naar zijn vaderland terug, en maakte in het volgende jaar den veldtocht in *Duitschland*, onder bevel van den generaal DAENDELS mede. Drie jaren later, bij den inval der Engelschen in *Noord-Holland*, bood hij aan de spits eener afdeeling jagers verscheiden uren lang hardnekkig het hoofd aan eenen veel talrijkeren vijand. Na den aftocht der Britten werd hij nog eenmaal bij de armée in *Duitschland* aangesteld. Hij woonde het beleg van *Wurtzberg* bij, ontnam den Oostenrijkers eene batterij, en maakte in een der geleverde gevechten meer dan 600 krijgsgevangenen. In de jaren 1805 en 1806 streed hij gemeenschappelijk met DUMONCEAU tegen de Pruisen. Zijnen voornaamsten roem verwierf hij in den Spaanschen oorlog door zijne onverschrokken dapperheid en zijne geschiktheid in het gevecht met de bajonet. Men noemde hem uit dien hoofde gewoonlijk den *bajonetten-generaal*. Koning LODEWIJK NAPOLEON had den generaal CHASSÉ het bevel over de Nederlandsche troepen in *Spanje* opgedragen, die aldaar in 1808 aankwamen. In weervil van de grootste moeilijkheden, onbruikbare wegen, steenaachtige wildernissen, steile rotsen, ontoegankelijke bergen, somtijds van levensmiddelen en oorlogsbehoeften verstoken, blootgesteld aan de woede der dwepzucht, baanden de Nederlandsche troepen, na grootelijks tot de onderwerping van *Biscaye*, welke provincie zich slechts na den hardnekkigen

we-

wederstand overgaf, bijgedragen te hebben, zich eenen weg naar de hoofdstad van *Spanje*. Het is onmogelijk de roemrijke gevechten, welke in dezen veldtogt plaats hadden, hier allen op te noemen. Een enkele trek zal voldoende zijn om den generaal CHASSÉ en onze dappere krijgsbenden in hunne oorlogsbedrijven te doen kennen.

Nadat onze troepen, den 15 Maart bij *Almanarez* over den *Taag* waren getrokken, dreven zij tweemaal de insurgenten op eenen versterkten berg bij *Metos de Ivoy* terug, en ondanks een vreesselijk schrootvuur, rukten zij met gevelde bajonetten voorwaarts, zonder een enkel schot te doen, naar de vesting, namen die met de grootste koelbloedigheid in bezit, en dreven den vijand op de vlugt, waardoor zij de zegepraal verzekerden.

De slag van *Ciudad Real* op den 27 en 28 Maart was voor den Hollandschen naam niet minder roemrijk. Zie hier het rapport van den Franschen generaal en chef aan den Koning.

« Ik vind mij genoopt Uwer Maj. verslag te geven van de uitstekende dapperheid der huzaren, en bijzonder van hunnen kolonel den heer ridder ROEST VAN ALKEMADE. Hunne onverschrokkenheid op den 27 te *Ciudad Real*, en den 28 dezer te *Santa Cruz* betoond, zal hun eene onsterfelijke eer bezorgen. De moed, dien zij ten toon gespreid en de diensten, welke zij bewezen hebben, zijn door de gansche armée, en in het bijzonder door mij zelve erkend geworden. Maar terwijl ik Uwer Maj.

Maj. zulk eene aangename tijding mededeel, smart het mij daarbij te moeten voegen, dat de kolonel ROEST VAN ALKEMADE, terwijl hij den vijand met eene weergalooze dapperheid aanviel, zwaar gewond is geworden. Wij voeden echter gegronde hoop, dat zijn leven te redden is. Ik wensch zulks te vuriger, omdat Uwe Maj. in hem eenen onderdaan behouden zal, die zich niet minder door zijnen moed als door zijne verkleefdheid aan zijnen Koning en zijn vaderland onderscheidt.”

« Ik heb de eer enz.”

(Get.) De generaal SEBASTIANI.

Als eene niet minder belangrijke bijdrage tot de krijgsbedrijven van den generaal CHASSÉ en onze dappere troepen, laten wij hier nog volgen het rapport, door den generaal KRAIJENHOFF, den 12 September 1809 aan den toenmaligen Koning van *Holland* ingezonden.

« Uwe Maj. is voorzeker bereids meer regstreeks verwittigd, dat onze troepen zich op nieuws in *Spanje* onderscheiden hebben in een gevecht, den 11de der laatstverloopene maand, nabij het dorp *Almonaced* geleverd, en waarbij onder het opperbevel van den generaal SEBASTIANI de overwinning over eenen veel talrijker vijand behaald werd. De generaal CHASSÉ geeft mij bij zijn rapport, gedagteekend den 13, te *Consuigra*, kennis van de bijzonderheden van dien veldslag. Het negende leger

gerkorps begon zijne operatiën den 1ste der maand, te *Illescas*. Het kwam den 5de te *Aranjuez* aan. De vijand, die den regter oever van den *Taag* bezet had, werd naar den anderen oever terug geworpen, en genoodzaakt de brug achter zich te verbranden. Het legerkorps trok op *Toledo* aan, hetwelk door den vijand op den linker oever van den *Taag* benaauwd werd. Den 9de deed men uitvallen door de poorten van *Alcantara* en van *St. Martin*; de generaal CHASSÉ bevond zich aan het hoofd van dezen laatsten, en had het geluk den vijand uit zijne voordeelige stelling te verdringen. Hij maakte een dertigtal krijgsgevangen. De vijand werd met de bajonet in de ribben tot aan het dorp *Burgellos* vervolgd. De armée nam hare positie, en bivouqueerde tot den 11de, den dag waarop de evengemelde slag heeft plaats gehad.

De generaal CHASSÉ zegt, dat de vijand 32000 man sterk was, meestal oude troepen, in voordeelige positiën; op hoogten, en voorzien van 40 stukken kanon; terwijl de geheele krijgsmagt van den generaal SEBASTIANI niet boven de 17000 man bedroeg, en veel minder artillerie had. Het gevecht was heet en bloedig, doch ondanks de ongelijkheid van het getal bleven de geallieerde troepen meester van het slagveld, en ontnamen den vijand 26 kanonnen, 10 vaandels, vele krijgsgevangen en al zijne bagaadje.

De generaal CHASSÉ geeft den hoogsten lof aan het gedrag der Hollandsche troepen. Het regiment
hu -

huzaren heeft zich bijzonder doen opmerken door verscheiden schitterende charges, welke veel tot de overwinning hebben toegebracht. De ligte artillerie, aangevoerd door den luitenant-kolonel TRIP, ofschoon deze nog veel van de wonde leed, welke hij in het vorige gevecht bekomen had, heeft de grootste koelbloedigheid ten toon gespreid en door haar juist pointeren den vijand groote schade toegebracht; ook de infanterie, hoewel zij aan een zeer hevig en aanhoudend vuur blootgesteld was, met die rustigheid en naauwkeurigheid, welke men op een exercitieveld vordert."

De uitstekende bedrijven van den generaal CHASSÉ in den slag bij *Ocana*, waar de Hollandsche troepen niet minder dan in de evengemelde gevechten bewijzen van grooten moed en dapperheid aan den dag leiden, deden hem van Koning LODEWIJK de waardigheid van baron, een domein van 5000 gulden jaarlijksch inkomen, en het kommandeurs kruis der orde van de Unie verwerven. In eene bergnaauwte der *Pyreneën* redde hij door zijne onverschrokkenheid het legerkorps van den generaal ERLON. Hiervoor benoemde Keizer NAPOLEON hem tot officier van het legioen van eer en tot luitenant-generaal. Op den 30 Junij 1811 werd hij rijksbaron van *Frankrijk*. In het jaar 1814 vocht hij met ongemeene dapperheid in den omtrek van *Parijs*, en werd in een gevecht met de Pruisen gekwetst. In de beide veldtogten van 1813 en 1814 werd meer dan eens zijn paard on-

onder hem doodgeschoten. Meestal waren het ook hier bajonettengevechten, en deze gelukten hem op eene verwonderlijke wijze. Ook in den veldtogt van 1815 vernieuwde hij den roem zijner vroegere jaren. In den slag bij *Waterloo* maakte hij tot redding eener met groote overmagt hard aangetaste Engelsche batterij, eene afleiding, welke de gewichtigste gevolgen had. WELLINGTON bragt hem daarover in eenen brief openbare hulde toe. Door onzen tegenwoordigen Koning werd hij tot luitenant-generaal bevorderd, die hem met vele bewijzen van zijn vertrouwen vereerde. Na eene vijftienjarige rust riep de Belgische opstand den grijsen held nogmaals in het strijdperk; doch ongelukkig niet vroegtijdig tot werkzaam handelen met uitgebreide volmagt. Ware hij aan het hoofd van het leger voor *Brussel* gesteld geweest, zoude hij zich vrijer hebben kunnen bewegen, en met meer klem aan den dag hebben kunnen leggen, dan zulks door Prins FREDRIK, juist uit hoofde van zijne bijzondere betrekking als Prins van den bloede, immer geschieden konde. CHASSÉ heeft zich over de gebeurtenissen van dat tijdsgewricht met vrijmoedigheid uitgelaten, en voor de functiën, welke hij op zich nam eene zeer uitgestrekte volmagt gevorderd. Zijne handelwijze in *Antwerpen*, hoe treurig ook de gevolgen, voor de stad en voor elken menschevriend, hoe droevig zij ook voor nijverheid en handel mogen zijn, is boven allen blaam verheven. Hij betoonde eene ge-

ma-

matigheid en geduld, welke zelfs de vijandige dagbladen niet durfden bezwalken, en welke eerst bij herhaalde trouweloosheid van chefs, als MELLINET, KESSELS, HERENVEGHEN en anderen, een einde namen. Naderhand heeft hij wederom alle langmoedigheid aan den dag gelegd. Immers was het, zoo men wil, CHASSÉ, die uit geene andere beweegoorzaak dan die menschlievendheid, welke den dapperen krijger zoo schoon staat, eene wapenstilstand van drie maanden voor gansch *Belgie* begeerde, na verloop van welken tijd de mogendheden de zaak beslissen zouden.

SILHOUETTEN,
OF
KARAKTERISTIEKE
LEVENSBESCHRIJVINGEN
UIT DEN
BELGISCHEN OPSTAND
IN
1830.

~~~~~  
**TWEEDE STUK.**  
~~~~~

-
- N°. 1. DE STASSART.
— 2. DE GERLACHE.
— 3. F. DE MERODE.
— 4. E. SURLET DE CHOKIER.
— 5. F. en C. ROGIER, GENDEBIEN en
VAN DER LINDEN D'HOOGHVORST.
— 6. ALGEMEEN OVERZIGT en
— 7. AANTEKENINGEN BETREKKELIJK
TWEË BERUCHTE BANDIETEN.
-

Alles uit authentieke bronnen geput, en strekkende
tot eene bijdrage voor de geschiedenis van
onzen tijd;

door den Uitgever
E. M A A S K A M P,
op den Nieuwendijk. bij den Dam, N°. 8.
Te **AMSTERDAM.**

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

500 FIFTH AVENUE, NEW YORK, N. Y.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

500 FIFTH AVENUE, NEW YORK, N. Y.

DE STASSART.

GOZEWIJN JOSEF AUGUSTIN Baron DE STASSART werd te *Mechelen* in 1780 geboren. Zijne eerste vorming genoot hij door zijnen grootvader, den Baron J. J. DE STASSART, staatsraad en president van den stedelijken raad der stad *Namen*, waar deze in 1801 is overleden. Men hield dezen man toen ter tijd voor eenen der geleerdste ambtenaren, die *België* had voortgebragt. Zijn kleinzoon had het geluk zijne verdere vorming te bekomen, deels bij ex-jezuiten, deels bij aanhangers der nieuwere philosophie, waardoor in den jeugdigen kweekeling die vermenging van begrippen ontstond, die hem naderhand een omhelzer van twee met elkander uiterst verschillende partijen, die van despotismus en ultra-liberalismus heeft doen worden. De vrijgeesterij van onzen tijd bleef hem alzoo niet vreemd, waarin hij dan ook, door

C

het

het onderwijs van derzelver geoefende voorstanders, die zoo menig jeugdig genie op den dwaalweg geholpen hebben, in korten tijd groote vorderingen maakte. Het behoort echter niet tot ons bestek, omtrent de bijzondere gevoelens van onzen beruchten staatsman uit te weiden, die meer bijzondere betrekking hebben tot zijn privaatleven, en waarover hij alleen aan God rekenſchap verſchuldigd is. DE STASSART trad het eerst als letterkundige voor het publiek op, met zijne verzameling van *Idyllen*, onder den titel van: *Sentimenteele kleinigheden*, welke naderhand in de *Bibliothèque pastorale* van P. CHAUSSARD en andere *recueils* zijn opgenomen. Aangemoedigd door derzelver gunstige beoordeeling, besloot hij zijne studiën aan de universiteit te *Parijs* voort te zetten, en wijdde zich aan de regtsgeleerdheid. Hier verwierf hij in 1803 den prijs der welsprekendheid en in 1804 dien van den pleithandel en der criminee procedure. Daarna bekwam hij de plaats van Auditeur bij den staatsraad in 1804, en vervolgens die van Intendant in *Tirol* (1805). Hier ijverde hij krachtdadig tegen de oproerige pogingen van het heldhaftige volk, welke toen reeds in het geheim werden aangewend, en vrijdelde door doeltreffende maatregelen eenen opstand, juist in den oogenblik, dat de Vice-Koning EUGENIUS NAPOLEON, om zijn huwelijk, den weg naar *Munchen* door deze provincie moest nemen. In 1806 bezocht DE STASSART, met een staatkundig karakter be-

bekleed, onderscheidene Belgische provinciën en den linker rijnsoever. Op deze reis deed hij zich overal onderrigten, aangaande onderscheidene taken van bestuur, en leverde daarover aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, in zeer uitgebreide rapporten, voorstellen ter verbetering in, die goedkeuring verwierven. Eene zending, ten behoeve der kadastrale inrigting, deed hem veel lof inoogsten bij den Minister van Financiën SAUDIN. Als Intendant van *Elbing* bewees hij in 1807 der Fransche armee gewigtige diensten; en men roemt hem zeer, dat hij zich het bijzondere vertrouwen van *Elbings* inwoners zoo gelukkig heeft weten eigen te maken, als ook de dankbaarheid van die van *Koningsberg*, door zijnen onvermoeiden ijver in het te keer gaan eener anders onvermijdelijke oorlogschatting. Onder de vele bloedzuigers, die de Pruisische provinciën hebben uitgemergeld, was DE STASSART nog altoos een der menschelijkste. Na het sluiten van den vrede van *Tilsit*, doorreisde DE STASSART de provinciën van het nieuw gevestigde hertogdom *Waschau*, om de bezwaren der inwoners jegens de Pruisische regering in te winnen, en de uitwisseling der archiven van beide staten te bewerkstelligen. Toen *Frankrijk*, in de nog altijd met krijgsmagt bezette provinciën van *Pruissen*, de teugels des bestuurs op nieuw in handen nam, werd hij tot Intendant van *Marienwerd*, en later in dezelfde betrekking voor de geheele *Middenmark* benoemd. In dien post hield hij zich tot

Mei 1808 staande. Meermalen vond hij hier gelegenheid, om zijne *energie* met betrekking tot de onderdrukte inwoners te ontwikkelen. Na zijne terugkomst in *Frankrijk* (1809) vervulde DE STAS-SART het ambt van Onderprefect in het vorstendom Oranje, hetwelk hij naderhand heeft beschreven. Vandaar werd hij tot Prefect van *Vaucluse* (1810) bevorderd. De herinneringen, welke hij daar heeft achtergelaten, en die van zijne zucht voor de wetenschappen en kunsten getuigen, zijn eervoller voor hem, dan vroegere en latere. De geschiedschrijver van het vorstendom Oranje en deszelfs omstreken overlaadt hem desaangaande met loftuigingen. Maar nog meer schitterde zijne verkleefdheid aan en bemoeijingen met de zaak der koepokinenting, zóó zelfs, dat het centraal comité ter bevordering dier heilzame ontdekking in het jaar 1811 besloot tot het stempelen eener medaille, ter eere van onzen philanthropischen Prefect. Nog in denzelfden jare werd hij bij de inlijving van *Holland* met *Frankrijk* tot den gewigtigen en moeilijken post van Prefect der monden van de *Maas* (*Zuid-Holland*) benoemd, in welke betrekking hij, in samenstemming met LEBRUN en DE CELLES, eene teugellooze gestrengheid en willekeur, ja zelfs eene gruwelijke dwingelandij uitoefende; welk gedrag met zijne vroeger bekende wijsgeerige denkbeelden lijnregt streed, en hem bij alle standen en rangen der Hollanders bijzonder gehaat maakte. Wij zullen op dit tijdvak zijner politieke loop-

loopbaan, in verband met die van den Graaf DE CELLES en het verhaal der overige staatkundige gebeurtenissen, nader terug komen. Bij de uitbarsting van den opstand in *Holland*, de wraak zijner getergde onderhoorigen vreezende, vlugtte hij naar *Gorkum*, volgens bevel van den Franschen Minister van Binnenlandsche Zaken. Te *Parijs* in een oproerig tijdstip terug gekomen, zocht onze Baron uit de verwarde omstandigheden van zaken het meest mogelijke nut voor zich zelve te trekken. Bij den aanmarsch der geallieerden naar *Parijs*, den 29 Maart 1814, bood hij Koning JOSEPH zijne diensten aan; nam de batterijen in oogenschouw, en voerde zelf de vrijwillige artilleristen uit de voorstad *St. Antoine* aan. Na het instorten van den keizerlijken troon, liet hij zich, aan Keizer FRANS I voorstellen, en bekwam van dezen den post van kamerheer. Behalve deze gunstbewijzing had hij reeds vroeger het ridderkruis van het legioen van eer, het grootkruis der Poolische orde van *St. Stanislaus* en de orde van verdiensten van *Tirol*, *Beijeren* en *Zweden* bekomen.

Gedurende het Weener-Congres hield DE STASART zich eenigen tijd aldaar op. Hij beschouwde zichzelve als gewigtig genoeg om deel te hebben aan de beraadslagingen over het toekomstige lot van *België*, en als zoodanig eene hoofdrol te spelen. Maar zijn plan werd verijdeld; hij werd afgewezen, schoon hij zich als wijsgeer in zijn lot

schikte, en zich, bij zijne terugkomst te *Namen*, tot het burgerlijke leven bepaalde, en alleen verge-noegde met den gezelligen omgang der Muzen en het bezit zijner verworven ridder-ordes. Nog naauwelijs was NAPOLEON van *Elba* in *Frankrijk* weêrgekeerd, of DE STASSART haastte zich, den ouden meester zijne diensten aan te bieden. Deze zond hem met geheime brieven en volmagt naar den Keizer van *Oostenrijk*, om met dien monarch in zijn belang en op grond van den Parijschen vrede te onderhandelen. Maar het gelukte den zending niet *Weenen* te bereiken; en de inlichtingen, die de Baron van GAGERN aangaande DE STASSART vooruit gezonden had, mogen er toe bijgedragen hebben, dat men hem meer als spion dan als onderhandelaar beschouwde. Kortom DE STASSART moest te *Linz* regtsomkeer maken en naar het Stadje *Welz* terugtrekken, van waar hij zijne dépêches, per estafette naar den Keizer zond. Na eenige dagen oponthoud te *Munchen*, kwam hij, in den nacht van den 13 op den 14 Maart 1814 te *Parijs*, terug. Men beweert, of liever DE STASSART beweert zelf, dat hij het is geweest, die NAPOLEON tot het besluit gebragt heeft, om, ten behoeve van den Koning van *Rome*, afstand van den troon te doen, daar men in dat geval op de ondersteuning van *Oostenrijk* rekenen kon. Drie dagen daarna tot rekwestmeester benoemd, woonde hij de zittingen van den staatsraad wel niet bij, maar

maar wachtte ieder oogenblik nieuwe bevelen tot het wederaanknoopen der afgebroken onderhandelingen.

Na den tweeden inval der geallieerden in *Frankrijk* trok DE STASSART naar *België* terug, en zocht zijne finantiën, door zijne staatkundige loopbaan — zoo als men zegt — niet verbeterd, door spaarzaamheid weder eenigzins te herstellen. En nu wijdde hij zich op zijn landgoed *Corioule*, (waarom hij spottenderwijze *CORIOLANUS* genoemd werd,) geheel aan de beoefening der philosophie en fraaije letteren. — Maar zijn oude zucht naar staatkundige bemoeijingen liet hem hier ook niet lang met vrede; en hij behoorde weldra tot de ijverige bestrijders der nieuwe orde van zaken, der integriteit van het koninkrijk der *Nederlanden*, en hij verscheen, hij vele gelegenheden, als een vurig lofredenaar van al wat Fransch was.

Van 1817 tot 1821 en later nog, met kleine tusschenpoozingen, herhaalde malen door de stad *Namen* als afgevaardigde ter vergadering der staten - generaal verkozen, zocht hij onophoudelijk, door de hevigste en bitterste uitvallen tegen de regering zich zelven te doen opmerken, en als een populair volksvertegenwoordiger te doen kennen. Zijn vernuft, dat vele zijner vereerders en vleijers met dat van *LAFONTAINE* vergelijken, liet zelfs den persoon des Konings niet ongemoeid; en zijne fabel, *le trône de neige* (de troon van sneeuw), en *le Roi des pinsons* (de yinken - koning),

toonden reeds, in de eerste jaren des nieuwen koningrijks, de gevoelens, die hem jegens onzen verlichten en edeldenkenden Monarch bezielde. Toen hij eenigen tijd na het in het licht verschijnen van genoemde fabelen, ter audientie van onzen geëerbiedigden Koning verscheen, — die den ijverigen, men mag er wel bijvoegen, onverstandigen en dol-len patriot, een pensioen had verleend, — vroeg Zijne Majesteit hem spottend: « Hoe, mijnheer DE STASSART, gij vernedert u om den vinken-Koning te bezoeken?» De Baron, hierdoor in verwarring gebracht, stamelde eenige verontschuldigende woorden; — doch de Koning ging voort met hem lagchend te zeggen: « Het zal aan uw pensioen niet schaden!»

De oppositiegeest van DE STASSART nam met ieder jaar meer en meer toe; en geene vergadering der algemeene staten ging voorbij, zonder satirieke uitvallen tegen het gouvernement, schoon de adviezen van den Baron, in weerwil van overdrijving en partijgeest, echter doorgaans veelvuldige proeven zijner algemeene kennis en geoefende redeneerwijze, van zijn diplomatisch doorzicht en demagogische doorslepenheid, met kunst en overleg aangebracht, opleverden. Op cene onbarmhartige wijze vervolgde hij steeds den Minister VAN GOBBEL-SCHROY, die zeker menigmaal ruime stof tot bijtende satire, en meer dan één bewijs zijner onbedrevenheid aan de hand gaf. Zeker dagblad: *de Sentinelle*, gaf den Baron DE STASSART daartoe

ruim

ruim baan, schoon hij naderhand groot berouw had over zijn boosaardig geschrift; want de redakteurs en medearbeiders van gezegd blad, vielen als een zwerm wespen op den beleediger aan, gaven hem elke beschimping met woeker terug; en bijna ieder nommer bevatte eene scherpe rubriek van bijdragen voor de *Cronique scandaleuse* van het openbaar en burgerlijk leven des Barons, dien zij den *Fabuliste, devenu la fable des Pays-Bas* noemden.

Het laatste bedrijf der werkzaamheid van DE STASSART, het intrekken van zijn pensioen, zijne allernoodlottigst uitgevallen zending naar *den Haag*, zijne smadelijke ontmoeting te *Rotterdam*, zijne vlugtende verwijdering uit de vergadering der staten-generaal, onder voorwendsel der ongesteldheid zijner vrouw, en zijne daarop gevolgde verklaring in de *Courier des Pays-Bas*, liggen ons nog versch in het geheugen.

Eindelijk wierp DE STASSART, met de zaamgezworenen ter vernietiging der unie verbonden, het masker af; nam den gouverneurspost der provincie *Namen* alleen aan, om de Franschen het innemen dier provincie gemakkelijker te maken, en verklaarde zich openlijk voor de vereeniging van *België* met *Frankrijk*. Hij trad onbewimpeld als hoofd der Franschgezinde partij op; en zijne reizen naar *Parijs*, bij het uitbreken der onlusten, hebben geen ander doel ten oogmerk gehad, dan

de omwenteling door geheime maatregelen zoo veel mogelijk te bespoedigen.

DE STASSART is lid van vele akademiën en geleerde genootschappen, en schrijver der volgende werken: 1) *Bagatelles sentimentales*; 2) *Géographie élémentaire*; 3) *Dieu est l'amour le plus pur*, eene overzetting van het Eckarthuizisch gebedeboek; 4) *Régulus aux Romains*; 5) *Description de l'arrondissement d'Orange et diverses notes statistiques*; 6) *Discours de réception à l'Athénée de Vaucluse*; 7) *Analyse de l'histoire Belgique de Mr. DEWEZ*; 8) *Pensées de Circé, chienne célèbre*; 9) *Discours sur l'étude de l'histoire des provinces Beligues*; 10) *Promenade à Tervueren*; 11) *Fables*; 12) *Epîtres, chansons, épigrammes*. Vele dezer werken zijn in het Hoog- en Nederduitsch vertaald. Ook is hij medearbeider van onderscheiden dagbladen, als ook der *Galérie historique des contemporains* en der *Biographie universelle* van MICHAUD geweest. Men beweert, dat hij zich thans nog onledig houdt met het samenstellen van memoriën, betrekkelijk zijne politieke loopbaan.

DE GERLACHE.

Deze Belgische Staatsman is ontegenzeggelijk de voornaamste en werkzaamste deelnemer aan de Belgische revolutie; want, schoon hij zich in den laatsten tijd op den achtergrond, en bij het vervullen eener lijdelijke of ondergeschikte rol schijnt gehouden te hebben, zal het vervolg leeren, met welk een fijn overleg, met welk eene onwankelbare standvastigheid, met welk een doorslepen gebruik maken van de tijdsomstandigheden, en eindelijk met welk een' voorraad van geest-kracht hij jaren lang gehandeld en geijverd heeft voor de zaak, die hij is togedaan.

Het aantal onbeduidende wezens, hetwelk de gebeurtenissen in *Zuid-Nederland* aan derzelfer duistere schuilhoeken ontogen en op den voorgrond der revolutie gebragt hebben, waarop zij noch door hunne talenten noch door hunne midde-

de-

delen eenige de minste aanspraak hadden ; die geruchtmakers, wie het blinde toeval en de algemeene storm des woeligen levens bij elke omwenteling bij honderden voortstuwt, en die zich met den snelvoorbijgaanden roem van slechts éénen dag als staatshervormers geleefd te hebben verheugende, ook even spoedig weder in vergetelheid geraken, zijn alleen door DE GERLACHE en zijne medestanders van nullen tot getallen gevormd. DE GERLACHE, reeds diep in de veertig, misschien wel vijftig jaren oud, is een Luxemburger van geboorte en was gedurende de Fransche periode advocaat. Bij de vestiging van ons koninkrijk bekwam hij den post van Advokaat-Generaal bij het koninklijk gerechtshof te *Luik*. Onze geëerbiedigde Koning, die elk man van bijzondere talenten, schoon *België* er slechts weinige oplevert, opmerkzaam gadeslaat, benoemde hem eerlang tot raadsheer bij genoemd gerechtshof, waarin hij geene onbeduidende rol speelde. Maar zijne eerezucht beschouwde dezen werkkring spoedig te eng voor zijne krachten en spoorde hem aan tot het jagen naar hooger en rang, dat echter niet zoo gemakkelijk viel, als hij zich dorst voorstellen. Een staatkundige blik op den toestand van zijn vaderland, moedigde hem echter aan tot het spelen eener meer beduidende rol. De liberale partij, half naar onze regering en half naar *Frankrijk* overhellende, scheen hem toe geene genoegzame waarborgen tot het omhelzen der oppositie te beloven, maar wel de zoogenoemde katholieke, die het

het jegens het doel van haren wederstand minder, dan jegens de middelen ter bereiking van dat doel het met zich zelve eens was. Hij besloot derhalve tot het omhelzen der laatste, uit hoofde van haren algemeenen haat tegen het constitutionele stelsel, tegen eene nationale kerk, en de voortdurende vereeniging met het meestal hervormde *Holland*. Van daar, dat hij zich eerlang in alle de geheimen der katholieke factie liet inwijken en door de Jezuïten, *avec la courte robe*, als lid der congregate deed aannemen. Zijne welversneden pen en vleijende welsprekendheid verschaften hem dagelijks meer crediet; en hij werd binnen kort de moedigste kampvechter en voorstander, ja zelfs een der hoofden van het ultramontanisme. Ten einde deszelfs belangen te beter te bevorderen, knoopte hij de naauwste verbindtenissen met de voornaamste mannen van dien stempel in *Frankrijk* aan. Om echter op het liberale gedeelte der Belgische natie met voordeel zijnen invloed te behouden, toonde hij, onder het masker van een' hoogst ijverigen katholiek, eene bijzondere achting voor het representatief stelsel; maar bestreed niet te min de overdreven liberalen en het grondbeginsel der Nederlandsche regering, naar het overbekende stelsel van Keizer JOSEPH II gewijzigd.

Maar meer dan dit alles gaf het stelsel onzer regering betrekkelijk het openbaar onderwijs, den diependenkenden DE GERLACHE een heerlijk middel aan de hand, en wel de koninklijke verordeningen

diens-

dienaangaande in 1825, ter ontwikkeling zijner zeldzame talenten. Reeds vroeger had hij tegen de maatregelen van het ministerie van binnenlandsche zaken en de administratie van onderwijs, in de tweede kamer, zich meermalen en hevig uitgelaten; maar was zijne stem door die der meerderheid verdoofd geworden. « Het betaamt u niet » had hij der regering meermalen toegevoegd, als hij over het schenden van onder- en burgerrechten, de, naar zijn inzien, billijkste Jeremiaden aanhief.

Hij bepleite menigmaal in treffende bewoordingen, wier kunstige en fijne inkleeding hem, als redenaar in de staatsvergadering, zoo bijzonder onderscheidde, de vaderlijke en moederlijke teederheid en haar onvervreemdbaar recht tot het eigenwillig onderrigt hunner kinderen. Opmerkingswaardig echter is het, dat hij reeds lang tot het gatah diergenen behoord had, die de Jezuiten-collegies, de scholen des *frères ignorantins* en de missionarissen in *België* zoo bijzonder ondersteunden, tot dat GHERTS en WALTERS welbestuurd beleid hen tot algemeene blijdschap der toenmalige liberalen van *Europa* en aller Fransche journaalen, hen over de grenzen bragt. DE GERLACHE beklagde zich bij die gelegenheid zelfs, dat men hem in het gezigt had uitgelagchen en de jongens hem op straat hadden nageroepen. In plaats echter van met de daad het vermoeden te wederleggen, dat hij in betrekking met de Jezuiten

en

en vreemde priesters stond, zond hij zijne eigene kinderen naar de Jezuitenschool te *Freiburg* in *Zwitserland*. Hij verbond zich nu nog innig met de Heeren SAUVAGE, den groot-vikarius BARELT te *Luik*, onderscheiden geestelijken aldaar, de redacteurs der *Courier de la meuse*, die van den *Conservateur Belge*, de bevorderaars der katholieke sociëteit, waarvan hij te gelijk lid was, en met alle in- en uitlandsche tegenstanders der regering. Als medelid der regering van *Leuven*, bekwam hij mede eenen aanmerkelijken invloed op de besturing dier stads aangelegenheden en ijverde krachtdadig, schoon met behoedzaamheid en fijn gesponnen overleg, tegen de, tot de vrijmetselarij behoorende, liberalen, tegen wie zijne vertrouwde vrienden STAS, KERSTEN en DUVIVIER, zelfs gedurende de jongste unie allerlei vijandelijke geschriften in het licht gaven en verspreidden.

Te gelijktijd ondernam hij menigen togt naar *Parijs* en andere plaatsen in *Frankrijk*, en knoopte innige verbindtenissen aan tusschen de Jezuiten van *België* en die van *Frankrijk*. In deze bemoeijng werd hij krachtdadig ondersteund door de Graven D'OULTREMONT, D'HAMAL, ROBBIANO en anderen. Men beschouwde hem algemeen als den geschiktesten man en bekwaamsten redenaar, die den geest der factie volkomen verstond en haar doel op de welsprekendste wijze kon voordragen. En toch kwam er in 1827 een oogenblik, dat de eerzucht van DE GERLACHE in verzocking ge-

geraakte, en dat hij beproefde om haar langs den weg des openbaren onderwijs te bevredigen. De leerstoel der *politieke huishoudkunde* was te *Luik* door den dood van WAGEMANS opengeval-
len. DE GERLACHE stond naar dien post, want het denkbbeeld streelde hem nu, door den glans der akademische wijsheid en welsprekendheid de lieveling der studerende jeugd te worden. Maar de regering, niet genoegzaam inziende, hoe gevaarlijk haar tegenstander worden zou, als hij zijn voorgesteld doel mislukt zag, besliste ten opzichte van den openstaanden leerstoel ter gunste van den Nederlandschen Hoogleeraar ACKERSDIJK. Deze beleediging versterkte den haat des eersten jegens de Ministers. Hij greep den eenen in zijne betrekkingen tot het onderwijs, den anderen in zijne betrekking tot de wetgeving aan, schoon hij bij zich zelve niet ongenegen bleef, om de oppositiepartij te laten varen, zoodra hem eene portefeuille ware ten deel gevallen. De courier de la Meuse verried meer dan eens dezen heimelijken wensch, door den naïven voorslag, om, bij eene verandering van het ministerie, de openvallende plaatsen aan DE GERLACHE en zijne vrienden op te dragen.

De schitterendste gelegenheid om *Luik* tot het middenpunt der Belgische oppositie te maken en de gemoederen voor een algemeen doel te ontvlammen, gaf het bekende proces over het hart van GRETRY, aan de hand. DE GERLACHE was een der commissarissen der stad, die genoemde zaak
te

te *Parÿs* op het ijverigst behartigden, en de overbrenging van dien kostbaren schat hielpen bevorderen. Zijne terugkomst, en het feest bij gelegenheid van de begrafenis des dierbaren overschots van dien grooten componist, als mede de pompeuze plegtigheid, waarvan de Luikenaars, tot ergernis van vreemden en ingezetenen, in alle journalen met zwier van woorden berigt gaven, waren even zoo veel triumpfen voor DE GERLACHE. De redevoering, die hij bij deze algemeene dronkenschap van volksvreugde, hield, vloeide over van hatelijke uitdrukkingen jegens de regering en van sophistische stellingen, om des te beter op zijne toebehoorders te kunnen werken. Niemand had kunnen vermoeden, dat hij zulk een populair feest de politiek zulk eene verderfelijke rol zou hebben zoeken te spelen. Maar DE GERLACHE verstond de zaak in den grond. De nieuwe verkiezingen voor de vergadering der staten-generaal, welke in den zomer van 1828 te *Luik* plaats hadden, openden voor zijne bemoeijenissen eenen nieuwen werkkring. Zijne vrienden wisten de liberalen ten zijnen voordeele op te winden, zoodat zij meest allen voor zijne wederverkiezing stemden, en den Burgemeester DE MELOTTE D'ENVOZ, die het gouvernement geheel was toegedaan, op den achtergrond plaatsten. En nu trok DE GERLACHE met nog meerder heftigheid op de Ministers los, die zich, door hem van het gewenschte professoraat te versteken, en zijne wederverkiezing

D

te-

tegengewerkt te hebben, tot zijne persoonlijke vijanden hadden gemaakt; maar zijn voornaamste aanval was bijzonder tegen den zwaksten, den Minister van Binnenlandsche Zaken gericht, wiens krachteloosheid hem eene spoedige zegepraal belofde; en het concordaat en de vrijheid van onderwijs waren de hoofdrubrieken, die hij iedere gelegenheid en herhaalde malen, zelfs ook bij min passende handelingen, door hem werden aangevallen, en, zoo-wel in overdachte als voor de wijs uitgesproken adviezen allerhevigst werden bestreden.

Het was te dezer tijd, dat de zoogenaamde *unie* tot stand kwam, waarschijnlijk een voortbrengsel zijner vinding, dat met de grootste behendigheid, en met den warmsten ijver werd ingevoerd. De GERLACHE schitterde meer en meer als derzelver opperhoofd; hij bestuurde hare voornaamste werkzaamheden; hielp, bij gelegenheid der concessien, aan de geestelijkheid toegestaan, den Koning in slaap wiegen, en gaf, zoo met betrekking tot de vrijheid aan het onderwijs, als tot het concordaat en de koninklijke besluiten van 2 October 1829, eenige vlugschriften uit, waarin men zijne hand duidelijk herkende. Bij de beraadslagingen over het budget, speelde hij weder de hoofdrol; en zijn ijver voor de partij der katholieken, nam, met elke meerdere versterking van het ministerieel gezag, hand over hand toe. En des niettegenstaande bezwoer hij altijd zijne verknochtheid aan en vredelievendheid jegens de dynastie. Bij de eerste uitbarsting

ting der onlusten in *Zuik*, behoorde hij tot de zoogenoemde veiligheids-commissie, door den gouverneur SANDBERG VAN ESSENBERG aangesteld, waardoor de opstand rustiger tot stand kon gebracht worden. Hij waagde het, schoon men hem bijzonder gadesloeg, nog eens naar den *Haag* te gaan, bij gelegenheid der buitengewone zitting der staten-generaal, en ondervond de onaangename bejegening, dat geen inwoner in de residentie hem in zijn huis wou herbergen; zelfs werd hij door het gepeupel met beschimping overladen. Bij het openen der zitting moesten er maatregelen van beveiliging genomen worden, om hem voor de woede van het gemeen te vrijwaren. Door alle straten, waar hij heen toeg, klonk hem de kreet van *Oranje boven, hoerzee!* enz. in de ooren. Hij nam van den Koning en de staten-generaal, dit valt niet te lochenen, op eene waardige wijze, afscheid, en men kon hier van niet regt zeggen: *pulcherrimae rationis, si pro patria dixisset.* En nu wierp hij op eens het masker af. Gramstorig over het doordrijven der liberalen, wachtte hij, als vice-president van het congres, de verandering van zaken in *België* bedaard af, om, met medehulp der priester-partij, weder eene voorname rol te kunnen spelen. Tot nog toe staat zijn eedgenoot en boezemvriend DE STAS-SART, aan het hoofd der franschgezinde partij, hem nog in den weg, en er zal misschien tusschen hen beide een hevige strijd uitbarsten, zoo

de Jacobijnen met de Jezuïten, al was het ook slechts voor korten tijd, geene soort van verbindtenis treffen.

DE GERLACHE is een van die wezens, die zich door geene hinderpalen van zijn voorgenomen doel laten afbrengen. Wij willen zijne godsdienstige gezindheid geenszins in twijfel trekken, schoon hij als fanaticus, gelijk hij zich vaak met drift be-toond heeft te zijn, ons meer dan eens in een ongunstig daglicht is voorgekomen. Zijn uiterlijk voorkomen draagt het kenmerk zijner innerlijke zielsgesteldheid. Ernst en somberheid zijn op zijn gelaat te lezen; zijn oog, dat zachtheid en vroomheid kenmerkt, schiet echter van tijd tot tijd stralen eener vlammende ijverzucht en hartstogtelijkheid; zijne taal is honigzoet; zijn burgerlijk leven vlekkeloos; zijne liefstalligheid als huisvader roemenswaardig; hij is zelfs een der beminnelijkste Jezuïten! *à la robe courte*, die in onze dagen hunnen invloed op het volk trachten uit te oefenen, schoon ook van dien kant een der gevaarlijkste. In het vervolg zullen wij onze karakteristieke beschouwing ongetwijfeld bewaarheid zien.

SUR-

SURLET DE CHOKIER.

De benoeming van den befaamden Limburgschen wolfabrikant en Merinosche-schapen bezitter ERASMUS SURLET DE CHOKIER, tot regent van *België*, is eene periode in de Belgische revolutie-geschiedenis, waarvan de gevolgen ongetwijfeld eer na- dan voordeelig voor het onderling verdeeld en wispelturig volk zullen zijn; eene periode, die ons belangrijk genoeg voorkomt, om den man eenigzins van nabij te leeren kennen, wien het bestuur over het diep ongelukkige *België* is toevertrouwd in een tijd, dat wijze beradenheid, geoefende staatkunde en ware vaderlandsliefde *alleen* in staat zijn, om hetzelfde uit den rampzaligen toestand te redden, waarin het zich zelve hoe langer hoe meer wikkelt. Gedurende de Napoleontische vereeniging van *België* met *Frankrijk* bekleedde de tegenwoordige schepter-zwaaijer een ambt te *Pa-*
D 3 *rijs*,

rijs, en keerde, bij de restauratie der Bourbons, weder naar zijn vaderland terug, waar hij eerlang tot lid der tweede kamer van de staten-generaal, door de Limburgsche kiezers, werd benoemd; aan welk vertrouwen hij meermalen door eene edele ~~wijmoedigheid~~ als spreker wist te beantwoorden, schoon altijd een blinde navolger der Franschen zijnde, even als de meesten zijner Belgische collega's. En dat gebrek aan nationaliteit kwam bij hem nog meer tot rijpheid, nadat hij zich tot hoofd der Belgische deputatie benoemd zag, belast met het aanbieden der kroon, aan den Hertog VAN NEMOURS. Zijne verkiezing tot regent is als eene zegepraal der ultra-liberale op de priesterpartij aan te merken, welke laatste nog wel voornamelijk hare nederlaag daaraan te danken heeft gehad, dat de zoogenoemde neutrale partij zich met de eerste schijnt verbonden te hebben; eene vereeniging waartegen het Jezuitismus zelfs met al zijne openbare en geheime middelen niet bestand is. Van de 11 priesters, die in het congres zitting hadden, stemden er 10 voor den Jezuiten-kweekeling, FELIX DE MERODE; de elfde, die voor SURLET stemde was de abt BOUQUIAU DE VILLERAYE, voormalig prefect onder NAPOLEON, en vroeger bankier te *Antwerpen*; dezelfde, die tot de Belgische deputatie in *Parijs* behoorde, en, die zich daar eens in zijn priestergewaad op straat begevende, door het Parijsche graauw juist niet op de vriendelijkste wijze werd bejegend. De gematigde partij in *Bel-*
gië

gij houdt de benoeming van SURLET DE CHOKIER, die zij waarlijk niet als een redmiddel uit het revolutionaire ongeluk beschouwt, in de gegevene omstandigheid nog voor het beste van twee kwade hulpmiddelen; zij acht den benoemden ten minste niet doorslepen genoeg om kwaad te kunnen doen, hetgeen, in vergelijking met de regering van een VAN DE WEYER, ROGIER en DE MERODE, altijd een zeker voordeel geeft. SURLET bekleedt, in den moeilijksten tijd, een' hoogst moeilijken post; want de goede wil is hiër niet alleen genoegzaam om al de onheilen af te weren, die de noodlottige revolutie tot hiertoe reeds over zijn vaderland gebragt heeft: daarbij behooren een ijzeren wil, beproefde ondervinding en schrander doorzicht. Maar dit laatste bezit zijne Excellentie in zeer geringe mate, als men slechts in aanmerking neemt, dat hij eigenwillig mannen tot ministers heeft behouden, wier ongeschiktheid tot het bestuur reeds genoegzaam is gebleken; wier ministerieel karakter slechts dagteekent van den aanvang der revolutie. Hoe toch zal de Heer SURLET met een' VAN DE WEIJER de buitenlandsche zaken kunnen besturen, die zich weken lang door het Fransche hof heeft laten blinddoeken? Of belanglooze medewerking kunnen verwachten van een GENDEBIEN, die, weinige dagen voor de opheffing der provisionele regering, zich zelve tot eerste president van het Brusselsche hooge gerechtshof heeft gecreëerd, een' post waartoe de grondigste rechtsgeleerde

kennis en eerwaardigste ancienniteit alleen regt geven? De nietigheid van een TIELEMANS, Minister van Binnenlandsche Zaken, behoeft geen breedvoerig betoog, als men slechts zijn plan tot het daarstellen eener provisionele regering, of zijne briefwisseling met DE POTTER in aanmerking neemt. En met zulke roeijers zal het lekkе schip van staat uit de branding van miltzucht en volksrazernij gered worden! De gematigde partij zou voorzeker het ergste van zulk een regeringsbestuur moeten vreezen, indien de hoop op eene spoedige verandering van zaken haar niet aanvankelijk eenigen troost bood. De stemming der gemoederen in *België* is duidelijk genoeg kenbaar uit het volgende uittreksel van een' schrijver uit *Oost-Vlaanderen*. Deszelfs inhoud moge bij velen reeds bekend zijn, het komt ons echter belangrijk genoeg voor om hier ingelascht te worden: « De partij — zoo luidt het — die de vroegere orde van zaken terug weuscht, wordt met iederen dag sterker in deelnemers. Al durven velen zich ook niet uiterlijk als Oranjeklanten doen kennen, zij zijn het toch in hun hart, en dat niet alleen te *Gent*, *Antwerpen*, en op vele belangrijke plaatsen der beide *Vlaanderen*, maar ook te *Brussel*; minder te *Luik* en *Bergen*, maar in het geheel niet te *Verviers*, *Namen* en andere kleine grenssteden, die het allerliefst met *Frankrijk* vereenigd wenschen te worden. Die partij bestaat nu hoofdzakelijk uit al wat zich bij het uitbarsten der onlusten

ten

ten tegen de revolutie heeft verklaard, waartoe de fabrikanten en kooplieden, namelijk te *Gent* en *Antwerpen*, behooren; vervolgens uit de vreesachtigen, die het in den beginne niet dorsten wagen eene bepaalde kleur aan te nemen, en die zich aan de revolutionaire partij zouden aangesloten hebben, als de revolutie zich niet zoo onheilspellend voor hunne dierste belangen had vertoond; eindelijk ook uit een gedeelte van hen, die zich patriotten noemen en als de vurigste aanhangers der nieuwe orde van zaken uitblinken, welker gevolgen zij echter niet scherpzinnig genoeg weten te beoordeelen, en die, omdat zij zich met den stroom hebben laten meêslepen, nu inzien, dat de ondergang des lands onvermijdelijk zijnde, hun eigen verderf zal berokkenen; die de revolutie verachten, en wat zij vroeger met hart en ziel hebben verworpen, thans met verdubbeld verlangen te rug wenschen. Deze laatste oranje-partij bestaat vooral uit de midden burger-klasse, de winkeliers, aanzienlijke en geringe arbeidslieden; welke nog vermeerderd wordt door een aantal militairen, wier officieren over het algemeen geene vereeniging met *Frankrijk* wenschen; en die, uit hoofde de onzekere stand van zaken hun weinig voordeel oplevert, wel geneigd schijnen om den Prins van *Oranje* aan het hoofd der regering te stellen. Zelfs heeft er in de revolutionaire beweging der priester-partij oogenschijnlijk een stilstand plaats; en er was maar één stap noodig om haar even zoo

maar eene contra-revolutie te doen overhellen, als zij tot hiertoe in een' tegenovergestelden zin werkzaam is geweest. De Parijsche afwijzing van 14 en 15 Februarij en de zending der St. Simonieten zijn de hoofdoorzaken dezer wonderlijke verandering van gevoelens. De kerkenplunderingen, het ongodsdienstige gedrag des souverainen volks van *Parijs* en eindelijk de pogingen der St. Simonieten te *Brussel* hebben haren aanhangers de oogen geopend, Zij beginnen te begrijpen, dat de Belgische revolutie, wier gevolgen zij in hunne fanatieke verblindings voor hun eigen belang aller heilzaamst achteten, hun in het einde het zelfde lot als dat der Fransche geestelijkheid zal doen onder vinden. Zij zeggen thans reeds: « het is toch beter onder een' protestantschen maar verlichten, verdraagzamen en regtvaardigen Vorst te leven, die aan alle bestaande godsdiensten gelijke bescherming verleent, dan aan onbillijkheid en wanorde de plaats des bestuurs in te ruimen, en onder eene ongodsdienstige regering niet alleen allen invloed te verliezen, maar zelfs het schandaal der Fransche geestelijkheid te verduren. De Belgische priesters vreezen zoo zeer voor de gevolgen van den revolutionairen overmoed, dat zij in onderscheiden steden al hinnen invloed aanwenden voor de terugkeering der vroegere orde van zaken. De gewelddadigste verstoring der republikeinsche klubs te *Brussel* door het gemeene volk, de verguizing en verstooting van DE POTTER, en eindelijk de

hin-

hinderpalen, die datzelfde volk der St. Simonistische vergaderingen in den weg gelegd hebben zijn door de priesters veroorzaakt geworden. Vraagt men echter, hoe het komt, dat bij zulk eenen meer en meer toenemenden staat van ellende, welks oorzaken voor niemand meer een geheim zijn, zoodanig eene partij, welke zoo talrijk schijnt, niet in staat is eene contra-revolutie te bewerken en den gewenschten omkeer van zaken te bevorderen, wij antwoorden daarop: dat de Demagogen de overmagt nog in handen hebben, dat het volk nog onder hunne bevelen staat, en dat zij menschen zonder rede en grondbeginselen zijn, die niets te verliezen hebben, maar er alles bij kunnen winnen, in troebel water te visschen; terwijl daarentegen de oranje-partij uit kooplieden, fabrikanten, grondeigenaars enz. is zamengesteld, die hun bestaan onder een schrikbewind, zoo als de mislukte poging van GREGOIRE voor *Gent* heeft bewezen, vreezen te zullen verliezen; bovendien roofst het beginsel van non-interventie, dat helaas voor het ongelukkige *België* geldend gemaakt is, alle hoop op ondersteuning van buiten, en eene daadzakelijke reactie is dan eerst te wachten, als de geestelijkheid zich werkzamer in het belang der voormalige orde van zaken toont. De revolutionaire partij, waartoe ook de meerderheid van het congres behoort, weet het gevaarlijke harer bemoeijingen: vandaar de zorgvuldige bewaking van *Gent*, en de zending van den Generaal NYPELS naar *Antwerpen*, waar

eene

eene sterke militairemagt verzameld is. Om dezelfde rede heeft men zich met de benoeming van den Regent zoo zeer gehaast en de dekreten van 18 en 24 November laatstleden, die de nationale onafhankelijkheid en de uitsluiting van het Huis van Nassau bevatten, aan het hoofd der constitutie geplaatst, alsof zij daarvan een deel uitmaakten: zoo dat de Regent ze bij het aanvaarden van zijnen post mede moest bezweren. Intusschen is het te hopen, dat, ook zonder ondersteuning van den Regent, de goedgezinden er in zullen slagen om der revolutie paal en perk te stellen. Reeds maken de meeste partijen zich van haar los; want geene heeft daarbij haar voordeel gevonden; en die weinigen blijven haar slechts getrouw, die vroeger met de weldaden des monarchs overladen, zich aan den zwartsten ondank jegens hem hebben schuldig gemaakt, benevens eenige duisterlingen, zoo als de RODENBACHS, ROBAULX enz.; die, zoodra er eene verandering mogt plaats grijpen, weder in het niet zullen neder zinken, waaruit zij te voorschijn gekomen zijn."

Deze uiteengezette beschouwing van de gezindheden des Belgischen volks, is met geene overdrijving geschreven. De dagelijksche ondervinding toont ons hare juistheid duidelijk aan, en de toekomst zal ons dienaangaande meer bevestiging opleveren.

En slaan wij nu het oog op de jongste handelingen van den Belgischen regent, met name op zij-

zijne proclamatie aan de Luxemburgers, en zijnen krijgszuchtigen ijver, daarin ten toon gespreid, dan zien wij dat de man, ook van wege zijne geschiedkundige kennis, even arm is als met betrekking tot zijn staatkundig doorzicht. (Men zal zich nog wel herinneren, dat hij eens in de staten-generaal KONFUSUIS den Perzischen wetgever noemde). Maar hoe is zulks ook te verwonderen, de oeconomie en natuurlijke historie was altijd meer zijne lievelings-studie, dan de politiek; en hij schijnt van den toestand van *Luxemburg* weinig meer te weten, dan dat het in 1815 in de Duitse confederatie is opgenomen. « Wij hebben — zegt hij onder anderen in die bewuste proclamatie — onze revolutie, in spijt der verbonden van 1815 begonnen, en zullen haar, in spijt der protocollen van *Londen* eindigen.” En zietdaar eene volslagen oorlogsverklaring aan de Mogendheden van *Europa*, en wel met een leger van plus minus 43,000 man. O staatkunde! o volksgeluk! wat wordt er van u onder het bestuur van een Regent, die vijf, ten minste vier magtige Mogendheden, door zijn gebrul in het harnas zoekt te jagen! Maar de gelukszon van den aanvoerder der dolzinnigen is reeds aan het tanen. Een nieuw protocol der Mogendheden bedreigt het Belgisch gouvernement met eene billijke straf, als het langer gehoor weigert aan de stem der verbondene arbiters; er heeft zich reeds eene unie opgeworpen onder de hoofdraddraaiers der Belgische staatsma-

chi-

chine, om de nitsluiting van het Huis van Oranje met kracht en geweld, en het koste wat het wil, vol te houden, daar men van alom begint in te zien, dat het volk eenen anderen weg uit wil, en de ware liberalen eene andere orde van zaken voor hoogst noodzakelijk beginnen te houden. De regterhanden van den Regent hebben zich meeren-deels van hem losgemaakt, en zijn door nog on-handiger vervangen. Misschien wordt het tijdstip weldra geboren, dat genoemde gelukszon ter politieke westerkim ondergaat, zonder ooit weder in het oosten te dagen; want het meerderdeel der goede Belgen schijnt hard te verlangen naar een' vrede, die hun alleen kan hergeven, wat zij in den tegenwoordigen stand van zaken toch nimmer kunnen hopen te zullen verkrijgen. Wat SURLET DE CHOKIER dan, als volks-regent niet heeft mogen te weeg brengen, zal hij denkelijk binnen kort weder als schapen-regent kunnen bevorderen: namelijk de uitbreiding zijner, nu half stilstaande, wol-cultuur; en wij zullen dan van hem kunnen zeggen:

Een fabrikant in wol was eens der Belgen heer;
Maar 't volk zag zijn verstand, en wierp zijn troon ter neer.

CHAR-

CHARLES EN FIRMAN ROGIER.

Zoo heeten de beide zonen van een' te *Luik* genationaliseerden Franschman, de eerste niet boven de 26 en de andere niet boven de 28 jaren oud. Reeds als studenten aan de hoogeschool onderscheidden zij zich vroeg door eenen bijzonder op-roerigen geest, kenbaar uit het gedurig aanhitsen hanner medebroeders tegen hunne onderwijzers, en het minachten van de wettelijke verordeningen der hoogeschool. Zonder bijzondere talenten en genie, ontbrak het hun, den eersten ten minste, niet aan zucht om zich te doen opmerken, van zich te doen spreken, en overal in te dringen, schoon het hun zelfs aan grondige beschaving mangelde. Nog naauwelijs de hoogeschool verlaten hebbende, traden de beide broeders het gebied der staatkunde in, en vulden het later tot politiek orakel verheven dagblad van *Matthieu Laensberg* met allerlei ver-

too -

toogen over en hevige uitvallen nu eens tegen de priesterpartij, dan weder tegen de regering. Langen tijd ondersteunden zij de laatste tegen de eerste, en niet zelden kwamen zelfs vooral van de zijde der overige medearbeiders van gezegd blad, van welks opbrengst zeven redakteurs teerden, goed geschreven en kernachtige artikelen in hetzelfde. De Bekwaamste van dit zevental kon men den advocaat VAN HULST, schoonzoon van professor ROUILLE, achten. De advocaat LEBEAU en zijne vrouw bestuurden de hoofddirectie en den druk; maar meer dan deze bladschrijvers roem verhief de kennismaking met eenige Spaansche vlugtelingen van naam de beide ROGIER tot eene hoogte van ingenomenheid met zich zelve, die hun niets meer te wenschen scheen over te laten, vooral toen zulks met VAN HAALEN het geval was, die te *Luik* lang met LEBEAU en ROGIER verkeerde, bij den eersten zijne memorien liet drukken, en eerst verleden jaar, na een voorloopig onderhoud met zijn' zwager QUIROGA, die van *Londen* naar *Luik* was gekomen om hem te bezoeken, zijn ontslag nam. De ROGIERs, ten minste de oudste, hielden drukke briefwisseling met *Frankrijk*, waren met VAN HAALEN ijverige verspreiders van alle uit *Frankrijk* naar *België* overgezonden oproerige geschriften, en ruidden, te *Luik*, waar de Franschgezinde partij haren voornamen zetel hield, bij elke gelegenheid de jeugd tegen de bestaande regering op. En toch liet CHARLES ROGIER naderhand

zij-

zijn wensch niet onduideijk, ter audiëntie van den Minister VAN GOBBELSCHROY bliken, dat hij wel genegen zou zijn een professoraat aan een gymnasium aan te nemen, als hem zulks werd aangeboden, voor welke gunst hij de oppositie-partij gaarne zou laten varen. Zoo kan het eerlijk eigenbelang den mensch vaak in zijne politieke gevoelens doen wankelen. De gewenschte vlieger ging echter niet op, en zoo bleef CHARLES wat hij was. Bij de uitbarsting nu der revolutie, laat het zich van zelve gevoelen, dat de heeren ROGIER niet in gebreke bleven zich zoo geldend mogelijk te maken. De slimme Luikenaars wisten echter, op eene fijne wijze, en door het vleijen hunner eerzucht, hen en hun gelijken uit de stad en elders heen te krijgen. Zoo werd CHARLES bevelhebber over de hulptroepen uit Franschen en vrijwilligers zaamgesteld, die op *Brussel* aantrokken. De persoonlijke moed van beide broeders bleek, in de eerste dagen der revolutie, zonneklaar; vandaar dan ook, dat zij alle regt verwierven om hun deel aan den verkregen buit te bekomen, namelijk aan de onafhankelijkheid van *België*. Een onverwachte zamenloop van omstandigheden werd nu de oorzaak, dat CHARLES ROGIER wel dra eene rol speelde, wier toebedeeling hij, in weerwil der vurigste hoop van een' 24 jarigen jongeling, zonder wetenschappelijke kennis, zonder ondervinding, en door DE POTTER nog slechts als een' leerling, en door VAN DE WEIJER over den

E

schou-

schouder aangezien, niet had kunnen droomen, die namelijk van medelid eener waarlijk al te provisionele regering. Niet misdeeld van een goed uiterlijk, meer met geestdrift dan met beradenheid bezielde, meer onrustig dan baldadig, maar zonder kennis en doorzigt, en hoofdzakelijk vervuld met eene hooge mate van zelfgevoel en vertrouwen op eigene krachten, ja de mogelijkheid, tot alle dingen, trachtte hij de denkbelden bij dezen of genen revolutionairen schrijver opgezameld, in beoefening en toepassing te brengen, daar zijne gevoelsvolle begrippen altijd over zijn verstand bleven zegepralen.

GEN.

GENDEBIEN,
EM. D'HOOGHVORST VAN
DE LINDEN,
FELIX DE MERODE,

De bijzonderheden, welke wij tot hiertoe van de vroegere loopbaan der overige medeleden der provisionele regering hebben trachten op te sporen, zijn met regt van dien weinig beduidenden aard, dat, hetgeen wij dienaangaande met grond kunnen zeggen, met den titel dezer geschiedkundige brochure volkomen overeenstemt. Wij weten alleen, dat de eerste van beroep advocaat, doch juist niet van den eersten stemapel en de grootste heroemdheid zijnde, dat GENDEBIEN, als burger, een onberispelijk levensgedrag heeft gehouden; maar dat hij de zoon is van een' vader, die door speculatiën van een' oneerlijken aard, zich bij het publiek zeer beraocht heeft gemaakt, schoon hij zich bij de oppositie-partij heeft weten te voegen, en getracht heeft zijne oude zonden uit te wischen. Bij de opening van het nationaal congres,

bekleedde GENDEBIEN den presidialen stoel, en verontruste de welgezinde Brusselaars niet weinig door zijne stoutmoedigheid. De Baron D'HOOGHVORST was een der eersten op het tooneel der Belgische revolutie, maar is naderhand door ongunstige beoordeelingen en beschimpingen voor zijn overmoed genoeg gestraft geworden. Zelfs het *Journal de la Haye* heeft hem zijne trouwloosheid jegens de Nederlandsche regering voor de voeten geworpen. De graaf FELIX DE MERODE is de broeder van den bij *Berghem* gesneuvelden ~~FREDERIK DE MERODE~~. Deze verlichte vrijwilliger van *Berghem*, zoo als eenige laffe vlejers hem in sommige bladen hebben gelieven te betitelen, was een gunsteling der apostolische partij geweest; en toen de Belgische koningstroom in de nieuwspapieren aan den eerstmijnden werd aangeboden, en er zich niet veel liefhebbers schenen op te doen, haastte zich de edele graaf, om een historisch-genealogisch geschrift in het licht te doen geven, waarin de hoogste ouderdom zijner familie, die haren naam van den Merovingischen stam, dien der oudste Koningen van *Frankrijk*, ontleende, breedvoerig werd opgegeven, als mede de aanmerkelijke diensten, die zij, door alle tijden heen, aan *België* heeft bewezen. Maar het noodlot verijdelde de hoop van den oud-adelijken graaf en maakte eene streep door zijne rekening, daar een kanonskogel bij *Berghem* op het onverwachts zijne beide beenen verpletterde, en *België* voor altoos de hoop op
zuik

zulk een waardig opperhoofd onttram. Dewijl in-
tusschen de MERODES, zoo veel mogelijk, voor-
aangeschoven waren, moest men zich zelven gelijk
blijven. Graaf FELIX kwam als de naaste erfge-
naam van zijn' broeder, het eerst in aanmerking.
Hij had in *Frankrijk* de noodige republikeinsche
grondbeginselen ingezogen, en de nicht van LA-
FAYETTE, zijne gemalin, had het hare daartoe bij-
gedragen; ook had hij de aanhangers van DE POT-
TER, in het vermoeden weten te brengen, dat hij
gemeene zaak met hen zou maken. Maar toen DE
POTTER, na dat zijne partij had gezegepraald,
haar tot last begon te verstrekken, en zij hem ge-
vaarlijk begon te beschouwen, ja zelfs van den
hals wenschte te schuiven, ontmaskerde FELIX zich
geheel en al, zoo als de klaagliederen van den ver-
banning duidelyk te kennen geven; en de vos
bedroog den linx: want DE POTTER zocht door
zijne staatkundige bemoeijingen niet zoo zeer het
geluk van *België*, als wel zijne eigene grootheid.
Eigenroem, zoo schoonklinkend in de ooren van
een' hedendaagschen volksmenner, was de grootste
drijfveer van den nieuwen WASHINGTON; om dien
roem te verwerven werden alle kunstgrepen en po-
gingen aangewend, en:

Niet om 't geluk van volk en Staat,
(Dat oude denkbeeld is vervangen
Door dat van eerlijke eigenbaat,)
Kon eens de nieuwing, vol verlangen,
Reikhalzen naar den hoogsten rang.

E 3

En

En inderdaad, **FELIX DE MERODE** had den ligtgeloovigen **DE POTTER**, onder beding, dat hij zich met de Vlaamsche **ASPASIA** zou verbinden, zijne krachtadige hulp toegezegd om als afgevaardigde bij het nationaal congres en president der provisionele regering benoemd te worden. Maar de belofte bleef, helaas! on vervuld, en **DE MERODE** werd een bespotter van den achtermitgezeuen **DE POTTER**. Maar het is den ijverigen Cameleon niet gelukt het doel zijner wenschen te bereiken; De hoogste magt is hem ontgaan, en de regentelijke stoel zijnen mededinger **RHASMUS**, al was het dan ook niet met algemeene stemmen, toegewezen.

THANS

ALGEMEEN OVERZIGT.

Wat men in het algemeen reeds voor maanden heeft kunnen vooruitzien, verwezenlijkt zich van dag tot dag meer en meer in *België*: ontevredenheid met de nieuwe orde van zaken, en zucht naar herstel van dat wenschelijk voordeel, ten nutte der arbeidzame volksklasse, hetwelk de herlevende handel en herbloeiende nijverheid alleen kan te weeg brengen, en wel onder een bestuur, in staat om beide te bevorderen en gaande te houden. Wie herinnert zich niet de nadrukkelijke voorstellen, door een tachtigtal der aanzienlijkste fabrikanten en kooplieden te *Luik* (onder welke de meeste medeonderteekenaars der bewuste petities tot herstel der grieven) aan den Gouverneur der provincie, over de toenemende ellende der stad en de vernietiging van allen handel en vertier, als mede

over het ondragelijke systeem der tegenwoordige regering, en het antwoord, dat zij hierop ontvingen, namelijk het afzenden van verschillende corpsen artillerie in alle rigtingen der provincie, om het volk met dwangmiddelen in toom en aan den wil der regering onderworpen te houden. — En door welke lage, snobde en schandelijke hulpmiddelen hebben de zoogenoemde unionisten TIELEMANS cum suis, in de laatste dagen, het wankelend gezag der regering, niet trachten te herstellen, en de morrende partij, die voornamelijk tot eene zich meer en meer uitbreidende oranje-partij was aangegroeid, schrik zoeken aan te jagen, en, ware het mogelijk, geheel te verdelgen, om de alles afdoende rede, dat, bij den triump der weldenkenden, en naar eene betere orde van zaken verlangenden, zij natuurlijkerwijze tot het niet zouden terug keeren, waaruit zij zijn te voorschijn gekomen, en hun rijk van zelve zou instorten. Of zijn de ongehoorde plunderingen te *Brussel*, *Gent* en *Luik*, nagenoeg op het zelve oogenblik voorgevallen, geene sprekende bewijzen, dat niet de kwaadwilligheid van een verblind graauw, maar wel bijzonder en alleen de opstokerijen van slechthoofden als TIELEMANS en consorten, die hebben bevorderd, en in het geheim bestuurd. De Belgische dagbladen, met name *l'Emancipation* en *le Belge* geven zulks duidelijk te kennen, en doen de bestaan hebbende gruweldaden als een noodzakelijk kwaad voorkomen. De bevolking van *Luik*, bij den

den aanyang der revolutie, zoo revolutionairgezind, is thans van gevoelen geheel veranderd. De ontevredenheid over de verkiezing van SURLET DE CHOKIER tot Regent vermeerderd de ontevredenheid van het meerderdeel der Belgen schier van dag tot dag; want het morele gezag van een' man, wien zijne eigene oppositie-kollega's uit *Luik* en *Limburg* eens den bansworst der tweede kamer noemden, is weinig geschikt, om het volk eerbied en ontzag in te boezemen. De liberalen honden hem voor zeer ongeschikt, om aan het hoofd eener natie te staan, en dien men alleen gekozen heeft, opdat andere volksmenners, des te gemakkelijker, onder hem hun doel zouden kunnen bereiken. De geestelijken daarentegen duiden de nederlaag door MERODE, bij het verkiezen van SURLET, geleden, zeer ten kwade, en de bedreigende taal, die het adres van DE GERLACHE (hun orgaan) aan den nieuwverkozen regent bevatte, en door den vice-president van het congres met zenen in het oogloopenden nadruk werd geuit, werkte zoo sterk op den Heer DE SURLET, dat hij den gegeven wenk verstond, en den gevaarlijken mededinger, door deszelfs benoeming tot voorzitter van den ministerieelen raad heeft zoeken te ontwapenen. — De verkiezing van den tegenwoordigen Belgischen regent is met regt een appendix geworden van den lof der zothed door DESIDERIUS ERASMUS geschreven. Maar beschouwt men de zaak van eenen tegenovergestelden kant, dan

gaat er een geheel ander licht voor ons op; dan komt die benoeming en verkiezing ons als een hulpmiddel door *Frankrijk* in het geheim aangeprezen en bevorderd voor, om tijd te winnen, tot dat de gunstige gelegenheid zal daar zijn, om, hetzij door den oorlog, hetzij door deze of gene staatkundige sehikking, *België* met *Frankrijk* te kunnen vereenigen. — En dit alles wordt ons duidelijker, als wij onze aandacht vestigen op de menigte Franschen, die thans weder naar *België* zijn komen afzakken, en het oponthoud van DE POTTER in *Parijs*. Deze vroeger te *Brussel* in triump binnenkomende, en door het volk vergoodde republikein, moge naderhand den voet geligt zijn door de tusschenkomst der priesterpartij, waarvan hij een besliste vijand is; werkeloos houdt hij zich in *Parijs* niet op, en, hoezeer wij ook zijn gehouden gedrag versoefjen, en hem als een' eigen grootheidzoeker beschouwen: hij is zichzelven geëlijk gebleven; hij was en verklaarde zich steeds een allerijverigst republikein, en is het nog, en zal geen pogingen onbeproefd laten om zijn doel, langs welke wegen ook, te bereiken. — Maar de Mogendheden schijnen eenen geheel anderen weg op te willen. Hebben de Belgische hoofden verklaard, zich aan hunne protocollen niet te storen, en te zullen volvoeren, wat zij (niet zoozeer voor het belang van het volk, als wel voor hun eigen ik) noodig en onvermijdelijk achten: *Engeland* heeft, zoo men zegt, eene vloot gereed, om hen te dwingen tot

tot het volgen van den wil der Europeſche opperhoofden; en Pruiſſen een leger aan de grenzen, dat hen in toom zal houden, of, gezamenlijk met Albion, zal noodzaken tot het opvolgen der protocollen. — Wij leven nog in het duister, wat de uitkomst van dit alles zijn zal; en niemand, zelfs geen der gekroonde Hoofden kan met zekerheid beſiſſen, hoe de ſtrijd tusschen Jacobinismus en ware volksvrijheid zal uitvallen: dit echter is ontegenzeggelijk zeker, en de ondervinding van alle eeuwen heeft het bevestigd, dat er eene Voorzienigheid bestaat, die het lot der volken beſtaurt, en uit het kwade het goede doet geboren worden; dat het licht over de duisternis eenmaal moet zegepralen, al verkeerren wij ook nog in een' nacht van zielverontrustende onzekerheid; dat, hoe krijgszuchtig de geest van het kwalijk gezinde gedeelte der Belgische bevolking, ten opzichte van ons vaderland ook zijn moge, onze nationale veerkracht in allen deele beſtand is, om den hevigſten aanval volkomen te wederſtaan; dat ons land, door eendragt, vroeger, een onverwinnbare vesting, zulks, God lof! nog is; en Hij, die het eens van de geweldadigſte overheerſching bevrijdde, en na een' ſtrijd van tachtig bange jaren, tot nooit te yoren gekenden luister bragt, over een volk waakt, dat naar de heiligſte grondbeginselen, die van deugd en regtvaardigheid, handelt. Dit is zeker, met betrekking tot ons land, want bij ſtaatkundige beſchouwingen,
be-

Behooren wij hoofdzakelijk op onzen eigen toestand te letten, en te zien, wat wij van den gang onzer eigene zaken, in een' tijd van algemeene volkswoelingen en beroeringen te vreezen of te hopen hebben — dat wij op een' regeringsbestuur veilig mogen vertrouwen, hetwelk met Oud-Nederlands bestaan en welvaart het altijd welgemeend heeft; dat wij volksvertegenwoordigers bezitten, op wier vaderlandsliefde en beproefde trouw wij gerust kunnen zijn; mannen, die nog onderdaags proeven hebben gegeven hunner rondborstigheid en geoffende kennis van zaken; mannen, die door ervaring en vastheid van karakter, de achting der natie volkomen waardig zijn; en zich door geene hersenschimmen van gewaand volksgeluk en valsch liberalismus laten verblinden, noch door eene ultramonarchale stelselzucht van hunne aangenomene grondbeginselen laten afbrengen; in één woord, representanten, die, zoodra het tijdstip daar is, onze constitutie op grondslagen zullen vestigen, duurzamer dan zij tot hiertoe was, en nooit eene wedervereeniging met eene natie zullen dulden, wier karakter en zedelijke waarde met die van het Oud-Nederlandsche volk niet slechts in volkomen tegenspraak zijn, maar altijd de grootste botsing moet te weeg brengen.

Oefenen wij dan in deze benarde oogenblikken ons geduld, en halen wij den band van eendragt en ware nationaliteit meer en meer toe, die de zeven

ven vereenigde provincien omvat; getroosten wij
ons, voor het dierbaar vaderland, nog een' tijd
lang, die opofferingen, welke gevorderd worden;
en vestigen wij, hoe donker de toekomst ook zij,
onze hoop op Hem, die ons vaak uit de grootste
volksrampen redde!

Ja, **Broeders!** onze hoop zij trouw op Hem gericht,
Wiens onverwinnbare arm geen magt der hel doet wiken:
God schraagde in strijd bij strijd der vadren heldenmoed,
En zal hun waardig kroost zijn' bijstand staag doen
blijken.

Zoo lang de ware deugd in 't *Neêrlands* harte woont,
Blijft *Neêrland* 't plekje gronds door 's Hoogsten hand
beveiligd;
't Werd vruchtloos niet door 't bloed van 't edel voor-
geslacht
Aan reine vrijheidsmin en gods vrucht toegeheiligd!
Door eendragt werd het groot en vrij!
Dat steeds die leus ook de onze zij!

AAN-

AANTEKENINGEN

BETREKKELIJK

TWEE BERUCHTE BANDIETEN.

Onder de vroeger door Koning **WILLEM** met weldaden en gunsten overladen Belgen; maar wier verschuldigde dank in de snoodste ondankbaarheid jegens den besten Vorst is ontaard, bekleedt, om niet van eenen **DAINE** te gewagen, de beruchte gewezen Referendaris **TIELEMANS** eene eerste plaats. Hij is geboortig van *Brussel*, waar zijn vader in de hoogstraat een nog kleine broodbakker is. Door Belgischen wind, aan Zijne Majesteit den Koning als een groot vernuft gerekommandeerd, liet deze hem op deszelfs kosten verder studeren, en werd hij als Referendaris aan het ministerie geplaatst. Zijn verraderlijk gedrag jegens ons gouvernement is kenbaar uit het criminele proces, ten zijnen nadeele uitgewezen, en uit zijne correspondentie met **DE POTTER**. En dat gedrag is hij volkomen gelijk gebleven, door zich aan het hoofd eener zoogenoemde

de nationale associatie te stellen, ter handhaving der eeuwigdurende uitsluiting van het Huis van *Oranje* van den Belgischen troon; maar ook, hetwelk geen geheim meer is, ter aansporing en bevordering der jongste ongehoorde plunderingen te *Brussel*, *Gent*, *Luik* en *Antwerpen*, der woningen van hen, die der herstelling van het *Oranje* - bestuur zijn toegedaan, een' maatregel, in allen deele gelijk staande met de kunstgrepen van het beruchte schrikbewind te *Parijs* in 1793. En zulke snoodaards maken nog aanspraak op den eer naam van ware liberalen, daar zij geen en anderen verdienen dan dien van ellendelingen, wier bandelooze eigenhaat en zucht naar heerschen, niet, zoo als wij reeds vroeger aanmerkten, om het heil van hun vaderland of dat van het Belgische volk te bevorderen, alleen de drijfveren hunner staatkundige bemoeijingen zijn.

Als wij de geschiedenis van dezen jammervollen tijd met die der Spaansche overheersching en volksverguizing vergelijken, dan komen de huurlingen van *FILIPS* ons nog in een helder licht voor bij de huurlingen van het Belgisch gouvernement. Bij de eersten waren het voor het grootste gedeelte slechts vreemde krijgsknechten, in Spaansche dienst, en doorgaans buiten toedoen van derzelver bevelhebbers, die, door gebrek en behoefte gedrongen, omdat het Spaansche gouvernement de hun verschuldigde soldij niet behoorlijk voldeed, zich aan het uitplunderen van vermogenden Nederlanders schul-

schuldig maakten; de laatsten, door eene razende factie-zucht gedreven, rooven de bezittingen hunner eigene landgenooten, en vernielen de fabrieken, die duizenden brood en arbeid opleveren; ja, verwoesten en ontvolken, onder het masker der liberteit, zoo als zij zich uitdrukken, een vaderland, waar zij de gezegende vruchten van een gematigd en verlicht regeringsbestuur mogten inoogsten.

Een tweede en niet min beruchte deelhebber aan den Belgischen opstand is de befaamde KESSELS. Deze kwam, gedurende de Fransche overheersching, met zijn vader en verdere betrekkingen, uit *Vliersbeek*, een gehucht in de Meijerij bij *Boxmeer*, in *Amsterdam*, en vestigde zich met der woon op de Achtergracht, waar hij een zoogenaamd ronselhuis hield, en bij de eerste conscriptie, onder het prefektschap van DE CELLES, rentplacanten leverde tegen grof geld. Deze zijn zoon nam later dienst bij de artillerie, en leidde eene verkwistende levenswijs, maar raakte hier weder van af; vervolgens werd hij als ambtenaar geplaatst in de provincie *Noord-Brabant*, te *Baarle*, of *Baarle Hartog*, thans genoegzaam bekend door de strooperijen der Belgische roovers. Hier leefde hij in toemellooze overdaad, en maakte zoo veel schulden, onder anderen bij den wijnkooper R., in *den Bosch*, dat hij zich nauwelijks wist te redden. Maar het bedriegelijk beboeten en executeren van eenige belastingschuldigen, verschatte hem

hem een gewenscht voordeel, en hielp hem in zijn benardten toestand. Dan, heerscht vijfjarige meesters en de onregtvaardig beboetten, klaagden den belangzuchtigen ambtenaar aan, en de arme man werd naar het *cours d'assises* te Antwerpen vervoerd. Bij de eerste zitting kwam hij, gelukkig door intrigues daar niet voor, en bij de volgende wist hij, door een conflict, zich zelf voor de geopperde aanklagt te dekken. Hij ontving zijn ontslag, doch werd, kort daarna, controleur der convoijen en licenten te Obstande, waar hij zijne oude verwistende levenswijze weder met vrucht hervatte. Door overdrevene excessen verloor hij ook dezen post, maar de fortuin bleef haar heveling gunstig, en de wafwach, als door een wonderwerk op het strand geworpen, werd hem eene nieuwe goudmijn. Nu vierde hij zijner zucht voor praal en weelde den raimen teugel. De koninklijke residentie en het rijke Amsterdam, werden dienstbaar ter bereiking van zijn wingierig doel, schoon hij bijna het ongeluk had, in laatstgenoemde stad, voor schuld gevangen gezet te worden. Maar hij, die eenmaal voor aardische grootheid geboren is, ziet eer de wereld dan zijn eigen heil vergaan. Neêrlands Koning werd zelfs de beschermmer van den met rampen en leed onophoudelijk worstelenden gelukzoeker, en geldelijke hulp stelde hem in staat, om te Voorburg een buitengoed te betrekken, en met vier schimmels en prince te rijden. Zelfs Parijs bleef door hem

F

niet

K. 6684

VADERLANDSCHE

HARPTOONEN,

VOOR MIJNE

Lot- en Leedverwanten.

DOOR

G. A. C. W. MARQUIS DE THOUARS.

Te AMSTERDAM, bij

A. V I N K.

1830.

Laat vrijheid, welvaart, vrede, en eendragt bij ons wonen ,
Dat Neerland's volk zich nooit voor eenig volk verneêr' ,
Zijn haat aan juk en boei en vreemden dwang blijv' toonen ,
Maar met te meer ontzag, o God! Uw wetten eer'!

C. LOOTS.

E 509369642

AAN DEN KONING.

*Heere der heirscharen! welgelukzalig is
de mensch, die op U vertrouwt!*

Psalm 84 : 13.

Ja, daar staat gij, mijn Vorst! turende op wrakken des voorspoeds,
Op die der schansen van rust, vrijheid, en vrede der ziel! —
Ja, daar staat gij, o Vorst! met het rouwkleed des weemoeds omhangen,
Daar aan de kroon van uw rijk, o Koning! een parel ontviel.

Blijve uw volkslievend gemoed de schatkist der eêlste bedoeling,
't Klopt' voor den Vader omhoog, daar het op Hem slechts vertrouwt;
Bij den rond-raatlenden donder, of bij het zacht-lisp'lende windje,
Op Zijne liefdrijke hulpe, en reddenden bijstand ook bouwt.

Ja, Hij, de God onzer Vaadren, laat zijne kindren niet kwijnen:
Daar wij verrotten, is Hij in de spelonken van 't graf,
Even als waar wij verheugd vrolijk op 't rozenplein hupp'len,
Als waar de tweespalt ontwaakt, wrevelzucht zwaait met haar staf.

Lang mogt, o Vader des Lands! rustig uw' slapen versieren
De ongeschondene kroon, stralende rein als de zon,
Die, bij de ontzwachtling der aard, het kabb'lende beekje begroette,
Blinkend met majesteit als der van vreugde onuitputbare bron

* * *

De sikkel van d'onspoed, mijn Vorst! die ons zoo grieved doorvlijmde,
En u des nachts in den slaap menigen traan nog ontwingt,
Biedt u een toetsteen, waaraan ge uw' getrouwen thans kunt beproeven,
't Beekje verraadt toch de reinheid der bron, waar 't nat uit ontspringt.

O Koning WILLEM! heeft eens de zon van uw kommervol leven
Geschenen met stralenden gloed voor een ondankbaren grond,
Dat dan de Hemel u 't hoofd in 't Westen met purper omzooome,
Pralend' met goudgeel topaas in dien golzaligen stond!

Dat eens die zinkende zon stervend' nog vonken moog strooijen,
Voor het *dan* kwijnende volk. — Dat ge in een slaapwolk gehuld,
Koning! niet eerder ontwaakt, dan door den harptoon der Eng'len,
Of door der zaligen lied, dat steeds den hemel vervult!

VADERLANDSCHE HARPTOONEN.

Wie is hij, die 't Heelal doet knielen
Voor zijn onwinbare overmagt;
Die wellust ademt bij 't vernielen,
En de eeuwen als één polslag acht?
De moord zit op zijn sikkeltwagen;
Verwoesting wenkt zijn konings-staf;
Paleizen stuiven weg als kaf,
Voor d'adem door hem voortgedragen.
Hij snuikt het knellend rijksg gebied
Der Dwingelanden dezer aarde,
Vertrapt hunne ingebeelde waarde.
Als onze voet de grasscheut-spriet.

Wie is hij, die een knods kan dragen
Uit al der bergen ingewand
Te zaam gesmeed door mokerslagen;
Die knarst op een verstaalden tand?

Wie is hij, in den stond geschapen
Toen d'Eeuwge door één ademtocht :
„ Er zij licht ! ” de Elementen wrocht
En hem vernieling gaf ten wapen ? ! —
Het is de grijs gevlerkte tijd ;
De nooit geziene heap ontgleden ,
De ontzagbre dragt der Eeuwigheden ,
De Lastbrief onzer sterfelijkheid.

Hij kleppert met metalen pennen ,
Hoe vreeslijk 't in elks'ooen bromt :
„ Wilt u aan 'tuur des doods gewennen
„ Voor nog mijn jongste broeder komt !
„ Ik ben de wijzer der sekonden ,
„ De veder , die het nurwerk leidt ,
„ Wiens radewerk den slag verbreedt ,
„ Den klokslag aller stervens-stonden.
„ Verwelking wordt door mij gezaaid ;
„ En 't roosje , sleeds de keur der bloemen ,
„ Wordt door mijn zeis , die allen doemen ,
„ Gelijk de distel weggemaaid.

„ De aard' siddert voor mijn norsch gelaat ,
„ Waarop vernielings vuurgloed staat
„ Te flikkren met ondoofbre vonken ;
„ Wie mijn ontembre magt bespot ,
„ Diens leven heeft vergeefs geblonken ,
„ Verga ! wenkt hem het dreigend lot ! ” —

Neen , Tijd ! we ontvlieden nooit de roede ,
Die snerpnd in uw vuisten snort ,
Daar 't vócht , dat uit de wonde bloedde ,
Langs rookend puin als stroomen stort.

Gij wierpt Kaldeaas Hoofdstadsmuren
 Omver, tot stuivend asch en puin,
 Verschopte er 't standbeeld van arduin,
 En 't geen er de eeuwen kon verduren.
 Gij vlechtet Sions tempeltrans;
 De pest trad voor uw ijz'ren scheenen,
 De aloude heuv'len zonken henen
 En schrik vlocht u een zegekrans.

Gij plant naar eigen wil uw struik:
 Hier giet gij 't gift in 's levens kruik;
 Één wenk, — de helsche toortsen zwieren
 Van tweedragt, weerspalt, woest geweld, —
 Ge ontrolt de purpr'en krijgsbanieren
 En 't welig woud ligt neêr geveld.

O tijd! met nooit gemeten schreden
 Stapt gij naar 't oeverlooze meer,
 Torscht eeuw bij eeuw op de ijz'ren leden,
 En brengt ons geen seconde weêr.
 Maar rampen, rampen, waar we op staren!....
 Gij delft mijn vaderland een graf,
 En schudt zijn vrije wieken af,
 Gelijk een boom de dorre blaâren.
 Ge ontsluit op nieuw den oproerstroom
 Die, eens ontgrendeld niet te dwingen,
 Voor Neêrland vijftien zonnekringen
 Geketend lag aan d'ouden zoom!

Ontferming, o geduchte tijd!
 O spaar de halmen door de vlijt

Gezaaid in de omgeploegde voren
 Des gronds, de parel van deze aard,
 Die uit het hart der zee geboren
 Steeds als een parel werd gespaard.

Vergeefs, vergeefs, o vrucht van 't strand!
 Mijn ongelukkig vaderland!
 Hij geesselt met een bondel roeijen. —
 Hij houdt de gieter in zijn vuist,
 Gij ziet met bloed uw kruin besproeijen,
 Uw eerezuil in 't stof vergruisd!

Gelijk een ree zich ziet verstooren,
 Daar 't vreedzaam 't grasscheuttopjen scheert,
 Op 't schallen van den jagershoren,
 En dan in trillende angst verkeert;
 Dan als een bondel bliksemstralen
 De heuv'len neërschiet naar het woud,
 Fluks in het digtste kreupelhout
 Zich schuil houdt; — dan vliegt door de dalen,
 Waar 't bonzend hart van 't weerloos dier,
 Op nieuw ontsteld, aan rappe beenen
 Schijnt snelle vlegelen te leenen,
 Tot wapens tegen 't woest getier.

Zoo ook gevoelt het, Landgenooten,
 Nu Leedverwanten! — ziet haar lonk,
 Die, als een straal uit God gevloten,
 Op 't zuchtend Neêrland nederzank;

Die zilte dauw ontvloeije u vrij
 Als tintelende waterdruppen;
 En wie, wie kan het leed verkroppen
 Bij 't zien der dofste rouwkleedij!
 Ziet Neêrlands Maagd! — De haarvlecht los
 Komt zij u snikkende begroeten,
 Gelijk een roos, wier blaadr'en-dos
 In 't veld verstrooit voor 's wandlaars voeten.

Daar staat zij! kent uw' maagd, Batouwers!
 Uw schutgodes, mijn Vaderland!
 De gouden lok zwiert langs haar schouders,
 De olijscheut glimt in de elpenhand!
 Gesmolten parelvormen vloeijen
 Als afgedruppeld bergkristal
 Van rein ontwelden waterval,
 Die 't bleek, onthutst, gelaat besproeijen.
 De dauw van 't bigglend tranenvocht
 Hangt aan de neêrgerukte lokken,
 Verzilverd glinstrende op de vlokken,
 Ten spel van droefheids ademtogt.

O werp die zilte bange tranen,
 Uw parelsnoer, op aard' vrij neêr!
 Laat vrij dat nat den uittogt banen
 Of heeft de bron geen vochten meer?
 Dat nat, uit de oude wel gesproten,
 Stoll' op het blanke perzikdons;
 De droefheid overstelpt ook ons,
 Als op uw stam geënte looten.

Zoo staat gij, 't rouwkleed om de leden,
Uit hagelwit albast gevormd,
Door woelzuchts adem fel bestormd,
Die 't waas ontroofde in 't hachlijk heden,

Gelijk een bruid, met 't kleed omhangen,
Dat versch gevallen sneeuw gelijk,
Met ochtend-glansen op de wangen,
Waarmeê 't bepurperd oosten prijkt, —
Bij sombere avondscheemrings-nevelen
Om den getrouwen minnaar schreit,
Die 't barnas aangespt tot den strijd,
Geen maanlicht 't donker op komt hevelen;
Zoo hangt uw hoofd als 't roosje neêr
Dat, door des hemels nat beladen,
De treurende satijnen bladen
Ziet bukken voor 't onstnimig weer.

Wie zal die bron van 't kwade stoppen,
Den Tijphon keetnen in zijn krocht? —
Wie 't helschgesmeedde plan verschoppen,
Dat weêr de geest des afgronds wrocht!
Op, Barden! smoot den toon niet langer,
Bergt niet in de aarden kruik uw schat:
Schouwt 't opgerolde olijvenblad,
Van knagend wormgebroedsel zwanger.
't Verschiet wordt zwarter, 't harte banger; —
De storm rukt aan, en Neêrland zucht,
Daar 't alles voor zijn vrijheid ducht.

Vergeef mij in dit dreigend uur,
O Neêrland! gunstling der natuur!

Daar de ingewijde zangers zwijgen,
Dat ik, op 't bast van boschboomtwijgen,
Mijne aandacht aan de jammren huw,
Die u, mijn vaderland! bedreigen
En siddrend voor Megara gruw!

Niets kan de magt des Tijds verbreken;
Hier schiet der Reuzen magt te kort:
Die, voor het ijs'ren lot bezweken
Verwonnen in zijne armen stort.
Geef Oudheid! geef uw zoon, Alkmene!
Den Simson zonder wederga;
En dat bij 't vreeslijk feit besta! —
Vergeefs! de Schepper heeft er geene.
De tijd ziet zijn' onwinbre kracht
Eens als een ademtogt verdreven,
Waar de Eeuwigheid hem zal doen sneven,
En domplen in een stikdonkren nacht.

Zoo ziet, bij 't eenzaam omeddoolen,
De Wand'laar de almagt van den vloed,
Wiens wel, in mist en nacht verscholen,
Door de Alpenbronnen wordt gevoed.
Zijne aad'ren, 't berggraniet ontvloten,
En overschrijdende elk hun zoom,
Vereenen toch den achtbren stroom,
Die fier langs vaderlandsche zoden
Zijn dartle golven zwalpen laat,
Waarop de waterburg-paleizen
Zich sling'rend beurtlings dalen, rijzen,
Of klotsend langs den oever slaat.

Zoo ziet hij, door den angst bekropen ,
 Als een orkaan dien vloed bestookt,
 En dijk en dam en bolwerk sloopen ,
 Daar de afgrond woedend bruischt en kookt. —
 Rivierkasteel en kielen zwoegen
 Rondom op 't vreeslijk zwalpend nat ,
 Dat langs de vruchtbre streken spat ,
 En blijven 't watervlak beploegen ; —
 Schoon 't noodschot door de ruimte boort ,
 Bruischt de oude Rijn naar Katwijks stranden
 Waar hem de geesel valt uit handen
 Zijn' magt zich in de zandkil smoot.

Zoo zien we ook, maagd van Nederland !
 U, daar ge uw grootschen haarsierband
 Wanhopend rijt uit blonde tressen ,
 Die , vonklend met topazen gloed ,
 Haar gloed in verschen dauw zal lesschen
 Bij 't drupp'len van het heldre bloed.

Om u slechts tokkel ik de luit ;
 Gij dringt me een' toon ten boezem uit :
 Die toon komt traan bij traan verdringen ,
 Men noem' 't gepiep of worstelwerk ;
 Natuur leert me onverbasterd zingen ,
 't Gevoel doet mij de snaren dwingen
 En 'k waag een schrede in 't kunstenperk.

Aanschouwt uw Leeuw ; hij schudt zijn manen ,
 En krult ze hoog, mijn Vaderland !
 Met hem moogt ge u steeds veilig wanen ;
 Hij wet op nieuw den stalen tand.

Zijn kracht, die d'afgrond eens deed koken,
Neptuun bedwong op 't pekelveld,
Temt nog des Luipaards woest geweld
Hijena's, die hier onrust stoken.
Hij strekt zijn klaauw uit, slaat hem fier
Den Argus in zijne ingewanden,
En voor zijn welp in woede aan 't branden,
Stait hij het Lijbisch woudgetier.

Het labbreënd koeltje woei , en wapperde op de stroomen ,
 En kuste 't 't weemlend blad der hooge popelboomen ;
 Het beekje vloeide langs den duur gekochten grond ; (stond .
 't Was vrede en welvaart steeds , waar Neêrlands standaard
 Daar 't baardig halmenstroo , bezwangerd door Gods zegen ,
 Golfde op den tengren steel den scherp en sikkel tegen ,
 Naarw had de maagd der vork de laatste garf geboon
 Of vlocht bij 't landlijk lied de Cyaniden-kroon .
 En weelde en vreugde , door geen nachtljik floers omtogen ,
 Klonk in des veldlings lied , straalde uit der maagden oogen . —

Ja , rust en vrede troonde alom in 't Vaderland :
 Gelijk van 's Hemels Zon in 't ooster morgenland
 De lichtstraal daalde en die van tijm en lotusblaären
 Den eersten dauwdrop zoog , klonk 't wiegelied der jaren
 Door 't lucht-orkest , gestemd aan 's Eufraats zilvren stroom ,
 Die niet de keetnen voelt van Wolga's killen zoom ,
 En nooit in 't daadlen woud , om bladerlooze takken ,
 De diamanten korst in parelvorm ziet pakken ;
 Noch 't stuivend eiderdons , veelvormig zaamgebreid ,
 Dat zijn gewolden vlok uit Eng'len wiek bereidt ,
 Met glinsterende tooi op 't aardrijk neer ziet zijgen ,
 En 't kleed des Eeuwgen hangt om kaal geschoren twijgen .
 Zoo kalm zoo rustig was dit land met have en Vorst ,
 Die , als Europa's trots , den zachtsten scepter torst . —
 Op eenmaal komt een storm dit vreedzaam land begrimmen ,
 En drijft de neulen zaam aan de ochtend-ooster-kimmen ,

Jaagt 't wolkgespan verwoed door 't ruim van vlakke en hof,
 Daar zijn vernielings-aam de bloem reeds blies in 't stof,
 Waar hij het kruid verschroeit, de slang met kronkelkringen
 Bij 't spinnen van haar list in 't schuiflend wervelwringen
 Laat rusten onder 't loof der zacht fluweelen blaân,
 Om de angel onverwacht het diepst in 't hart te slaan;
 Maar naauwlijks vlugt Auroor voor Febus' zonlichtglansen,
 Gelijk voor haar 't gestarnt des nachts van 's hemels transen,
 Daar de amathijsten tint 't satijnen kleed omzoomd
 Van haar saffieren trans met stralend goud omstroemd:
 Of ijlings, bij den gloor van 't hemellicht-doorschijnen,
 Weeft wolk bij wolk zich zaam tot schemernachts-gordijnen,
 Daar 't vale bruine kleed, dat hun tot mantel strekt
 Om heuvelklingen hangt, der bergen top bedekt,
 En 't lieve Vaderland een Ilias van plagen
 Op den gebogen rug als banneling moet dragen. —

De orkaan dertweespalt brult, breekt dondrend uit zijn krocht,
 Loeit moord of slavernij in éenen ademtocht.
 Zweeft met de rampfool des afgronds ginds en weder,
 En schiet, als demon des verderfs, op Neêrland neder.
 Bestookt het ingewand des aardrijks, beukt den vloed,
 Die 't kokend, bruischend schuim ten hemel spatten doet;
 Tot in het hart benard, door 't breid'loos winden-hollen,
 Zijn baren steeds verbreedt, en over 't land doet rollen.
 Hoe ook door kunst en vlijt zijn zoomen zijn omschanst,
 't Gevleugelde verderf, dat op zijn golven danst,
 Bekreunt zich aan geen dam: niets kan zijn vaart betoomen;
 Hij giert en huilt door 't zwerk, en zweept de ontbonden stroomen
 Langs 't goudgeel golvend graan, 't geen 't zwanger hoeft verbeurt,
 Meedoogloos door den vloed ten afgrond wordt gesleurd.

Dat wrocht de woeste stroom der burger-heerschzucht-schreden ,
 Ontsierend' berg- en dal- en veldbekoorlijkheden ,
 't Halmbarend akkerland vervormd in woestenij . . .
 Treur, treur, mijn vaderland! die akkergrond zijt gij!

Ach reeds blaast de nijpende adem van het killen noorden rond ,
 En verwoesting en verschrikking waart nog langs den stoppelgrond.
 Vogels jammren in den morgen op den dorren berkensprank ,
 En het zeisje tijlpt verlaten op den naakten popelrank.
 Raven krassen in de wouden 't alleraak'ligst doodeulied;
 Alles is in rouw gedoken , treurt om 'tdroevig bang verschiet.
 Ach , een woeste stoet schoolt zamen als het wier op 't spiegelruim ,
 Door de Voorspoedszon verdarteld. 't Godonteërend pligtverzuim
 Zal de Vorstenschendenaren snerpen in den jongsten dag
 Om 't bezoedelde geweten , als des noodlots rottingslag! (driet.
 't Stormt nog onrust , 't dondert zorgen , 't bliksemt krenkend zielsver-
 En verwoesting en vernieling is 't wat ons deez' tijdkring biedt.
 Prangend leed doorpriemt het harte van den Koning ons zoo waard ,
 Maar hij blijft den moed bewaren , tot bewondring van heel de aard.
 Schoon met ingebogen leden en een kroon met floers omhuld ,
 Torst hij thans den looden schepter , zwaar met Vorstenzorg verguld.
 Wrok en veete en miltzucht-streken hebben 't snoodat kabaal gesmeed ,
 En zijn hers'nen zuf gewiegeld , door de smart alleen omkleed.
 Zie het zich in tranen baden 't zwaar geschokte fijn gevoel :
 Luchtkringswalmen dragen kreeten , uitgegild bij 't moordgewoel ,
 En de brakke tranenvloeden hebben 't purper lang doorweekt ,
 Stroomen , waar van 't vaderharte 't zuchtend kroost om hulpe smeekt.

Vlammensnuivende genetten knabb'len op beschuimden stang ,
 Hupplend met geleerde hoeven vliegen ze in den woesten drang : —

Gloeiende granaten sisten als de distels in den wind,
 Als 't geruisch der korenairen , die de jeugd tot garven bindt.
 't Brandend wraakzwaard vlood de schede ,werdeen snijdend moordgeweer,
 En de vloeibre purpren parels drupten met robijn glans neêr.
 Pas had Febus de aard ontnuchterd , of de schelle krijgsklaroen
 Deed de hellebaarden vlammen , kogels en hauwitsers gloên.
 Buskruid-wolken stegen opwaarts , en een bloedscharlakengloed
 Boorde door het sulfer-floerskleed ; schansen werden omgewroet ;
 Kogels snorden ; moordgeweren , en het bliksemend musket
 Hebben door de ontstoken vlammen Hoofdplaatsmuren omgezet.
 En de donder der kartouwen , raatlend rollend' langs ons land ,
 Was de schrikbre faam der woeling voor het overzeesche strand.
 Wachten werden overrompeld en verschalkt met looze list :
 Als in 't bloemenperk verscholen de adder onder rozen sist ,
 't Bloemenmeisje beeft en siddert , diep gewond door de eersten beet
 Die het reine bloed vergiftigt , hart en nerf en nier doorvreet.
 Ach , de onlijdelijke moeder van die grieven , van ons leed ,
 Was de miltzucht , die deschakels nog voor de eigen keten smeedt !

Zoo — zoo wordt uit smeulende assche vaak een vonk nog opgeraakt ,
 Die , met ijver aangeblazen , straks in laaije vlammen blaakt ;
 Knettrend 't rieten stulpje neêrploft , op de vleuglen van den wind
 Door 't benard gehucht gedragen , mensch en have en vee verslindt.

Gelijk een bergbeek-sprankje , onmerkbaar door de sprietten
 Van 't grasrijk weiland sluipt , naauw merkbaar voort blijft vlieten
 En slangkringsvormen maalt in 't bukkend klavergras ,
 Waar steeds een kalme rust de vreugd van 't landvolk was ; —

Op eens door regenvloed, geperst uit zwarte wolken,
 Daar 't vliegend noodweer daagt uit 's afgronds diepe kolken,
 Al meer en meer verbreed, tot kwistens toe gevoed,
 Zich nieuwe voren baant, diep als een bergstroomvloed,
 Zijn baren schuimen doet door razernij bestoken,
 Door stroom bij stroom versterkt, hun oevers uitgebroken,
 Schrikwekkend voortbruischt met verwoesting in zijn vaart
 En... eens een murm'lend beekje, een geessel wordt voor de aard.

Zoo zien wij ook den vloed des oproers zich vergrooten:
 Gelijk de donzenvlok, ten bergspits afgestooten,
 Die, warlende op den wind, als sneeuwklomp 't dal genaakt,
 Daar dond'rend neêrploft, 't al tot schrik-spelonken maakt.
 Een zandkluit, achtloos in een waterplas gesmeten,
 Vormt eerst een' kleinen kring, dien naauwlijks 't oog kan meten,
 Doch breedt zich meer en meer in cirkelvormen uit,
 Verbreedt den omtrek steeds waar 't starend oog op stuit.

Ontrolt de orakelblaas der menschheid, kunstwaardeerders!
 Geef, graauw gevlerkte Tijd! geef Neêrlands smaak-verreëders
 Het eeuwental terug, 't geen 't Vaderland ontvlood,
 Opdat der Vaadren strijd — opdat hun grootsche dood
 Voor Godsdienst, Vrijheid, Vrede en eigen haardsteêwanden
 Weer de oude heldensprank in Neêrland doe ontbranden.
 Maar neen, der Vaadren rust zij niet in 't graf gestoord,
 Neen, geef ons niet terug, wat de eeuwigheid behoort.
 Smaakt vrij de zaalge rust, nooit overwonnen loten
 Van VADER WILLEM, lang in de urn des stofs gesloten;
 Maar, Dichtgeest, die 't heelal — den afgrond — zelf doorboort,
 't Verleedne weer herroept, het pad der toekomst spoort,
 En op de blanke wiek des Cherubs weggedragen,
 Het grondgeheimenis der toekomst af durft vragen,

Der tijden ommezwaai aan uw geheugnis huwt, —
 Zweef, zweef door 't blaauw azuur, van Febus' gunst omstuwd;
 Stijg opwaarts, sla uw blik in toekomst en verleden;
 Daal, toon aan 't Vaderland 't geen d'eeuwvloed is ontgleden.

En gij, mijn voedstergrond! dat mijn gewaagde vlugt
 Om u, om u alleen door reiner etherlucht
 Op vleuglen des gevoels wilvaardig ondernomen,
 Geen tuimelenden val ten afgrond moge schromen;
 En, zoo ik vallen mogt, verpletterd naar beneên,
 Nog in dien bliksemvaart, wegs meltende in gebeên,
 Voor u, mijn Land! waar ik het levenslicht zag gloren,
 Dan zij dien schrikbren val één' enkle traan beschoren; —
 Ik vraag geen krakend loof uit Mavors' lauwerkroon,
 Maar slechts één bloempje op 't graf van Neêrlands helden-zoon!
 En bij de breede schaar, die voor u toog ten strijde,
 Bedek' mijn grafterp slechts een handvol groene heide,
 Besproeid met paarlen-daauw van Neêrlands maagdenstoet,
 Die op dien plek welligt een enkel roosje voedt.

Welaan, mijn Muze! dan den *kruistogt* ondernomen,
 Moog 't golvend zonnegoud langs zilvren veedren stroomen.
 't Gondlokkig voorhoofd blinkt, schudt met zijn stralentro
 En schiet zijn bundel reeds voor mijne voeten los.
 Het hemelmaatgeluid van gouden harpentoonen,
 En de orde en harmonij, 't geglinster van de kroonen
 Des straallichts uit de bron, die duizend zonnen vult,
 Blijft voor mijn starend oog met hemelfloers omhuld:
 De voorhangt rijst, — ik kniel; — de geest der menschheid nadert!
 Die 't diamanten slot me ontsluit, met geestdrift bladert
 In 't boek des noodlots, tot hij eind'lijk bij den tijd
 Een vouw legt, 't perkament ontrolt der eeuwigheid,

Waaraan de volmagtsbrief, eens aan den tijd gegeven,
 Gehecht was, door Gods hand met majesteit geschreven.
 Voor de Eng'len van zijn troon in maatmuziek gebragt,
 Werd, op des Eeuwgen wenk, dat toonbeeld van zijn magt
 Gejubeld; 't zang-orchest ontslaakte Halleltoonen,
 En door de sfeeren klonk van 's hemels glorie-troonen
 Dit lied: — „ Voor mij alleen, der schepslen Opperheer,
 Kniel 't menschdom in paleis of rietstroowoning neer!
 Geen sterv'ling muite op aard; hij leve in rust en vrede!
 Hij kniele neder, en mijne Eng'len knielen mede
 Met eerbied en ontzag; men huldige mijn naam!
 De donder loeit mijn magt, door de allersnelste faam
 Vooruit gevlogen, die, gedaald op sulferwieken
 Weldra heeft uitgediend, wen de aard bij 't morgen-krieken
 Des laatsten dags verzinkt en grijze ondankbaarheid,
 In ketenen gekneld, vergeefs om redding schreit;
 De tijd gestuit wordt, en uit 's afgronds warrelingen
 Het menschdom opgestaan, den eeuwgen lof zal zingen
 Van mij die niets verdelg, slechts menschen heil-bereid
 Door 't tortelbloed mijns Zoons voor de eindlooze eeuwigheid.
 Gij, Tijd! volbreng mijn last; verbreid hem bij de Volken
 En spel geduchte wraak aan huichlende outertolken; —
 Ga, leer de wereld, dat geen burgerheerschappij
 Die 's menschen waarde moordt, noch priestren veinzerij
 Ik ooit gehengen zal; — Ik de geregte straffer!
 Rijk in genade maar gestreng wraakverschaffer
 Voor mijn gezalfden en gewijden daar beneên!
 Vlieg, snel gewiekte Tijd! volbreng dien wil alleen!
 Ontbinding zij uw leus: vlieg met ontbonden teugels;
 Voer eeuwen in uw vaart, op ongeknotte vleugels,
 En wat er leven heet, naar 't rustpunt, dat u wacht,
 Sints de eerste morgengloor rees uit den eeuwgen nacht.' —
 Hier brak de zangtoon af, de gouden harpen zwegen:
 Een' stilte, als die des doods, als aan het graf ontstegen,

Zweefde in het maatloos ruim langs d'elpenbeenen wand. —
 Met bange ontroering slaat het hart voor Nederland
 Diens eengen sterv'lings, die in de opperhemelbogen
 Aanbiddend neêrknielt door verbeeldings alvermogen,
 Terwijl zijn schutgeest naakt, en 't scheemrend oog aanschouwt,
 Hoe hij met schuddend hoofd de kreukenplooï ontvouwt,
 Gelegd bij 't blad des Tijds, — de stamelende vragen:
 „ Zal dra een heilzon voor mijn dierbaar Neêrland dagen,
 Die 'tvochtig overkleed als floers in flarden scheurt,
 Wen zich 't goudlokkig hoofd uit Thetis armen beurt? —
 Of zal een' vale nacht stikdonker haar bedekken,
 En looden vlerken digt om 't hoofd te zamen trekken?
 Bij 'twieg'len van het brein, door pijnen afgesloofd,
 De laatste vonk der hoop geheel zijn uitgedoofd?” —
 Doen eensklaps 't dondrend woord der hooge Godheid hooren,
 Gelijk zij eenmaal klonk op Sinaï te voren,
 Op de adem van d'orkaan bij 't flikk'rend bliksemlicht
 (Ontzagverwekkend beeld met scherpgepunte schicht)
 Al rollende afgedaald, daar nog door stargewelven:
 „ Heb God lief boven de aard — den naasten als u-zelfen!”
 Weërkaatsend dondert en, daar de Echo luide spreekt,
 Dien eerbied, dat ontzag voor 't hoogste wezen kweekt,
 't Geen mij, terwijl de Heer tot heilig wet-betrachten
 De pligtherinring spoort, door al Zijn Legermagten
 Bezield, gedragen wordt op der verbeeldings vlerk,
 En door den hemel dreunt des Scheppers almagts merk. —
 Hij spreekt: „ een staartstar blinkt aan 't starrendak, ten teeken
 Dat Ik, hoofdvijandin! den troonsprong zwaar zal wreken,
 Dien ge u op aard vermeet, en 't roosje dat gij maait,
 Door de ongeboren hand uws Scheppers eens gezaaid.
 De Wereld-heerschappij van vorstenschendenaren
 (Omlauwerd met een kraans van dorre olijfboomsblaren)
 Vernietig, en schoon vaak de toekomst donker is,
 Daar 'k dichte omhulsels vlecht om mijn geheimenis,

Boort door het wolkenfloers het schitterend zonlicht henen,
 En 'taardrijk wordt op nieuw met hellen glans beschenen!
 Hoort, dorre loten van den afgevalen tronk!
 Die, Heer der aarde! 'tdiepst van al 't geschaapne zonk. —
 Hoor! aarde, luister! bij uw snoode pligtverbreking,
 En twist en woeling, mensch — ontluisrende onrustkweeking, —
 Mijn Naam is Liefde! 'k ben uw God en niemand meer"....
 En ik, ontwakend, vind me op 'teenzaam leger weer!

Ontfermer! met het kleed der eeuwigheid omtogen,
 Zie 't doodschrikbarend wee, dat schemert voor elks oogen
 En hoor om Christus' wil, den heeschen raauwen kreet:
 Roei, roei de wortels uit van zoo veel zielenleed!
 Het fel ontstoken vuur vlamt, zengt ons de ingewanden,
 Waar bomgranaten vliën, Hijena's blikkertanden,
 De geessel snort en vlijmt, en bij d'ontzetsbren schrik
 Elk 't strijdzwaard aangespt in het hagchlijk oogenblik....
 Zend aan het Vaderland den vreëtriomfverkonder,
 Daar Neêrland trilt bij 't aardrijk schokkend' schutgedonder
 Der onrustwoeling, en het dreigend lijfsgevaar.....
 O keer het, God des heils! op uwen beukelaar,

Nog snerpt en snort en vlijmt om raauwgeslagen wonder
 Het ijzren geesseltuig in 't diepst der hel gevonden.
 De zwaarden klinken op kurassen en helmet —
 De rossen brieschen — schuimen moord bij elken tred.

Met Titus aan het hoofd zag Neêrland d'eedlen kampen,
 Nooit d'eerkrans koopen voor de roembegoochlingsdampen,
 Maar, als de fiere teelt van onbezweken kracht,
 Met heldenvorstenbloed van 't dapper voorgeslacht.

De donkre bloedstroom vloeide uit woest doorstoken aadren;
 De drommen stoven, als een wolk van dorre blaadren
 Voor 's wandlaars voet, uiteen; ja, als we een duivenvlugt
 Zien tuimlen op de komst des aadlaars in de lucht.

Alom heerscht naakt gebrek, daar 't lot de drooge groeven
 Des aardrijks weldra ploegt, dan met verstaalde hoeven
 Om kale stopplen waart met 's Newa's kille hand
 De vlugge vloedren stremt en sluit in ijzren band;
 Ons reeds zijn voorbò zond, — den herfst die 't woud ontbladert; —
 Een marmren voorraadschuur, door onspoed rijk dooraderd,
 Met kolokwinten biedt, tot laving van de keel,
 Waar druif of kokosnoot een ander valt ten deel.

Huw, Eenwge Vader! huw genadige oogblikstralen
 Aan onzen somb'ren toon; mogt welvaart nederdalen
 En vrede en eendragt! — God! het is in uwe hand! —
 Met zegen overschâuwd voor Vorst en Vaderland!
 Het is in uwe hand! Gij vleugelt wolk en winden
 En teugelt tijd en dood; laat u op 't steenbed vinden,
 Rukt zeeën uit hun kil, weegt waatren in uw vuist,
 Zendt uwe orkanen uit, waar men uw naam verguist;
 Schept bergbeekwater uit bemoschte rotssteenklikpen;
 't Roer van 't geschapendom zal uit uw hand nooit glippen.
 Gij temt en kluistert hier der elementen magt,
 Maakt bliksemstralen tot uw trouwe legerwacht,
 En tot Herauten kiest gij raatlende onweer-slagen,
 Die de almagt van uw stem op zwavelwieken dragen.
 Één wenk van uwen troon, en 't blaak'rend ingewand
 Des Etna's kookt en stroomt in golven langs het strand.
 Gij weeft het vloertapijt hier uit smaragden draden,
 Met vloeiend bergjuweel door malschen dauw beladen,
 Met gouden zoom omboord, den glans van een topaas
 Braverend, zacht gestikt uit zedig Lelie-gaas.

Ja, 't is in Uwe hand! wiens heilige naam is *Wonder*:
 Ge ontkluistert d'oceaan en boeit verdeeldheids-donder.
 Gij meet de zeeën, weegt de bergen, slingert de as
 Der sfeeren, wrijft 't arduin tot gruis als 't broze glas.
 De sleutels van den dood zijn in uw palmhand veilig;
 Die scepter des gezags is bij U, Vader! heilig.

De zwaarte-kracht van 't Al, geplaatst in evenwigt,
 Het juiste middelpunt waar de aarde op is gesticht,
 Draait op uw vinger; zwaait, met duizend wonderklooten
 Onafgebroken voort, op d'as uit u gevloten.
 Pleiaden schittren met hun vuurborduurselpronk:
 Één wenk en 't zevental, dat met uw koorkleed blonk,
 Is met den *Sirius* hunne assen afgeronnen!
 O starren starre-kroon! o bron, die duizend zonnen
 Uit uwen straalgloed laaft, 't ondankbaar aardrijk voedt,
 En 't door een Lentelach met vaderliefde groet!
 De veerkracht zij verlamd, die we in de luchtzee vinden:
 Zij wordt door U hersteld op d'adem uwer winden.
 Het kouter ploegt het nat door 's Winters hand gestold;
 En 't kieltje zeilt door 't zand, wanneer uw magtwoord rolt,
 Van 's hemels hoogen trans op 't vlak der schepping neder. —
 Wanneer 't uw wil gebiedt, 't keert al ten Chaos weder.

Het is in Zijne hand! mijn lot- en leedgenoot! —
 De Heer zal zorgen! Hij in Liefde en Weldaan groot.
 Ons lot is in Zijn hand! wat troostwoord doet zich hooren!
 O Christnen! die op aard reeds alles waant verloren,
 De bergtranstoppen schouwt, waar alle hoop verzwond,
 En wat u dierbaar was, vermoord op d'eigen grond,
 Door éenen Vorst beschermd, één liefderijken Vader,
 Van België's geluk de bron en oorsprong-ader,

Dat , schoon zijn welvaart meer en meer en hooger klom ,
 Nog onverbidbaar blijft , voor onschulds-kreeten stom.
 Dat België , door bloei en groei te meer verdarteld ,
 't Geen moordziek in het bloed van Landgenooten spartelt ,
 Dat volk , door ons geacht , als broeders steeds geëerd ,
 Heeft grieven zonder tal tot eigen ramp begeerd ,
 Die koorden trensden , strikken breidden , 't onheil zochten ,
 En in hun eigen web zich warlend zamenvlochten .

Ons lot is in Zijn hand ! dit geeft de ziel slechts troost ,
 Bij 't diep gevoeld gemis van 't overdierbaar kroost . —
 't Is alles in Zijn hand . Dit moge u 't hoofd doen beuren ,
 O Lotgenooten ! die met mij hier hooploos treuren .
 Ons lot is in de hand des Vaders van 't Heelal .
 De toekomst zij vrij nacht , die Hij ontsluit zal :
 Dan , als Zijn wijsheid in een helder licht-aanschouwen
 Verwisselt ons geloof , ten loon van 't vast vertrouwen , —
 Dan , als dit distlig oord aan onzen voet ontzinkt ,
 En 't blijde purperrood des eeuwgen daagraads blinkt ,
 Waar 't uitgediende rif geen leemklomp zal bekleden ,
 Maar een gewaad , omhuld van heilaanminlijkheden , —
 De schors der sterfelijkheid gebootst uit graauwe klei ,
 (Des Konings staatsiekleed en 's beedlaars stofkleedij)
 In 't laatste stofverblijf vergaat tot wormverteersel ,
 Gedekt door vochtige aard of marmersteen-graveersel .
 Waar Jesses wortelspruit praalt met zijn stralen-tros ,
 (Op 't rein gelaat een oosterochtend-hemelblos !)
 Om dáár het vloertapijt der starren te betreden ,
 Waar de eeuw'ge morgendauw in zilver 't gras zal kleeden .
 Dat gras in 't zienveld nooit door een zeis gescheerd ,
 Is 't wollig dons der rust , vergeefs op aard begeerd ; —
 Dáár , heilgenooten ! dáár ontvangt ge uw pligtbelooning ;
 Geen gloeiende onruststorm bestookt de hemelwoning .

Dáár groent de lauwer om 't bedrupte bloed-helmet,
 Waar ge op 't topazen kleed gezalfde voeten zet.
 Schoon hier geen plengschaal walmt van mastikboschboomblaren,
 Geen wierookwalm ontstijgt aan 't graf, waarop wij staren:
 Toch slapen helden zacht, al drukt hen 't mulle zand
 Op den gewijden grond van 't dierbaar Vaderland !

Sluimert zacht, ontslapen helden ! in des aardrijks killen schoot.
 O vergunt mij, dat mijn citer, braven ! om uw grootschen dood
 Op uw koud gebeente klinke ; strooije ik slechts eene enkle bloem
 In welks kelk een dauwdrop tintelt, nooit uit zucht tot ijdlèn roem
 Afgeperst aan oog en wangen, nedervloeiende op uw graf,
 Maar het teeder hart ontvloten, door 't gevoel, dat God mij gaf.

Tranen heb ik, zaalge helden ! en de oprechtste citertoon.
 Beide worden, weeuw en weezen ! u zoo hartlijk aangeboôn
 Neem dat bloempje uit 's Dichters handen, 't is geen jaspis wat hij biedt,
 'k Geef al 'tgeene ik hier kan geven ; goud of zilver heb ik niet.
 Ach, gaf elk wat hij kon geven, dan was 't leed nog minder zwaar,
 Op het afgetobde harte ; — Neêrland ! maak mijn zangen waar.

Rijke ! steun niet op uw schatkist : geef, en 't reinigende bloed
 Vloeit langs het *Verlossingswerktuig* met een rood scharlaken gloed.
 Slechts van d'overvloed één penning en Hij redt u uit den nood.
 Waan niet, dat ge u-zelf kunt redden, daar die waan uw leed vergroot ;
 Ook de Dageraad, omhangen met een valen nevel-mist,
 Heeft de zege der ontzwachtling nooit aan Febus' hoofd betwist.

Hoort Hem dondren in de wolken ! bruischen in den tijdstroomvloed !
 Rollen over berg en heuven , waar de orkaan ontkerkerd woedt.
 Keert terug ! verdwaalde Belgen ! daar gij God in 't aanzigt spot :
 Knielt boetvaardig voor Hem neder , voor der schepslen Heer en God !
 Dat de hemelsspraak der Vrede dan in Neêrland wederkeer ,
 En de God van Karmels heuven is de God der Belgen weêr.

Gelijk een welsprank de urn der moederbron ontvloeit ,
 Langs zilvren boorden , rijk met dadelloof begroeid ,
 Zijn onbezoedeld vocht blank als het licht doet stroomen ,
 En altijd helder blinkt , zoolang hij de oude zoomen
 Met effen golfjes lekt , door Zefirs glad gekust ,
 Nooit door den storm beroerd , die in zijn kerker rust ;
 Doch eensklaps uit zijn kracht , als 't wouddier , los gebroken ,
 Zijn geeselroede heft , den bergvloed komt bestoken ,
 Den gladgekemden rug in wrong en groeven plooit ,
 En 't eertijds kabblend nat in schuim langs d'oever strooit ,
 Met steeds vernieuwde kracht het stroomkristal blijft beuken ,
 De golven opruit , die , met zwaar geploegde kreuken ,
 Den oever , lang gestricmd , al bruischende overschrijdt ,
 En langs een nieuwen voor met reuzenschreden glijdt ;
 Daar 't westenwindje suist en rondwaart door de twijgen ,
 Wordt 't wreed gescheiden vocht van de onbesmette bron
 (Door nacht en mist omwolkt voor 't helziend' oog der zon)
 In 't eind een modderpoel met dras en slib beladen ,
 Verdikt door rottend wier of pompelmoesboomblaren.
 Zoo is , Bataaf en Belg , wie zich van 't Stambuis scheidt ,
 Oranje snood vergruist , des bergbeeks lot bereid !

Terug, onzinnigen! terug, natuurgenooten!
 Op eigen wenk gewrocht, uit de eigen bron gevloten,
 Om Jezus' wil terug! niet langer wrok gesmeed.
 Terug, eer God zijn zwaard met ijslijkheid omkleedt!
 Wee hem! die 't leed vergroot door liefd'loos snaren-dwingen:
 (Ach, dwaling is gemeen aan alle stervelingen!)
 Terug, en 'k reik de hand u als mijn' broeders toe;
 Vergevende elken mensch van 't onruststoken moe,
 Doch, is de veete en wrok gekankerd in uw' harten,
 Blijft ge onverbidbaar steeds voor 's naastens lijdenssmarten,
 Weet dan, 't Bataafsche volk vreest 's tijgers moordklaauw niet,
 't Staat pal als de ijzren muur van China's rijksg gebied.

Dat tuig' de alziende zon, die 't bloed in 't aanzigt spatte!
 Dat tuige de arm des Tijds die 't evenwigt omvatte,
 Dat tuig de Stroomgod die in zijn verglaasde kil
 De lijken dalen zag als offers van Gods wil!
 Dat tuigen de oevers, die in 't zand hen zagen rollen.
 Dat tuige 't rulle stof, 't geen 't lillend bloed zag stollen.
 Dat tuige de oceaan, die in zijn boezem sloot
 Het edelst heldental, bij Klaassens' grootschen dood.
 Dat lispt de westenwind den vreemd'ling nog in de ooren:
 „Op dees gewijden grond is 't heldenkroost geboren!”
 Dat fluistert nog de maan, die 't halve rond gebiedt,
 De watermaagd in 't oor, beschaauwd door lis en riet.
 Dat tuige Goverts vest met 's braven grafnaald prijkend,
 Naar 't werk van een Apel' of Phidias gelijkend.
 Dat tuige in 't einde hij, dien 't Vaderland verstiet,
 Wiens zielenwaarde 't grijs geschiednisblad ons biedt!
 Ja, tuig dit, zaalge geest, nu boven 't zwerk verheven,
 Dien menschenmin allcen in Padua deed sneven!

Ja, 't is dat zelfde volk, hoe 't kroost van Momus smaal',
 Dat Albion verneerde en Flips in 't Escuriaal.

Deed sidd'ren als een riet, dat aan des oevers zoomen
In 't ruischend worstelperk den wissen knak moet schromen.

Ja, Belgen ! 't is Oranje, en 't is dat zelfde volk !
Zoo gij mijn taal niet kent, dat Frankrijk 't u vertolk',
Opdat ge in de eigen spraak, die God u toebedeelde,
De toonen *voelen* moogt, die eens mijn Zangstuk kweelde.

't Is nog dat zelfde volk in 't nijpen van 't gevaar.
't Zijn Abners aan het hoofd van 's werelds heldenschaar.
Het is de Natie, die voor vrijheid en Oranje
Het edel bloed vergoot in d'Eerdienststrijd met Spanje.
't Zijn Sullys, hoe benard, door 't snoodst geboeft' omringd,
Wier moed den stalen Mars zijn heirbijl zelfs ontwingt,
Schuimbekkende Belloon ! met bloedbedropen wielen
Voor hunnen fieren leeuw doet siddrend nederknielen.
Elk sneeft als Bozzaris voor 't heil van 't Vaderland,
Is als Plathea's held aan vrijheid duur verpand.
't Zijn voor hun moedergrond nog de oude Deciusen ;
Steeds als Metellus groot bij 't gift der Sisyfussen.
't Zijn Huzaïs in 't leed, maar fier en stout daarbij
Waar moordziek ommezwiert der muiltucht moordharpij.

Ja, 't is dat zelfde volk. 't Ziet u met schand beladen
De web nog spinnen uit dezelfde tweespaltdraden.
't Zijn telgen uit dien stam, die u van dwangzuchts boei
Bevrijdde ! 't is Oranje, aan wien ge u voorspoeds bloei
Alleen verschuldigd zijt. Hij was uw hoefslagader,
Dien ge onverdiend vergruist, den Koning, aller Vader !
O om den wil van God ziet dat eerwaardig hoofd,
Vergrijsd, ter neêrgebukt, door zorgen afgesloofd !
Wie wijt aan hem, die 't Land voor d'eersten oogst bereidde,
Dat barbarissenbloei hem gift op de akkers spreidde !

Door u is 't al ontsteld : de staat van Volk en Vorst.
Uw wrevel smeedde 't juk, 't geen 't krommend Neêrland torscht.
De Staatsman suft en peinst, bepaalt het lot der Landen,
En sluit om u alléén zich in zijn boekcelwanden.
Smeekt dáár voor u het hart van een Minutius,
En Neêrlands Koning blijft steeds Neêrlands Fabius.

Mogt Vlissings wiegeling Neptuun den drietand rooven,
Nog zal één sprank diens straals het vochtig Neêrland stoven,
Die, afgestraald van God, op Fleva's golven blonk,
En schittrend' in het meer bij Syracuse zonk.

Zoo zal het neveldoek eens voor onze oogen zinken,
Al zien wij de onspoeds-vonk één wijl in vlammen blinken.
De schaduw van den nacht slinkt aan Aurora's voet,
Als sneeuw op de akkergrond voor Febus' Lentegroet!

En Gij, Broeders uit het Zuiden, die regtschappen edel denkt,
 Dat wij nooit den boom vergeten die ons luwe schaduw schenkt;
 Dat we ons als het klimop sling'rend klemmen om d'Oranjestam,
 Door wier stut wij 't al braveeren, wat de wrevel ons ontnam.
 Als het groen geaderd vruchtblad, dat zich sluit om 't edel ooft,
 Als om de olm de wijngaardranken waar de zon steeds 't aardrijk stooft.
 Neen, geen kruin heeft 'taantal blaadren slechts tot sieraad, prachten en prouk;
 Daarom leent en kracht en sterkte laving aan de Oranjetronk!
 Dat we, als heldre bergbeekstroomen, steeds gemengeld zamenvliên,
 En den besten Vorst des aardrijks ook grootmoedig 't leven biên!

Broeders en Natuurgenooten! hoort naar 's Dichters leervermaan!
 Schiet de wiek van rust en orde met zijn zilvren pennen aan.
 Dat deez' beijert van verwarring en die draaikolk van gejoel
 Ons noch de onzen medeslepen in den schrikb'ren jammerpoel!
 Leeren wij de oproerelingen, bij het spinnen van 't venijn,
 Dat het meer zegt *mensch* te wezen dan slechts sterv'ling Gods te zijn!
 En Latona's blonde wieg'ling koestert u door 't eigen vier
 Als het Liciaansch Patave of Tenedos door zijn lier.
 Wilt als hij den Python dooden, die van kletterenden tong
 Den verpestten zwadder afschoot, 't lijf in warrelkronkels wrong.

't Zal de magt niet overschrijden, 't kankrend zieldoorkervend leed.
 Liefdrijk is de hand des Regters, die den last naar krachten meet.
 Slechts één druppel voedt den wortel, die den stam des levens draagt:
 Neêrland vraagt dien diepgebogen; heeft het dan te veel gevraagd.

Christus! o om onzentwille drukte de angel u in 't hart!
 Christus! hoor de smeekgebeden: leenig aller zielensmart!
 Geef ons allen flikkerspranken van het onverdoofbaar vuur,
 Dat van Thabors kruin afstraalde in 'taan God geheiligd uur.

Wonden zijn er los gereten , die slechts de eeuwigheid geneest ,
En voor velen is deez' jaarkring 't graf van huwlijks heil geweest.

Kneus met uw verstaalde wielen vrij hier alles , grijze Tijd !
Eens verdwijnt gij als de schaduw , die der bergen top ontglijdt.

Weldra sluit de dood zijn vlerken , stervling ! om uw matte leên ,
Luikt hij zachtkens beide uwe oogen , en vlugt met zijn leemprooi heen.

Weldra gromt de doodklok somber , klept hij aaklig treurig dof ,
En de graauwe grafkuilsteenen dekken dan 't verstuiwend stof.

Dat op elks bestorven kaken , eenmaal hemelvreugde blink' ,
En de zon des zatten levens in goudgéél borduursel zink' !

RUSTBEWAARDERS-LIED.

WEE: Voor Helden en Altaren.

Muzijk van DERX.

Verbieden stand en jaren,
Dat wij in wal of veld
Naast Neêrlands Jeugd ons scharen,
Waar keur ten strijde snelt;
De noodkreet: Op! te Wapen!
Kent ouderdom noch stand,
Wekt allen; — wie blijft slapen,
Verdient geen Vaderland!

Wij vatten allen vaardig,
Voor Vorst en Vaderland,
Dan onzer afkomst waardig,
De Wapens ook ter hand;
En, kunnen we ons niet sluiten
Aan Neêrlands heldenrij,
Waakt zij met roem daar buiten; —
Hier binnen waken wij.

Bouw de rust bewaren
Geld' minder dan haar strijd,
We ontzien geen lijfsgevaaren,
Waar de orde schennis lijdt;
Ja, strooit hier munitzucht zaden,
Wij dulden kiem noch telg
Van plundren of verraden; —
Wie plundert is een Belg!

Kon 't moordrot zelf ons naaden,
Verhit op goed en bloed,
Dan blaakt in 't hart der vaaden
Der zonen vuur en moed; —
Dan worden, wijl wij snellen
Der hulpe, te allen stee,
De Huizen Citadellen,
Elk Burger een CHASSEUR.

Dan, — maar dat God verhoede,
Wat wanhoop dan bestond!

Hij keer' der Belgen weede
En list van Neêrlands grond;
Daar we als één man ons scharen
Verknocht door d'Eendragtsband,
Ten Strijd — of Rust — bewaren
Voor Vorst en Vaderland!

K. 2-7/12
Een Woord

IN HET BELANG VAN EUROPA,

BIJ HET VOORSTEL DER SCHEIDING

TUSSEN

BELGIE EN HOLLAND.

TE LEIJDEN,

BIJ S. EN J. LUCHTMANS.

1830.

E 559270071

NAAUWELIJKS was de hoop ontloken, om ons werelddeel uit Napoleon's dwingelandij te verlossen, of de Mogendheden waren, Groot-Britanje aan het hoofd, er op bedacht, om Nederland groot en sterk te maken. Nederland moest eene Mogendheid worden van den tweeden rang, uitgestrekt en magtig genoeg, om al de voordeelen zijner eigenaardige ligging ruimschoots te kunnen ontwikkelen, en aan zijnen invloed op de algemeene aangelegenheden uit eigen middelen klem bij te zetten. Nederland mogt niet meer het stuk van eenen Staat, gesplitst en verdeeld in zijn binnenste, wezen, dat zijn gewigt en gezag voornamelijk van de belangstelling, door andere Rijken er aan toegedragen, ontleende. Het moest een volkomen geheel, gesloten in zich zelf, op innerlijke levenskracht gegrond, en geëerbiedigd

van buiten, worden. De Republiek der Vereenigde Gewesten had zich in de vorige eeuw zelve overleefd: de oorzaken van derzelver bloei hadden haren tijd gehad: die omstandigheden konden op dezelfde wijze niet wederkeeren. Dat Gemeenebest, in zijne oude beperktheid van gebied en vormen, zou, gevoelde men, te midden der tegenwoordige gesteldheid en betrekking der Staten, een ijdele naam, een treurig gedenkteeken van voorledenen roem zijn. Hetgeen de Republiek voor ons werelddeel was geweest, moest of voor altoos verloren blijven, of op geheel nieuwe en ruimere grondslagen herbouwd worden.

Van waar die algemeene belangstelling? Wat was, wat is Nederland voor Europa?

Het gewigt van Nederland's invloed op Europa was nooit duidelijker, dan bij den val van het Gemeenebest, gebleken. Toen bleek het, dat Nederland de hoeksteen was van Noordwestelijk Europa. Met de vernietiging van Holland's onafhankelijkheid verloren de Noordwestelijke Staten van het vaste land het middenpunt van hunnen handel, en de binnenlanden hunne voornamemarkt. Duitschland, de kern van ons werelddeel, en geheel het Noorden stonden open voor de fransche wapenen. Aan Groot-Britanje ontglipte met Holland de voornamische schakel

zijner staatkundige gemeenschap met het vaste land. De Nederlandsche kusten in de magt van Frankrijk, werd het handelverkeer van het vaste land aan de bedoelingen eener militaire overheersching onderworpen. Engeland verkeerde nu den oorlog in eene geheellijke onderdrukking van alle zeevaart en zee-magt des vasten lands, en zoo was de ondergang van Holland de ondergang van de vrijheid des wereldhandels.

De zorg der Bondgenooten wendde zich, dadelijk na de eerste overwinningen, op den Geweldenaar behaald, tot de vrijmaking van Holland. Waarom? Om dat deze uithoek aan zijne oude onafhankelijkheid hergeven, de kracht der militaire dwingelandij voor geheel het Noordwestelijk en Noordelijk Europa gebroken was. Men zag in de bewoners der Nederlandsche kusten op nieuw datzelfde nijvere, bezadigde, schrandere, vrijheidminnende volk, hetwelk, voor de vrijheid van geene Natie gevaarlijk, door plaatsing, bedrijf, gezindheid en Staatskunst altoos een toeverlaat van Europa's vrijheid geweest was, en andermaal moest worden. Zoolang Holland's onafhankelijkheid ongeschonden is, zijn de Noordwestelijke et Noordelijke volken van ons werelddeel zeker, dat hunne handelbetrekkingen aan geene krijgs- of Staats-overmagt opgeofferd zullen worden.

Ja hunne staatkundige zelfstandigheid is beveiligd tegen elke aanranding of storm uit het Westen , zoo lang maar Nederland aan zich zelf behoort. Blijft Holland vrij, dan is de gemeenschap tusschen Groot-Britanje en het Noordwestelijke en Noordelijke vaste land onbelemmerd. Groot-Britanje heeft dan zijnen steun, als werkzaam en magtig lid van het Europeisch Statenstelsel, op dit deel van het vaste land; en het vaste land zijnen steun in Groot-Britanje.

Holland kan niet in de afhankelijkheid van eene groote Mogendheid des vasten lands geraken, of Engeland vindt zich in zijne veiligheid, en in zijne betrekking tot Europa derwijze bedreigd, dat het zich verplicht acht, om de zee ontoegankelijk te maken voor elke andere magt, behalve de zijne. Eenen afhankelijken toestand van Holland merkt Groot-Britanje te regt aan niet alleen als den zeke- ren voorbode eener gewelddadige ontbinding van de Statenmaatschappij des vasten lands, maar als de verbreking van het evenwigt tusschen de land- en zeemagt van Europa. Beider gezag werkt niet meer in gelijkmatige verhouding op de algemeene Staatkunde, zoodra Holland aan de oogmerken eener continentele Mogendheid dienstbaar is geworden. Om tegen dezelve op te wegen, tracht Engeland

zijn eigen gewigt tot het uiterste toe te versterken. Een uitsluitend dwangbeheer van het Rijk der zee, en de hieruit voortvloeiende vyandige spanning met het vaste land, zijn alsdan de middelen, om de regten der zeemagt weder in hunnen natuurlijken stand en regelmatigen samenhang met het geheel te brengen.

Holland, als Zeemogendheid, is bestemd, om *met* Groot-Britanje, bij de handelingen van het vaste land, de regten en belangen van de verbindtenis, welke de zeevaart tusschen de Natien en met de overzeesche wereldddeelen sticht, te doen gelden; en om *tegen* Groot-Britanje de zee-gemeenschappen, zoowel als de volkshuishoudelijke ontwikkeling en betrekkingen der Natien van het vaste land te handhaven. Engeland, eene Mogendheid van den eersten rang, is doorgaans in eene bepaalde staatkundige tegenstelling, in verdeeldheden van naijver of mededinging, met het eene of andere groote Rijk, inzonderheid met Frankrijk, gewikkeld. Zulk eene tegenkanting pleegt aldra over te slaan tot belemmering der handelsbedrijvigheid van Europa. Bij zijne insulaire ligging heeft Groot-Britanje daarenboven gestadig de strekking, om het bewind van nijverheid en handelvermogen buiten het vaste land te plaatsen, en tot zich over te halen. Als eiland is

Groot-Britanje tevens niet genaakbaar, noch kan door den dwang, door de werking en tegenwerking, welke de aan elkaar palende, Staten van het vaste land gedurig op elkander uitoefenen, van zijne eenzijdigheid teruggebragt, en tot eene ruimere wederkeerigheid verplicht worden. Ook in deze opzigten is Holland, dat, Zeestaat zijnde, tevens deelt in de eigenaardige hoedanigheden, behoeften en betrekkingen van eenen continenteelen Staat, de middelbaar tusschen Groot-Britanje en het overig Europa. In overeenstemming met Groot-Britanje past Holland op de twisten over toeëigening of verandering van grondgebied de beginselen toe eener evenredige verdeling van zee- en handelsmagt. Beide Zeemogendheden verheffen alzoo, terwijl zij bij de botsingen der Rijken derzelver geschiktheid tot wederzijdsche mededeeling van de goederen der beschaving in het oog doen houden, de Staatkunst boven de bekrompene berekeningen van landsvergrooting en oorlogsterkte. De invloed van Nederland echter op de bijlegging of beslissing der geschillen tusschen de Mogendheden is onpartijdiger en meer boven bedenking, dan die van Engeland. Nederland deelt niet in den naijver en de onderlinge veete der groote Rijken. Het zal dus op den duur minder door eene bijzondere vijandschap verblind en misleid worden

in het voorstaan van het algemeene regt en belang. Het kan niet op verovering uit wezen, en zijne krachten zijn geene andere, dan die van afweer en verdediging.

De Nederlandsche kusten zijn er toe aangelegd, om de handelgemeenschap van een groot deel van midden-Europa met de overzeesche gewesten daar te stellen. Het beleid van den Algemeenen handel, op het vaste land aan de Nederlanders bij voorkeur toevertrouwd, vordert, dat Nederland buiten aanraking blijve met de ontwerpen van verovering of volken-overheersching. De Nederlandsche Staatskunde, zelve vrij van heerschezucht, is de billijkste oordeelaarster over de heerschezucht van anderen. Het is de natuurlijke grondstelling van eenen Handelstaat, gelijk de onze, om, als een schutsengel des vredes, met alle Mogendheden en tusschen alle Mogendheden goede vriendschap te onderhouden. Intusschen ligt er onzen Handelstaat ten hoogste aan gelegen, dat geene Mogendheid zoo magtig worde, om aan anderen de wet voor te schrijven, noch zoo magteloos, om van anderen de wet te ontvangen. Het is er hem bovenal om te doen, dat geene Mogendheid de grenzen eener evenredige magtsverdeeling zoover te buiten streve, om de vrijheid van vaart en koophandel te kunnen stuiten.

De vrijheid des handels moet het wit zijn der verbindtenissen, die Nederland aangaat, en de ziel van zijn deelgenootschap in het bestuur van de onderlinge verhouding der Natien. Eenen Handelstaat, als den onzen, raakt elk geschil, dat tusschen andere Mogendheden plaats heeft, van nabij of van verre; en hij kan zich niet onthouden van er in te treden. Zijn toestand is afhankelijk van de oogmerken en ondernemingen, welke zelfs vreemde volken jegens elkander bereiden. Want voor hem is geene Natie, geene zaak, die de onderlinge verkeer van Natien betreft, vreemd. Naauwelijks is er een oorlog in Europa gevoerd, daar de voormalige Nederlandsche Republiek niet in betrokken is geweest. Deze algemeene en uitgebreide deelneming, verbonden met een zich nimmer verloochenend belang, om den vrede te bewaren of te herstellen, maakt den Nederlandschen Handelstaat tot een allergewigtigst werktuig in het zamenstel der Rijken. Geen wonder dan, dat het Europeisch aanzien van Nederland altoos verre boven het peil zijner natuurlijke krachten geweest is.

Tot de medeheerschappij der zeeën geroepen, en met de binnenlanden langs de kortste en gemakkelijkste wegen door de natuur zelve in verband gebracht, houdt Nederland het handelvermogen van

het vaste land staande, en belet, dat de balans er van niet ten eenenmale naar den kant van Groot-Britanje oversla. Tegen Engeland's dwingelandij en willekeurige wetgeving in zaken van koophandel en scheepvaart, sluiten de overige Europese Natien zich aan de Nederlandsche vlag aan, en verwachten zij van Nederland's herstelde en bevestigde zelfstandigheid den nadrukkelijksten bijstand en waarborg.

Het is tot de vervulling dezer gewigtige, veelomvattende en weldadige rol op het tooneel van ons werelddeel, dat in onze dagen het Rijk der Nederlanden werd opgericht. De zelfstandigheid van Holland, daar voor Europa zooveel op aankomt en zooveel van afhangt, te beschermen, was altoos een grondbeginsel der algemeene Staatskunde geweest. Thans werden de Nederlanden, verbonden tot één staatkundig en nationaal bestaan onder den scepter van Oranje, beschouwd als eene hoofdvoorwaarde van het herstel van Europa.

Is te regt aldus geoordeeld en gehandeld? Zou de taak, waartoe door de eenparige bemoeijng der Mogendheden het vereenigd Rijk der Nederlanden werd gevormd, nog uitvoerbaar zijn bij eene versnippering in twee afgezonderde Rijkjes? Zullen Holland op zich zelf en België op zich zelf te zamen genomen

nog de plaats en werkzaamheid kunnen vervullen, welke aan het ééne Nederland waren aangewezen? Of zal het erfelijk gebied van eenen Koning; die Koning is van Holland en tevens Koning in Belgie, de eischen en de schuld onzer betrekking tot Europa kunnen goedmaken?

Het Europeisch belang eischt militaire zekerheid tegen Frankrijk; het eischt, dat in Nederland eene grootheid van innerlijke en uitwendige magt gevestigd zij, evenredig aan den aanwas van de overige Rijken; het eischt, dat nimmer in Belgie beginselen van Staatsbeleid heerschen, tegenstrijdig met die, welke de gedraging van Holland regelen. Onder dit drieledig oogpunt is de vereeniging van Belgie met Holland tot een zelfde staatkundig en nationaal bestaan noodzakelijk. De verklaring van deze drie gezigtspunten zal ons antwoord op de zoo even geopperde vragen behelzen.

I. Het is altoos de bestemming van Belgie geweest, om aan het Noordwestelijk Europa ten voormuur te strekken tegen Frankrijk. Tegen eenen aanval van de zijde van Belgie is Frankrijk door eene reeks van eigene sterkten gedekt. In Belgie zou Frankrijk een steunpunt van aanval hebben tegen Holland, Pruisen en geheel Noordelijk Duitschland, waaraan deze landen geene gelijkmatige kracht van wederstand

zouden kunnen overstellen. Zoodra Frankrijk in het bezit komt van Belgie, is de militaire onafhankelijkheid van Holland, en met die van Holland, de militaire onafhankelijkheid van Pruissen en Hannover vernietigd. Het staat alsdan bij Frankrijk, om Groot-Britanje van al de kusten en havens van dit deel van het vaste land uit te sluiten.

Reeds in 1813, terwijl Holland nog fransch was, en men geloofde, aan Frankrijk den Rijn als grens te zullen moeten laten, stelde het Britsche Hof (1) aan de Bondgenooten de noodzakelijkheid voor, van hierop eene uitzondering ten aanzien van Holland te maken. Engeland betoogde, dat, bij aldien niet andermaal, gelijk vóór de omwenteling, eene der groote Krijgsmogendheden van Duitschland als beschermende magt tusschen Holland en Frankrijk in kon geplaatst worden, ten minste Antwerpen met zulk eene verdere uitbreiding van grondgebied, als vereischt zou worden om aan de Vereenigde Provinciën eene gepaste militaire grens te verzekeren, bij dezelve diende te worden gevoegd.

Na de volkomen zegepraal op den franschen Keizer heeft Oostenrijk Belgie niet terug verlangd. De Mogendheden hebben er ook niet op aangedrongen,

(1) Zie *Memorandum respecting Holland* bij *Gagern*, *Mein Antheil an der Politik*, II. p. 245 sqq.

dat Oostenrijk zich op nieuw met de verdediging van dezen voormuur belasten zou. De plans van Joseph II en de gebeurtenissen der jaren 1794 en 1795 hadden het vertrouwen aan het wankelen gebragt. Zij hadden geleerd, dat het bezit van Belgie voor het Oostenrijksche Hof op den duur geene genoegzaam sterke drijfveer was, om zich die inspanning van krachten tegen Frankrijk te getroosten, waarmede de veiligheid van het Noordwestelijk Europa in Belgie moet worden bewaakt.

Men begreep, dat de verdediging van Belgie moest worden toevertrouwd aan die Mogendheid, welke behoud meest onmiddellijk aan de handhaving van Belgie tegen Frankrijk verbonden was. De ondervinding had bewezen, dat Belgie, toen men er enkel als schutsweer, niet om zijn zelfs wille, maar uitsluitend ten behoeve der zekerheid van andere Staten, over beschikte, door Oostenrijksche en Hollandsche troepen bezet, steeds een zwakke schutsweer geweest was. Belgie werd dus niet alleen aan Holland gegeven, maar met Holland tot éenen ondeelbaren Staat ineengesmolten, opdat de zelfstandigheid niet alleen van Holland, maar van Belgie zelf als Staatsligchaam, op de voor een deel van Europa zoo gewigtige handhaving dezer gewesten zou berusten. Het bijzondere belang van Belgie werd alzoo met

dat van Europa één en hetzelfde, en moest ten waarborg verstrekken van de volharding en opoffering, met welke de nieuwe Staat zich voor het algemeene belang in de bres zou stellen.

Op Belgie steunen onmiddellijk de Pruissische Rijnprovincien, en het Pruissisch gedeelte van Westphalen. Pruisen bewaakt in deze landen de poort, welke regtstreeks van Frankrijk naar het Noordelijk Duitschland leidt. Deze landen zijn echter slechts sterk en verdedigbaar in verband met de Belgische vestingen. Wederkeerig strekt de Pruissische magt, aan Nederland palende, om aan dit Rijk dadelijk de hulp eener groote Mogendheid, zonder welke Nederland naauwelijks in het eerste oogenblik aan Frankrijk het hoofd kan bieden, te verzekeren.

Belgie alleen en op zich zelf, als afgezonderd Rijkje, kan aan zijne verplichting bij het algemeene Statenstelsel niet beantwoorden. Men zal ook niet beweren, dat de tegenwoordige toestand van Frankrijk minder voorzorgen van dezen kant vordert, dan in 1815 noodzakelijk werden geacht. Het leger, dat Belgie op de been zou kunnen houden, is veel te klein tot bezetting der vestingen. Maar al waren de magt en de hulpmiddelen van Belgie toereikende, is het, bij eenen uitbarstenden oorlog met Frankrijk, zeker, dat Belgie genegen zal wezen tot dien

wederstand, welken het belang van Holland, van Groot-Britanje en Duitschland dringend zou eischen? Het is veeleer waarschijnlijk, dat Frankrijk in Belgie meer vrienden, dan vijanden zou aantreffen.

Ik wil onderstellen, dat Belgie den standvastigen wil bleef koesteren, om zijne vrijheid zelfs niet aan Frankrijk prijs te geven. Mag men de verdediging van een hoofdbolwerk van Europa laten aankomen op een klein volkje, dat met de groote aangelegenheden van ons werelddeel veel te weinig is zaamgevlochten, om in dezelve tevens zijn belang te vinden? Belgie zou zich zonder moeite door Frankrijk laten overreden, om niet vergeefs zijne krachten te verspillen alleenlijk ten behoeve van vreemden. Inderdaad welke drangreden zou Belgie op zich zelf, indien Frankrijk aan deze Gewesten bondgenootschap en voordeelen aanbiedt, hebben, om goed en bloed voor Engeland, Holland of Pruissen op te zetten? En wel voor Holland boven al! Afgescheiden van Holland, daar het eens mede vereenigd was geweest, zou Belgie niet van gestadigen argwaan tegen alle gemeenschap van onderneming met Holland bezielde zijn? Zou het niet zelfs den schyn verwijderen van zich te laten gebruiken ter zake van een land, uit welks verbindtenis niet dan onheil en onderdrukking voor Belgie gesproten waren? En tegen welke Natie?

Tegen Frankrijk, dat als de geboren beschermer, als het anker van Belgie zou worden aangemerkt bij elke wrijving, die zich met het naburige Holland of met de Koninklijke regering mogt opdoen. Holland zou dus, in stede van door Belgie te worden gedekt, op Belgie zoo goed als op eene mijn zijn gebouwd.

Belgie kan niet onzijdig worden verklaard, gelijk Zwitserland. Daar schiet dan nog eene uitvlugt over, dat de Mogendheden in de scheiding tusschen Belgie en Holland berusten, op voorwaarde, dat de vestingen aan hare troepen worden overgeleverd. Deze inenting van een vreemd militair bestuur in zijnen boezem zou de grootste ramp zijn, die Belgie treffen, en het zwaarste ongelijk, dat aan hetzelfde, als Natie, aangedaan worden kon. Maar zou zij aan het doel beantwoorden? Zal Frankrijk zich eene bezetting laten welgevalen, waardoor zijne militaire betrekking tot de Nederlandsche grenzen wezenlijk zou worden veranderd? Zal Frankrijk eenen maatregel toegeven, die het tegen dat land gerigte bondgenootschappelijke stelsel van 1814 en 1815 weder in het leven roepen, en op de verzoenende overeenkomsten van het Akensche Congres inbreuk doen zoude? Doch het zij : Frankrijk late het gebeuren. Is bij de, sedert de fransche omwenteling veranderde

stemming der volken, en van België inzonderheid, een leger, vooral een leger van vreemdelingen, voldoende om een land te beschutten? Zullen de Belgen hen als hunne beschermers, of als hunne onderdrukkers aanzien? Zullen, wanneer het gedruisch der fransche wapenen binnen de grenzen gehoord wordt, de Belgen stil en lijdelijk nederzitten? En wanneer zij opstaan, wanneer zij deze gelegenheid waarnemen, om een ondragelijk juk af te schudden, wanneer zij zich met de aanvallers vereenigen, welk leger zal sterk genoeg wezen, om, van binnen en van buiten bestookt, het in een vijandig land tegen buitenlandsche vijanden te houden?

II. Na de ontbinding van Napoleons Heerschappij waren meest alle Rijken van Europa; hetzij door inwendige krachtontwikkeling, hetzij door uitwendige vergrooting, op de schaal van staatkundig vermogen aanmerkelijk geklommen boven hun peil vóór de fransche omwenteling. Daarentegen was Holland, door eene aaneenschakeling van teisterende lotgevallen, in huishoudelijke hulpmiddelen, en ten aanzien zijner gansche verhouding als Handelstaat en Mogendheid, deerlijk achter uit gegaan, zelfs bij zijne, tijdens de revolutie, reeds zoozeer verflaauwde welvaart. Deze achteruitgang, vergeleken met den voortgang van andere volken, duidde eene

verschrikkelijke daling aan van het betrekkelijk vermogen van Holland. Door de schikkingen, welke het gevolg waren van de gebeurtenissen der jaren 1813 en 1814, was voor de overige Staten een glansrijk verschiets geopend van gedurig rijzenden voorspoed en toenemend aanzien. Holland daarentegen, ofschoon aan zich zelf hergeven, en in den koesterenden straal eener beter geordende, dan de oude Republikeinsche, vrijheid geplaatst, was als een geknotte boom, van wiens volle kroon slechts nog eenige zijtakken overig waren gebleven. Vele bronnen van nationalen en publieken welstand waren voor altoos verdroogd. Scheepvaart en handel waren zoolang buiten Holland omgegaan, en onze havens voorbij gestevend; zoo magtige mededingers hadden er zich de heerschappij, of althans hun aandeel in toegeëigend, dat het meer dan twijfelachtig moest schijnen, of de ligging van den herboren Staat nu nog even veel waard was als voorheen. Was de springveer van het handelgezag der Republiek de Tusschenhandel, het koopen van vreemde Natien, om aan vreemde Natien te verkoopen, geweest, thans was de handel van aard en van loop veranderd. Zoovele Natien schikten er zich thans toe, om eenen eigen handel met eigen voortbrengselen op te zetten, dat voor Holland's tusschenkomst weinig of

geene ruimte overschoot. Om weder met eenige eer en aanzien op de algemeene markt te verschijnen, zou Holland moeten beginnen met er een veel grooteren voorraad, dan weleer, van in zijnen boezem voortgebragte goederen aan te bieden. Inmiddels waren vele takken van Hollandsche nijverheid verval- len, of in het nadeel bij die van andere volken; en zijne koloniale bezittingen kreeg Holland slechts voor een gedeelte terug. Hoe moeilijk ook, het was nog weinig, om Holland als Zee- en Land-Mogendheid weder op te bouwen, en in zijn lidmaatschap van het Europisch Statensysteem te herstellen. Om dat lidmaatschap staande te houden, om het werkzaam te doen zijn, moesten Holland's handelvermogen, land- en zeemagt, en het gewigt, zoowel door eigen kracht, als door verbindtenissen met vreemden, van zijnentwege in de schaal der algemeene Staat- kunde te leggen, niet alleen worden gestijfd in evenredigheid der meerderheid, welke de overige Mogendheden boven een vroeger tijdvak hadden aangewonnen. Holland's Staatswezen moest niet enkel uitgebreid worden in het algemeen. Het moest worden uitgebreid in die bepaalde verhoudingen en afmetingen, dat het met den veranderden toe- stand van Europa de meest bekwame punten van aanraking en wederkeerige bevordering opleverde.

De opbeuring der Zeemagt van den Nederlandschen Staat moest men zich vergenoegen, grootendeels aan de omstandigheden, aan den ijver der Natie, en aan het beleid der regering over te laten. In zooverre echter het gezag ter zee van de heerschappij der kusten afhangt, gevoelde men, dat de Staat zijn evenredig deel van dat gezag niet zou genieten, ten zij men Antwerpen en de Vlaamsche kust er aan toevoegde. Door de hereeniging met geheel Belgie erkenden de Mogendheden aan den eenen kant de noodzakelijkheid, om Néderland's zee- en riviergemeenschappen op de hoogte te brengen van hetgeen zijne nieuwe betrekking tot den vergrootten werkkring van andere scheepvarende Natien, en tot de binnenlanden, vorderde. Aan den anderen kant werd duidelijk ingezien, dat de Vlaamsche havens in het bezit van eene andere Mogendheid tot de hagchelijkste botsingen met Holland, en tot fnuiking van deszelfs vrijen wasdom zouden leiden.

Zou de Nederlandsche Staat zich van zijne taak in het nieuwe Stelsel kwijten, dan moest hij worden gevestigd en uitgebreid als Landmogendheid; en daartoe was Belgie onmisbaar. De geschiedenis der voormalige Republiek heeft geleerd, dat de Zeemogendheid Holland op een ruimer bestek van grondgebied en volk dient te rusten. De verdeeldheid en

het ontbrekend evenwigt van belang tusschen de Zee- en Landprovincien hadden de vastigheid der Republiek ondermijnd. Zij hadden bewezen, dat het gewigt der Landprovincien vermeerderd worden, dat de Staat minder als een eiland op het water doberen, dat hij diepere en breedere wortels aan den vasten wal schieten moest. De Republiek werd maar al te dikwijls topzwaar bevonden, en de last harer scheepsmagt te groot voor het bekrompen landje, daar dezelve op drukte. De middelen, ter beschikking der regering, waren, niettegenstaande de ondragelijke belastingen, en ofschoon de meest kostbare tak van bestuur, het Koloniewezen, door particulieren werd bestreden, te gering, om de publieke waardigheid en verpligting op te houden. Getuige de uitputting, die op elke buitengewone aanstrenging van oorlog of andere, ten einde zich als Zeemogendheid te doen gelden, volgde. Vandaar dat de regering telkens te kort schoot in de tijdige beraming der meest noodzakelijke maatregelen tot bescherming van 's Lands vlag.

Belgie met Holland tot een aanzienlijk en rijk Staatsgebied vereenigd, moet aan den Nederlandschen Staat de noodige hulpbronnen verschaffen tot instandhouding zijner menigvuldige betrekkingen, als mede geroepen om de belangen van volken en

werelddeelen, door den Oceaan gescheiden, te vereffenen. Zelf met een uitgestrekt gebied op het vaste land gezeten, is Nederland des te inniger in de aangelegenheden der Landmogendheden gewikkeld, staat het onder den invloed der oorzaken, welke derzelver gesteltenis regeren, en oefent het eene daaraan evenredige terugwerking uit. Nederland wordt hierdoor verhinderd, om, tot algemeene schade en tot eigen verderf, zich aan die werkeloosheid en angstvallige ingetogenheid over te geven, waartoe de Republiek sedert den vrede van Utrecht verviel. Het wordt verplicht, om een altoos wakker lid der groote Statenmaatschappij te zijn. Het zal in die mate meer vertrouwen bij de Landmogendheden genieten, en er een te onwrikbaarder steun bij vinden. Het is uit dien hoofde te minder onderhevig aan de eenzijdige strekking der Staatkunde van Engeland, en meer berekend, om er de tegenhanger en als het noodzakelijk aanvulsel van te zijn. Het is in die zelfde mate geschikter, om de aangelegenheden en het vrije verkeer des vasten lands op zee te vertegenwoordigen.

Het belang van Europa vordert, dat Nederland in zijne driedelige betrekking, als Zee- en Landmogendheid en als Handelstaat, die vermeerdering van magt behoude, welke aan hetzelfde in België is toe-

gelegd. De bestaanbaarheid eener, niet insulaire, groote Zeemogendheid, gelijk Nederland moet wezen, is afhankelijk van zijne landmagt. In de vereeniging dezer beide hoedanigheden behoort Nederland sterk genoeg te zijn, om ontzag in te boezemen voor zijne tusschenkomst bij de geschillen der Mogendheden, en om aan de partij, die het kiest, het zij gewapende deelneming, het zij onzijdigheid, het zij bevrediging en scheidsmanschap, klem te geven. Nederland gaat verloren voor Europa, wanneer het zoo zwak is, dat het, bij algemeene bewegingen, zijns ondanks den stroom eener vreemde Staatkunde, tegen zijn eigen belang in, genoodzaakt is te volgen; of zoo onmagtig, dat andere Rijken op zijn bondgenootschap geenen prijs stellen.

Voor Nederland als Handelstaat is die zekerheid, welke alleen uit het vertrouwen op eigen krachten ontspruit, weinig minder dan het aanwezen zelf. Moet men, bij de minste woeling in Europa, twijfelen aan de middelen des Staats, om zich zelven te handhaven, zoo is de gerustheid te niet, zonder welke de handelberekeningen geenen duurzamen grondslag meer hebben. Zal dus de koophandel niet alleen een winstgevend bedrijf voor de ingezetenen, maar zal hij de hefboom van Nederland's buitenslandschen invloed en de ziel van deszelfs Staatkunde

zijn, dan moet Nederland in zijn geheel, groot en kloek, blijven.

Nog onder een ander opzigt is Belgie een noodwendig bestanddeel van den weder opgerigten Handelstaat. Bij de vermenigvuldigde, meer verspreide en verdeelde werkzaamheden des handels, te midden van het vergroot aantal mededingers, en nevens de ontzaghelijke uitbreiding, welke de voortbrengende nijverheid en het eigen vertier van andere Natien hebben gekregen, zou Nederland eene naauwelijks merkbare plaats beslaan, wanneer het niet in hoogere mate, dan de Republiek, zijn handelvermogen uit de schatten eener zelfstandige, landbouwende en fabricerende, volksvljht ontleende. Holland voedde den handel door den handel, en met de kapitalen, in den handel gewonnen. Sedert echter zoovele andere Natien begonnen zijn, om hetgeen weleer Holland ter hare dienst verrigtte, voor zich zelve te doen; sedert het onmiddellijk verkeer, waarin de meeste volken tot elkander zijn getreden; sedert de alleenheerschappij van Groot-Britanje in de beide Indien; onderstelde de heropening van Nederland's handelverbindtenissen, als eerste voorwaarde eene aanmerkelijke uitzetting van hetgeen Nederland ten behoeve van vreemden in zijn eigen schoot teelde, en van hetgeen Nederland weder-

keurig tot eigen gebruik van vreemden behoefde. Hiertoe strekt die aanwas van grondgebied en bevolking, van natuurlijken rijkdom, van nijvere krachten en binnenlandsch vertier, welke in de vereeniging van Belgie met Holland is daargesteld.

Zoo toegerust, mogt Nederland eenen handel van eigen koopwaren en eigen benoodigdheid vooruit zetten, gewigtig genoeg, om er alle voordeelen zijner ligging, zijner kapitalen en handelbedrevenheid, in te doen gelden tot wederopvatting der daden van Algemeenen handel. Het dadelijk uitwerksel van de opkomst des Algemeenen handels is een verhoogde bloei van den gewonen handel, of liever van de gansche huishouding : en derzelver verhoogde bloei vermenigvuldigt wederom de betrekkingen, en vermeerderd de geschiktheid tot beleid van den Algemeenen handel. Aldus is de veel verruimde kring van binnenlandsche volksvlijt en binnenlandsch verbruik een onmisbaar vereischte, om Nederland op nieuw eene hartader van het wereldverkeer, een blijvend middenpunt van aantrekking voor de huishoudelijke gemeenschap der volken, te doen worden. Op de mogelijkheid, dat Nederland zulks andermaal worde, berust grootendeels hetgeen Nederland als Handelstaat voor Europa en voor de wereld moet wezen.

III. De Staats- en nationale verdeeling van Europa, de wederzijdsche afperking en schikking der leden van dat groote ligchaam, door natuur en geschiedenis geregeld, vorderen, dat al de Nederlanden behooren tot één en hetzelfde staatkundig geheel of stelsel. Van de middeleeuwen af tot op de fransche omwenteling toe, welke de baken van onderscheid tusschen Rijken en volken gewelddadig verzette, is het ook inderdaad aldus geweest. De medewerking echter tot de pligten van dat ééne gemeenschappelijke stelsel was tot op onze tijden doorgaans niet gelijkelijk of evenredig tusschen al de Nederlanden verdeeld. Beurtelings was een deel der Gewesten het middenpunt van den kring, die al de Nederlanden insloot, en had een zoo onbetwist voorzitterschap boven de overige, dat zij alleen de Nederlandsche eere en den Nederlandschen invloed schenen te vertegenwoordigen; terwijl de rol van andere Gewesten ondergeschikt, werktuigelijk, ja lijdelijk was. Terwijl de Republiek den toon gaf, was België in de handen van Spanje en Oostenrijk louter dienstbaar aan den rang, dien de Republiek onder de Mogendheden bekleedde. Zou Holland niet bedreigd worden, dan moest, begreep men, in België geen tegengesteld belang, van Staatskunde of Huishouding, de overhand krijgen; dan moest de

magt, welke over België gebod, steeds de natuur-
 Rijke bondgenooten van Holland wezen. België op
 zich zelf evenwel, of België aan Holland gevoegd,
 zou, al hadden de omstandigheden vrije hand ge-
 laten tot zulk eene schikking, vóór de fransche om-
 wenteling niet voldoende hebben geschenen, om
 de Republiek vrij te waren. België werd onder de
 voogdijschap van eene groote Mogendheid het bol-
 werk der Republiek. Dit heerlijke land werd in
 eene groote oorlogsvesting hervormd, en aan deze
 volkrijke steden en oevers, eertijds bloeiende in
 alle kunsten van nijverheid, voorheen de markt en
 stapelplaats van Europa's handel, werd alle gemeen-
 schap en verkeer naar buiten opzettelijk afgesne-
 den. Was het alleen de baatzuchtige nijd van
 Holland en Groot-Britanje, welke hierin zegevierde?
 Het was veeleer in den geest der algemeene Euro-
 pische Staatkunde, ten einde geen strijd of mede-
 ding met de Republiek in gewesten te doen
 oprijzen, welke aan de veiligheid der Republiek
 verpand moesten blijven.

Bij den wederopbouw van Europa in onze dagen
 kon België niet gescheiden blijven van Holland, of
 men moest in den staatkundigen en huishoudelijken
 toelag van België eene afwijking, ja botsing, tegen
 over dien van Holland te gemoet zien. Het zij men

Belgie onder het beheer van eenige vreemde Mogendheid bragt, het zij men het op zich zelf liet staan, in beide gevallen was zulks onvermijdelijk. Aan Frankrijk ontnomen, zou Belgie vooreerst nog, misschien voor altoos, zich in de rigting hebben voort bewogen, welke de twingtigjarige onderwerping onder Frankrijk er aan gegeven had. Maar al onderstelde men het ongeloofelijke, dat Belgie, het zij door oorspronkelijkheid, het zij door den invloed der Mogendheid, die het zou bezitten, gedreven, eenen eigen weg insloeg, die weg zou steeds de baan, door Holland te beschrijven, door kruisen, en op vele punten de beweging stremmen. Men zou dus Holland, in stede van het door Belgie te beschutten en te stijven, door datzelfde Belgie ondermijnen en verzwakken. Wie ook het gebied over het van Holland gescheidene Belgie voerde, nimmer kon men, na de gedragingen van het Oostenrijksche Hof sedert Karel VI, zeker wezen, dat het staatkundig beleid des Gebieders onveranderlijk met Holland ééne lijn zou trekken.

Daar bleef derhalve slechts de keus tusschen twee uitkomsten overig. Zou men Belgie weder tot zijne oude staatkundige nietigheid veroordeelen, ten einde het voor Holland niet schadelijk, en alleen door zijne vestingen nuttig zou kunnen worden? Of

wel, zou men alle Nederlanden in een smelten, en België, dat toch, in welken vorm ook, een borstweer van Holland's betrekking tot Europa moest zijn, tevens al de voordeelen dier luistervolle betrekking laten genieten?

Het eerste was, zoo het al raadzaam ware geweest, ondoenlijk, van wege den nieuwen levensprikkel, dien de verbindtenis met Frankrijk aan België had medegedeeld. Men koos het laatste, en besloot, om Holland's taak en schuld bij het Statenstelsel van Europa gelijkelijk op België te leggen, en op één Koningrijk der gezamenlijke Nederlanden te doen rusten. De Mogendheden verbonden dus België met het gebied der oude Republiek op den voet van volkomen eenheid en gelijkvormigheid van Staats- en nationaal bestaan. Zij stelden de grondslagen dier wederzijdsche inlijving vast, niet om Holland in het bijzonder, of België in het bijzonder, te gerieven, maar ter zake van het gemeene belang van Europa.

Volgens de voorwaarden, welke de aanstaande Souverein van het Rijk der Nederlanden bij eene Acte van d. 21 Julij 1814 (1) aannam, moet de vereeniging van België met Holland innig en volkomen zijn : zoo dat beide deze landen éenen en denzelfden Staat uitmaken, geregeld door de reeds in Holland

(1) Bij *Marion*, Suppl. au Recueil, VI. p. 58 sqq.

geldende Grondwet, welke bij gemeen overleg eene wijziging ingevolge de nieuwe omstandigheden zal ondergaan. Er mag evenwel niets veranderd worden in die bepalingen dezer Grondwet, welke aan alle Godsdiensten eene gelijke bescherming en gunst verzekeren, en de toelating van alle burgers, zonder onderscheid van godsdienstige geloofsbelijdenis, tot de ambten en publieke bedieningen waarborgen. De Belgische Provinciën zullen op eene voegzame wijze vertegenwoordigd worden in de vergadering der Staten-Generaal, welker gewone zittingen in vreedestijden beurtelings in eene Hollandsche en in eene Belgische stad zullen worden gehouden. Onderlinge gelijkheid van grondwettige regten aldus voor alle Nederlanders vastgesteld zijnde, zullen de onderscheidene Provinciën op gelijken voet al de handels- en andere voordeelen genieten, waarvoor de bijzondere gelegenheid van elk vatbaar is; zonder dat eenig beletsel of eenige beperking aan de eene zal mogen worden opgelegd ter gunste van eene andere. Onmiddellijk na de vereeniging zullen de Provinciën en steden van België worden toegelaten tot den handel en de vaart naar de kolonies, op denzelfden voet, als de Hollandsche Provinciën en steden. De lasten, eveneens als de voordeelen, gemeen moettende zijn, zullen de schulden, gemaakt

tot op het tijdstip der vereeniging, door de Hollandische Provinciën van den eenen, en door de Belgische Provinciën aan den anderen kant, komen ten laste van de algemeene schatkist der Nederlanden. Volgens dezelfde beginselen zullen de uitgaven, vereischt tot de daarstelling en het onderhoud der sterkten langs de grenzen van den nieuwen Staat, gedragen worden uit de algemeene Schatkist, als voortspruitende uit eene aangelegenheid, waarin de zekerheid en onafhankelijkheid van al de Provinciën, en van de gansche Natie, betrokken zijn. De kosten van aanleg en onderhoud der dijken zullen voor rekening blijven der districten, die bij dit deel van de publieke dienst meer onmiddellijk belang hebben, behoudens de verpligting van den Staat in het algemeen, om in gevalle van buitengewone rampen onderstand te verleenen, alles gelijk zulks tot dus verre in Holland gebruikelijk is geweest.

Duidelijker, dan door deze zoo naauwkeurige en veelomvattende voorzieningen, konden de Mogendheden haar bezof niet verklaren, hoe sterk het welzijn van ons werelddeel er in betrokken is, dat de Nederlanden een vast geklonken en innig verbonden geheel vormen. Belgie, van Holland gescheiden, zou, in den opbouw van zijne bijzondere of aangenomene belangen, door Holland tegengewerkt, en

akzoo meer en meer aan het Nederlandsche stelsel onvreemd worden. Eerst door zamenvoeging der lang afgezonderde leden tot één ligchaam zoude het Nederlandsche beginsel zijne volle kracht van ontwikkeling erlangen; zou Holland met onwankelbare vastigheid op België leunen; en zou België weder vrij uit de eigen borst adem halen, en zijne zelfstandigheid herwinnen.

Indien de Mogendheden het, vijftien jaren geleden, als een eerste vereischte tot eene duurzame bevrediging van Europa hebben aangemerkt, te verhoeden, dat Holland en België nimmer door strijdige staatkundige drijfveeren bestuurd werden; indien zij, als noodzakelijk en eenig behoudmiddel, de inlijving van België met Holland, en de inlijving van Holland met België, hebben verordend; zijn de omstandigheden, in den loop dier vijftien jaren, zoodanig veranderd, dat eene afscheuring zou kunnen plaats vinden zonder dat gevaar voor Europa, hetwelk men alstoen meende te moeten keeren?

Belgie heeft, in eene vijftienjarige vereeniging met Holland, al zijne groeikrachten op nieuw zien ontkiemen. Het heeft zich tot eene hoogte van huishoudelijke welvaart en staatkundige zelfstandigheid verheven, die, sedert het bloeiende tijdvak der Bourgondische heerschappij, voor de vurigste ver-

beelding schier niet meer bereikbaar scheen. Nu, te midden van dezen jeugdigen en frischen wasdom, in het genot aller dezer voordeelen, die Belgie niet in, maar ondanks de vereeniging met Holland beweert te hebben verworven, wil Belgie zich eensklaps afzonderen, om op eigen wicken, buiten Zusammenhang met, en ongehinderd door Holland, zijne vlugt voort te zetten. Onbewimpeld wordt de onverzoenbaarheid van het Hollandsche met het Belgische Staatbestaan als de reden van dit verlangen opgegeven. Blijk genoeg, dat een opzettelijke geest van onderlinge tegenkanting een hoofdbeginsel der wederkeerige gedragingen, en het onmiddellijk gevolg der breuke worden zou.

Men gelooft welligt, dat het gevoelen omtrent eenen algemeenen en nooit te heelen tweespalt tusschen de wederzijdsche belangen, opgevat in de hartstogtelijke verblinding des oogenblik, met het zakken der driften geen steek zal houden. In het vertrouwen, dat de natuur sterker zal wezen dan de dwaling der partijschap, zou men zich kunnen vleijen, dat de Nederlanden, door welke vormen ook onderscheiden, steeds aan ééne groote beweegkracht gehoorzamen, steeds schakels van eene zelfde keten, steeds één zijn zullen in hunne verhouding tot andere Natien. Men zou dus de smaldeeling des

Rijks in twee kleine Rijkjes, naar elks wenschen ingerigt, kunnen inwilligen, zonder gevaar voor die gemeenschap en eenparigheid van Staatsbeleid, tot welke al de Nederlanden door bezef van Nationaliteit, van behoefte en eigenbelang gestadig zullen worden gedreven.

Dit besluit, uit eene ware stelling afgeleid, zou een verderfelijke waan zijn. Eer mag men hopen, ongelijksoortige deelen tot een geheel te zien zamenstreven, dan dat de stukken van een door innerlijke weerspannigheid verbroken geheel ooit weder eenen zelfden geest zullen ademen. Geen haat is feller dan broederhaat. Door de afscheuring der Zuidelijke Gewesten van de Noordelijke zou een afgrond van tweedragt en vijandschap geopend worden, in welke de magt en het aanzien des Staats naar buiten, de invloed van Nederland op Europa, zoowel als de dierbaarste wederzijdsche belangen reddeloos zouden verzinken.

De Zuidelijke en Noordelijke Provinciën eens formeel van elkander gescheiden, zal hetgeen tot dus verre uitvloeisel van hartstogtelijke overdrijving en opgewondenheid was, het onverzettelijk gelaat van regel en hebbelijkheid aannemen. Wat toch zal er gebeuren? Het is het wezen van elke ontbinding, dat het individueel belang der van elkander losge-

maakte deelen bovendrijft; terwijl een algemeen belang, dat al die individuele aangelegenheden rangschikt en aaneen schakelt, ophoudt erkend te worden. De beide Staten zullen beginnen, met elk een voornaam gewigt te leggen op die bijzondere aangelegenheden, welke het meest duidelijk merk dragen van eigenaardigheid en onderling verschil; en die tot dus verre nog op de minst volkomene wijs onder hetzelfde algemeene voordeel geplooid waren geworden. Zoodanige stukken zullen er vele, en te meer, naarmate men ze met wrok en voorbedacht opzoekt, worden gevonden in eenen nieuwen Staat, waarvan de deelen, uit hunnen vroegeren ongelijkvormigen toestand, uiteenloopende indrukseelen en vooroordeelen overig hebben gehouden. Men spreekt nu, onder de vereeniging, van verscheidenheid in de beide hoofdafdeelingen. Verscheidenheid is op zich zelve geene tegenstrijdigheid. Maar door de afzondring zal de verscheidenheid in onverzoenlijke tegenstrijdigheid worden veranderd. Bij het bestel van elks bijzondere zaken zal men vooral het opzigt op zamenstemming met den Broederstaat vermijden, ja buitensluiten, uit vrees, van zich, door toenaadering, in afhankelijkheid van den anderen te verstrikken.

Deze afkeerigheid zal door de onderwerping onder

één Hoofd veeleer worden versterkt, dan vermindert. De bedoelingen van dat Hoofd zullen aan weerskanten voor partijdig worden gehouden. Een gestadig wantrouwen zal zijne handelingen bewaken, de heilrijkste ontwerpen van echt Nederlandsche Staatskunst verijdelen, en alle, zelfs het meest tastbare, gemeen belang doen miskennen. Om het individuele te doen uitkomen, zullen geene omtrekken te hard en te kantig schijnen; en tegen het gevaar, van aan elkander te worden opgeofferd, zal men zich achter maatregelen der scherpste en eenzijdigste afzondering meenen te moeten verschansen.

Gelijk bij de inwendige schikkingen van elk der beide Nederlandsche Staten de meest afstekende zelfstandigheid zal betracht worden, zoo ook bij de regeling der buitenlandsche gemeenschappen. Holland en Belgie zullen ieder hun eigen stelsel hebben van verbindtenissen, hetzij voor den handel, hetzij andere voor vrede of oorlog. Zijne uitheemsche betrekkingen heeft Belgie tot hiertoe door Holland erlangd, en de voornaamste er van zullen den schok der verbreking van het Staatsverband niet doorstaan. Belgie zal zich in den beginne plotselijk met zich zelf alleen, en bijkans als vreemdeling te midden van het gezelschap der overige Staten vinden. Naar welken kant zal het zich wenden, en zijne eerste kennissen

maken? Zal het beproeven, of de veelvuldige en verspreide verbindtenissen, die het door en met Holland had, op nieuw kunnen aangeknoopt worden? Maar derzelver onderhoud eischt eenen grooten omslag, taaije volharding en eene aanzienlijke eigene scheepvaart; derzelver uitbreiding is, onder gedurige worsteling met Holland, onzeker; en daartoe worden al de hulpmiddelen eener Zeemogendheid gevorderd, die aan België ontbreken. Laten de Kolonies gemeen blijven aan de beide Staten, België zal er uit dien hoofde geene vrucht van trekken. Weshalve zich aan al deze kansen bloot stellen, waarom al deze kronkelpaden doorkruipen, en den ruimen en breedten weg verzaken, die, langs eene andere zijde, voor België reeds gebaad is?

Belgie, tusschen Holland aan den éénen, en Frankrijk aan den anderen kant, bekneld, zal op Frankrijk leunen. In het aangaan van betrekkingen met dien vermogenden en rijken Staat zal België pogen te herwinnen, hetgeen het aan de Hollandsche zijde moet en wil verliezen. De neigingen en roerselen van het fransche tijdvak zullen herleven. Met de overwegingen van Staat zal eene algemeene volksaandrift, eene heerschende, tegen-nationale, voorliefde zamenspannen.

De staatkundige en zedelijke invloed der fran-

sche Natie op België is onberekenbaar groot. Die invloed is begrijpelijk, wanneer men nagaat, onder welke omstandigheden België aan Frankrijk is gekomen. Dezelve zal niet enkel aan slaafschheid en vuigen zin der Belgen worden geweten, wanneer men den snellen zwaai, welken de grootsche vaart van het fransche Rijk aan alle publieke en burgerlijke zaken mededeelde, vergelijkt met den stilstand en de doodsche afzondering dezer Provinciën onder het Oostenrijksche beheer. Er is intusschen geene wet, geene zekerheid meer voor Volks- en Staatsbestaan, indien de bijzondere geest of gedraging der ééne Natie dadelijk de andere medesleept, en haar oorspronkelijk karakter vernietigt. Zoo groot is echter, men erkenne het volmondig, de invloed van Frankrijk op België, dat dezelve alleenlijk door eene innige vermaagschapping en doordringing van den Belgischen met den Hollandschen aanleg allengs kan worden opgewogen.

Mag men twifelen, wat het gevolg der scheuring wezen zal? Al gaat de Belgische Staat niet dadelijk over in den franschen, de Belgische Nationaliteit, niet geschraagd door de Hollandsche, zal zich aldra in de fransche verliezen. Eene enge verstandhouding met Frankrijk zal door den volkswensch niet minder, dan door Staatsberekening, varig worden ver-

langd. Die verstandhouding zal, onder het handels- en diplomatisch gezigtspunt, zoo vruggbaar, zoo afdoende voor Belgie schijnen, dat men achten zal, met dezelve alles, zonder dezelve weinig te hebben verkregen.

Frankrijk heeft geene reden, om in deze begeerte niet te gemoet te komen; behalve dat het zijne toegewendheid en overeenkomsten met Belgie altoos onder het uitdrukkelijke voorbehoud zal regelen, dat Holland er van uitgesloten blijve. Frankrijk zal daardoor het zijne toebrengen, om de kloof tusschen de Belgische en Hollandsche aangelegenheden wijder te maken. Het zal daardoor den drang naar wedervereeniging bij de Belgen des te onweerstaanbaarder prikkelen, het net, over Belgie geworpen, al naauwer en naauwer toehalen, en ondertusschen, op zijne luimen liggende, het beslissende tijdstip verbeiden.

Zal de Koning alléén sterk genoeg zijn, om tegen dezen stroom in te roeijen, en het Nederlandsche beginsel staande te houden? De Koning zou, met zich in dezen kamp te begeven, niets winnen, en alles op het spel zetten. Men zoek ook geene middelegenen. Eene halve scheiding zoude, over kort of lang, eene geheele scheiding noodzakelijk maken. Belgie zal onophoudelijk in den franschen

kring van volkenverkeer en buitenlandsch Staatbesleid worden getrokken. In België zal derhalve juist die strekking de bovenhand krijgen, tegen welke het Rijk der Nederlanden als een dam werd opgeworpen. Met het lidmaatschap van Nederland te verzaken, verzaakt België zijnen Europäischen rang. Het wijkt uit zijne omloopsbaan in het algemeene stelsel, om de trawant te worden van een ondergeschikt systeem van beweging. Het breekt dus de orde en den evenwigtigen samenhang van het groot geheel, dat hierdoor aan slingering en de bedenkelijkste botsing wordt bloot gesteld.

Op Holland zal inmiddels eene dubbele drukking rusten, van België op zich zelf, en van Frankrijk door België. De inlijving van België met Frankrijk zal voor Holland wenschelijker zijn, dan zulk een toestand. Maar wat zal Holland nog voor zich zelf, wat voor Europa, kunnen doen? Holland zal zich, bij den eersten opslag, vleijen met eenen vrijeren handel, en het zal met de verwonderlijke veerkracht van werkzaamheid, welke dit volk en dit land steeds naar buiten, tot op de verste afstanden, hebben uitgeoefend, gedaan zijn. Holland's Staatkunde zal ten eenen male behoeftig, magteloos en lijdelijk, en tot de bekrompenste berekeningen van eigen belang en eigen behoud bepaald worden. Het zal

een beschermeling worden van hen, wier toeverlaat het moest wezen. Een Staat, wiens behoud geene andere wachters heeft, dan vreemde belangstelling en vreemde hulp, is, eer nog de dag des gevaars aanbreekt, alrede half verloren. Zoo zal, met de scheiding van Belgie, Nederland's onafhankelijkheid ook in Holland ten val neigen.

WEEK LANK.

K 26031

WEEKBLANK

OP

GYSBRECHT *van* **AEMSTEL'S**

ALLEENSPRAAK,

TOEPASSELIJK

OP DEN TEGENWOORDIGEN TIJD.

TE AMSTERDAM, BIJ

GEBROEDERS *van* **ARUM.**

1830.

E. 509375951

WEERKLANK

OF

GYSBRECHT'S

ALLEENSPRAAK.

Europa's Staatsbelang moet zich ten langen . . . ! . *lesten*
 Bemoeijen met de zaak van Neêrlands oude . . . ! . *vesten*
 En goede burgerij, en volgens ons *gebed*
 Ons scheiden van den Belg, zoo wordt ons land . . *ontzet.*
 De Muiters, toen wij nog op uitkomst durfden . . *hopen,*
 Zijn door verraad en moord de vesting inge . . . *loopen;*
 Ons troepen zijn uiteen, en namen vast de . . . *wijk*
 En trokken haastig langs den Dendermondschen . . *dijk.*
 Zóó stuift het oproer voort, gelijk gedreven . . . *golven;*
 Zóó zag men 't muitersrot als kudde wreede . . . *wolven*

En felle tijgers woën, met ijselijk *geschreeuw*,
 Op d' edelmoedigen, maar krachteloozen *Leeuw*.
 Reeds acht het boevenrot ons land door hen *verslonden*,
 Omdat hun eerste vaart geen' weerstand had *gevonden*.
 Helaas! hoe onvoorziens is deze kans *gedraaid!*
 Hoe spoedig rijpt de vrucht wanneer men oproer *zaait!*
 Als 't kleed van eer en schaamte eens is van 't lijf *gereten*,
 Dan wordt geloof en trouw als nutloos weg *gesmelen*,
 En is maar hindernis op aller zonden *weg*,
 Ja, zonder open strijd of eenig stad *beleg*.
 Ziet, ziet het Belgisch graauw van allen band *ontslagen!*
 Hoe moet gansch Nederland van zulk een' val *gewagen?*
 Zuid-Brabant heeft, met Luik en Vlaanderen, hoog en *dier*
 Gezworen, duizendwerf, dat zij, met zwaard en *vier*
 De Jacobijnen-muts zal zetten op ons *daken*,
 En tot een wingewest, of asch en puinhoop *maken*.
 Ons oud en wettig erf. Zij achten trouw noch *eer*,
 Maar wenden snood zich af van hunn' te goeden. *Heer*;
 Waardoor oud Holland nu moet lijden zoo *onschuldig*,
 Als iemand lijden mag, maar 't draagt dat kruis *geduldig*.
 Of heeft toegevendheid het goede doel *gemist*,
 't Is uit onnoozelheid en zonder erg of *list*.
 De Jezuïtsche geest tot heerschzucht aan *geprikkeld*
 Heeft 't bijgeloovig graauw te schendig *ingewikkeld*
 In dolle vrijheidszucht, en eigen wit *verbloemd*,

Dat daar het vrijheid preekt, de zielenvrijheid. . . : *doemt.*
 Waar heeft zich 't woeste volk niet schendig aan . . . *vergrepen!*
 Wat kreeg er niet een' krak, wat hoven, huizen, . . . *schepen,*
 Zijn niet verbrand, vernield door 't plunderziek . . . *gemeen?*
 Maar onz' toegevendheid lag d' allereersten. *steen*
 Tot ondank, en, om nu dien moedwil te *besnoeijen,*
 Moet zich geen vreemde magt met onze zaken *moeijen,*
 Noch eenig krijgsgeweld gaan voeren in dat *land;*
 Want wie voorziet het einde als 't opdaagt van dien . . . *kant?*
 Dan ziet geheel Euroop' het oorelog *ontsproten,*
 Dat over steden gaat en vastgebouwde *sloten*
 En dorpen zonder end, en huizen zonder *tal,*
 Van allerhande aard, die 't eeuwig smarten *zal.*
 't Oproerig volk draaft door en geeft zich nooit *tevreden,*
 De Potter, Thielemans, de Weyer, en die *leden*
 Der Staten-Generaal, die 's Konings gunst be *scheen,*
 Vereenen zich aan 't hoofd van 't allerlaagst *gemeen,*
 En spottende met trouw, en dier gezworen *eden;*
 Die ze aan hunn' wettig Vorst zoo dikwerf kruipend . . . *deden,*
 Dreigt Vlaming, Belg en Waal, een' onverzoenbren . . . *haat,*
 Aan 't edel Nassau's huis en Holland. Deze *smaad*
 Kan 't Zevenlandsch gewest tot in de ziel ont *roeren.*
 Op mannen! in 't geweer! men moet de wapens . . . *voeren.*
 Al lang genoeg op hoop van beterschap *gerust:*
 De vlam der munitij wordt slechts door moed *gebluscht.*

Wat baat ons tusschenspraak van Koningen of . . . *Heeren?*
 't Is tijd om weer te bién en 't vloekrot af te . . . *keeren.*
 Het heilloos basterdzaad van Brussel, door geen . . . *trouw*
 Of eer of menschlijkheid of deugd gebonden, . . . *zou*
 (Liet ge in het Hollandsch hart den ouden moed . . . *versterven*)
 U dwingen om verstrooid als balkingen te . . . *zwerfen,*
 Of hen te dienen. Op dan Vader! Broeder! . . . *Zoon!*
 Met God, voor Gade en Kroost, voor Vaderland en . . . *Troon!*
 Toont u het echte teelt dier dappre . . . *Burgerijen,*
 Die 't Land verlost van de Spaansche . . . *Heerschappijen,*
 En Romes sieledwang. Welaan! men achte . . . *niet,*
 Op eigen lijfsgevaar, dat is een klein . . . *verdriet.*
 Maar zoo het heldenperk ons burgers kon ver . . . *tsagen,*
 Dan stortte 't Vaderland in onafzienbare . . . *plagen,*
 Wijl 't nakroost schuldeloos voor onze lafheid . . . *boet.*
 Te wapen dan! ter wraak voor al 't vergoten . . . *bloed,*
 Te wapen! tot behoud van Vorst en . . . *onderzaten.*
 Wie zou voor 't vaderland niet wilkg 't leven. . . *laten?*
 Om door zoo braaf een' dood te stoppen de oproer . . . *wel,*
 En dempen door het lijf dien nimmer zatten . . . *hel.*
 Wie 't regt verdedigt wordt gesterkt van uit den . . . *hoogen,*
 Door Hem, die 't al bestiert, met zijn doorzigtige . . . *oogen;*
 Het hart des Konings en der volksverleiders . . . *kent,*
 Standvaste trouw beloont, en handhaaft in het . . . *end.*
 Maar, wenschen wij ons land zoo heerlijk . . . *begnadigd,*

Dan worde 't ook door ons met mannenmoed *verdadigd* ;
 Dan rukke men, bezielde door onzer Vaders *deugd*,
 Den vijand te gemoet met al het vuur der *jeugd*,
 Eendragtig zonder ooit van trouwe te *veranderen* :
 Dan eerst, herleeft de naam van vrije Neder *landren*,
 Als wij, met moed en kracht, den wapenkreet *alom*
 Opvolgen, overal de burgers, d' *adeldom*
 En landliên opgeklept zien met geweer *beladen*
 Aanrukken, en gereed tot mannelijke *dadren*.
 Al wie in 't harnas sterft, die heeft een eerlijk *graf*.
 Wie Koning Willem trouw bevestigt bij zijn' *staf*,
 Van dien zal 't Vaderland altijd met eerbied *spreken*.
 Op! Vaderlanders, op! om 't Vaderland te *wreken*.
 Met juichtoon voortgerukt, het muiterroet *gelemd*;
 En dan, uit vrije borst het danklied in *gestemd*!
 Held Ledel heeft alree 't bandijtenheer *geslagen*
 En in Cadsant met kracht den standerd *weggedragen*.
 Pontecoulant, met Belg en Vlaming en 't *uitheensch*
 Gebroed van Seine en Roer, misschien ook van den . . *Teems*
 Dacht 't vrije Walcheren te trappen met zijn *rotten*,
 Maar werden kort gestuit. Zij liepen als de *Schotten*
 Bij Dunbar, toen ons volk hen op de lenden. . . . *viel*,
 's Lands grijzen held Chassé, soldaat met lijf en . . . *ziel*,
 Verdedigde 's Lands eer, met trouwgebleven *troepen*,
 En deed, door 't grof geschut, den Belg genade . . . *roepen*.

Terwijl zet 's Lands vloot Antwerpen schier in . . . *vlam* ,
 Vermits het, laag en laf, meê deel in 't oproer . . . *nam*
 En de ongeregte zaak van Brussel dorst . . . *omhelzen* .
 Nu vloeken ze Aduard, en 't spijkervat van . . . *Velsen*
 Of Bylings martelgraf was voor Chassé be . . . *recht* ,
 Verviel hij in hun magt. Verblinde muniters! . . . *zegt* ,
 Indien geen wrok of list uwe oogen dus . . . *verblinde* ,
 Zoudt ge in uw eigen werk uw eigen straf niet . . . *vinden* ?
 Toen gij in 't Fransche juk u kromdet als een . . . *slaaf* ,
 Toen lekte gij het stof. Wat Keizer, Hertog, . . . *Graaf* ,
 Die u met zachtheid leed, kost ge als uw Heer . . . *gedoogen* ?
 Oproerig, laf en wreed, verblind aan ziel en . . . *oogen* ,
 Geeft ge aan een vaderlijk en zacht bestier den . . . *schop*
 En steekt verraderlijk den mouterstander . . . *op* ,
 Geholpen door het ras dier monsters, die te . . . *Woerden*
 De zuigelingen smoorden en roof en buit weg . . . *voerden*
 Ga! laf ondankbaar volk, dat naar geen reden . . . *hoort* !
 Verga door eigen gif, hol in uw dolheid . . . *voort* !
 Dat hij, aan wien 't beheer uws lands wordt . . . *opgedragen* ,
 U, als Rehabeam, met schorpioenen . . . *slagen*
 Regere, en 't zacht bestuur; dat vijftien jaren . . . *lang*
 U vrede en voorspoed gaf, door Inkwisitie . . . *dwang*
 Vervange worde, en u gehoorzaamheid doe . . . *zweren* ,
 Als slaven, kruipende in 't gareel van strenge . . . *Heeren* ,
 Als dwazen, die men aan de tuchtroede over . . . *gaf* :

Zoo krijgt uw schelmsch verraad de welverdiende . . *straf!*
 Maar eendragt, moed en trouw vervullen 't hart van . . *allen,*
 Die onz' geregte zaak handhaven op de *wallen*
 Van 't oude Nederland, en vader Willems *zaak*
 Bepreiten met geweer, en duchten voor geen *wraak,*
 Wedijvrend met den Zeeuw, met Hollanders en *Vriezen,*
 Den vijand te verslaan of 't leven te *verliezen.*
 Zoo ligt de zaak bij ons, en daarop gaan wij *aan*
 En durven zwaar beleg en stormen door te *staan*
 En nacht en dag vooraan te worstelen op de *wallen,*
 Te spelen met geschut en rustig uit te *vallen,*
 Gedachtig aan de les, ons reeds op moeders *schoot*
 Geleerd: wie 't land bemint, vertrouwe op God in *nood!*
 Zoo hebben zich weleer onz' vaders ook *gedragen,*
 En nooit bezweek hun moed door droeve *nederlagen.*
 Wij volgen 't zelfde spoor: wij strijden niet om *roem,*
 Maar voor het Vaderland! en wie dien naam ooit *noem,*
 En niet met leeuwenmoed het lijf er op durft *zetten,*
 Die is van basterdteelt, beklad met vreemde *smetten,*
 Verachtlijk als een Daine, aan deugd en menschlijk *heid,*
 Een gruwel; en als eens de ziel van 't ligchaam *scheidt,*
 Van roepe hij vergeefs op 't sterfbed om een' *trooster!*
 Hij sterve als ravenaas! zijn naam zij kerk en *Klooster*
 En vloek! en, Landverraâr! zij aller duivlen *groet,*
 Vaarmeê de hel de ziel nog pijnige in 't *gemoed!*

Gedrukt te Amsterdam, bij PIEPER & IPENBUUR, Boek- en
Plaatdrukkers, N. Z. Achterburgwal bij de Lijbaansteeg, No. 149.

VADERLANDSCH DICHTSTUK.

INTERNATIONAL RESEARCH

5022
X 6 23.

**AAN HET JAAR
1830.**

VADERLANDSCH DICHTSTUK,

UITGESPROKEN

IN

**HET EERSTE DEPARTEMENT DER MAATSCHAPPIJ
TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN,**

OP DEN 27 DECEMBER 1830.

DOOR

J. Bondeau.

Amsterdam,

GEDRUKT BIJ A. ZWEESAARDT,

ten voordeele van het Fonds ter Algemeene Wapening.

PRIJS 20 CENTS.

THE 15th CENTURY

1881

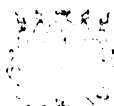
THE 15th CENTURY

THE 15th CENTURY

THE 15th CENTURY

1881

THE 15th CENTURY

509370659

AAN HET JAAR 1830,

BIJ DESZELFS NADEREND EINDE.

Oude! die daar rillend staat,
Met de doodverw op 't gelaat,
Aan den grenspaal van uw leven;
Oude! die daar krimpt en woelt,
Nu ge uw einde nadren voelt,
En ge ons allen zult begeven;
Oude! wilt ge een eerlijk graf?...
Reken dan met ons eerst af!

Zeg, wat hebben we u gedaan,
Dat ge in 't rusteloos bestaan
Zoo veel leeds en rampen kweekend,
Ons den lieven vrede onttrekt,
En uw' eigen' naam bevlekt,
Die met bloed staat aangeteekend? —
Dat, nu ge afgeleefd daar gaat,
Ge ons zoo vele jammen laat? —

Zie, met hartlijkheid en vuur,
 Zegende elk, in 't nachtelijk uur,
 De eerste teekenen van uw leven;
 En, met een opregt gemoed,
 Heeft u elk, den welkomstgroet,
 Als een' goeden gast gegeven:
 Alles had men voor u veil,
 Want uwe aankomst spelde ons heil.

Ja, die aankomst, zoo gevierd,
 Hebben wij die niet gesierd,
 Met de zangen der 'koralen,
 Die, in 't oude Nederland,
 Trilden langs den breeden wand
 Van de heilige tempelzalen;
 Waarin elk eerbiedig zat,
 En op u Gods zegen bad?

Hebben wij, met liefde in 't hart,
 Niet geheeld de wond der smart,
 Door uw strenge jeugd geslagen;
 Toen uwe onbezuisde hand,
 't Aardryk klemde in d' ijzren band,
 En den schaamlen wreed liet klagen?
 Zeg, wie gaf hun 't leven weér,
 En wie hield uw naam in eer?...

Zijn wij, heel uw leven door,
 Afgeweken van het spoor,
 Dat het regt had voorgeschreven?
 Zaaft gij niet, hoe elke stand
 Streefde in 't oude Nederland,
 Om uw' naam den roem te geven,
 Dien 't geschiedboek meldde aan de aard',
 Dat gij rijk aan zegen waart? —

Zie dit, stervende oude! dit,
 Was ons aller doel en wit:
 En wij wisten woord te houden;
 Maar, hoe hebt ge uw' aard betoond,
 En hoe hebt gij ons beloond,
 Die zich aan u toevertrouwen? —
 Gul en hartlijk waren wij —
 Kind der Eeuw! zeg, wat waart gij? —

Valsch en listig, als de slang,
 Was uw schuifelende gang,
 Door het hart van Neêrlands staten;
 Maar, in 't zeker treffen sluw,
 En van 't eerlijk Noorden schuw,
 Hebt ge in 't Zuid' uw' worp gelaten:
 Ja, dat Zuiden kweekte uw nest...
 't Ontuig groeide daar het best.

Ja, het broedsel wies er op,
 En de valsche slangenkop,
 Wist verraadlijk zich te heffen;
 En hij spoog zijn smetstof uit;
 En hij vlamde en zocht, voor buit
 d' Ouden Leeuw van 't Noord' te treffen;
 Maar, God lof! zijn angel brak,
 Voor een Leeuwenhuid te zwak.

Doch, de smetstof vloeide voort,
 En verwekte woede en moord,
 Tegen rustige onderdanen;
 En, den schrikbren oproerbrand,
 Zaagt ge in 't Zuidlijk Nederland,
 Zich den weg tot gruwlen banen;
 En, 't getrouwste volk der aard',
 Greep, tot noodweer, 't oorlogszwaard.

Dit, o oude! aan 's levens perk!
 Zijn de vruchten van uw werk,
 Die 't geschiedboek zal vergadren:
 Ja, de naneef ziet uw daan;
Achttien honderd dertig! staan,
 In die onvergangbre bladren;
 En, van hem vloekt hij nog de asch,
 Die der trouw zoo ontrouw was.

Doch, wat zie ik, oude! hoe? . . .
 Werpt ge uw' blik mij grimmig toe?
 Heft gij fier het hoofd naar boven? —
 Roept gij stout den hemel aan,
 Tot getuige van uw daan? —
 God! wat moet ik hier gelooven? —
 'k Hoor een stem, die tot mij zegt:
 « Neen, uw vonnis was niet regt! — »

Oude! die daar grimmig staat,
 Wend niet af uw bleek gelaat,
 Maar, zie mij voor 't laatst in de oogen:
 Wees in 't stervensuur niet stug:
 Oude! — 'k neem mijn woord terug:
 Neen, zóó hebt ge ons niet bedrogen;
 Want, hoe waar het kwade zij,
 't Goede toch bragt ge ook daarbij.

Ja, één' geest, één' ziel, één' zin,
 Gaaft gij 't oude Neerland in,
 Toen 't den gruwel zag gebeuren,
 Dat zijne onbesmette vlag
 In het stof vertreden lag,
 Om den band vaneen te scheuren,
 Die, door 's kunstenaars wondren vond,
 Noord' en Zuid' aanéén verbond.

Doch, die hoon werd zuur geboet,
 Toen de ontvlamde leeuwenmoed
 Brulde uit Hollandsche kartouwen;
 Toen de zeerob, lang gesand,
 Met verkropte woede in 't hart,
 Aanhief: 't WILLEM VAN NASSOUWEN;
 En de klank van 't schor metaal,
 Nadruk gaf aan zang en taal.

Ja, toen gaf weêr Neerlands vlag,
 Aan de muikers diep ontzag;
 Die de Schelde zagen beven;
 Die erwaarden, dat verraad,
 D'ouden moed niet nederslaat:
 Die hun makkers zagen sneven,
 Toen, wie de aard' had uitgebraakt,
 De aard' weêr werd ten graf gemaakt.

Ja, 'k herhaal 't, één ziel en zin,
 Gaaft gij 't oude Neerland in;
 Toen de Vorst het riep te wapen:
 Eigen lijf werd niet geteld:
 Ieder burger trok te veld:
 Ieder moeder gaf haar knapen;
 't Vaderland was in gevaar toen.
 Maar de strijders waren daár!

Tuig het, aller doel en wensch,
 Tuig het, bolwerk aan de grens,
 Waar de wachters zijn 's lands zonen;
 Waar hun arm het krijgswaard draagt;
 Waar geen muiter zich nu waagt,
 Om er Neêrlands vlag te honen;
 Waar de borst van krijgsmoed brandt,
 Voor den Vorst en 't Vaderland!

Tuig het, gij mildadigheid!
 Offers, 't Vaderland gewijd,
 Door de schaamlen en de rijken!
 Tuig het, tuig het, volk der aard',
 Dat bewonderend op ons staart:
 Zaagt gij ooit zóó de eendragt blijken? —
 Neen, door eigen krachten groot,
 Klimt slechts Neêrland in den nood.

Ja, dit, oude! aan 's levens perk!
 Zijn ook vruchten van uw werk,
 Die 't geschiedboek zal vergadren:
 't Nakroost ziet ook deze uw daân,
Achttien honderd dertig! staan,
 In die onvergangbre bladren;
 En, van hem vereert het de asch,
 Die der trouw zoo trouwe was.

En nu, oude! 't is volbragt.
 Ga, waar de eenwigheid u wacht:
 Luik uwe oogen; sluit ze in vrede!
 Neen, wij twisten nu niet meer;
 Doch, voor d' allerlaatsten keer,
 Hebben wij nog ééne bede:
 Hoor die, eer gij ons verlaat,
 Doe die, als uw sterfuur slaat.

Zie, wanneer gij van ons wijkt,
 En uw hand den broeder reikt,
 Die, na u, tot ons zal komen;
 Zeg dan: DAT OUD NEDERLAND,
 MET DE WAPENS IN DE HAND,
 OOK DE TOEKOMST NIET ZAL SCHROMEN;
 MAAR, MET GOD, EN 'T REGT VOORAAN,
 OP ZIJN GRENZEN PAL ZAL STAAN! —

AMSTERDAM,
 December 1830.